ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 33/2018

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 9 ވަނަ ޖަލްސާ

٦ رَبِيْعُ الأَوَّل ١٤٤٠

14 ނޮވެންބަރު 2018

(ބުދަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:32

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 16:17

(ރިޕޯޓަރުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޤާސިމް އިބްރާހީމް)

2018ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ނުވަވަނަ ޖަލްސާ

14 ނޮވެންބަރު 2018 (ބުދަ ދުވަސް)

---

1. ދުޢާ

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން.

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ އިއްޒަތްތެރި 23 މެންބަރުން.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން.

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

3- ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން.

3.1- އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ/9/3/2018.

4. ރިޔާސަތުން އަންގާއެންގުން

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެޖެންޑާ އައިޓަމް 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. މިއަދު ވަކި ކަމެއް މި އެޖެންޑާ އައިޓަމުގެ ދަށުން ނެތް.

5. އިބްތިދާއީ ބަޖެޓް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

5- އިބްތިދާއީ ބަޖެޓް.

5.1- 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ބަހުސްކުރުން. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ބަހުސްކުރުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދޭން ފެށުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން. ބަޖެޓު ބަހުސްގައި މެންބަރުންނަށް ވާހަކަދެއްކެވުމަށް ދެވޭ ފުރުޞަތުގެ ދިގުމިން މަޖިލީހުގެ އާއްމު ކޮމިޓީން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓުއިރުގެ ފުރުޞަތެއް. އަދި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގެ މަރުޙަލާގައި 7 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު އެރުވުމަށް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަރީފް.

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއާ ގުޅޭ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. ވޭތުވެދިޔަ 10 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ އެއްވެސް ކަހަލަ ތަރައްޤީގެ [illegible] އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިނގާފައިނުވާކަން ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު 2 ވަނަ ފަހަރަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްލާހުކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އުދިވަޑައިގަންނަވާ ބައެއް ކަމަކު އިސްލާހުކުރުމަށް ވެސް ބަޖެޓް ގެންގޮސް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ. ތަރައްޤީގެ އެންމެ މުހިއްމު އަސާސަކީ ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކޮށް، އެ މީހުންގެ އުޖޫރަ ވަޒަނާ ނުވަތަ ކައިރި ހިސާބުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރެވޭނެ ނިޒާމް މަސައްކަތްތަކުގެ ކޯސްތަކެއް އެކަށީގެންވާ އާމްދަނީއެއް އުފާވެރިކަމާއި ދުޅަހެޔޮކަމާއި، އާއިލާއާއި ދިރިއުޅުމުގެ ޒިންމާ ތަނަވަސްކުރެވިދާނެ. އުސޫލުތަކުން، އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެ ތަރައްޤީ ކުރަމުންދާއިރު ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ބައެއް ނުކުތާތައް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ 30 އަހަރު ކުރިން މި މަޖިލީހުގައި 1990 ވަނަ އަހަރު 91 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވިން؛ ރާއްޖޭގައި މިންވަރަށް ބައިބައިވެ ދާން ފިޔަވައި ވެސް ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. އެ ދުވަހު މިހިރަ ފަންސަވި، ސަރުކާރުގެ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެކަން ކުރެވިފައި އެއް ނަމަ، މިއަދު ތަކުރާރުކޮށް މި ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވާ ކަންކަމަށް ނިކަން ބަލާލެވުނީސް. އަޅުގަނޑުމެން، މާލޭ އިދާރާ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ މަސްތުވާތަކެތީގެ ބޮޑު ބައެއް ކުއްޖަކު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ނަތީޖާއަކީ އެކަން އަމިއްލަ ބޭނުންވާ މިންވަރުން ކުރިއަރަން ހިނގި، ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު މަދުކުރެވޭ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ކުރިއަރަމުން ދާ ފުރުޞަތު، ގައުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ފުރަތަމަ ބައިވެރިވުމާއި ކުރިން ވެސް ހިތްވަރު ދެވެނީ ފަހަރެއް ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޭނުންތެރި އަދި ހިއްސާކުރެވިފައިވާ ދާއިރާ ވަޒީފާގެ ބަދަލު ކުރެވޭނެ އަދި ނުދެވޭ ގޮތަށް ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ދެކެން، ސިޔާސީ ބަދަލު ގެނައުމުގެ ތެރެއިން ބައެއް ކަންތައް ކުރަމުން ދިޔަ ނަމަވެސް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ނުކުމެގެން އަދި ނުވަތަ މިއަދު ގެނެސްފައިވާ ބިލާއި ބަދަލުތަކަށް ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ދެކެމެވެ.

މިގޮތުން، އަހަރީ ސިޔާސީ ތަރައްޤީގެ މުހިއްމު ބޭނުން؛ އެއީ ހުރިހާ އަމިއްލަ، ދުނިޔެ ސިޔާސީ ފާހަގަ މި ދަންނަވާ. އަހަރީ ސިޔާސީއާއި މި 4 އަހަރު ދައުރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބަދަލުގައި ޖެހޭލެއްވިފައިވާ ކަމުން. އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ ޙިމާޔަތް އަދި އުފެއްދުންތެރި ދިވެހި ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިއެރުމަށް. މި ކަމަށް ސިޔާސީ ސިޔާސަތު ދިރާސާކުރާ ގޮތުގެ ނިޒާމުތައް. ބަޔަކުން ސިޔާސަތު ކުރިއަރަމުން ގެނެވޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލް ބިނާކުރާ ގޮތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގައި ދިމާވެފައިވާ އިޖްތިމާއީ މައްސަލަތަކާއި އަދި ޖަރީމާ ފޮތްތަކުގެ މިންވަރާއި، މި ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ޖަވާބުދޭ ތެރޭގައި އެކަމާ ހިތްވަރުދޭ ދަރިވަރުންގެ ބޭރުގެ އުނދަގޫތަކާއި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހުރި އިޖްތިމާއީ މައްސަލަތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖަވާބުދާރީ ގުޅުމަކީ ފައިދާކުރާ އުފެއްދުންތެރި ބަދަލު ނިކަން ނަމަ، އެ މީހުންގެ އަތުމީދުތަކާއި އެ މީހުން ބޭނުންވާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގުޅުންތަކުގެ އިޖްތިމާއީ ހަރަކާތް ބައްޓަންކުރެވިފައިވާ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލް ވަރަށް ބޮޑަށް ބަދަލުވެގެން ހިނގައިދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަންކަމާ ދިމާވާ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު ވިސްނުން އެބަޖެހޭ. މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މި ކަންކަން ރަނގަޅު އެބަޖެހޭ. އާ ސަރުކާރުން ވަރަށް ގިނަ

ވަޢުދުތަކެއް ވަނީ [illegible]. އެ ކަންކަމާ [illegible] އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. އެއީ ރައްޔިތުން މި ވަގުތު [illegible] ގޮތަށް
އެކަން ކުރުން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓެއް [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީއާއި ތަންފީޒުކުރުމުގެ އުސޫލު
މުހިއްމު މަސްއޫލިއްޔަތު މި އަދާކުރަނީ މަޖިލީހުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ފާސްކުރާ ހިނދު ކަމަށް ވާއިރު،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ބިނާވެގެންވާނީ އިޤްތިޞާދީ އުފެއްދުންތެރިކަން ކުރިއަރުވައި ފުޅާކުރުމަށް.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ [illegible] ވިސްނައިގެން އެކިއެކި ކަންކަމަށް ކުރާ [illegible]
އިސްކަންދިނުމަށް އެބަ މުހިއްމު ކަމެއް ދަންނަވަން. މިގޮތުން ބަލާއިރު، މި ބަޖެޓް 30 ބިލިއަން [illegible] ވަރަށް
ފިސްކަލް ސްޕޭސް އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] އެބައޮތް. އެހެން މި ދަންނަވީ، މިހާރުވެސް ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް މި
އޮތީ 5% އަށް ވުރެން މަތީގައި މި އަހަރު. އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޕޯސްކުރި ބަޖެޓުގައި 4.1% އިން ޑެފިސިޓް ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީ [illegible] ބަޖެޓުގައި؛ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް އެއީ. ވަރަށް ގިނަ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަ އެދިވަޑައިގަންނަވާ އެ [illegible] މިހާރު އޮތް ވަރަށްވުރެ [illegible]
މިންވަރުގައި [illegible]. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެ އަދަދު [illegible]
ބަޔާއި، ކަމިޓީ [illegible] އަލުން ބަޖެޓް ދިރާސާކޮށް، މި ދެންނެވި ކަންކަން ހިމަނައިގެން އަޅުގަނޑުމެން
[illegible]. [illegible] ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް [illegible]
ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. [illegible] އަޅުގަނޑު ވިސްނާއިރު، [illegible]
މިދިޔަ 10 އަހަރު އުއްމީދުކޮށްގެން [illegible] ކަމެއް [illegible] މިދިޔަ 10 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި [illegible]
ހިތާމައާއެކު ފާހަގަކުރަން. [illegible] ގުޅިގެން [illegible] ސަރުކާރުން [illegible] ގުޅިގެން،
އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް [illegible] އެކަން [illegible] ވެސް ނުވާ އަދަދުގެ ސަބަބުން މިއަދު
އަނެއްކާވެސް މަގު ވަނީ މުޅިން [illegible]. [illegible] އަނެއްކާވެސް، [illegible]
ހުރުމަށްޓަކައި، އަލުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި އެބަ [illegible] ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން. ހަމައެހެންމެ [illegible] ހުރުމުގެ
ސަބަބުން؛ އެއީ ވަރަށް [illegible]
[illegible]. އެހެންވުމުން، [illegible]
[illegible] ގާއިމުކުރުމަކީ ރައްޔިތުންގެ [illegible]
[illegible] ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދު މި ކުރަނީ، މިކަން ވެސް ބަޖެޓުގައި [illegible]
ކަމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި 50 ހާހަށް ވުރެ ގިނަ ޖުވާނުން ވަޒީފާގެ ބާޒާރަށް
ނުކުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގެ [illegible]، މިދެންނެވި ޖުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ [illegible]
ތަނަވަސްކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ގެސްޓްހައުސް [illegible] ޓުއަރިޒަމުގެ ވިޔަފާރި [illegible] ސިޔާސަތުތައް
ތަންފީޒުކުރުން. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާއިމުކުރުން [illegible]، ރައްޔިތުން [illegible]

ފަދަ ތަނަވަސް ތިމާގެ ދިރިއުޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުހޯދޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ފަހިސާރަޔާ އާގޭ
ޗާޓުގައި ކަރުދާސް. އެއްކަލަކަށް މި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އުފެއްދުންތެރިކަން. ވަކިން ގާތް ބަޔަކާނީ، ޝަރީޢަތާއި
މަސްވެރިކަމުން ބޭރަށް ވިއްކައިގެން ލިބޭ ބޭރު ފައިސާ؛ އެއަށް އެއްކޮޅަ މި ގަސްވެރި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ 90% އަށް ވުރެ ފެސް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރާ ތަކެއްޗަކީ ބަރޯސާވާ
ޤައުމަކަށް ވިހިނދު، އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ވިސްނާލައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތައް
ހޯދާކަށް، އިތުރުކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގެސްޓްހައުސްގެ ވިޔަފާރިއަކީ ރައްޔިތުންނަށް އާމްދަ
ނީ ލިބޭން ޖެހެނީ ވަރަށް ވިޔަފާރި. ކަންތައްތައް އޮތްއިރު، ގެސްޓްހައުސް ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުމަށް ބޭނުންވާ
ވަސީލަތްތައް؛ ކަރަންޓާއި، ބޯފެނާއި، ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުތަކާއި ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތައް އަތޮޅުތެރޭގައި
ޤާއިމުކުރުމަށް މުހިންމު އަދި އެހާމެ ބޭނުންތެރި ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ސިޓީ އިސްކުރަން
ސިޓީއަށް ބަލާއިރު، އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓު ދިރުއިރުކާ ގާނޭ. އައްޑޫ ސިޓީއަށް ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ނުވަތަ 2
އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި 12 މެގަވޮޓުގެ ކަރަންޓު އިންޖީން އިންސްޓޯލްކުރެވިފައި ޕްލޭން ތަރުތީބުކުރަމުން
ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުން ކަރަންޓު އުފެއްދުން ނިޒާމުގެ ކަރަންޓު ވަރަށް އެކަށީގެން ސިޓީ އިންސާނުން
އަދިރިކަމުގެ ތެރޭގައި. އިރުއިރުކާ ކަރަންޓު ގެނެސްގެން. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަޑުގެ އެނަރޖީއަށް ބަލާއިރު، އެއީ އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންގެ ފުދި އެއްމިނާ
ގޮވިގެންވާ ކަމެއް. އެ އެނަރޖީ އަދި ބޭނުންކުރާނެ ނުވުނު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރެހިފައި އެނަރޖީ ހިނގާނީ އެނަރޖީއަކީ
ގެސްޓުން އަންނާނެ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމުގެ ބޭނުމެއްގެން. އެއީ އަމިއްލަ، ނޫނީ އަމިއްލަ، ފުރައްސާރަ، މި 3 އަމިއްލަ
ބަލާއިރު، މި 3 އަހަރު އެއްކޮށްގެން ޖުމްލަ ރިސޯޓްތައް އިތުރަށް ފުރުޞަތުދީފައިވާ ސިޔާސަތު ބާރުވެރިކޮށްގެން 15 ނުވަތަ
20 ހާސް އެކަނި އެ ސަރަހައްދުގައި ބާރުވެރިކުރުމުގެ ނަމަ، އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޕީކް އެނަރޖީކަން
ބަދަލުކުރުމުގެ ނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ހުޅުވިގެންދާނެ.
ފުރުޞަތު ފަހިވެގެންދާނެ. ހަމައެހެންމެ އެއީ އަޅުގަނޑުގެ އެއް ރިޔާސީ ބަޔާނު؛ މި ބަޔާނު ނަމޫނާގައި
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޭންކުތަކުގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި އެއްބަސް ކަމަށް ވެ ހިދުމަތް ބޭނުންކުރާ ކަސްޓަމަރުން ނުވަތަ
ކުރިއަށްގެން ނުކުތް ކަމަށް ވަނީ ވެ ކިޔަދީފަ ހިނގާނީ؟ އެހެންވީމާ، މުޅި ދާއިރާގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ގަވާއިދުތަކުން
ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަތުރު ޖަމާޢަތާއި އަދި އެކްސްޕޯޓް ވިޔަފާރިގެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިވެގެން ދެމުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ތަރައްޤީގެ ކުރިއަށް ގޮސްފައި ނުކުރެވޭ ހިނދުކޮޅު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ
މިކަންކަން މިހެން ކުރާއިރު، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވަކި ބާރުތައް ދޫކުރާ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމާއި، ކައުންސިލުތަކާއި،
ރަށު ކައުންސިލުތަކާއި އަދި އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކަށް ބާރު ދޭ ވާހަކަ. ސިޓީ ކައުންސިލުތަކަށް ބާރު ދޭ ވާހަކަ. މި ބާރުތަކުގެ ދަށުން،
އެޖެންސީތަކުން، އަދި ރައްޔިތުންގެ ބާރު ރައްޔިތުންނަށް، ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތަކަށް ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި

މުޅިން ކަންތައްތަކެއް އެބަ ކުރަން ބޭނުންވޭ. އޭގެތެރޭގައި އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ، ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނެއް [illegible] [illegible] އެކުލަވާލައި، އެ ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރަން ފެށުން. ހަމައެހެންމެ، އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ޓީޗަރުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅަންޖެހޭ. އެއީ، އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިނގައިދާން. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަރަށް މުހިންމު [illegible] [illegible] [illegible] މި ކަންކަން [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅޭ ތަރައްޤީއެއް ހާސިލެއް ނުކުރެވޭނެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މި ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު، 30 ބިލިއަނަށް ވުރެ ކުޑަ ކަމަށް ވާނަމަ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހާސިލުކުރެވޭނެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ސަރުކާރުގެ ވައުދުތައް [illegible] ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފުއްދައިދޭނަން. އެހެންނަމަވެސް، އިޤްތިޞާދީ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] ކަންކަމެއް ހާސިލެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ބައްޓަންވެފައި އޮތީ 1960 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ [illegible]

ހުއްދަން އެބަޖެހޭ. އާދޭސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ފައިދާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ. މިހާރު ރާއްޖޭގެ ޖުމްލަ އިންޑަސްޓްރީގައި ވެސް އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގައި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ބޭރުމީހުން މިހާރަށް ވަޒަނާކުރަމުން. އެކަންކަމަށް ބައެއް އަންނާނީ؛ އެއީ ބަދަލުކުރަންޖެހިގެން އޮތް ކަމެއް. އެ ކަންކަން ބަދަލުކުރުމުގެ މިދިޔުންނަށް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ވެސް ބައިބައިވެގެންނެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 55 ބިލިއަނަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އަންނަނީއެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އާދަފުރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލް ސަލީމަށް.

އާދަފުރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލް ސަލީމް ވާހަކަދައްކަވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުވެސް މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ ފުރަތަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި ބަޖެޓު ހެދުމާ ދޭތެރޭގައި އުފެދިގެންއުޅޭ ހާލަތުގައި ދަށްވެފައިވާ ކުރިއެރުމެއް އަދަދު. އާ ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓަރު ހަވާލުވި ދުވަސް ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ ބަޖެޓު ހަދާކަށް އެންމެ ރަނގަޅު ވަގުތެއް ނޫނޭ. އަނެއް ބައެއް މި ބުނަނީ، އެ ވަގުތު ދިނުމާ. އެހެންވީމާ، އެ ނުލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާ އާ ސަރުކާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަލުން މި ބަޖެޓާ ވަގުތު ދިނުން އަލުން ތަޢާރަފުކުރެއްވުން މިހާރު ފުރުޞަތު ދިނުން އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. ދެން އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ބަޖެޓްކުރެވިފައި ހަމަ ވަރަށް ނިކަމެތިކޮށް. އެހެން މިދަންނަވަނީ، ވިދާޅުވާ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. ބައެއް އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މަސައްކަތް، ހިނގާދިޔަ ހަމަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބޮޑުއަދަދު އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ނިމިނުދާ އެއްޗެއް ދީ ބަލަން. އެހެންނަމަވެސް، މިދިޔަ އަހަރުގެ، މި އަހަރުގެ ވަރަށް ފަހުކާލާގައި މާލިއްޔަތު ނިޒާމުގެ ނިޒާމު ހިންގުންތެރިކަން. އެކަން އެއީ ހަރަކާތް ކުރެވޭނީ. މި މަޝްރޫޢުތަކުން ކުރިއަށްގެންދާނީ ހަރަކާތް ކުރެވޭ ނުނިމޭ. އެއީ 20 އަހަރުގެ ބޮޑުކަމުގައި އެ ރަށް ވެސް ހިމެނިގެންދިޔަ. އަނެއްކާ ބަޖެޓުތަކުގައި ހިމެނިދާނެ މުޅި ރާއްޖެއަށް ބަޖެޓުތަކުގައި ވެސް ފެންނަ؛ ފެނަކަ ބަޖެޓުތަކުގެ އެންމެ ހަދި ފެން ލިބޭ ރަށަކާ ބޮޑުރަސް ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅުވާން. ފެން ދަތި ދުވަސްވަރުގައި އެރަށަށް ޖެހުނީ ފެން އެހެން ދިމަދިމާއިން ދައުރުކުރުން އުފުލަންޖެހުނު ފެން. އެފަދަ ހާލަތްތަކުގައި ހިތާމަވެރި ހާލަތު އޮތީ. އެހެންވީމާ، މިކަން މި ސަރުކާރުން ރަނގަޅުކުރެވޭ ގޮތަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ފެނަކަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ސަރުކާރުން

ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކާ ކުރިމަތިވާން. އެއީ އަލަށް އަންނަ ސަރުކާރުތަކަށް ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ތަނަކަށް އެއްފަހަރާ މަސައްކަތްތަކެއް ގެންދިއުމަކީ އެއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫންކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ގޯސްޓޮށް ހުރި ތަންތަނަށް އެންމެ މުހިއްމުކަން ދިނުން މަސައްކަތްތަކުގަޔާ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ދެން އާދައިގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބަޖެޓުގައި އާދައިގެ ޚަރަދުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މި ވޮޑިޔޫމަ ސަރުކާރުން ހިންގާފައި އޮތް ބަޔެއް. އެހެންވީމާ، އާދައިގެ މަޤްދަރުގެ މަޝްވަރާ ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ ޖާގައެއް ބޭއި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިނގާ ޚަރަދު އިބާރާ. އެހެންވީމާ، އާދައިގެ ދަރަނިބޯ ބަޖެޓުގެ ކޮޅުގައި އަޅުގަނޑު އެދެމުން ދަންނަވަނީ. ދެން ބަޖެޓް ބަޔަށްބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު މި ކައިރީ 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ވަރަކަ. 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ތަރުކާ މީހުންގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތުންބޮޑުކުރަމުންދާއިރު އެއީ ޚަރަދުގެ ބަރަދުކުރުން ވަރަށް އުފާވެރިކަމެއް، ވަރަށް މިނިވަންކަމާ އެކުގައި އުފާވެރިވެރިކަމުގެ މަންމަވެސް ބަޖެޓުއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ހަރަދުތަކުގެ ތެރޭ ގޮވާން ބަރަދުމަންނަން އެންމެ ފައިދާވާ ގޮތަށް ހަރަދުތަކުގެ ކުރިމަތިލެވޭ ބަރަދުމުގެ ޖީބަށް ފައިސާ ދިޔަ ގޮވާ މި ނިކަމެތި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، މި ސަރުކާރުން ކުރިއަށް އެކަމާ ބަންޑާރުގެ ބަރަދުމުންނަން ދިނަ ފައިސާ ދިޔަ ގޮވާ ގަވާއިދުތަކާއި މަރުކަޒީ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބަހާލާ ގޮތަށް ގެންގޮސްފައި ނުވާތީ. އެހެން މިކަންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތުން ބަޖެޓުގައި އެންމެން ބިލިއަނު ބަރަދުކުރާ ބަޖެޓް މިހާރު ޖުމްލަ ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަށް ފަހަރު ފާހަގަކުރެވޭ މިކަމާ ބަޖެޓަށް. އޭރު މިހާރަށް ބަރަދުކުރާ ބަޖެޓުގެ މިންވަރުގެ ބައިވެރިވުން ބޮޑު ބަޖެޓް ގޮތުގައި ވެސް ބަޖެޓު މިވީ ކޮމްޕެނީ ބަޖެޓަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ދަރަނީގެ ފައިސާ ދައުލަތުގެ، ދަރަނިދީނަން ފައިސާ ނުލިބޭ ބަރުގެތީގައި އަދި ވިޔަފާރި ހުރިގޮތަށް ކުރިއަރަމުން ގެންދާ ގޮތަށް. ކުރިއަށް ގެނެވުނަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދަރަނި ނުލިބޭގައި އަޅުގަނޑުމެން މިންވަރުގެ ބަޔަކަށް ގެންދެވެން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިލޭ ހިތްވަރު ދިނުމަކަށް ބަރަދުކޮށް ދާއިރާ މިކަމަކީ ހޯދުމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ހިތްވަރުދިނުމާއި، ދައުލަތުން މިކަރުދާސް އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިވެރިކަމަށް ފައިސާ ގުޅޭގޮތުން. އެހެންނަމަވެސް ގެސްޓްހައުސްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކަންޏަކު ހިސާބަކުން ދެއްކެވި ހަމަ ފުރާނަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް އެބަޔަކަށް ބަޖެޓް ކޮމްޕެނީތަކުގައި ބަޖެޓުއެހެންގޮތަކަށް ބަޖެޓުގެ އިތުރު މިނިވަންކަމުގެ ސަރުކާރުން ބޭރުކުރާ ބަޖެޓާ މައިދާނުގެ މަސްސަލަތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ކޮލެޖެއް ތަރުކާ މީހުން ކަމުގައިވެސް ދި ބަރުޖެޓް ގޮތުގައި ބަޖެޓުގެ ބޮޑު އިތުރުވުމަށް ގެންދެވެނީ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން ދެކުނު ދެކުނުގެ ދަރަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިސާބަށް ހަވާލު ބޮޑު ގޮތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމަކީ އެބަ ފަރަކަތް ތަކުގެ ހަމަ 62% ވަރު ގޮތްވާ ކަމަށް ހިސާބަށް ހަވާލު އެބަ ހަރަދުވޭ. އެއީ ގޮތްވާ ކަމަށް ބޮޑު ނަމަ 18 ބިލިއަން ރުފިޔާ ރުފިޔާ. 18 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިސާބަށް ހަރަދު ހަރަދުކުރަމުގެ މިޚަރަދު ބަޖެޓުކުރި މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަން ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް. މިހާވަރަށް ހިސާބަށް ހަރަދު

ދައްކަންދާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ދެން ހުރި ކާމިޔާބު އިންވެސްޓްމަންޓްތަކާ ގާއިމުގައި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެގެންދާނެ. މިހާ ކުރެވުނު ފަހުން މިހާ ބޮޑު މިސާލެއް ދީފި ބަޖެޓުގައި ރިކަރަންޓް ޚަރަދު މިހާ ބޮޑުވެގެންދާއިރު މިއީ ފެނިގެންދާނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ރިކަރަންޓް ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ ފިޔަވަޅުތަކެއް މި ސަރުކާރުން އަޅާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގައިވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަދައްކަން. އެހެންނަމަވެސް، ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ކުޑަވާ މަސްރަފް ނުދާ. ދެން ހަމަ ނިސްބަތުން އެބަ ވިޔަފާރި، 7 ބިލިއަން ދުރުވާގެ ބަޖެޓުގެ އެތި ދުވަސްވަރުގައި 70% އޮތީމާ، މި ފަރަގު 62% އޮތީމަ އެ ރިކަރަންޓް އެބަ ދަށްވޭ. އެ ނިސްބަތުން ދަށްވިއިރު ކަމަކީ މި ދަރަނި 18 ބިލިއަނުގެ ވަރަކަ. ކުރި ދައުރުތަކުން އާދަޔާ 7 ބިލިއަން، 6 ބިލިއަން، 5 ބިލިއަން ކުރިޔާ ބިނާކުރުމުގައި 4 ބިލިއަން ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް ޚަރަދުވީމާ މިއަދު 19 ބިލިއަން ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް ޚަރަދުކުރަންޖެހުނީމާ އެއީ ބޮޑު އަދަދެއް. މީގައި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރު ދިރާސާކޮށް ހަދަންޖެހޭ ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް އެންމެ ބަރަސަރަހައްދު މި އޮތީ ޚަރަދުތަކެއް ހިފަނީ. މިއަދު ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ހަރަދަނާ. އެހެންނަމަވެސް ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ހަމަ މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް؛ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހީވަނީ މި ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގައި ބޮޑު މި ދަނީ ވޭސްޓްފުލް ޚަރަދުތަކެއް ބޮޑުވެގެންދޭ ރިކަރަންޓް ޚަރަދު އިތުރުވެގެންދަނީ. ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ބަޔާނުކުރުމުގައި މިސާލެއްގެ ގޮތުން ބޭނުން ހަދަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއީ އެއްވެސް އެއްކޮޅު ނުކުތާ، ހަމަ އެއްކޮޅު ޕްރޮޖެކްޓުގަ، އަސްލުގައިމު ހުރިފަދަ ކަރުދާސްތަކެއް ކަނޑަ އެއްކޮޅު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިޔަށް އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަލޭ މި ފުރިހަމަކުރީ. އެހެންވީމާ، ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ޚަރަދު ކޮށް ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ބަޔާނުކުރުމަށް ދެން ޖުމްލަ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮށް ވަޒީފާތަކުގައި ރިކަރަންޓް ޚަރަދުތަކެއް ކުރިމަގުގައި ބިލިއަނެއްގައި ނުދާނެ. ދެން އެއީ އެންމެ ބަރަސަރަހައްދު ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް މިކަން ހިނގާނެ ގޮތަކަށް މިކަން ބައްޓަންކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގައި ދެ މީހުންގެ ވިސްނުމުގައި ހުށަހެޅުނު، އެ މަޤްޞަދުތަކުން ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަގާފައިވާ ވިސްނުމެއް. އެހެންކަމުން ވަންޏާ އަސްލުގައިވެސް މި ސަރުކާރު ވެސް ފެށުނީ ހަމަ ކޮރަޕްޝަން ބޮޑު ސަރުކާރަކަށް ފެށުނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވެސް ތަޖުރިބާ ބާކީ ބަހައްޓަން، ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަތައް ނިންމާލަން ކަމަކު. އެ މަނިކުފާނު މަސައްކަތްކުރައްވާފައިވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަބަދުވެސް ވިސްނަމުންދަނީ މިއީ މީހުން މި ހަވާލުކުރެވިފައި ދަނީ އަސްލަ މީހުން. اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިސްނަމުން މީހަކަށް ދެއްވާ މަގުމަތީ ހިދާޔަތު މީހުން އެބަ ހެއްދަވާފާ. އެއީ ރައްޔިތުން މީހާއި ނުބައި މީހާ. ރައްޔިތުން މިހާ، ނުބައި މަގެއް މަގުތައްޔާ ނުބައި މަގުން ދާނެ

ޒިޔާރަތްކުރެއްވުމާ އެ މީހާގެ ދުވަސް އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަމެއް. ކައިރިގައި ނުބައި ސަޤާފަތަކު އަބަދުވެސް ހުންނާނެ. އަދި ރަނގަޅު ދިހަރު ވެސް ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ސަޤާފަތުގެ މަޑުން ރިސްކަށް ޒިޔާރަތްތެރީ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފިޔަވަޅުގެ ދުވަސް އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ވިޔާވެސް ރަނގަޅަށް މި ޤައުމުގައި ގިނަ ޕާޓީތަކުންނާއި، މި ޤައުމުގައި ގިނަ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން މިހާރު ވިޔާވެސް ނުވަތަ ކަމަށް ވަޒީރު މިބަޔަށް ފޮނުވުން އަމިއްލަފަރުދުން. އެކި ސަރަހައްދު އިޤްތިޞާދީކަމާ ކުންފުނިތަކުގެ ފިކުރަކަށް އާމްދަނީބަލައި މަސައްކަތްކުރާކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. އިޖުތިމާޢީ ރައީސް. ދީން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ-ތަރައްޤީވުމުން ކޮމިޝަނުން އެބައޮތް. ޚިލާފު ޖެންޑަރު އޮފީސް އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ނަތީޖާއަކީ ނުހިނގުމުގެ މަސައްކަތް ހިސާބުން ވެސް ތަރުޖަމާކުރުން ކޮމިޝަނުން މަސައްކަތްކުރެވިފައި. އަދި ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި ހުރިހާ ތަޖުރިބާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ގޮތުން އޮތް ހަމައެކަނި ވާއިރުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ހުރިހާ ޖެންޑަރާއި އުފެއްދުންތައް ބަލައި ގަވާއިދުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޖުތިމާޢީ ދެކުނުކޮށް. އެއީ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ ކޮމިޝަނަށް ރިސޯޓުގާ އެކިކަން ހުރިހާ ނިޒާމް. ކުންފުނިތަކުން މަސައްކަތްކުރާ އެކަން ހުރިހާ ނިޒާމް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ނިޒާމު އޮތީ މިދިޔަ ދުވަސްވަރުތަކުގައި ގެއްލިފައި. ދެން ކުރިއަށް އޮތް ބަދަލުގައި ވެސް މިކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާއި އެކަށީގެން ކުރަން. މަޖިލީހުގެ ދެކުނުކޮށް އަދި މިނިވަންމުއައްސަސާތަކުން، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ-ފަހުކުރެވޭ ގާނޫނު އުސޫލުތަކުންނާއި އަޅުގަނޑުމެން އަދި މިނިވަންކޮށްދިނުމަށް ނޫން. މިނިވަންކަމާ އެ މީހާގެ ހަމަ އިޖުތިމާޢީކަމުގެ ހުރިކަން. އެހެންނަމަވެސް މި ގޮތުގައި ހަމަ އިޖުތިމާޢީ މަސައްކަތްތަކުގެ ނުކުރެވުން. ކުރިއަށްވެސް ތަރައްޤީގެ ދާއިރާތަކުގައި ރައްޔިތުން ހަމަހަމަކަމާ އިޖުތިމާޢީ. ހަމައެކަނި މިދިޔަ 5 އަހަރެއް ނޫން. އޭގެ ކުރީ އަހަރުތަކުގައި ވެސްމެ ކުރަމުން އައީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ކުރަމުން އައިސް ނިމުމުގައި ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގެ މި ބަޖެޓުތަކުގައި ޖަގަހަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އެނގޭ. އެއްޗެއް ގަނޑުގަނޑު ބިލު އަދި. ކަމެއް ކުރަން ދޭން ހަރުދަނާ ވިޔަސް ފުރުސަތު އެބަ ދެއްވާ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ގަނޑުގަނޑު އެއްޗެއް ހުރި މިންވަރު ނޫނީ ހަމަޖެހިފައި އަދިވެސް އެހެން ގަނޑުވިކަން ތަން ނުވޭ. ހަމަ ނަތީޖާއަކީ އެކަން ބޮޑުބޮޑު ކަމެއް ވެސް ނޫނެ. އެކަމަކު، ހަމައެކަނި ރަސްމީ ދަތުރުތަކުގެ އެކަން މި ޤާނޫނީ. މިސާލަކަށް ކޮމިޝަނުން ސިޔާސަތުތަކާ ގަނޑުގަނޑު ބަހާލާފައި، އިޤްތިޞާދީކޮށް ބޭނުންވާ އެއްޗެއް ވަރަށް އިސްކޮށް ދަނޑު. އެއީ މި ވައި ބޭނުމުގައި ނޫނީ އެއްކަލަ އެކި ނުކުރާ ވީމާ

ޕްރޮސެސްތަކާއި ރާވައިގެން ކަންތައްތައް ކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އެހެންވީމަ ވާ ގޮތަކީ ޒުވާނުންގެ ހިތުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އެ މަސައްކަތައް އުފެދިގެންދަނީ. ޒުވާނުންގެ ތެރެއިން ގިނަ ކުދިންނަކީ، ޓެކްނޮލޮޖީގެ އެޑްވާންސް ކުރިމަތިލައި، ކޮމްޕިއުޓަރު މިފަދަ ބައެއް ސޮފްޓްވެއަރ ހުރުމުން ކުރަމަށްބައިވާ ކުދިކުދި ވިޔަފާރިތައް ކޮށްގެން އެ މީހުން ސަރުކާރުގެ އެޕްލިކޭޝަން އެސްޓޭބްލިޝް ތަރައްގީ މަސައްކަތްތަކުން؛ ޒުވާނުންގެ ގިނަ މަސައްކަތްތަކުގައި އެ ކުދިން ކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ އެ ކުދިންނަށް ފުރުސަތު ލިބިގެން ނޫނޭ. މިކަހަލަ މަސައްކަތުގައި ތަޖުރިބާއެއް؛ އެ ކުދިން ބޭނާ އެއްޗަކާ، މިމަސައްކަތްތަކަށް ނުޖެހި އެކަކަށް ކުރުވާކަރު. މިމަސައްކަތްތަކަށް އެމޭގެ ކާނޫނުވެސް މިކަމާ ކުދިގެން ނޫނީ ކޮންމެވެސް މިހާރު ފަށައިގަންނަ ގޮސްގެން ނޫނީ އެ މީހާއަށް އެއްކޮށްދީގެން ނޫން ގޮތަކަށް އެކަންކަން ކުރެވޭނެ އެއްވެސް ނިޒާމެއް ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ އިސްކަން ހުނަރު ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް ދިނުމުގައި އެކީގައި ބޮޑު ހަރުދަނާކަން ވާނަޖެހޭ ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި. ތަރައްޤީގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި ނަމޫނާ ދައުލަތާ ދީން އޭގެ ފަހުން މީހާ ވިސްނަން ބޭނުންވާ ދިރާސާތަކާއި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ވިސްނުމެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިކަން ވިސްނާލަމާ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ތޯދަކުރަން ބަލައި ގޮތް އަދި ގަވާއިދުތަކާއި ވާހަކަތައް އިބްތިދާއީ ގޮތުން ހިނގަމުން އަންނަ ކަންކަމުގެ ވާހަކަ. މި ވާހަކަތައް އެއްކިބައިގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން ޖެހޭ ކަމެއް. ކަނޑައަޅާފައި ވާ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ޒިންމާތަކާއި ޤާނޫނު ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ޒުވާނުން ބައިވެރިކުރުމުގެ ފުރުސަތު ހޯދަން ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ދަނީ ކުރިއަށް. ކޮންމެ ޒުވާނަކަށްވެސް ލިބެންޖެހޭ ހައްޤުތަކާއި އެ ކުދިންގެ ހިތްވަރު ބޮޑުކުރުމަށް ސަރުކާރުން އަދި ވިޔަފާރި ފަރާތްތަކުން އެއްބާރުލުން ދޭން ޖެހޭ. ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގައި ޒުވާނުން ބައިވެރިކުރުމުގެ ގޮތުން ކަންކަން ރާވައި ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޤާނޫނީ ނިޒާމު ހަރުދަނާ ކުރަން ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އެކަން ހިނގަމުން ނުދަނީ. އެކަން މިހާރު ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ފުރުސަތުތަކާއި ބޭނުންތެރި ގޮތުން ޒުވާނުންނަށް އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމު ދޭން ޖެހޭ. ސަރުކާރުގެ ދައުރުގައި މިކަމަށް އިސްކަން ދީގެން ކަމަށް ވާތީ، ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާ އިތުރުކުރުމަށް ސަރުކާރުން އެހީތެރިވެދޭން ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމަކީ؛ އެކަމަށް ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތް ހޯދުން. ދެން

ކީއްވެގެންތޯއޭ އެކަން ނުކުރައްވަންވީ؟ އެހެންނަމަވެސް، ޢުމުރުގެ ފުރާނާ ވިދާޅުވި، ތިމަންނާކޮށްދޭ ކުރުދާ އެކިގައި ނޫނީ އެކަން ނުކުރައްވާނަމަ. އެފަދަ ހާލަތްތަކުގައި އިސްލާމީ ޤާނޫނުގައި މި ޤާނޫނަކުން މަސައްކަތްކޮށްދެވޭ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހަރަކާތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ މިކަހަލަ އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތްތައް. މިކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ޚިދުމަތްތައް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މިކަހަލަ ކުދި ވަގުތުތަކުގައި ދަރިވަރުންގެ އަޅުގަނޑުމެން ދަރުސްތަކުގައި ވިޔަފާރިތަކާއި ދުނިޔޭގެ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން ހުރެ، އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާފައި އެބަޖެހޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ޖަވާބުދާރީ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއަށްދާއިރު ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖަވާބުދާރީ ކަމުގެ ހައްދުތަކެއް. ޖަވާބުދާރީވާނެ ގޮތުގެ ޤާނޫނީ އެއްޗެހި ކަނޑައެޅިފައި ނުހުރި. ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ކުދި ވިޔަފާރިތަކުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނީ އިންތިޒާމު ނުހުރި އެކަމަކު ކަނޑައެޅިފައި ބޮޑު ބޭނުންތެރިކަން ހުރި ވިޔަފާރިތައް ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ނުހަނު ގިނަ. ކުރީ، މުޅި ދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއަށްގެންދިޔަ ދަރުމަވަންތަ އެހެން ޤާނޫނީ ދުނިޔެޔާ ހުރި ދައުލަތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތަކަށް. މިސާލަކަށް ދަރުމަވަންތަ ބޭނުމަށް ވިސްނާފައި ދަރުމަވަންތަ ބޭނުމަށް ވިޔަފާރިއެއް ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންވާ އެހެން ވިޔަފާރިތަކާއި ދަރުމަވަންތަ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދާ ކުރި އަދި ކުރި އަދި މުޅިދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރިތަކުން ބޭނުން ކޮށް ސަރުކާރުން އެދިޔަ ގެންދިއުމުގެ ބޭނުން. މިސާލަކަށް ބަދަލުގައި ޚިދުމަތްތަކާއި ސަރުކާރުން ޤަވާޢިދު ރައްކާތެރިވުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ވިޔަފާރިއެއް އެހެން އިދާރާތަކާ ނުހުރި ބަދަލުގައި ސަރުކާރުން ފަރާތުން ހިންގާ. އެހެންވީމާ، މި ޤާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރުމުގައި އެ ޤާނޫނުގެ ބޭނުން މި މަސައްކަތް ހިނގައި ކުރިއަށްގެންދާނެ، ހިނގައި ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކާއި ހިނގައި ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދާ ދަރުމަވަންތަ ބޭނުމަށް ކުރިއަށްގެންދާ އަދި ޤާނޫނީ ސަރުކާރުން ކުރި އަދި މުޅިދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރިތަކުގެ ބޭނުމަށް ވާނުވާ ހިފެހެއްޓުން އެބަޖެހޭ. މި ސަރުކާރުގެ ވަގުތުގެ ކުރި. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު އެކަން ކުރިހަމަ. އެހެންނަމަވެސް، މުޅިދުނިޔެ އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ ސިފައިން ވިޔަފާރިކުރާނެ ފަދަ ވޯޓު. ފެންނަނީ ވިޔަފާރިކުރާނެ ފަދަ ވޯޓު. އެސް.ޖީ.އެއިން ވިޔަފާރިކުރަނީ. ދެން ހުރި ކަންފުޅުތަކުން ވިޔަފާރި...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް ރިޔާސަތަށް ވަޑައިގެންދެއްވުން އެދި ދަންނަވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) بسم الله الرحمن الرحيم. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކޮމިޓީ ޗެއާގެ އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީ އިބްރާހީމް ހަސަން.

ކޮމިޓީ ޗެއާގެ ގެންބަދު އިބްރާހީމް ހަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މަނިކުފާނަށާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ރައްޔިތުންނަށް ޖުމްހޫރީ ދުވަހުގެ ހެޔޮއެދުމާއި ތަހުނިޔާ ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި އަރިސްކޮށްލަން. އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރަކީ ތަފާތު ދައުލަތުގެ

ބަޖެޓް؛ ބަހުސް ފެށިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު ހަނދާނަށް އަންނަނީ މި މަޖިލީހުގައި މި ވޭތުވި ދުވަސްތަކުގެ މާޒީގެ މަތިން. ކޮންމެ އަހަރަކުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވަން، މިއީ ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެކޭ. މި ބަޖެޓުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށްބޮޑެތި ފާއިދާ މަންފާ ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް އުއްމީދުކުރަމޭ. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަންޖެހޭނީ، ހިތާމަޔާއެކު ދަންނަވާލަންޖެހޭ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު، ބޮޑުވި ދާއިރާ ޓޫރިޒަމް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އިސްތިއުމާލުކުރެވިފައި. އަޅުގަނޑު ދެކެން ފާހަގަކޮށްލާ ވެސް އަރާމުކަމާއެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ބޮޑުދޭ ދާއިރާތަކަށް، ފުއްސާފައިވާ ދަރުމަވެރި ބަޖެޓަށް އަޅުވާ ދިނަ އަދަދުތަކުން އާމްދަނީ ހުރި ދާއިރާގެ ބޮޑުން އެއް ދާއިރާތަކުގައި ނުވެވެނީ. އަމިއްލަ، ޖެހިލުވެ ދާއިރާ ބައިވެރިވުން ކުރަމުންދާ ސަރުކާރުތަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭ ބަޖެޓު ކަމުގައި ވެސް ނުދެކެވޭ. ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް ސަރުކާރުތަކުގެ ސިޔާސަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ބަޖެޓު ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތް ބަލައިލާއިރު ވެސް ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީ ކަމުގައި ވަނީ. އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުމީ ޚަރަދުތަކާއި ބެހޭ ބަޖެޓު ފަދަ ކަންކަމުގައި ސަރުކާރުން ވެސް ނުކުރެވޭ. ބަޖެޓް އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކަށް ބަޖެޓު ބަލައިލުމުގައި، އަޅުގަނޑު ވެސް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ބަލައިލުމުގައި ދެކުނު ފިކުރު ސިފަކޮށް ހުށަހެޅި، ބަޖެޓް އެއްވެސް ގޮތަކުން ވަކިކުރުމަކާ ނުލައި ފާސްކުރުމަށް. އެކަން ކަނޑައެޅުނު ފަހުން ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސަތުތަކާއި އެއް ސިޔާސަތު ފެންނަނީ ސަރުކާރުގެ މީހުންގެ މައްސަލަތަކެއް. މި ބަޖެޓު ބާރު ޒަމާން ވެސް ހަ ސަރުކާރުގެ ހިސާބުތަކާއި ބަލައިލުމުގައި، ހަ ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ސިޔާސަތުތަކާއި ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، ވަރަށް ބޮޑު ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅަނީ. ބާރުބޮޑު ބަޖެޓު، ހިސާބު ކަނޑައެޅި ނުވަތަ ކަނޑައަޅާ އެދެވޭ މުޅި ބަޖެޓު ސަރުކާރުގެ ވަކިވަކި ބާބު 2019 ވަނަ އަހަރު ފުރަތަމަ ބަޖެޓް ހުށަހަޅައިފިއެވެ. ފަހުން ބަޖެޓު ސަރުކާރު ފާސްކުރިއިރު ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ހިމެނިގެންދިޔަ ކަމަށް. އިޤްތިޞާދީ ބައިސް. އެކަނިކަމުގައިވާ، މި ބަޖެޓު ވެސް ހަމަ މާލިއްޔަތު ބާރުގައި ބަޖެޓުތަކަށް ވީ ބޮޑު ވެގެންދިޔަ. ކުރަހާލަނީ ފާސްކުރައި؛ މި ބަޖެޓުގެ ދާއިރާގެ ބޮޑުކަމުގައި، ސަރުކާރުގެ ބޮޑުކަމުގައި، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ބޮޑުކަމުގައި، އެކިއެކި ވެސް އިދާރާތަކުގެ ބޮޑުކަމުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ހިނގާ ކަމަށް ވެސް ބަޖެޓު ހުރި ހަމަ ފައިދާވެގެން. އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން، އާ ބައިސްކޮޅު ފިޔަވައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންކަމާ ހަމަޖެހޭ އެންމެހައި ފުރުޞަތުތަކަށް، މާލިއްޔަތު ބޮޑުގައި މިކަންކަން އިޤްތިޞާދީ މަގަށް ގެނައުމަށް މުސާރަތަކާއި ގެނައުމުގެ ބަޖެޓަށް ހަމަގައިމު ވެސް މިފަހަރު އެހެން ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ބަޖެޓު ބޮޑު މަދުވީ އަޅުގަނޑުމެން ބައިސް ކަނޑައެޅިފައި ފެނިއްޖެ ކަމަކީ ބަޖެޓު ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އިޤްތިޞާދީ. ހިދުމަތް ބޭނުން ވަރަށް މަދު އިދާރާތަކުގެ ފައިސާ ހިލޭ ފޯރުކޮށް ނުދެވޭ ކަމުގައި. އެކަންކަން ކުރިން މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓުތަކާއި ހިމެނޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފިސްކަލް ޑެފިސިޓް ބޮޑުކަމުގައި 29.6 ޕަސެންޓް ދެމިއޮތް ދިވެހިރާއްޖެ ކަމަށް ބާރުވެގެން ނުދާނެ. ރިޕޯޓް ބަލާލުމުން ހުރިހާ ބޭނުންތަކަށް އެއް ޕަސެންޓް 30 ޕަސެންޓަށް ދެއްވީ ބަޖެޓު ބޭނުންވެގެން، އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ފައިދާ އެންމެ ރައްޔިތުންގައި ކުރިއަށް އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާ ވެސް ހަމަ ކުރެވުނު އަދި ބަހާ ކުރެވުނު ސިޔާސަތު. އަދި ކުރި ބަޖެޓުތަކަށް ކުރިއަށް، ބޭނުން ސިޔާސަތު ބޭނުން އެހެނިހެން

ވެސް މައްސަލައެއް ނޫން. އެކަމަކު އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއްގައި އެކަންކަން ބަރިގެންދަރުން ގޮތަށް ބަލަހައްޓާކުރުމަށް އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން. އަޅުގަނޑު އަދިވެސް ދަންނަވައިލަން. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ދަށުން ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކާއި ސިޓީ ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރުވެރިކަމާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު، ބަޖެޓުގައި އެކަށައަޅާފައިވާ ފައިސާގެ އަދަދު މަދުކަމާއި ކައުންސިލުތަކަށް ފައިސާ ލިބެންހުރި މަގުތައް ދަތިކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ، މި ބަޖެޓުން ކައުންސިލުތަކަށް ލިބޭގޮތަށް މާލީ މަސްރޫފު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މިކައުންސިލުތަކަށް އިސްތިފާދާކުރެވިގެންދާނަމަ. އަޅުގަނޑުގެ ތަޖުރިބާ ކުރިއަށްގެންދަވައި ނުވާނަމަ، ހަމަ އަޅުގަނޑަކަށް ދޭހަވާނީ ތަކުރާރުކޮށް، އަސާސީ ސަރުކާރުގައި ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި، މިނިސްޓަރުން ތަފާތުގައި، ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުން ތަފާތުގައި، އަދި އެހެން ވެސް އެނގޭ ހަމަ ތަފާތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅުން ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝައުޤުވެރިކަމާއެކު މަސައްކަތްކުރާކަން ފެނޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި މިހިރަ ކަރަންޓުގެ ކަންތައް ކުރިއަށްގެންދާ ނުކުތާ. އަދި ހުރިހާ ދަތުރުތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް ވެސް މިނިވަން ކަރުދާސްއަޅާ ކަމަށް ނަގާނަ. އަދި ސަރަޙައްދުގެ ބަޔަކު ވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް ދާއިރާ ވެސް މިކައުންސިލް ބަރުދަން ނުވާނެ. ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ޖަމާއަތްތަކެއް ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓުކޮށްގެން ފައިދާތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުން، ރިޔާސަތުދިނުން، 5 އަހަރު، 4 އަހަރު ކުދިންނާއި ޚާއްސަކޮށް ދަރިވަރުން ހިއްސާކުރަނީ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އެގޮތުކަން، އަޅުގަނޑު ހުރިހާ ޖާގައިކަން، އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ހުރިހާ ސިފަތަކުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ އިހުމާލުވާންޖެހޭ ކަމަށް އެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން. އިންޓަރނޭޝަނަލްގެ ފުއްދުމަށް ބިޑުހަމަކުރަން ކަމަށް ވަކިން މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު ކޮންމެ ފުރުޞަތުގައި ހުށަހަޅާ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބަޖެޓު ދާއިރާއަކަށް ކުރާ ސަލާމަތް ކަމެއް ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމަށް ބޯހިޔާވަހިކަން ދިނުމާއި ހިންގުމަށް. ކަނޑުވެރި ބޭނުމުގެ ނިޒާމަށް، ކަނޑުވެރި ބޭނުމުގެ މަސްވެރި ރިސޯޓު އަދި ލިބިވާ ހިއްސާ، އެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުން ދިގު އާބާދީއަށް ގެނައުން ފަރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގައި ހުރި ކަންކަން ތާރީޚީ މަރުކަޒުތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރުމަށް އަންނަނީ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑު ކަމަށް ބޮޑު ލާރިޖެހޭ އެކަމަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ދާއިރާއިން ގެންދަނީ އަދިވެސް އެހެންނޫން. ހަމަ ވަރަށް ގާތުން ބަލައިގަތުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ކަންކަން ފާހަގަކުރަން ބޭނުން، ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ދާއިރާގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިދޭނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ބާކީ ކަންކަމަށް ވެސް ތަރައްޤީ ކުރަން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ބަޖެޓެއްގައި ދާއިރާއަށް ކަމެއް ކުރާކަށް ވެސް އިންތިޒާރުކުރަނީ. އަޅުގަނޑު ދެކޮޅުހެދިއްޖެ! ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ފަރާތުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ބާރު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ. ބަޖެޓު ކައުންސިލް ބައި ބޮޑު ދާއިރާގެ ހަމަ ފެށޭ. އެހެންވީމާ، ފެށޭގެ ފަރާތުން ގިނައިން މާލީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވައިގެން އަދި ފަރާތް ކަމުގައި ހަމަހަމަކޮށް ވެސް ވެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، ހިތާމައިގެ ފަސޭހައި މިކައުންސިލް ހެޔޮވެރިކަން ދާއިރާގެ ވަގުތީގައި ތަރައްޤީ ކަމުގެ ޙަޤީޤަތްތަކެއް ހިނގައި، މިކައުންސިލްގެ ދަރުމަވެރިންގެ ޙަޤީޤަތުގެ ވެސް މިކައުންސިލްތަކުގައި ކުރި ނަގައިދާނެ، މިކައުންސިލް ކަނޑުވާލާ

ދައުލަތަށް އަދި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވެގެންދާނެ ގޮތް އަންގައިދީ، ކާމިޔާބުކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ޚާއްސަކޮށް ދިރާސީ އަހުލުވެރިންނަށް ލާޒިމުވެއްޖެ މި ޤައުމުގައި ވަޒީފާއާއި، ޓޫރިޒަމްގެ އެގްރިކަލްޗަރާއި، މިހެން ގުޅިގެން، މިކަންކަމުގެ އިތުރު ފުރުޞަތުތައް ހިންގަން. ހަމަހަމަކަމާއި ފަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް 100% ދެއްކިދޭންޖެހޭ ބަޔަކަށް ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ޚިޔާލުފުޅު ދިވެހިރާއްޖޭއަށް ކަމަށް ވާނީ ދެއްކިދޭނެ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޚިޔާލުފުޅު އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ވެސް ގަބޫލު ދެއްކޭގޮތަށް ވާހަކަ ނަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކިދިނުން ގޮތުގައި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ހައުލިއްޔާއަނޑަކައި ދަންނަވައިލާނަން ވައްކަންނުކުރުވާއި މިކަންކަމަށް ހުށަހެޅިކުރުވާއި އެހެންކަމުން ދުރުވުމުގެ އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް؛ ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވެފައިވާ، އެހެންކަމުގެ އިތުރު ފުރުޞަތުދެވޭ ހިނގަމުންދާނީ. އެހެންވީމާ، އަރުވަން ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލާނީ.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަސޫލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު އަސްލު ދަންނަވާލަން މި އުޅެނީ، ވައްކަމާއި، ކޮރަޕްޝަނާއި، ފަސާދައާއި މަދުފަރިސްތާން ގޮތަކަށް ކަންކަން ކުރާ ފަރާތް ހިނގައޭ. އެއީ އެއްފަހަރު ހަތްއަހަރު ނުބައި މަސައްކަތް ދުރަށް ގޮތަކުން އެއްގޮތަށް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި އުޅެނީ ބޭނުންވާ ފަރާތް. ޙަޤީޤަތުގައި ރަނގަޅަށް ބަލަހައްޓައިގެން ދިޔައީ ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑު ދެނެނގެ ވާނަ. އަޅުގަނޑު ދެނެނގެ ފަރާތްތަކައި ޙަރުގެ އެޅުން. އެހެންވީމާ، މިކަންކަމަށް މަޤާމުތަކުން ގޮތަށް؛ ވައްކަމާއި، ކޮރަޕްޝަނާއި، ފަސާދައާއި މަދުފަރިސްތާން ގޮތަކަށް ކަންކަން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ކޮރަޕްޝަނުގައި ފަހަރު މި ހުރިހާ ކަމަކަށް، ދިޔަ ހުރިހާ ކަމަކަށް، ވަކިން ޚާއްސަކޮށް ދިޔަ ހުރިހާ ކަމަކަށް ރިޔާސަތުން ކަންތައްތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްގައި އިސްލާމީ އަޤީދާ ވަރުގަދަކަންތައްތަކެއް މެނުވީ މިކަންކަމުން ސަލާމަތް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިންގާފައިވާ ފަސް ދަންނަވާލީ ކޮމިޓީ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ކަންކަމެއް އިސްލާހުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް އަންނާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒަރީރަށް.

ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރުން ހުސައިން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިއަދު މަޖިލީހުގައި ހުށަހެޅި ޤަރާރުތަކަށް ބަލާއިރުގައި މި ބަޖެޓު ފޮތް؛ އަޅުގަނޑަށް މިހެން ދަންނަވަން ފެނޭ ކުޑަ ދަތިކަމެއް، އުނދަގޫތައް އޮބަހުރި. ނަމަވެސް، ބައްޓަން ބަސް ބުނަންޖެހޭތީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑަށް މި ފޮތް ފެނިގެންދިޔަ ތާރީޚު، ބޮޑު، ވަންވަން ބަޖެޓު ފޮތުގެ ތޮރުދު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހަމަޖެހިގެން ފޮށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރާސާކޮށް މި ބަޖެޓު ފޮތް މިއަދު ކުރިޔަށް މިއަދު މިއަދު ހާހާ ގާތުގައި ފޮށް. ސަރުކާރުން ވިދާޅުވި، މިސަރުކާރުގެ ވާ ބޮޑު ކަމެއް ނޫން. މިސަރުކާރުގެ އެއްވެސް ހިއްސާއެއް މިއަދު ނުއެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިއަށްދާ ގޮތެއް ހާލަތު ބެހިގެން މި ޤާނޫނު ދަށުން މި އެއް ސަރުކާރުގެ ބޭބޭފުޅުން، ޖަމާޢަތްތަކުގެ ކުންފުނި ބޮޑު އެއްބާރުލުން ވިޔަފާރިވެރިން، މިސަރުކާރު ނުވަތަ މިއަދު އެއްބަޔަކާ މިއަދު އެއްޗެއް މިއީ ބޮޑު ޖަވާބުދާރީ. ރިޕޯޓް ނުދެއްކި މުވައްޒަފުން ބަލަހައްޓަން ފަދަ ބަޖެޓު ބައްދަލުނުވާނެ ދާއިރާ ވެސް އަޅުގަނޑު ބަލަން. ބޭނުންވާ ބަޖެޓު އިތުރުކުރަން ވެސް، ބަޖެޓު ބޮޑުކުރާ ގޮތުގެ ހަރަދުތަކެއް، އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު ފޮތުން މިއަދު ހަނދާނެއް ސަރުކާރާ ވާހަކަދައްކާ ބައެއް ވިޔަފާރިތަކަށް.

އަޅުގަނޑުމެންގެ ޝަރީޢަތް ސަރުކާރުން މިއަދު ހުރިހާ ވާހަކަ މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ ދާއިރާ ދާއިރާތަކަށް ބަހާލާފައި، މިއީ އަޅުގަނޑު ޢުމުރުން ދެކޭ ސަރުކާރުގެ ފިކުރު މިފަދަ ކަންތައްތަކާމެދު ވެސް ހަމަ މިހެން ބަލަން ދަންނަވަން. އެހެން ވިޔަސް ބަޖެޓު ފޮތުގެ ހަރަދުކުރާ ގޮތް ތަފާތު ބޮޑު މައްސަލައެއް، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ނަތީޖާ ފެނިގެން ނުދާ ބަދަލު ވިޔަފާރިތަކަށް އަދި ބަޖެޓުން މުސާރަ ދިނުމަށްވެސް ސަރުކާރުން ހަރަދު ކުރަމުން އަތް ދަނީ ކުޑަކުރަން. ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ތަފާތު ހަރަދުތަކުގައި އެޅޭ ޢަމަލުތަކުގައި ޕްރޮގްރާމްތައް ބާވަތް ވެސް ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ގޮތުގައި ވިސްނާނަމަ ކުރިޔަށް ނުވެ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ބަޖެޓު ފޮތަށް ރިޢާޔަތް ކުރަން ވާނީ، ބަޖެޓު ދާއިރާތައް ބަދަލު ކުރުމުގައި ފާސްކުރަން ހުށަހެޅުމަށް. ސަރުކާރުގެ ދައުރު ގާއިމުކޮށް ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް ތަފާތު ތަރައްޤީ ދިމާވެ ހުރި ކަންތައްތަކާ ބެހޭ އުސޫލު ފާއިތުވެ އަދި ރައްޔިތުން ތަރުޖަމާކޮށް ހެދުމަށް އިތުރު ރަނގަޅު ހަރަކާތް ގެންދާ ބެހޭ ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި ނިޒާމްގެ ބަޖެޓު ފޮތުގެ ވިސްނުން، ސަރުކާރުގެ ހިދުމަތް، ބިލްތައް ހިމެނޭ ޤާނޫނުތައް ސަރުކާރަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ އެތައް ފުރުޞަތު އަދި ތަފާތު ބާރުލުމާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެދުން ވެސް ކަންކަން ވެދާނެ ސަރުކާރަކުން.

އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަ އާސަޔަކީ ގޮތެއް ނުފެނޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ހުޅު: ނޮޅިވަރަމްފުށުގައި އެ ރަށަށް ބަނދަރު ހިން ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ޢަދަދު 52 ހާހާ މައުޖޫދުގައި ދިރިއުޅެން އަކަތަރު 8 އަހަރަށް ފުރިން ގިނަ ދުވަސްވެގެން މި ދަނީ. އެ ބަނދަރު ވަނީ ބިޑާވަރުކޮށް ހުރި އެ

ބަނދަރާއި އަދި އެހެނިހެން ބަނދަރުތަކުގައި ކުއްޔަށް ތަންތަން ހިފައި ދިރިއުޅެމުންދަނީ. ޚާއްޞަކޮށް 2 ވަނަ ބާބުގައި އެ ސަރުކާރުގެ؛ މިގޮތުން މިޝަނަރީ ސަރުކާރުގެ އިސް ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކުރުމުގެން އެ ތަނުގައި ބިނާކުރެވުނު ހައުސިންގ ދުނިބަން ބަޖެޓްކޮށްދިން ކަމަށްބަލައި އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އެ ބާޓުޖެންސަން ޝުއޫރުވެރިވަން. ނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގައި ބައިތުލްމާލުއް ވެސް އެ ރައްޔިތުންގެ ދުނިޔަވީކަން ހިމެނިފައެއް ނެތް. އުގަންޑާގެ ޗާރަސްސުވަން ކޮމިޓީގެ ނާޝިދާ ވެސް ބައިތުލްމާލުން ދީފައިނުވޭ. އުގަންޑާ އެ އަޕީލްކޮށްފައިވާ ދަރުމަވަންތަ ކައުންސިލް ބަދަލު ފައިސާ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވޯޓް ސުވާލުކުރަން. ނާޝިދު ވިދާޅުވި، ރައްޔިތުންގެ މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ވާނީ. ތިމަންނާމެން ސަރުކާރާ ހަވާލުވު ބަޖެޓް ތިބިނިލާ އެ ދާއިރާތަކުގެ ދުވަސްވަރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ދަރުމަވަންތަ ކައުންސިލް. އެއީ ދީން އުގަންޑާގެ ޖަމާޢަތުގެ ޓީމް، ހިމެނިގެން އުފެދުނު އެކިއެކި ވަޒީފާތަކުގެ ބޭފުޅުން ޤަވާޢިދުތަކާ ގުޅޭ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ އުގަންޑާގެ ގާނޫނީ ސަރުކާރުން. އުގަންޑާގެ އިސްލާމިކް ކައުންސިލް މި ކަމާ ބެހޭ ވަޒީފާ ހިސާބުގެ ދީނީ ކަންތައް ދަރުމަވަންތަ ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވުނީ މިއަހަރު ޚަރަދުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިސާ ރަށްވެހިންގެ ކަރުދާހުން ދިރާސާކުރުމަށް ބަލައިލާއިރު، ވަކި ކަމަކަށް ހަވާލުނުވާ ދަރުމަ ހޭދަކުރުމާ ގުޅިގެން ޢާންމު ސުވާލުތަކެއް މިއަހަރުގެ ދުވަސްތަކުގައި ސުވާލުކުރުމާ ދެކޮޅަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. އުގަންޑާގެ މުސްލިމުން ވަނީ ޕްރޮޓެސްޓަންޓް ސަރުކާރާ ކެތޮލިކް ޖަމާޢަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވަކިވެ ޚާއްޞަކޮށް ކަމެއް ނުކުރެވުނު މުސްލިމުން ދިރިއުޅުން ފަށާފައެވެ. ނަމަވެސް، އުގަންޑާގެ މުސްލިމުން އަދި ޕްރޮޓެސްޓަންޓް ކެތޮލިކުން ވެސް ނުލިބުނު. އުގަންޑާގެ މުސްލިމުން ވަކިވަކިން ވެސް ނުލިބުނު. ޕްރޮޓެސްޓަންޓް ވެސް ނުލިބުނު. އުގަންޑާގެ ހަމަ ދަރިވަރުން ވެސް ހިމެނޭ މި ސަރުކާރުން ކާބަކާ ހިތި މުސްލިމުންގެ ބަދަލު ކަބަކާ ބުގަންޑާގައި މުސްލިމުންނާއި އުގަންޑާގެ ރަސްގެފާނުގެ ރަސްކަމުގެ ބުގަންޑާގެ ރަސްމީ ޕްރޮޓެސްޓަންޓުން ގެ ބަދަލުގައި މުސްލިމުން ބަލައިގަތުމުގެ ބަދަލުގައި މި ސަރުކާރު ދީނުގެ ރަސްމީ ކަބަކާގެ ބުގަންޑާގެ މުސްލިމުންގެ ސަރުކާރުގެ އެ ކަބަކާގެ ބުގަންޑާ ސަރުކާރާއި، އުގަންޑާގެ ބުގަންޑާގެ ރަސްގެފާނުގެ ވަނީ ބުގަންޑާގެ ރަސްމީ ސަރުކާރުގެ ކާބަކާ މި ކަބަކާ ސަރުކާރުގެ ކަނޑައަޅަނީ ކަބަކާ މުތީސާ. ކާބަކާ ދިރިއުޅުނު ކަނޑައެޅި ހިފެހެއްޓި މުސްލިމުންނާއި ބުގަންޑާގެ ސަރުކާރުތަކުން ދަރުމަވެރިކަމާ ދިމާވެ. އުގަންޑާގެ ދިޔަ ވަރަކަށް ބަދަލުކުރަނީ ދިވެހިން ވަކިން ސަރުކާރު ދިއަ. ފަހަރު އުގަންޑާގެ މުސްލިމުން ދެކޮޅު ދޭ ވަރަށް ބަޔަކު ކަބަކާ ދެކޮޅަށް ބައްދަލުވެ ދިރާސާ ވަކިވެ ދިއަ. އެއީ އުގަންޑާގެ ވަނީ ދަރުމަވެރިކަމުގައި ދީނާ ގުޅުނު ނަމަވެސް ހުރި ދަރަޖަ ރަސްގެފާނު ކަނޑައަޅައިދިން ކުރީގެ ސަރުކާރު. އަދި ސުލްޠާނުގެ ބާރުތައް ބަދަލުކޮށްފައިވާ އުގަންޑާގެ މުސްލިމުންގެ ދީނީ ކަނޑައެޅުމާ ކަބަކާ ބުގަންޑާގެ ރަސްމީކޮށް ދިނުމެވެ. ބުގަންޑާގެ ރަސްގެފާނުގެ ދަރިކޮޅަށް ބާރުލިބިދިނުމަށް ބަލައިގަތުމުގެ ސަބަބުން މުސްލިމުން ދަރުމަވަންތަކޮށްފިއެވެ. އިސްލާމިކް ކައުންސިލް. އުގަންޑާގެ މި ކުރިމަތިލުމުގައި އުގަންޑާގެ އަހަރު ބައްދަލުކޮށްދިނުމަށް؛ ކުރިއަށްގެންދިޔަ އެކަމާ ބުގަންޑާގެ އިސްލާމިކް ކައުންސިލް. މި ބަޖެޓުގައި އުގަންޑާގެ ދަރުމަ ވަކިން ހިފެހެއްޓި ބަޖެޓުގެ ތަކުރާރު، މި ބަޖެޓުގައި އަދި އުގަންޑާގެ

އަޅުގަނޑުގެ އަސްއް އަހް އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވެސް ހިންގަވައިގަންނަވާހި މި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުގެ މިސާލުއްހައި އަޑުއައްސަވައި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހުރި ކަންކަމަށް ހުއްބަވަ ސަވާރުކަމެއް ރުއްވައި، އިންސާފުވެ ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި މި ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ މި ބޭފުޅުން އަމާޒަކަށް ހައްދަވައިގެން ހިފަހައްޓަން އެތަކުގައި މި ކަސްޓަމައިކަޑުންކަން ނިންމަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގޮތުގައި ފުރުސަތަށް ނިވާހަން ޝުކުރުވެރިވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް ދެން ބަޖެޓް ރިޕޯޓާ އެކައި. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.

ރިޔާސަތުން ވަހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ހުސައިނަށް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ކަނދުމުކުރުކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުސްވަގުތުމަތީ ކައިރިވެފައި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން ވަގުތުގެ ހިސާބުން ދެން ބާ އެމަ ބައި ހުސްވަގުތުތަކުގައި އަރުވާނަން ވަކި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްގަފޫރު މޫސާއަށް.

ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްގަފޫރު މޫސާ ވަހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އާ ސަރުކާރުން ފެށިކަމާ ރާވާފައިވާން ބާ އެމީ 79 ގަޑިއިރު. ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް ވަނީ އާ ސަރުކާރާ އެއްކޮށް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް އުއްމީދު ގެއްލުވައިނުލާ މަސައްކަތްކުރަމުން ދަނީ. އިންތިޚާބުކުރެއްވިއިރު މީގެ 79 ގަޑިއިރު ފަހުން އާ ސަރުކާރު ވިލަކާ ހަވާލުވެ، ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައްގެން މަސައްކަތްކަތް ގިނިގުނަށް. އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރަނީ ބަޖެޓް ވިސްނުމާއި އާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައެއް މެންބަރުންނަށް ހަމަ އިހުތިޔާރު ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ހިމަނަން ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނި ވަނީ. 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކީ މި ދައުލަތުގެ މިހާތަނަށް ހުށަހެޅި އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓު އިނގޭތޯ. އާ ސަރުކާރު ހަމަޖެހިފައިވާ ސިޔާސަތު، ނިމިދާ ސަރުކާރުގެ ވަރަށް ބައިވަރު ޕްރޮޖެކްޓް ނިންމާ ޤާނޫނީ ބަޖެޓަށް ބައިވެރިވި ބޮޑުމިނެއްގެ ބިލިއަން ރުފިޔާ. 6 ބިލިއަން ރުފިޔާ މަތީގައި ހުރި ދައުލަތުގެ ބިލްތަކުގެ އަދަދު. އާ ސަރުކާރަށް އާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން ލިބިގެން ވަނީ 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިގޮތުންގައި އެ ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތައް ފުއްދުމަށް ހިންގަން ޖެހޭ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ވެސް ހިންގަނުގެ ފުރުސަތު ލިބިގެން ނުދާނެ. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އިނގޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންގެ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބައިވަރު އިހުތިޔާރު އޮވެއެވެ. ބަޖެޓުގައި ހުށަހަޅާ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ނުހިމެނި ބަޖެޓުގައި ހުރި. ކުޅުދުއްފުށި ބަނދަރު އިމާރާތްކުރުން ވެސް އެބަ މި ބަޖެޓުން ވަރަށް ކުޑަ ފައިސާގެ އަދަދެއްކަމުގައި

ކަނޑައެޅިފައި ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އާ ސަރުކާރާ ހަވާލުވުމަށްފަހު، އާ ރައީސާ ބައްދަލުކޮށް މި ކަންކަމައިގެން އިތުރަށް މަޝްވަރާކޮށް، ބަޖެޓު އިތުރަށް ބޮޑުކުރަންޖެހުނު ކަމުގައި ވިއަސް މި ކަންކަން ކުރުންމަތީގައި އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ. ކުޅުދުއްފުށްބަން ބަލައިލާއިރު ކުޅުދުއްފުށި ހޮސްޕިޓަލުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް މި އޮތް 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުޅުދުއްފުށި ހޮސްޕިޓަލުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުވެގެންދާނެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ. އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި އަދި ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ ކަމަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައޮތް. ހަމައެއާއެކު، ކުޅުދުއްފުށީގެ މަދަރުސާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ވެސް ހުއްޓުމެއް ނެތި ކުރިއަށްގެންދާން ކުރުމުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެން، މި ސަރުކާރުގެ ވައުދުތަކުގެ ތެރޭގައި އެ ކަންކަން ވާނީ ހިމެނިފަ. އެހެންވީމާ، މި ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދާނެ މަސައްކަތުން ވެސް ހަމަ ކުރިއަށްދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ރާއްޖޭގައި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް މަސައްކަތްތަކުގައި ކޮންޓްރެކްޓުދޫކޮށްފައި މަދުވެ، ބޭރުގެ އާ އަދަދެއް ހަމައެކަނި ކޮންސްޓްރަކްޝަން މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން އިތުރުކޮށް އިންސްޕެކްޝަންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ސަމާލުވާން އިނގޭ. ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޮޑުވެސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ރައީސާއި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ބޭއްވި އައުދޫ، ކުޅުދުއްފުށްޓަކާ ޖެހޭ ނުކުތާ ކުޅުދުއްފުށީ ތަރައްޤީއަށް ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި ސިޔާސީ ގޮތުން ކުރަން ޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ސާފުކޮށް ވިދާޅުވި. އަޅުގަނޑުމެން އާ ސަރުކާރާއި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑު ކުރިމަތިލުމެއް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރާއްޖޭގައި ދަނޑު ފަތުރުވެރިކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އާ ސަރުކާރުގެ އެންމެފުރަތަމަ ކުރިއަށްގެންދާނެ. ރާއްޖޭގެ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރާއްޖޭގެ ދޫދިނީ ސިޔާސަތު ތަރައްޤީކުރުން. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ސަރުކާރުގެ 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދިޔުން. އަޅުގަނޑުމެން އިސްކަންދޭ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް މި ދަނޑު. މިފަދަ ބަޖެޓުގައި ޕްރޮގްރާމްތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން އާ ސަރުކާރުން ހިމަނަން ޖެހޭ ކަންތައްތައް ހިމެނުމަށް ބާކީ ވަރަށް ބޮޑު ދަތިތަކެއް ހުރި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު. ބަޖެޓު އަހަރު ކަމަށް ވެފައި، އިތުރަށް ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައްތަކެއް ސަރުކާރު ހިނގައްޖެ. ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޒިންމާތަކާއި ވޯޓް، އެކަންކަން ކުރެވޭނީ ތަރައްޤީގެ ސިޔާސަތު އަދި ރަނގަޅު ބަލައިލުމަށް ބަޖެޓު ނިންމައިގެން ރަނގަޅު ޕްރޮގްރާމެއް ހިނގާ ގޮތް. ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓު އިއުލާން ކުރެވިފައި ވާ ގޮތުގައި ބަލައިލާއިރު ފަހުގެ ބަޖެޓުގެ ސިޔާސަތު އަދި ސަރުކާރުގެ ފެށުމުގެ ވަރަށް ރަނގަޅު ހިސާބުތަކެއް. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ސިޔާސަތުތަކާއި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކަންކަމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ވިސްނުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ވެސް މި ބަޖެޓުގައި ވަނީ ހިމަނާފައި. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު ސިވިލް ސަރވިސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަސްޖެހިފައިވާ ކަމަށް ފެނޭ ދަށް. ވީމާ، ބަޖެޓުގައި ނަގާފައި ހުރި ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު ނިޒާމާއި ބަޖެޓު ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ އަދަދުތަކެއް ހިމެނިފައިވާ ގޮތުން، ބަޖެޓު ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަށް ފާސްކުރެވޭ ކަމަށް ވެފައި، ބަޖެޓުގެ ފަހުން އިތުރުކުރުން ތަކެއް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރާ ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު ބައިވަރު ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ލިބިފައި ނުވޭ. މި ބަޖެޓުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފަސޭހަ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތަކުގެ ސަބަބުން 29

ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުން، ފަންސަވީހަކަށް ޕަސެންޓު ކޮރަޕްޝަނާއި ވައްކަމުން ހިނގާނުކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮރުވައި އޮތީ ކަމެއް ނޫން. މިއަންނަ ސަރުކާރުގައި ވެސް އެނގޭ ބޮޑު ކޮރަޕްޝަންކަން ފާޅު މި ވައްކަމާއި ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސްދަރިން ސަވާރުކޮށްދަން ބަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރެވުނީ. އާ ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކާ ހަވާލުވާ ބަޔަކުން މިކަންކަން ކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެށި ސަރުކާރުގެ އަމަލުތަކަކީ ނުގެންދަވާން. ސަރުކާރުގެ މަޤާމާ ވައްކަންކުރާ ހަވާލުވާން ކަމުގައި ނަމަ ހަދަ އެއްވެސް ބޭނުމެއް ކުރަންވާނެ. އެ އޮތީ ބަނޑުބޮޑުވުމުގެ މަރުހަލާގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢަމަލު ނުކުރާ، ނުދަނާ އޮތީ އެއީ ކަށިގަނޑު ނޯވޭ. އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބޯޑުތަކުގައި ވިއަސް، އެމް.ޓީ.އެލް ބޯޑުތަކުގައި ވިއަސް، ސްޓޭޓްކޮމްޕެނީތަކުގެ ބޯޑުތަކުގައި ވިއަސް ހަމަ މި ހާލުގައި އޮތީ. ދައުލަތުގެ ނަމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ ހަމަތަކުގައި ބައެއް ފައިސާ ނުހަނު ރަނގަޅު ދައުލަތުގެ މަސައްކަތް ކުރަނީ ހަމަ މިގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހުން ދުވަހަށް ބޭންކްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހުނު. އެކަމަކު އެކަންކަމަށް ކަމަކީ ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްކޮށް މި ކުރިއަށް ކަމެއް ނިމިގެން ދަނީ. ގެއްލުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެން ބަޔަކު ނިކަމެތިވީ އަދި މި ބާޔާ. މި ސަރުކާރުގެ ވެރިން ވަރަށް ބައިވެރިވާ އެކަމާ. އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިވެރިވެފައި. އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިކަން އެބަދޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖީޑީޕީ ރައީސް ދެބައިކުޅަ. އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިކަން އެބަދޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖީޑީޕީ ރައީސް ދެބައިކުޅަ. އޭގެ ބޮޑުވުން ދިމާ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ނަގައިގެން. އޭރު އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ ދަރަނިއަދަދު ވާހަކަ. ދައުލަތް ހިންގާ މީހުންގެ ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނާ އަޅާނުލާ ބަލައިގެން ފެށު، މިނިސްޓްރީތަކުން އެކަނި ބަލައިގެން ފެށު، ސަރުކާރުގެ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން، އެހެން އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ރައީސްދޫކޮށްލުމުގެ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖަމާއަތް އެކުނު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން. އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދީ ހިއްސާވުމާއި މުއައްސަސާތަކުގެ ވިޔަފާރިތަކުން ބަލަދުވެ، އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނިތަކުން، އަޅުގަނޑުމެން މި ހާލަތުގައި ބަނދަރު ފައިސާ ހަމަޖެހުމާއި ސަރުކާރުތަކަށް ދީފައި ވަނީ ބޮޑު ދަރަނި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 29 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓް އޮތީ ބަޖެޓު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ ފައިސާތަކަށް. ރައްޔިތުން ބޭނުމަށް ފެނާ ބައިވަރުވެ ބަޖެޓް ކުރީކަން އެތެރޭގެ ޙަރަކާތްތަކުން. ކޮށް ރައީސް ދިރިއުޅުމުގެ ކަންކަން ދީ ހިތްވަރު. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. އެ ބޭނުން ކުރަންވާން ކަމެއް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު އަމާނާތް ބަޖެޓްގައި. އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާނެ ބޮޑު އިސްކަން ބަޖެޓްގައި. އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާނެ ރައީސްވެރިކަމުގެ ދަރަނިތަކުން ދިރިއުޅުމުގެ ކަނޑައެޅުން. އެހެންނަމަވެސް، ރަށްރަށުގެ ނަރުދަމާއާއި، ފެނާއި، މަގާއި، ބޭސްފަރުވާގެ ދަތިކަން ހުއްޓާ، މިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުގައި މި ކިޔަނީ ކަމެއް ފެނޭ ވަރު ކޮންތާކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ މަސައްކަތެއް ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމަކު ނުވޭ. ރައްޔިތުންގެ ސަރުކާރާ އޮޅުން. ރައްޔިތުންގެ މަގު ކަރުދާސް. ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ

އެހެނިހެން އަސާސީ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން. މަދަރުސާތަކުގައި އަޅަންޖެހޭ ކުލާސްރޫމްތައް އެޅުން. އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] މި ބަޖެޓަށް އިތުރުކޮށްދީގެން ނަމަވެސް މި ސަރުކާރުގެ ވައުދުތައް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ވައުދުތައް ފުއްދައި، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމުގައި ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ދާނަމަ. އެއްވެސް ރަށެއްގެ ބޭފުޅުން [illegible]! އަޅުގަނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރާއި އޭގެ ފަހު އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި މި ބޭފުޅުން މި ހުރި ހުރިހާ މުރާދުތައް ފުއްދުމަށްޓަކައި އިތުރު [illegible] ދެވިގެން، ބޭރުގެ އެހީ ހޯދައިގެން އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް މަސައްކަތްކުރަމުން، ރައްޔިތުން އުއްމީދާ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ވައުދު ހިންގުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ދަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ދޫކޮށްލާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދާނީ 11 ޖަހާއިރު. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުސަތު އަރުވަން އޮތީ 11 ޖަހާއިރު، ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޖަލްސާގެ ތަޅުމަށް ވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން.

[ހުސްވަގުތުކޮޅު 10:31 އިން 11:02 އަށް]

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާ މަނިކު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު މަސައްކަތް ފަށާނަން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިނަށް.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. السّلام عليكم ورحمة الله و بركاته. ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ޖަލްސާ ހުއްޓުވައިލެއްވުމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވިދާޅުވި ބަސްފުޅު ބަލަހައްޓައިގެން 11 ޖަހާއިރު އަޅުގަނޑު މި އިނީ މި ތަނަށް އައިސް. މިއަދު ގެނެސްދެއްވާފައިވާ ފުރުސަތަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! ބަޖެޓުގައި ހިމަނަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާއި ރައްޔިތުން ބޭނުން ކަންތައްތައް. ރައްޔިތުން ބޭނުން އެނގޭނީ ރައްޔިތުންނަށް.

ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަނީ އެ ރަށްރަށުގައި ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ ކައުންސިލްތަކުގެ މެންބަރުންނެވެ. އަދި އެ ކައުންސިލްތައް ހިނގައިގެން ސަރުކާރާ ހަމައަށް އަންނަން އެންމެ އުނދަގޫވާ ދިހަކަން ވާނީ، ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަސްދޫރެވެ. އެހެންކަމުންނާއި އެކީގައި މި ހިނގާ ނަންބަރު 7 ވަނަ ދައުރާއި 8 ވަނަ ދައުރު އަދުގަސްދު އިންތިޚާބުކުރައްވާފައިވާ ދާއިރާގެ 5 އަހަރު އަދުގަސްދު ޢާރަކްޓާން، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް އެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން އެދިފައި ވަނީ އަދި ރައްޔިތުންގެ ފިކުރުން އެދިފައިވަނީ ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ އެ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްތަކާ ބައްދަލުކޮށް އަދުގަސްދު ވަނީ މަޢުލޫމާތު ހޯދީ. އެކަންކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބި ތާޒާވެ ހުރި، ތާޒާވެގެން ހުރި އަދުގަސްދު ދެކޮޅުވާގޮތް ބޭނުންވާގޮތް، އަދުގަސްދުގެ ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ކައުންސިލްތަކުގެ ވުރެކުރިން ބަޔަކު ކަންތައް މި ބަޖެޓުން ނަގަށްދީގެން އެކާ ދޭތެރޭގައި އަދުގަސްދު ހިމާޔަތްކުރަމު. އެހެންނަމަވެސް، ގެރިފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓުން މިގެ 2 ދުވަހުން ފަހުން ސަރުކާރު ހަވާލުވުން އެކު ގެރިފައިވާ އިޖްތިމާޢީ ދާއިރާގެ ބަޔާންކަމަށް ބަލައިގަތުމުގައި އަދުގަސްދުގެން އަދި ނަގާއިރު ދިޔަކަން ވެދެއެވެ. އެކަންކަމަކީ ޖަމާ ރާއްޖޭގެ ތަސްވީރުގެ ގެރިފައިވާ ބައިވެރިވުމާގެ ގެރިފައިވާ ފުރުޞަތު ހޯދުމުގެ ކަންކަން އަދި ބޭނުންކުރުމުގެ ވާހަކަތައް ދެކެވޭ. ހާދަ!

ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅުނު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ރައްޔިތުން ވަޒަން ބޭރު އެ ކައުންސިލްތައް ހިޔާލު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ކައުންސިލްތައް ހިޔާލު. އަދި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިޔަ އެ ކައުންސިލްތައް ހިޔާލު އެ ބަޖެޓުގެ ތަރުތީބު އަދުގަސްދުގެ ފަދަ މިހުން، އެއީ ބަޖެޓު ތަސްދީޤުކުރުމާއި ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅި ހިސާބުގެ އަދަދުތަކާއި، ބަޖެޓުގައި ތަފާސްހިސާބު ލިބިފައި ހުށަހަ އިސްތިސްނާ ކައުންސިލްތައް ތަސްވީރުގެ ބަޖެޓުގައި ބާރުވެރިކަމުގެ ވިސްނުން ވީބާ އަދުގަސްދުގެ ކަމަށް މިހުންނާއި، ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ވީބާ ކައުންސިލްތަކުގެ މެންބަރުންނާއި، މިފަދަ މިސްކިތުން ހާއްސަ ޝަރުޢީ ވިސްނުންތައް ކައުންސިލްތައް ވަސް ހިޔާ. އެކަށީގެން ރައްޔިތުން އެންމެ ބޭރު ބަޖެޓު ހުށަހެޅީ އަދުގަސްދު އަދި ތަ މި ހުށަހަޅަނީ، އާ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރިދޯ. އެ މިހުން އެދިފައިވާ ބޭރި ކައުންސިލްތައް އެބަހުރިދޯ. އާ މަޝްރޫޢުތައް ނަމަ ކަމަށް ވަނީ ވިލާ ވަރަށް ގިނަ ބައްލަވާ ވާ ބޯޓަކު، އެ މިހުންގެ ހިއްސާދާރީ ދިރުމުން ނަމަ. ކުރިއަށްދުވަން ނަމަ. ހަމަ އެފަދައިން އަދުގަސްދުގެން މިހުންނަކަށް ވާ ބޯޓަކު، ތަރައްޤީ ދުވަހުގެ ޖުމްލަކޮށްކަމުގެ، ލިބިފައިވާ ތަރައްޤީއާއި ކުރިއަރުވަމުން ޖަމާއި ބޭނުންވާ ކައުންސިލްތައް ނަމަ ކަމަށް ވަނީ ވިލާ އެއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ސަރުކާރުގެ ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ. އެހެންކަމަކު އެބަ ހުރި އާ މަޝްރޫޢުތަކާއި، ލިބިފައިވާ ތަރައްޤީގެ ތަފާސްހިސާބުގެ ބޭނުންވާ ހާލަތުތަކާއި، އަދި އެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތަކާއި ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ ކައުންސިލްތަކާއި، އެ ކައުންސިލްތަކުން ރައްކާތެރިކަމާއި މަސައްކަތް ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތްތެރިކަމުގެ އެކަށީގެންވާ މާލީ ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޝަރަޢި، އަދި އެ މާލިއްޔަތު ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ޝަރަޢި ކުރިއަށްދަނީ ހިސާބުތަކާއި، މި 3 ބައިގެ ހިސާބުތައް ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ކަމަށް ހިސާބު ކަނޑައަޅައި ކައުންސިލްތަކުގައި ބަޖެޓުގައި ބަލައިގަންނަކަން. ހާދަ! މިދިޔަބަ ބައިގެ ބަޔާން، އާ

ވަސްތުތަކުގެ ބޭނުމިން، ބައެއް ކަސްޓަމަރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އުޅެނީ. ސޫރަތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އޮންނަނީ މި މަސައްކަތުގައި ދައްކާފަ. 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަދައްކާނީ. މި ހުއްޓި ހުރި ފިޔަވަޅުތަކެއްގައި މިގެ ކުރިން 2 އަހަރަށް ވުރެ، ދުވަސް އަހަރަށް ވުރެ ހުއްޓުވާލެވުނު ސުވާލުގެ ބައެއްތެރެއިން ޖުމްލަ ބައެއްޓީގެ ބޭސް ބަޔާބޮން ޗާގަނޑިއު އެ ރަން ބާޒާރުވުމާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ވާނީ ދައްކަވުން ގެންގޮސްފަ. އަޅުގަނޑުގެ ފަހުގައި މިހާރު މާޗުޖަލަކުގައި ބިއްބާވާ ބޭފުޅުންގެ ބެލޭގައި މާލޭގެ ޖުމްލަކަށް ހަދައިގެން އަދި މާލޭގެ އިންޑިޔާބީ ނަމުބ ހަދައިގެން ހިމެނިވަޅައިގަންނަވާ. އެ ބޭފުޅުން ފަސް ވަނީ އެ ފަޅު އަށްސަވާފަ. އަދި ސަރުކާރުން ފަސް އަޅުގަނޑު ގެބޭފުޅާ ގޮބޮއިޔާ އެ ފަޅު ވަނީ އަށްސަވާފަ. އެހެނިހެން، މި އަހަރުގެ ބަޔަކުގައި ސުވާލުގެ ފަހުގެ މަށްސަވާ ބައްޓަންކުރިމަކުން ފައިސާ ހިމެނޭވައި، އަދި 3 އަހަރުދުވަހުން 2019، 2020، 2021 އިން 27 މިލިއަން ކުޑަވާގެ ބަޔާބ އެޓާޕަޓަވެރިކަމެއް ފަރާތުގެ ސުވާލުގެ ބައެއްޓީގެ ބައެއްވެރިވުމާ ނައްތާލާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ބަޔާނެކުރަން ސަރަބަސް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރަށް ވަރަށް ބޭނުން ސުވާލުގެ ރަށްބަދަލުގެ އަޅުގަނޑު ބައިނުޑާ ދަންނަވަން. ސަރުކާރުން ހުރިހާ އަދާކުރަން. އަދި ހަމައެކަނިއެއްގައި މިއަހަރު އާ ސަރުކާރުން ވަރަށް ބާރުވި ގޮތުން، ވަރަށް ރިޕޯޓުކޮށް އެކަމަކު އެ ރަށުގެ ބައެއްތެރެއިން މިހާރަށް ގެއްލިފައިވާ ފުރުސަތުތަކެއް އަދިވެސް ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ހިމެނޭ އެކަމަކު މަސައްކަތްތަކުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ތަފްސީލުކުރަން. ފަހުގެ މަސައްކަތު ބައްޓަންކުރުމުގެ އެކަމަކު ނަސީބު ބޮޑުކަމަކީ އެ ބޭފުޅުން ހަރުކަށި މިލްކު ދިރިއުޅުމުގެ ކަމަކަށް ކުރިއެރުވުމުގެ ސިޔާސަތު، އެހެނިހެން އެއްބަސް ހަރަކާތް އެ މިލްކު ދަށްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަކުން އިސްކަންދިނުމާ ވާހަކަ ކުރިމަށް ބަޔާބަޔަށްދިން. އަދި އެއް ބަޔާ ހުރިހާ ބައިވެރިވެ ގޮވާލުމެއް، ބަޔާ ދިރިއުޅުމުގެ ކުރިމަތިލާ ދެކޮޅުން ހަމަޖެހިގަތް ކަމެއްގެ ބޮޑުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޔާބަޔަށްދިން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ހަރަކާތެއް، އަދި އާއްމުކޮށް ޖުމްލަގެ ހުރިހާ ހަރަކާތްތައް ދިރިއުޅުމުގައި ފުޅާ ކުރުމަށް ދަރަނިބާރުގެ ބާރު ކާބޯތަކެތި ބޭނުންތަކުން ސުވާލުތަކުން އެފަދަ ވަސީލަތް ލިބިގެންވާ ހިނދު، އެކަންކަން ފުރިހަމަ އަވަހަށް އާ ސަރުކާރުގެ ފޮރުތަކުން އެކަށަށް ކޮމްޕްލިމެންޓުކުރުމަކީ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ތަފްސީލުކުރަން. އަދި ބައެއްތީގެ އެހެނިހެން ބާރުބޯއް ފަސް އެ ރަށަ ހަމައަށް އަރިހުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގޮތުލިފިކުރަން. ހަމައެކަނިއެއްގައި ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު މި މަސައްކަތުގައި ހުށަހެޅުން، މިއަދުގައި ކުރަން ބޭރުފު ހުށަހެޅުން ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް އެއީ، ގޮތުގެދިޔަ އަހަރު ހަދާ އަހަރުދުވަހުގެ ބޮޑުތަކުގައި ނ. އަތޮޅު ގެއިދޫއަށް ބައެއްތީގެ ބޭނު އެއްފުރަ މަސްތުއްރުއް ދިބިފައިވާ ވާހަކަ. އެފަދަ މަސްތުއްރުއް ދޮއްޕާ އެ ރަށްދިޔުމުގެ ފާރުތަކުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު މިއަދުގައި ވާނީ ވަކިވެފައިކުރި. ކަންތައްތަކުން މި އަހަރުގެ ބައެއްގައި ބޮޑުގެ ހިތާގެ ދަރުން ނަމަވެސް

އުފަލާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް، އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ދެއްވާފައިވާ، އަދި ދެއްވަމުންގެންދަވާ، އަދި މީގެ ފަހުން ވެސް ދެއްވަމުންގެންދަވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކީގައި ކަންތައްތަކެއް ދަންނަވާލަން. އެއީ ޖުމުލަ ނިސްބަތުގެ ވާހަކަ މި އަހަރު ވެސް މާ ސާފުކޮށް ބަޖެޓުގައި ގެންނަވާފައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ހިސާބުގެ ތާވަލު އަހަރުގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތުގެ މަސައްކަތް މިއަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދެވޭގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ވަނީ ފެނިފައި. މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިގެން ނަގާ ނިޒާމު އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މިނިސްޓްރީ ސަރުކާރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކުން މިނިސްޓްރީގެ ސްޓާފު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާފައިވާ ކަމުގެ ވާހަކަ؛ އެއީ 395 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ބަޖެޓު ކޮށްފައިވާ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ކަމަކަށް.

އެއާއިއެކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތު ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ގޮތް ހުރި ތަރުތީބު ހުރިހާ އަހަރުތަކުގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ މަސައްކަތް އެއްވެސް ގޮތަކަށް މިދިޔަ އަހަރު ނުކުރެވޭ މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގައި، އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅިގެން. އަދި ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން، އެ މަސައްކަތް މިބަޖެޓު ތަފާސް ހިސާބުގެ ބަޖެޓު ތެރޭގައި ނިމިގެން، ދަށް ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް ގެންދާ ސަރުކާރުން ވިޔަފާރި ހިންގުމަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ގެންގުޅުއްވާ ބަޖެޓުގައި އެ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ދައުލަތުގެ އެ ކަންތައް ބަޖެޓުގެ ހިސާބުތަކާއި ގުޅޭ ކަމެއް ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާގެ އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ހަމަ އެފަދައިން ވަޒީފާއަށް އިތުރު ކަނޑައެޅުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް. ކަނޑައެޅުމުގެ މަސައްކަތް ބަޖެޓުގެ ވަޒީފާ މުވައްޒަފުން ރައްޔިތުން ވަޒީފާގެ ދާއިރާގައި ރަނގަޅު ވިޔަފާރިތަކުގެ ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރު އެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ ކުރުމުގެ ދައްކާއިރު ވިޔަފާރިވެރިން. ވަރަށް ގިނަ އަހަރުތަކެއް ވެއްޖެ ނ. އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް މަސައްކަތްކުރާ މީހުން މަސައްކަތްކުރާ ގޮތް. އެ ހިސާބަކަށް އަދިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން. މި ބަޖެޓުން ވެސް އަދިވެސް ބޭނުންކުރާ ހުރި. މިނިސްޓްރީ ރާއްޖެއިން ބަދަލުކުރަން އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ކަށް ބޭނުމަށް ބޭނުންވާ އަޅުގަނޑަށް ދެއްވާ ޒަރޫރީ، މި އަހަރު ވެސް ދިމާވާ މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާ. ދެން ދިމާވާ މިނިސްޓްރީއާ ގުޅުން ބައެއް ދެކެން ތަރައްޤީގެ ދާއިރާގެ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާ، ތަރައްޤީގެ ދާއިރާތައް ދެން ދިނުމަށް ޕ ދާއި އެ އިތުރު ބަޖެޓު ދިނުމަށް.

އެންމެފަހުން، އެހެނިހެން މިގޮތުން ދަރަޖަކުރެވިފައި 1 އަހަރު، 2 އަހަރު، ތިން އަހަރު، 4 އަހަރު، 5 އަހަރު ދުވަސްވީ އިރުގައި ބަޖެޓުގެ އެދެވޭ ބަޖެޓުގެ ތަރައްޤީގެ ރާއްޖެއިން އިންތިހާ އެ ކަންތައް އެކުލެވިގެންވާ ބަޖެޓުގެ ހާލަތު ކަމަށް ވިޔަފާރި އަޅުގަނޑު ތަޢާރުފުކުރަން. އަދި ބަޖެޓު ހުށަހެޅި މިނިވަން އެކަމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! ދެން ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅި ހިސާބުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިމެނޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުން ބަޖެޓު ދައުލަތުގައި ރިޕޯޓުން ހިސާބު ކަނޑައެޅިފައި، ބަޖެޓު ދައުލަތުގައި

ނުލިބުނު ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ހިނގާ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. މިސާލަކަށް، މިހާރު މި އޮތީ ސަރުކާރުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރަހައްދުގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ މަރުކަޒެއް ކަމުގައި ބިލުރިކޮށް ހަމަޖައްސަވައި، ބިލްޑިންގެ އެއަރޕޯޓް ހެއްދުވައިދެއްވާން ކަމަށް. ބޭރުގެ އިންވެސްޓަރުން ހޯދަވައިގެން އެކަން ކުރައްވާން ކަމަށް ވިދާޅުވި. ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ކުރައްވާ ވަރަކައް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ވަރަކަށްޓާއިރު، ރައްޔިތުންނާ ހަމައެކަން ބަޖެޓްފޮތް ނިކުންނައިރު ކޮންމެވެސް ނިސްބަތެއް ބަޖެޓު ފޮނުވާ ބަޖެޓުގައި އަންނަނީ ނަމަވެސް، އަސާސީކޮށް ކަމަށް، ފިނޭންސް އަޅުގަނޑުމެން ވިދާޅުވަނީ ހަމައެކަނި ބަޖެޓު ދޭ ސަރުކާރުގެ ފޮތްތަކުގައި ނުހިމެނުނު ކަންތަކުގައި ވިއްސަ، ބަޖެޓުގެ ވިސްނުމުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަދަ ކަމުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ހަމަހަމަ ކަންކަމެއް. އެ ފަރާތްތައް ފެންނާކަށް ނެތް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންކަމެއް. އަދި ހަމައެއާއިއެކު އާބާދީ 23؛ ޓޫރިސްޓުންގެ 23 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ އެއްސޭ ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓުން ކަނޑައެޅި ފެނޭ، ދެން މިނިސްޓަރު އެބައޮތުގެ ކަންކަމުގެ ފަރާތުގެ ބަޖެޓުން އެއް ބައެއް ކަންކަމެއްގެ ކަރުދާހާ ކަންކަމެއް. ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށް އެބަހުރި އަދި އާބާދީ ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ކަނޑައެޅި ކޮބާވެ ނުވެވި، އެތައްބައެއް ގޮތީ ނަގާފައިވާ މިންވަރު އެ ބިންތަކުގައި ދިރިއުޅެން ނުވެއެ. އެއީ އެހެންނަމަވެސް ކަނޑައެޅި ބިމުން ގޮތެއް ނެތީމާ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ބިމެއް ކަނޑާ ކުރެއް ނޫން އެއީ. އެއީ ފޯނަކަ ނަމަކަން ހިއްސާ ކަންފުށުގެ ބިމެއް ކަނޑާ ކަމެއް. އެ ގޮތުން ކުރުވާން ނުން ކަންކަމުގެ ވެސް ރަޖިސްޓަރީ ނުން ފުރިހަމަ، އެ ކަން ދާން ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭނެ އަސާސީ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ބައްދަލުވުމުގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަންކަމުގެ ހެދުމަކީ ސަރުކާރުން ގުޅިގެންދާ ކަމެއްގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް ވަޒަންކުރާ ރަނގަޅުކުރާ ބޭނުންވޭ. އަދި އެކަން ރައްޔިތުންނަށް ހަމަޖެހެންނެ. އަދި މިގޮތުން މި ފަރާތުގެ ދާއިރާގައި ރަނގަޅުގައި ފުރިހަމަ ހުރި ފުޅާސަރު ދިރުމުގެ ހިތްވަރެއް؛ އާއްމުކޮށްގައި ފޫދު ފުޅާސަރު ދިރުމު ވެސް ހިނގުނު. އަދި އެހެން ބައެއް ރަނގަޅުގެ ފުޅާސަރު ދިރުމު ވެސް ހުންނާނެ. ހުރިހާ ހިސާބު ހުރި ކަންތައްތަކާ އެބަހުރި. ފޫދު މިސާލެއް ނިމިދާ ހުރި، އެ މިސާލެއްގައި ނަގާނުކަން ނުވޭ، ފޫނާ ހިސާބަށް ކަންތައްތައް ބައިނަލްއަގްވާމީ ދީ މަސައްކަތް މި ދިޔައީ. މި ގޮތުގެ ހުރިހާ ހިސާބަކުން ކަންކަމެއް ވާ ސަރުކާރުގެ ފަހުން ހުރިހާ ބައެއް ތަކެއްގައި އެ ކަންތައްތައް ހިނގާނެ ގޮތް ރަނގަޅުކުރުމަށް ވިހަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުނދަގޫކަން. އަދި އެކަންކަމުގެ އެއްޗިއް މަސައްކަތްތަކެއް، އެ މިންވަރަށް ބޭނުންވާ އޮޅުން ނަތީޖާ ފުރިހަ ނެތިކަން އެކަމުގެ ކުރީގެ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާރި ސަރުކާރު ހުރިހާ ހިސާބުން ދިރުވެލުން ކުރީގެ ކުރިމަތިލާން ބައްލަވާ ރަނގަޅުކުރައްވާފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުނދަގޫކަން. އަދި އެކަން ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން އެދި ދިރުވެލުން ހުރިހާ. އާދެ، ހިދުމަތްތަކުން ތިބޭ މިންވަރު އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތު ބިނާކޮށްދިނުމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ފަހުން މި ކަށި ދައުރުގައި 7، 8 ނުވަން ބައިގައި މި ބައްޔަ އަނގާރާ ކަށްވެނިކޮށް ބަލަހައްޓަން ކަށި ދައުރުގައި ބަޔަކު ކަށްވެނިކަމާއި ވިދާޅުވި ރަމަޟާންގެ ހުކުރުބަ އިނގިރޭސި ފަހަރާ ފެށި އަޅުގަނޑުމެން މުޅި ނުނިމޭފަދަ ބައްދަލު ފަހަރާ ނިމިލަ.

އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ރައްޔިތުންނަށް ޒިންމާދާރުކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އާ ޖުޑިޝަލް ސިސްޓަމެއް ހިމަނައި، ތިބެފައިވާ ތަރައްޤީ ދުވެލިއަށް ޖެހުމަށް، އެއީ މި ދެންނެވި ފަދަ ކަންތައްތައް، ކަރަންޓުގެ ކަންތައް، މަގުބައްލަވާ ދިއްލާން ގޮތް ހަދާފައި ބޭނުންކުރަން، މި ކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހިމަނައި، ޒިންމާދާރުކުރަން ވީބީ މިހުންނަން ވެސް މަސައްކަތްކުރަން އެކަށީގެންވާ މާލިއްޔަތު ނިޒާމާ އެ ޒިންމާދާރުކަން ބޭނުންވާ މުސްތަޤްބަލެއް، އެ މުއައްސަސާތައް ހުންނަވާ ހަކަތައާއި ހުރިހާ ހަރަކާތްތެރިކަމެއް ނުހުންނަން. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުގެ ކަންތައްތައް ވެސް ބަޖެޓުގައި ޖާގަ ހުރުމާ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަނީ ކަމަކީ، މިހެން ހުރި ކަންތައްތައް ބައްލަވައި އެ ކަންތައްތައް އާ ސަރުކާރުން ހައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ، ކޮންމެއަކަސް ކައުންސިލުތައް ބާރުވެރިކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ކަމަކީ އާމްދަނީ. މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބަޖެޓުގައި ކައުންސިލުތަކަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ އިތުރު ވަސީލަތްތަކެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ތެރެއިންނާއި އާ ސަރުކާރު ބެއްލެވުމުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓު މުރާޖަޢާކުރުމާއި ފާސްކުރުމާ ހަމައަށް އަންނައިރުގައި އެ ބައިބައި މިގޮތަށް ވަންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި ކައުންސިލުތަކުން މަޝްވަރާކުރަމުން ހިންގުމަށް އެއް މިލިއަން ނުވަތަ ބޮޑު މިލިއަން ވަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިންގުމަށް ބަޖެޓު އެޅިގައި ކައުންސިލުތަކަށް ދޫކުރަމުން، ކައުންސިލުތަކަށް ބަޖެޓުތަކުގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އެހެން ނަމަވެސް ކިއުވެނިތައް؟ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދައި ދިވެހި މިހާރު ސަރުކާރުގެ ފިހާރައެއް ރައްކާތެރިވުމަށް ބޭނުން ޖުޑިޝަލް ސިސްޓަމް ހިނގާ ފަދައިން، އެ މިހާރުގެ ގޮތުން ހިންގަވަން ޖުޑިޝަލް ސިސްޓަމް އެ މިހާރު ވެސް ހިންގާ. އެގޮތުން މަސައްކަތް ކުރާ ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު މާލިއްޔަތު ހިންގާކަށް، ޝަރުޢީ ދާއިރާ ހިންގާކަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަދަލު ގެނަސްދިނުމަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ، ކޮންމެއަކަސް ޖަލުގެ ކަންކަމަށް ބަޖެޓް ފުލުހުންގެ ކޮމިޝަނަށް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް. އެހެންކަމަށްވާއިރު އެ ރައްޔިތުން މިހާރު ހުރި އެ ބަޖެޓު، އެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބަޔާންކުރެއްވި 15 މިލިއަން، ވިލްސަކަތް މިލިއަން އެ ބަޖެޓު ޑޮކިއުމެންޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވާހަކައިގައިވާ ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓު ވެސް އަޅުގަނޑު އެބަ ހިމަނައިދީ. އަޅުގަނޑު ފިކުރަކީ އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޚާބުކުރެވުން މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހަށް، ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރުދުވަހަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވައި އޮތީ ކުރިއަށް 5 އަހަރުދުވަހަށް ޖަޒީރާ ޤާނޫނާ ތަސްދީޤުކުރެއްވި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނަވައި އޮތީ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރުދުވަހަށް ޖަޒީރާ ޤާނޫނުގެ ވައްޓާލެވިއްޖެ. އެހެންކަމަށްވާއިރު 4 އަހަރާއި ބައެއް ދުވަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެންޏާ ހިނގާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ތިބެންވާނީ ފުރިހަމަ 5 އަހަރު. އެ ތަސްދީޤުކުރި ފުރިހަމަކޮށް ދެއްވުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކާއި، އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ ވަޒީފާތަކާއި، އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ މުވައްޒަފުންނާއި، އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ ގޮތްތައް ހިމެނޭގޮތަށް ބަޖެޓު ހިންގުމުގެ ފުރިހަމަ 5 އަހަރު ލިބެން

އަޅުގަނޑަށް ހީވާގޮތުގައި އޭގެ ފުރިހަމަ ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުގައި އޮންނަ ގޮތުން ނޮވެމްބަރު 1 އަންނަންވާއިރަށް ބަޖެޓު އޮންނަންވާނީ ހުށަހެޅިފަ. މި އޮތީ ހުށަހަޅުއްވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަނީ. އެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިވީ ޖަރަހިއަގެން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ނޮވެމްބަރު 30 ގައި ދައުރު ނިމެންވާއިރަށް ކޮންމެހެން ބަޖެޓު ފާސްކުރެވޭގޮތަށް ނިމެންޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ކޮންމެހެން ޖެހޭނެ ކަމަކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ވަގުތެއް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ދައުރުން ބޭރުގައި ޖަލްސާތަކެއް ބާއްވައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ފާސްކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަމުގައި ވިޔަސް، އާ ސަރުކާރު ހަވާލުވެގެން ބާއްވަވަން ފުރުސަތުހަމަވެފައި ބަޖެޓު ފާސްކުރެވުން ގޮތަކަށް މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގެ ގަވާއިދުން ބައްލަވައިގެން، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ވާހަކަދައްކަވައިގެން ޕާޓީ ލީޑަރު މަޝްވަރާއި ޕާޓީ ލީޑަރުގެ ވަޢުދުތަކުން ފުރިހަމަވާ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2019 އިން ފެށިގެން ފިޔަވަޅުން ގޮތް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން ވަރަށް އެދެން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. والسّلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސުގެ މަރުޙަލާ ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ބަޖެޓުގެ ބަހުސްކުރުމަށް އެދިވަޑައިގެން އަދި ވެސް އަޅުގަނޑު އަތުގައި އޮތް ލިސްޓުގައި 11 މެންބަރަކު އެބަ ތިއްބެވި. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ މި ހާލަތުގައި މި ވަގުތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ނެތްކަން ފާހަގަކުރަން. އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ބަޖެޓު ކަހަލަ މުހިއްމު ބަހުސްތައް ކުރެވެމުންދާއިރުގައި މެމްބަރަކު ނޫޅޭ ނަން ލިސްޓު ނިންމާލުމަކީ އަޅުގަނޑު ރިޔާސަތުގައި އިސްވެގެން ކުރަން ބޭނުން ކަމަކަށް ނުވާތީވެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކާއި މަޖިލީހުގެ އެހެނިހެން މަސައްކަތްތަކުގައި އެބަ އުޅުއްވާކަން އެނގޭ. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެ މެންބަރުންނަށް ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވާލަން، ކުރިއަށް ވަގުތު ޖެހުމުގެ ކުރީގައި ވަޑައިގެންނެވުން، އަދި ކޮމިޓީއެއްގައި ގެންނަވާކަމުގައި ވިޔަނަމަވެސް. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަން ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލި ސަލީމަށް.

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލި ސަލީމް ފާހަގަކުރެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އަހަރު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓުގެ ބަހުސުގެ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑު ވެސް މި ދައުރުގައި ހުރި ބަޖެޓުގެ މައްޗަށް ފާހަގަކުރުމަށް ފުރުސަތު ދެއްވި ކަމަށްޓަކައި ރިޔާސަތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،

ވިއްޔާތަކާއި މަޖިލީހާއި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަނިޔާވެރިކަންތަކާ ފެތުރިން، އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ފާގަތި، ފަހި ފުރުސަތުތަކަށް އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރު، މި ތަޖުރިބާ ވަރަށް ދެކިގެން މި ދިޔައީ. އަނިޔާވެރިކަންތަކާ، ދިމާވި ތަރުޙީބު ރިހި އަދުއްލަތުގެ ހުރިހާ ހިސާބެއް ބަދަލު، ކުރިޔަށް ހުރިހާ ކަމެއް ސް ނުފެންނަކަމުގެ ވަރުގަދަ ތަރައްޤީގެ ބިން މަސައްކަތްތަކުން ވާތުވެރިޔާ ހަތަރުފަސް އަހަރުގެ ތަރުތީބު ދިރުމަށް ފާހަގަ. ނިމުނީ މި ދުވަހަ ހާމަކުރި ސަރުކާރުގެ ދިރުމަށް ހިއްސާކުރުމާއި ކާމިޔާބު ހާސިލު ރޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިރުޔާއި ރަނގަޅު ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ފުރިހަމަ އަށް ތަރައްޤީގެ އެކަށް މަޝްވަރާތަކުގެ ގެންސޭވިކަމާއި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރުގެ ނިމިގެންދާ ހުރިހާ ކަމެއް ފާހަގަ ކުރުމަށް ބޭނުން. އެ ގެނައި ބިން ބޭނުން މަޝްވަރާތަކުގެ ވަހަކަ އަޅުގަނޑު މިއަދު ތަރައްޤީކަން ނިމިން. އެހެންނަމަވެސް، ހާ އަހަރުތަކަށް ބަޖެޓު ފާސްވެ ދިޔަ ހުރިހާ ކަމެއްގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން، މިދެންނެވި ތަރައްޤީގެ ދަނޑިވަޅު އެ ހަރުދަނާ ކުރުމަށްގެ ތަރައްޤީ މިއަދު ބަޖެޓަށް ބަޔާނާތުމަކުގައި ވިދާޅުވި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރާތީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެއްމިދުރުކަ ބައްޔެއް ކަމަށް މަޝްވަރާ އެބަހުރި. ހަމަޖެހިގެން ކުރުމަށް އެކު މި ފަދަ ހާލަތުގައި ފާހަގަކުރަނީ، އަޅުގަނޑުގެ އަކީ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ވަރަށް ފަސޭހަ ބަދަލުތަކެއް ގެނައީ، ބޭރު ނުލިބުނު ހަމަ އާއްމު ބޭފުޅުން ކަމުގައި މަސައްކަތް ހުރިހާ ކަމަކީ، ތަރައްޤީގެ ކުރި އެކަމަށް ދިމާވި ފުރުސަތުތަކުގައި ގޮތުން ފަރާތްތަކުން ކުރަމުން އަޅުގަނޑު ހަރުދަނާ ހިސާބުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ސުލޫކުމަރުހަލާ އެކަމުގައި މި ބަޔަކު ގެނައި ސަމާލުކަން އަޅުގަނޑު ތަރައްޤީގެ ނަމުގައި ސުލޫކު އަޅުގަނޑު ހާމަކުރާ ފުރުސަތު ބޭނުން، އަޅުގަނޑުގެ އެފަދަ ބަލައި. ކުރެވޭ ގޮތަކީ ރަނގަޅު ވަރަށް. އެހެންނަމަވެސް، ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް އާމްދަނީއާއި މަސައްކަތްތަކުގެ ބަދަލުތަކެއް ތަރައްޤީން ކުރިއަރާފައި ތަފާތުވެފައިވާ އަސާސީ ވަރަށް. އެކަމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް. ގާއިމް، ސިޔާސީ، ސުލްޙަ ހިތްޖެހުން ކުރިއެރުމާއި، ކުރިއަރުވާ ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީއާއި، މި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ތަރައްޤީ ފުރިހަމަކުރުމުގައި ވަރަށް. ތަރައްޤީ އާދައިގެ ގަވާއިދުތަކުގައި އޮތް ކަމުގައި އެ ތަނުން ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ބޭ ބަދަލު ކުރަމުން މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ވެއްޖެ، އަޅުގަނޑު ވެސް މިހާތަނަށް ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުނު އަދި ކަމެއް ހެދުމަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެއީ ނ. މާލޭގެ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި މިހާރަށް އަޅުގަނޑު ސުލޫކު ކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ގެނެސް ދިޔަ ސިޔާސަތުގައި އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރި ބޭނުންތެރި، މި މަޝްވަރާ އަދިވެސް ގެނެސް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި ފުރުޞަތުދީފައިވާ ބަރަކާތެއް ލިބިއްޖެ. ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައި މި އެކި މަޝްވަރާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި ތަރައްޤީ މާލީސިޔާސަތުގެ އެއްބާރުލުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމައެކަނި އެކި ފުރުޞަތު ސިޔާސަތު މި މަޝްވަރާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި ފަހުން ނިންމާނެ. އަދި، މާލެގެދުވަސް ތަރައްޤީގެ މި ދުނިޔޭ މަޝްވަރާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިޔާލު މި އެއީ. އެކަމަށް ސުލޫކުކުރުމަށް ފާހަގަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަރަނިތަކަށް ބޭނުންވާނީ؛ އެހެންނަމަވެސް، ޤަވާއިދުން އެއީ ރަށް، ގައުމުގެ ތަރައްޤީން ވެސް މިކަމަށް

ބަލައި ބޭނުންވެފައި ތިބޭތާ އެތައް ޒަމާނެއް ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި މަސައްކަތްތެރިޔާ ދުވަހަކު
މިކަމަށް ވެސް މަސައްކަތް ކުރެވިފައިވޭ. އެނޫންނަމަވެސް، އަދި މިކަމަށް މާ ފަހު ފުރުސަތުތަކެއް ހުޅުވިގެންދިޔައީ
ނުވޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަދަލުވުމާ ބަދަލުގެ ތެރޭގައި ވެސް ޤައުމުގެ ސަރުކާރުގެ މައްސަލައަށް އެއްވެސް
ހައްލެއް ނެތް. ގައިމަކަށް ވެސް ހިތްވަރު ކަމެއް. ގައިމަކަށް ވެސް، އުނދަގޫ ކަމެއް. ގައިމަކަށް ވެސް، ދިރިއުޅުމަށް
ފުރުސަތު އޮތް ކަމެއް. ކައިރިކައި ބަޖެޓްސިނާ އެއަރޕޯޓް އިޤްތިޞާދީ ކުރިއަން މި އޮތް އަހަރުގެ ތޮއްކައި
ހުރިހާ މި ދަނޑި. ދާއިރާގައި ގައިމުގައި ޖާގަ ނޫނީ ތާއީދުގައި، ހާސް ބަރާބަރު ކޮންމެ ގަދަވެރި ޖާގަ ދިނުން މިޒާ
ކަމެއް. ގެސްޓްހައުސް އެޅުމުގެ ފުރުސަތު ބަޖެ ކަމެއް. އެނޫނިވާ، ސަރުކާރަށް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ގައިމުގެ ސަރުދަރާ ދޮރުތަކުގައި މިބޭފުޅުން ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާއެކު
ވިސްނަވައި، ވަރަށް އާދަރާ އެކު އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ބަޖެޓް މަޝްވަރާގެ ތެރެއިގައި ގައިމުގެ ސަރުދަރާއަށް
ކޮންމެވެސް ފުރުސަތެއް ހުށަހެޅުމަށްވުރެ ވަރަށް ދުރަށް ކަމެއް. ގައިމަކަށް މާއްސަދާރާ ހިމާޔަތް ބިން ބަޖެ ވެސް
ކަމެއް. އާބާދީކުރުވުމަށް ކަމެއް. މިހެން ހިތަދަން ގެނުވިމާ ވެސް ކަމެއް. އެނޫންވިޔާ، ގައިމުގެ ސަރުދާ
ފަސްކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް އޮތް ކަލަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގައިމަކަށް ވެސް؛
އެނޫންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެއްޗެހިކުރި ގައިމުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ދުނިޔެ ކަމެއް ވެސް
އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިފެހެއްޓެ. އޭރު ގައިމަކަށް ވެސް ބާޒާރު މާލީ ދަތިކަމުގެ ނުވާބައްތުރު ގެންދަވާ ކަރުނަ.
ފުރަތަ ދާއިރާގައި އެންމެ ހަރުކަތްތެރި އެއް ބާޖ ދަތިކުރުވާ ގެންދާ އެއްކަން އެއީ. އެކަމުގެ ބަނދަރު އެއް ފަހަރު
ތިލަފުށިން ނުރަށް އުމަރުގެ ހަމަޖެހުމަކު ނުވަތަ ބިމެއްވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ނިޔަލަށް ސަރުކާރުގައި ގައިމުގެ ބަނދަރަށް
ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިން. އެނޫންނަމަވެސް، އެ މަސައްކަތްތަކުގެ އަދިވެސް ގައިމުގެ ޚާއްސަ ދާއިރާގައި ގެންގޮސް
މިހެންގެ ހިތަށް ތަސައްވުރުއް ލިބޭފަރާތް ނުވޭ. އެ މިހެންނަން ފާގަތިކަމާ އެކަމުގައި ޚާއްސަ ދާއިރާގައި ރަށްގައި
ގެންދެވުނު ފުރުސަތު ފަރުވާލެއް ނުދޭ. އެނޫންކަމުން، ނިމިގެންދާ ސަރުކާރުން ގައިމުގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތްކުރަން
ސަމާލުކަންދެއްވައި، ބަނދަރު އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިމާޔަތް އެތެރެވެސް، ސަރުދަރާ ނުތަކުރާގައި ވިޔަސް
ގައިމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހިތަށް ކަމާގެ ވަރުއެގެ ތަޞައްވުރު ލިބިގެން ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާބާދީގެ
އެންމެ ބޮޑު، ގައިމާގެ އެންމެ މައިރަން ފުރަތަ. އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ބުނެވޭ ގައިމުގެ މިތަނުގެ މީހަކު، ބޮޑުބައި ރައްޔިތުން
އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ފުރަތަމަ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން އަމާޒުކުރިވި، ކުރިއެރުން އެބައި.
މަސްދަރާއި، ބިނާކުރީ އެއަރޕޯޓް ހަމަތަކީ، ބޭނުންކުރާ. މިހެރީ ކަމެއް ކުރިއެރުން އެ ދަނޑި. އެނޫންނަމަވެސް،
ފުރަތަމައި އެކަށް ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްއް މިނޫ އެކުލެ ހުސްބިމުގެ މައްސަލަ. އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވި ގެއް އަހަރު
ވެސް އެތައް ގެދޮރުން އަމާޒު ހިޔާން، ހުސްބިމުގެ އިތުރު އިމާރާތް ކެނޑު، ބައްދަލުވުމުން ދާ ހުރިހާ
ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަލައި. އެނޫންނަމަވެސް، ބައެއް ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކުރުމުގެ މިއަދުގައި ވިއަސް ވެސް، ތަރައްޤީކުރުން

ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، އަދިވެސް ހޮސްޕިޓަލުގެ އިމާރާތަކީ ވަރަށް ބޮޑު، ކަމީނާވެފައި ހުރި އިމާރާތެއް. ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތްދޭން ކަމު ވެސް ނުދާވަރުގެ އިމާރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުން ފަރުވާކުރެވޭނެ އިމާރާތެއް. އެހެންނަމަވެސް، ފުނަދޫގެ ރައްޔިތުންނާއި ގާއިމު މިނަ ރައްޔިތުން ބޭނުންވެއްޖެ އޮތް ހޮސްޕިޓަލަށް މުޅި ވެސް ބޭރުން ފޮނުވާލައި ހުސް އަހަރު އެބައި މީހުންގެ ތަރައްޤީއާ އެންމެ މުހިންމު ގުޅިގެން އޮތީ، އިންޖީނިއަރު މި ހުރިހާ ކަމަކާ ގުޅިގެން އޮތީ އެންމެ ވަރުގަދަ ތަރައްޤީއާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކެއް ނަގައިގެން މި ކަންކަމަށް ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އާދޫރަކަން ވެފައި އޮތީ. މި ފުރުސަތުގައި ވެސް ތަރައްޤީކުރުމަށް، ރައްޔިތުންގެ ބޮޑު އުއްމީދު ބަރޯސާވަނީ ހައްދަވައިދެއްވުމަށް ބަލައި ކުރެއްވި މަސައްކަތަށް ނިމިގެންދާ ސަރުކާރަށް، ހައިސް ޢާމިނަން އަޅުގަނޑު އިޙްތިރާމާއެކު ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ޝުކުރާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އަންނަ ސަރުކާރަށް ތަޖުރިބާ ބާރުއަތްތަކުގެ ސިފަތަކުން ސިފަ ތިބިގެންވާ ވިދާޅުވާ ކަމަށް ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އަދި ވެސް ޖަޒީރާއަކުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނޭ. އަތޮޅުގައި ވެސް ދިރިއުޅޭ ޖަޒީރާ ރަށްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނޭ. އެބަހުރި ހުންނަން ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ހިދުމަތް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބަލައި އޮތުރު ހޮސްޕިޓަލް ތަރައްޤީ އިންތިޒާމަން އެބަ ބޭނުންވޭނެ. ފުރަތަމަކަން މާ ގިނަ ކަންތައްތަކާ ނޯތް މިފަދަ ބަދަލުގައި އަދި ކަނޑައެޅިފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މުހިންމު ދެ ކަމެއް އެބައޮތް. ހަމައެކަނި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކަކީ. އެއީ ބޭފުޅުންގެ ނިޔާމު ޚާއްޞަކުރެއްވުމަށް ސަރުކާރުން ބަދަހިކުރުމަށް ހިދުމަތްތަކުގެ ކުރިއަރުވައިދިނުމަށް ސަރުކާރާއި ހަމަހަމަ ޤާނޫނުތަކުގެ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލުން ކަނޑައަޅައިދެއްވުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެދެން ބަދަލު ލޮބީގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް ބަދަލުގައި ނ. އެމްޑީޕީގެ އޮޑު ހޮސްޕިޓަލާ ދޯނިތަކުގައި ހުއްޓާ ސަލާމަތުކަމާއި ދިރުވުމައި، އާރާމުކަމާއި ބަދަހިކޮށްދެއްވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަތައް ދައްކާއިރު ދެން އަންނަ ފުރުޞަތަކަށް އަޅުގަނޑު ދޫކޮށްލާނަން. އަޅުގަނޑަށް މި ފުރުޞަތު ދެއްވި ކަމަށްޓަކައި ފަސްފަހުން ޝުކުރުވެރިވަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދަށް.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، މިއަދަކީ ކޮންމެ ފަސް އަހަރަކުން އެއް ފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ދައުރާއަށް ސަރުކާރުން އެކުލަވައިލާ ޤައުމީ ބަޖެޓުގައި ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާލަން ލިބޭ ފުރުޞަތުގެ ތެރެއިން މި އަހަރު ލިބޭ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުކަން ފާހަގަކޮށް، މި ފުރުޞަތު ދެއްވި ކަމަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ، މިއަދު 2019 ވަނަ އަހަރަށް އެކުލަވައިލެވޭ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާލުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދާއިރު އެހެން އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރައްވާފަދައިން އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި މިހާތަނަށް ހުރި އެންމެ ބޮޑު ދައުލަތު ބަޖެޓު ކަމުގައި 2019 ވަނަ އަހަރަށް އެކުލަވައިލެވުނު މި ބަޖެޓު ވެގެންދާނެ. އާދެ، 29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބަޖެޓާ އެކު އާ ސަރުކާރަކުން މި ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރަން ފަށާއިރު، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް އެންމެ ބޮޑު އިސް ވާލެވޭނީ ކުރިއަށް އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު ކުރިއަށް ވެގެންދާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެއް ހަމައެއްގައި ޚިދުމަތްދިނުމުން. އެހެންވީމާ، އެ ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓު ވިޔަފާރިވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކޮށް، ވޯޓުދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޭނުން އެދެން ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ކުރިން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކާއި ކަންތައްތައް ކަނޑައެޅިފައި، ކަނޑައެޅި ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުން ފާހަގަކުރެވޭ. ބައެއް އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އެކަންކަން ފާހަގަކުރައްވައިފި. އަޅުގަނޑު ވެސް ދެކެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ފުރިހަމަކޮށްދެއްވުމުގައި މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ވެސް ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގެ ބައެއް ކަންތައްތައް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހިއްސާކޮށްލާނަމޭ އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. އާދެ، ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ރައީސް ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ އަހަރުން ފެށިގެން ރާއްޖެތެރޭ ވަކިން ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބާރު މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަވައިގެން އެމަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުން ވޯޓުލިބުމާއި ފަސް އަހަރު ވަރަކަށް ދެން ފުރިހަމަކުރުމުގެ ވަކި ހިންގާފަ. އާގެ ރަނގަޅު ބަދަލު އުފާ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް އުފާވި ފާހަގަކޮށްލަމުން. އަދި އެމަނިކުފާނުގެ އެންމެ ފުރަ އަހަރު ފުރިހަމަ މިއަހަރު މިހާރަން ނިމެންދާއިރު އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުގައި ފައްޓަވާފައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް އެ މަޝްރޫޢު ހިނގަމުންދާނީ ކުރިއަށް އެ ދާނީ. އަދި ނުނިމި ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވޯޓުދީގެން ސަރުކާރުން ފައްޓަވާފައި ހުރި ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް ދެން އަންނަ ސަރުކާރަކުން ތަންފީޛުކުރުމަކީ އެ ސަރުކާރުގެ ވާޖިބެއް ކަމުގައި ވާނެ. އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ހުއްޓިގެން އެ މަޝްރޫޢުން ލިބެންވާ ފައިދާ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށް ގޮތް ނުވެ އެ މަޝްރޫޢު ބަލަހައްޓަން ނުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާ މަޝްރޫޢު ތަމްސީލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ކުޅުދުއްފުށީގައި، އުނގޫފާރުގައި، މާކުރަތުގައި އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ތިން ރަށް. މި ރަށްތަކުގެ

ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު އެއް މަޝްރޫޢެއް މި ހިނގަނީ އުސޫލުތަކުގައި. އެއީ އަތޮޅުތަކުގައި ވިޔަފާރިކުރާ ރަށް. އަތޮޅުގެ ފިޔަވަޅުތަކާ ރަށްރަށުގައި ރައީސް އާމްދަނީގެ ސަރުކާރުން ހުއްދަ ދޭއިރުގައި މަރުކަޒުގެ ހުރިހާ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނޭގޮތަށް އިޤްތިޞާދީ މަރުކަޒުގެ މަޝްރޫޢު ހިނގާނެ ގޮތެއް. އިޤްތިޞާދީ މަރުކަޒުގެ މަޝްރޫޢު ފައިދާކުރާ އެ މަޤާމުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުން އަލަމީ ދަނޑުވެރިކަމެވެ. އެގޮތުން ރަށްރަށުގައި، މީގެ އެ ސަރަހައްދުގައި ހުރި ރިސޯޓްތަކަށް ހުޅުވާލުމާ ހެދި، ހެދިކަ އަތޮޅުތަކުން ދުވަހަކު ބާއްޖަވެރިކަން ހެ. އަތޮޅުގައި ހިމެނޭ ގިނަ ރަށްރަށުން ބިމެއް ހެދުމަށް ހުށަހެޅި ރަށެއް އެ ރަށްބިމަށް މީހުން އަންނައިރު ހިނގާބިނގާވުމުގެ ދަތިކަން ބޮޑުކަމުން. ހުރިހާ ވެރިކަމެއް މަޝްރޫޢުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހިނގާބިނގާވުމުގައި ދަތިކަމުން މަގުމަތި ރަށްރަށުގެ މަޝްރޫޢު ރައްޔިތުން ފައިދާކުރެވޭ. އެ މަޝްރޫޢަށް ޖުމްލަ 32 މިލިއަން ޑޮލަރާ ޖަހާސަރުކާރުން އެކުލެވޭ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ހިދުމަތްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ގުޅުމެއް ހުރިކަމަށް ބުނެވޭ. އެކުލެވިފައިވާ، އިޤްތިޞާދީ ހިސާބުން ބޭންކުން، އެ މަޝްރޫޢުގެ ހިސާބުތަކުން ހިސާބުތަކުން ޖުމްލަ ނުވަ، ބޭރު ސަރުކާރުން ހިސާބުން އަދި ނުވަ ފުރަތަމަ 2019 ވަނަ އަހަރުން މި އެކްސްޕޯރޓް ބޭންކްގެއި އެ މަޝްރޫޢުގެ ބޭރު މިހާރަ މަސައްކަތްތެރިން ނިސްބަތުން އެންމެ ޓޫރިޒަމް ވެސް ބަޔަކާއި. އެގޮތުގެ، މިގޮތުން އިޤްތިޞާދީ ފައިދާ ހާސިލުކުރެވޭ ރިސޯޓްތަކާ މިނިސްޓްރީގެ ސަރުކާރުގެ ވަނީ މި ދަށުން ދެކެވޭ. އެއީ މަޝްރޫޢުގެ 60% ނިސްބަތުގައި، ބޭރު އެއް ބައި ނުނިކުމެ 2019 ވަނަ އަހަރުން ފިހާރަ ސަރުކާރު ހިސާ ކާމިޔާބު ވަނީ މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ޖީޑީޕީގެ ވަރަށް ބޮޑު ދިރިއުޅުމަށެވެ. އެއީ މަޝްރޫޢު ނަގާފައި ހުރި ދެފަރާތުގެ ފުރުޞަތު މަޝްރޫޢު މިސާލު ހަދަން ތަންތަން ކާބޯތަކުން، ފައިދާކުރާނެ ހެދުމައި މަޝްރޫޢު އެޅިފަރާތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފަރާތް ބޮޑަށް ގެއްލުންވާ. އެގޮތުގާ، މި މަސްދޫރު ބިމަށްގެންދާ ގޮތަށް ބާކީ ހިސާބުގެ މަޝްރޫޢުތަކުގައި ބޭރުން ފައިސާ ބޭނުން ވިޔަފާރި ނިޔަލަށް، ބޮޑު ރައްޔިތުން މި ބޭރުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ދެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް، ފަހުން ގޯސް ބަޔަކަށް އިޤްތިޞާދީ ރައްޔިތުންނަށް ހިމެނޭ ފަރާތް ބޮޑު ގެއްލުންތައް އެއްވެސް ހާސިލުކުރަން. އެއީ ހިސާބެއް، އެއްވެސް މިސާލު އިޤްތިޞާދީ ވިޔަފާރި ބެހެއްޓުނު ގޮތްތަކުގެ ބެލުމުގެ މަޝްރޫޢު މަސައްކަތްތެރިންގެ ބޭނުންތަކާ، ބެހޭ ގޮތުގެ ދިރާސާގެ މަޝްރޫޢުގައި ހާލަތުގެ ހިސާބުތަކުން ބޭންކާ ގުޅިގެން ބޭރުގެ ފަހުން އިޤްތިޞާދީ ތަނަށް. އަދި އިޤްތިޞާދީ ވަރަށް މިހާރު ކުރިމަތިވާ ދެވަނަ ފަސް އިޤްތިޞާދީ އަދި އެކުން ފަހުން، އެކުލެވޭ ހިސާބުތަކުން މިހާރު ސަރުކާރުން ދިރާސާގައި ބޭރު މިހާރު ސަރުކާރުން މިހާރު ބޭނުންވެއްޖެ. އިޤްތިޞާދީ ހަމަޖެހިގެން ހިސާބުތަކަށް ވާދަކުރާ ބޭރުގެ ބޭރުތަކުގެ ހިސާބުތަކުގެ މަޝްރޫޢުގެ ބޭރުގެ ހަމަހަމަ ބަޔަކު ސަރުކާރުން ހިސާބުން ރައްޔިތުން މަޝްރޫޢުގައި ބޮޑު މަޝްރޫޢެއް. އެ މަޝްރޫޢަށް ބޭންކާ ގުޅިގެން ބޭރުގެ ޖަހާސަރުކާރު، 2017ގެ ޖޫން މަހުގެ 1 ވަނަ ދުވަހު ވަނީ ކޮންވެންޝަނާ ހަވާލުކުރައްވާފަ. އެކުލެވިފައިވާ، ކަންތައްތަކަށް ޖުމްލަ 8.2 މިލިއަން ޑޮލަރު ހަވާލުކުރި މަސައްކަތް މިއަދު ހަމައަށް ހަމައިރު ފަސް އަހަރު މަސައްކަތް އެއީ ނުކުރި. މަސައްކަތަކީ ބޭންކާ ބައެއް ތަކެތި ބަލަން ގެންގޮސް ހުރިކަން

ނުން އެހެން އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް ކަންތައްތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި މަސައްކަތުގެ ފަރާތް ބާރުވާ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ބޭނުންވާ ދާ ބާރު ފައިސާއެއް ހިމަނާފައެއް ނެތް. މި މަސައްކަތަށް ބާޖާ ފައިސާ ދޭންޖެހޭކަމަށްޓަކައި ބަނދަރުގައި ހިމަނައިގެން މި ދަށުން ހިނގާ ފައިސާގެ ބޮޑުބައި ހަމައެކަނި 2 ވައްކަ ކުރިއާ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް ގެބޭރުގައި ބޮޑު ޑޮލަރު އަހަރު 2017، ގޮތުގައިވާ! މި ހިސާބު 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ބާރު ފައިސާ ބަޔާން ކޮށް ނުހިމެނޭ، އެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރުމުގެ ސަބަބުން މި މަސައްކަތުގެ ފަރާތް ބާރުވާ ފައިސާ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނުޖެ؛ ގޮތުގައިވާ! 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނުޖެ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ފައިސާއިން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ބޮޑު ދޭން ނުކުރެ. އެހެންވީމާ، މިއީ ފަސް ބަޖެޓު ކުރިއަށް ސަރުކާރުން ގެނައުމާ އެކު އަދިވެސް ގެބޭރުގައި ބޮޑު މި މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް ވަނީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނު ފައިސާ ޖަހައިގެން ނުހި މިކަން ކުރިއަށް ބޮޑު ދޭން ނުކުރެ. އަދި އަދިވެސް އުފާވެރިކަން ފުރަގަސްކުރާ އެއް ކަމެއް ފުރަގަސްކުރާނެ. އަދި ރައްސާ ހާމަ މިގޮތަށް ދުވަސްކުރުމަށް ވަނީ ކުރިން ރ. އަތޮޅު ކުރެއްވި ދަތުރުފަތުރުތަކުގައި ހުރިހާ ޕާރުޓީތަކެއް ވަޒީފާ ދޭން ރ. ހުރިހާ ފާރަވެރިކުރުމަށް ރައްޔިތުން ބައްދަލުކުރުމުގެ އ. މަސްވެރިކަމާއި ސަރުކާރުން ހުރިހާ ފާރަވެރިކުރުމާއި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ފައިދާވާއި، ނިންމުމަށް ފައިދާވާ ދަރަނި ހިމަނާފައި ފައިބޭ ބޮޑު ފާސްކުރުމާއި ޑިސްކަޝަނުގެ ނިންމުން ފާހަގަކުރެވޭ. އ. ޖަރީމާތަކާއި ބެހޭ ފުރަސަތު އަދި ކުރިއަށް ރައްޔިތުން އަދި ރައްޔިތުންނަށް ހުރި ފާއިދާ، ފާހަގަ ނަގައިގެން ދަތުރުކުރާ ނިޒާމު މަސައްކަތް ނިމި، ރައްޔިތުންނަށް ގޮވާލާ ދެވޭ ކުރިއަށް ބާރު ރައްޔިތުން އާއި ބޭނުންވާ ރ. ކުރިޔަށް މަސައްކަތްތަކަށް ފައިސާ އެހެން ކުރެވިދާނެ ފައިސާ އަދިބޮޑު އަށް ރައްޔިތުންނަކީ ފުރިހަމަ ތަރައްޤީއަކަށް އެއްވެސް ސަރުކާރެއް ފާހަގަކުރައްވައި، އ. ކުރިޔަށް މަސައްކަތްތަކަށް ހިނގާބަލާނަމަ މިންގަނޑު ފުރިޔަތު، ފުރިޔަތު އަދި މަސައްކަތްތަކުގެ ބަދަލުގައި އެހެން މަސައްކަތްތަކުގައި ހިނގާލާ. އެހެންވީމާ، އ. ދާއިރާ ވާހަކަ ފާހަގަކުރައްވަން ފުރިޔަތުގެ އިސްލާހުތަކެއް އެއީ ފަހަރަކަށް އަދިވެސް ފާހަގަ ދެވިދާނެ. އަދިވެސް ވަރަށް އުފާވެރިކަމާއި ފާހަގަކުރެވޭ، ހުވަފެންތައް ކުރިއަށް ބާރުވާ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުން އަދިވެސް މަސްވެރިކަން ދަރަނިވަނީ. ކުރިއަށް ބާރުވާ މަސްވެރިކަމުގެ ބަޖެޓުގައި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 5.8 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އޮތެވެ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް ވަރަށް ބޮޑު އަދާކުރުން މި ދާއިރާއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ނަމޫނާ ކަމަކަށް އަދިވެސް ފާހަގަކުރެވޭ، އުފާވެރި ފާހަގަ ދަރަނިވާފަ. ދިޔަ ކުރިއަށް ބާރުވާ ބޮޑެތި އިސްލާހު ހުރި ކަމަކަށް ބަޔަކަށް މިއުނދޫސް ހިނގާލުމާ މަސްވެރިކަން އެވ. ކުރިއަށް ބާރުވާ ނުކުރެވުނީ ކުރިން. އ. ރިޕޯރޓުގައި ދާއިރާގެ ބޮޑުވުން 170، ގޮތުގައިވާ! 1 މިލިއަން 70 ހާސް ރުފިޔާ އަތުވި. ދިޔަ ކުރިއަށް ދަރަނިވާ ފަރާއިން، ވަރަށްބޮޑު މަސްވެރިން. ދިޔަ މިކަމުގެ އިސްލާހު ކުރިއަށް ބާރުވާ ސްކޫލްތަކާއި ސްކޫލްތަކުގެ މަސްރޫފުތައް ބަޖެޓުން 66 ހާސް 5 ސަތޭކަ ރުފިޔާ އަތުވި. މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް، ހިނގާލުމާ މަސްވެރިން. ދިޔަ އުނދަގޫ ކަމަކީ ކަންތައްތަކުގެ ބަދަލުގައި އުނދަގޫ ހާސްތަކަށް

ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި 5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަޝްރޫޢެއް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައެވެ. އެއީ އަލަށް ފަށާ މަޝްރޫޢެކެވެ. ދެން މީގެއިތުރުން ހޮސްޕިޓަލްގައި 6 ފަންގިފިލާގެ ބްލޮކް ހެދުން. އެއީ ވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެކެވެ. އޭގެ ވެސް 1.3 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އޮތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއީ އެ މަސައްކަތް ނިންމުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ. މީގެއިތުރުން މިހާރުވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެއް ކަމުގައިވާ އެ ރަށުގައި ހަދާ އިސްލާމިކް ސެންޓަރު، އެ އިމާރާތް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި 3.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ދެން އުނގޫފާރުގެ ކުނިކޮށި ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި 3 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އެބަހުއްޓެވެ. އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދަންނަވާލި ފަދައިން، އުނގޫފާރުގައި ހިނގަމުންދާ އަދި ރ. އަތޮޅުގައި ވެސް ހިނގަމުންދާ އެންމެ ބޮޑު މަޝްރޫޢު ކަމަށްވާ، އުނގޫފާރުގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު އެއްކޮށް ފަށަން މިހާރު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ބަނދަރާއި ގުޅުންހުރި ކުދި މަސައްކަތްތަކެއް ހުރިހާކަމަކަށް. ދެން މާލޭގެ ތެރޭގައި ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަލާއިރު، ކުރިން ދަންނަވާލި ފަދައިން، ބަނދަރު ހެދުމަށްޓަކައި 2 ލައްކަ 6 ހާސް ރުފިޔާ މި އޮތީ ޖަހާފަ. މިއީ އެއްކޮށް ގޮތަކަށް ނުނިމި އަދި އޮތް މަޝްރޫޢެއް ކަމަށްވާތީ، މި މަޝްރޫޢު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އިތުރުކުރަން، މި އަހަރުން ހުއްޓިފައިވާކަމުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދުވަސް ކަނޑައެޅި ގޮތުގައި، މާލޭގެ ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރު ފުރިހަމަކުރުން؛ މިއީ ވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢެކެވެ. މިހާރުން އިމާރާތް ބޮޑުކުރުމުގެ ކުރާ ރާއްޖޭގެ ތަފާތު ރަށްރަށުގެ، ދާއިރާތަކުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވެސް އާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ސަރުކާރުން މިދިޔަ އަހަރު ފަށައިގަތުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ މަޝްރޫޢެކެވެ. މި މަޝްރޫޢަށް ވެސް އިތުރު ބޭނުންވާ ފައިސާ 5.8 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ހަމައެހެން ރަށްރަށުގެ، މާލޭގައި ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް؛ އަދި ވާ މަޝްރޫޢުތައް ގޮތުގައި 9 ލައްކަ ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އެބަހުއްޓެވެ. އެހެންވީމާ، މަރުކަޒުގެ ތަރައްޤީގެ ޙިއްޞާގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ 3 ރަށް؛ އެއީ ހުޅުދޫއާއި، މީދޫއާއި، މަރަދޫއާއި ގުޅިގެން ހިމަނާފައިވާ މަޝްރޫޢުތަކަކީ މިއީ. ހިނގަމުންދާ ކުރިއަށް އަދި ނުދެވި އަހަރު ވޭތުވެދިޔައިރު ނުނިމި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހިމަނާފައިދިނުމަށް އެދެމުން އަދި ނުކުރެވި އަވަހަށް ވިޔަފާރިއާ ގުޅޭ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ފޯނުގެ ވަޞީލަތްތައް ފަހިކޮށްދިނުން. އެއީ ހަމަ ނަމޫނާއެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބާޒާރުތަކަށް ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައިދޭން ޖެހޭ. މަޝްރޫޢުތަކާ ގުޅޭ ޚަރަދުތައް ސަރުކާރުން ބަލަހައްޓަމުން ގެންދެވޭނެ ކަމަށް އުންމީދުކުރަން. ދެން އެހެން މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަލާއިރު، ހަމަ އެގޮތަށް ހިމަނާފައި ނުވާ މަޝްރޫޢުތައް ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް މި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތްކުރާއިރު ހަރުދަނާކުރަން ޖެހޭ މަޝްރޫޢުތަކެއް ވެސް ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީގެ ޚިދުމަތްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފެނުނު.

ބެލުމުން ވަކިން ހާއްސަ ގޮތެއްގައި އެ ތަނެއްތަނުގައި ހުރި މަލްޓިގްރޭޑް ކްލާސް އެއްވެސް ބަރަދުދެއް ނެތް. ހަމަ ހަދާފައި ހުރި ކްލާސްރޫމްތަކެއް، ގްރޭޑްޝަނަށް ހާއްސަކޮށް ހުރި ކްލާސްރޫމްތަކެއްގެ ގްރޭޑްޝަން ނަހަމަވުމުން ކްލާހެއްގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރަމުން އެ ގޮތުގައި ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުގައި ވެސް. އަދި ގަސްތުގެ ގައިޑްގެ 3 ބަދަލުގައި ވެސް އެގޮތަށް ބޭނުންކުރަމުންދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ވޮލަންޓިއަރ ހަމަޖެހިފައިވާ އަސާސީ ކުރިއެރުން ކުއްލި އަސާސްތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މިއީން ކުއްލިވެސް ބަދަލުގެ އެއްޗެއް ހިމެނޭއިރުމަށް އެކި ކަމާ ބެހޭ ފުރުސަތަކާ އަދިގަސްދު މި ގޮތުންދާއި ދަނޑިވަޅުގެ އެހެންނަމަވެސް، ހިމެނޭއެއްޗެއް އަދިގަސްދު ދަސްކުރާ ބޭސްއިން 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މިއީން އެއްވެސް ބަދަލުގެ ސްކޫލްތަކުގައި ހުރިހާ އަޅަން، މަލްޓިގްރޭޑް ހުރިހާ އަޅަން ހިމަނާފައެއް ނެތް.

އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ވެސް ސްކޫލްތަކަށް ލިބޭ މި ދަރިވަރުން ފުރިހަމައިދިނުމަށް އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގައި، ވިސްނުމެއްގެ ގޮތުގައި އަދިގަސްދަށް އެނގޭ ދަރަޖަވާ ފުރަސަތުތަކެއް ނުލިބޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވިސްނުން ހުރިހާ ދަރަޖަތަކުގައި އިދާރާތަކާ ގޮތުގައި ދަރަޖަވާ ފުރަސަތުތަކެއް ކަމަށް ވާނަމަ، ބަލަހައްޓާ މަސްއޫލިއްޔަތު، ދިރާސާކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވިހަލް ހިމެނޭއިރުމާއިދިއުމާއި، މިކަމުގެ ހެއްދެވި ހެއްދެވުމުގައިވާ އަދިގަސްދު ވަރަށް ބޭނުން އެބޭ ކަމެއް ކަމުގައި ދަރަސްކަމެއް. ދެން، ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތް ހުރި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް ބަޖެޓާއިދު އަދިގަސްދަށް ހަމަ ފުރަސަތުތަކެއް، ދިނަ މަސްދޫކުރެއް އިނގޭތޯ. ދިނަ މަސްދޫކުރެއް، މިއިތުރު ހަމަ ނަމޫނާގައި ޖަހާލި.

އެއްވެސް ގޮތެއްގައި އެ މަސްދޫކުރުން ފުރަމައިގެން ނިންމާލާ ކަމަކު ގޮތަކަށް ފުރަސަ އެއްވެސް ބަޖެޓަކީ ކަމެއް އަދިގަސްދަކަށް ނުފެށޭ މިއަދުނަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަކަށް ބަޖެޓުގައި މިގޮތަށް ކަމުގައިވާނެ ހަމައްޔަތުން ހިމެނުނު އެ ކަމުގައިވާ ދާނުނުފައި، ޖެހިގެން އަސަރަ އެކުގައި ފަސްކުރުމަށް ފަސްކުރުމުގެ ދިމާވާ ނަމަވެސް ބައްދަލުވުމަށް ފުޅާދުއްދުވައި، އަދި ބައްދަލުވުމާ މާ ހިމެހަމަޖެހުން ގޮތް ނުން އިއްޔާޖާބީ ބަލާއި. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންކަން މިއަދުގެ ތަނެއްގެ ތަރައްޤީކުރާ ހުރިހާ މަސްދޫކުރެއް ނިންމާލާފައި ކަމަށް ގޮތަކަށް ވިސްނުންފުރު ބަޔާއްޖެވައިގެން ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް، ހާއްސަކޮށް ދިރާސާކުރާ ކަމުގެ ވިސްނުންގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓުގެ ކޮޅަށް މަސްދޫކުރެއް ގެންދިއުމާ މިއަށްވުރެ މާ ފައިދާ ވާނީ ކަމަށް އަދިގަސްދު ގެންދިޔުން. ދެން އަދިގަސްދު ހިމަޔާތްކުރުމަށް އިތުރަށް ފުރަސަތާ އެއް ކަމެއް ވެސް އެބައޮތް. އެއީ ދިރާސާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް ސަރުކާރުން ދެއްވާ އިހުސާސް ސަޕޯޓުގެ ބަޔާނުގައިވާ، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ހުރިހާ ހާސިލުކުރަނީ ގައިޑުގެ ސަރުކާރުން ވޮލަންޓިއަރ 5 އަހަރު އެއްވެސް ގުޅުންހުރި ނޫނީ ހުރިހާ ބައްދަލުވުންތަކުން އެއްބަސްވުމެއްގައި ފުރަސަތުތަކެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިއްސާކުރެވެނީ.

އެހެންނަމަވެސް، އެ ހިއްސާކުރެވޭ އަދުން އަދިގަސްދަށް ހިމާޔަތްކުރުން މި އުސޫލު ތިލަވެހިފައި ހެރަދު ކުރެވެނުވަރުގެ ކަމެއް ވަކި ގޮތަކަށް ތަރުތީބުކޮށްފައެއް ނުވޭ. އެ ގޮތަށް ތަރުތީބުވާ ފެށިގެން ބަޖެޓަކީ ކަމަށް އަދިގަސްދު ގަބޫލުކުރެވޭ. ގޮތްތަކަށް ދު ބައިވެރި އެއްބާރު ވަރަށް، މި ހިސާބު އަހަރު އަދިގަސްދާއިރު ދު ބައިވެރި އެއްބާރުވެރިގެ ބަޖެޓުގެ މަދުކަމުން މި މަސްދޫކުރަން އެބަހުރި. އެހީއާއި ސަޕޯޓުގެ ބަޖެޓާ އެބަ ހުރި. މިއީ އަދިގަސްދަށް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިރާސާކުރުމުގެ ބައްދަލުވުން މިކަމު

ހޭނިފައި، އެ މީހުންނަށް ލިބެމުންދާ ހުސްނުމާ އާސަންދައިގެ ހޯދުމުގައި ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގައި ދަތިތަކެއް ފޯރާން ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި މިޒާބު ބަޖެޓް ހަމަޖެހިގެންދާނެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެވެސް އިންތިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ފަރާތްތަކުން މިނިސްޓްރީއާއި އަދި އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގައި މި ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާ އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮމިޓީއާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުތަކާ ކޮމިޓީއާއި، އަދި ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން އެކުލަވައިލައިގެން މިކަމަށް ހުށަހަޅާ ހުރިހާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި ކުރިއަރަން އޮންނަ އަހަރަށް މި ކަންތައްތައް ދިރާސާކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ މި ދަނޑިވަޅުގައި ހުރިހާ ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ވިސްނާފައި އެއްވެސް އުނިކަމެއް، ދަތިކަމެއް، އުނދަގޫލާ ރައްޔިތުންނަށް ނުފޫޅާ ގޮތަށް މިކަން ކުރުމުގެ ވިސްނުން ހުރިހާ ބޭފުޅުން ގެންގުޅުއްވުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ ވިސްނުންފުޅުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ވާކަން، ހަމަޖެހިގެންވާކަން، ބޭސްފަރުވާ ނުލިބުނުކަން، ހޮސްޕިޓަލްތައް ހަލާކުވާކަން، ސްޓާފުތައް ނުހިނގާކަން؛ އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ވިސްނުންފުޅުގައި ގެންގުޅުއްވުން ކަމަކަން އަދިވެސް ގަވާއިދާ ނުވާން. ދެން އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް ހަމަ ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ނިންމާފައިވާ ކަމެއް. އެއީ، ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެސް ފަރާތަކުންވީ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ، އެ ބޭފުޅުންގެ މާ ބޮޑު ބަޔަކު އެއްގޮތަކަށް، އެ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުންފުޅު މާ ބޮޑަށް މިގޮތުން ފެނިގެން ހުރިގޮތް އޮތީ ބަޖެޓް ނޫން. އިންތިޚާބުކުރެވިފައި އޮތް ސަރުކާރުގެ ފަރުމާން ބަޖެޓަށް ބޭރު ގޮތުން ފަރާތަކުންވީ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ އެ މާ ބޮޑު ބަޔަކު އެއްގޮތަކަށް މިކަން ކޮށްފައި އޮތީ ބަޖެޓު ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ކަންބޮޑުވެއްޖެ މިހާރު، މި ބަޖެޓް ހަދާފައި މި އޮތީ މިއީ ކޮންބަޔަކަށްބާ. ބަޖެޓް މިގޮތުން ނެ ފަރާތުން ފަރާތަކަށް ކަމަކަށް ފެނޭ، މި ބަޖެޓާ ބާރު ގޮތުން ހަރަކާތްތައް އުފައްދައިގެން ސަލާމަތް ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަހުއްޓެ. އޭރު މިކަން ބަޔަކަށް މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ގޮސްފައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މި ފާހަގަކުރަން މިގޮތަށް ހުރި ކެޕެސިޓީއާ ހިސާބުން ދަޅުވެރިއާ ނިޒާމީ ގޮތުން މިކަންކަން އޮތީ ކޮންމެވެސް ފަރާތަކުން އެ ފަރާތަށް ފޯރުކުރަން ވެސް އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަހަރުގެ ބޮޑުތަން ބަލައިލާއިރު، ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް އަންނަ [illegible] ފަރާތަކުން [illegible] މިކަން [illegible] ބަލަހައްޓަމުންދާއިރު، [illegible] އެ ބޭފުޅުން [illegible] ބަޖެޓު މި ތަނަށް [illegible] ބަޖެޓު [illegible] ބަލަހައްޓާ [illegible].

ރިޕޯޓުތަކާއި ފާރަވެރިކަން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝަރީފަށް.

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އައްސަލާމު ޢަލައިކުމް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ފަށަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއާ ހިސާބުން ބަޖެޓުގެ ބަހުސްކުރަން ފަށައިދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގައި މި ހިމެނޭ 2 ރަށް. ފ. އަތޮޅު ނިލަންދޫއާއި އަދި ފ. އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫ. ފ. އަތޮޅު ނިލަންދޫއަށް ބަލާއިރުގައި ފ. އަތޮޅު ނިލަންދޫ ގައި މިއަހަރަށް އަހަރަށް އަލަށް ފަށާ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޖުމްލަ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ 29.25 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ރިޒަރވްކޮށްގެން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައި އެބައޮތް. އެއީ ނިލަންދޫ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތާއި އަދި އާބާދީކުރުން އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް އެކްސްޕޭންޝަންގެ މަސައްކަތް. އާބާދީކުރުން، ފެނުގެ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތާއި ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ގޮތުގައި ޖުމްލަ 21 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އެބައޮތް. ހަމައެއާއެކުގައި ހިނގަމުންދާ އެހެން މަސައްކަތް އެއީ، ފ. އަތޮޅު ބިލެތްފަހި މިސްކިތުގައި އިމާރާތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް. އެއަށް، އެ މަސައްކަތަށް 6.3 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން، ފ. އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫއަށް އާ މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިންގުމަށް މަސައްކަތް ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް. މިދަންނަވީ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލީ އެ މަސައްކަތުގެ ނަން ވެސް. ފ. ދަރަނބޫދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުން. އެ މަސައްކަތަށް އެކަށައަޅާފައި މި ވަނީ 4.7 މިލިއަން ރުފިޔާ. ފ. އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް މިފަދަ އުފެދިފައިވާ އަނެއް އަހަރުގެ ތެރޭގައި 17 ނޮވެންބަރުގައި ހުވާކުރި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އާދެ! ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މި އޮތް އޮތުން ބަޔާނަކަށް ފެނިގެންދިޔުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން މިއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މިކަން ކުރިއަށްގެންދަވާ ސިޔާސަތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަން. އަދި ފެނުގެ ނިޒާމާއި ނަރުދަމާ ނިޒާމު އެކުލެވޭނެ ފޯރުކޮށްދިނުން އެރަށުގެ ރައްޔިތުން ޖަމާޢަތުގެ ކުރަމުން އަންނަ އުއްމީދަކީ ނިމުމެއް ގެންނާނެ ކަމެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ބަޔާއި އެކުލަވައިލައްވާ ކޮމިޝަނުގައި ހިމެނިފައިވާ ގޮތުންނާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް، ޚާއްސަކޮށް އިންޖީނިޔަރު ރައީސްގެ އޮފީހަށް ވަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއާއެކު ފ. އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫއަށް ދޯނި ހިމަނާފައި މި އޮންނަނީ ރިޒަރވްކޮށްގެން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭ ޖުމުލަ 1 މިލިއަން ރުފިޔާ. ޖުމްލަ 5.6 މިލިއަން ރުފިޔާ މި އޮތީ ފ. އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫއަށް ހިމަނާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހިސާބުން، މިގޮތުން ޕްރޮޖެކްޓުގައި ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ، ޚާއްސަކޮށް ނިލަންދޫގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް ނިލަންދޫ އެއަރޕޯޓްގެ މަސައްކަތް. ޚާއްސަކޮށް ދައުލަތުގެ 2017 ވަނަ އަހަރު، އަދި މި ހިނގަމުންދާ އަހަރު 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށްފަހުގައި 19 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނުން ނިލަންދޫ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު

ކަންބޮޑުވުމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަމުންދާ ކަމެއް އެ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި މި މަޝްހޫރު ނިލަންދޫ ތަރައްޤީކުރުމަށް، މުޅި ޖުމްލަކޮން ދ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަދީލުތަކަށް ހައްދަވައިދިއްވާނެ ކަމަށް. އޭ ހެ މަޝްހޫރު ދ. އަތޮޅުގައި، ނިލަންދޫގައި ކުރިއަށްދިއުން ފެނުނީސް އަތޮޅުގެ ހިންގުމުން ދޭތެ ހިނގާ ޒިޔާރަތް ފަސް އަތޮޅު ރައްޔިތުންނާ ކައިރިވުމުގެ އިތުރުން، ދ. އަތޮޅުގެ ފަސް އިތުރަން ހިނގި ރައްޔިތުންނަން ދަރުމަ ބޭފުޅުން ދަތުރުކުރުމުގެ ބައިދަރަކާން ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ ކާއި ހަމަޖެހުމުގެ. ރައްޔިތުން މިހާރު ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ ނިޒާމަށް ބަދަލުގެނައުމަށް އެކަން ދިރުން، ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ އެކަން ދުރު އަތޮޅުއެގެ ގޮތުގައި، އެކަން އުނދަގޫ އެއް އަތޮޅުގެ ގޮތުގައި ވެ. އަތޮޅު ފުރަގަ މި ފަހި. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ނިމުން ސަރުކާރުން، އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުން ގެންސްދައްވާނެކަމުގެ އަޅުގަނޑު ކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މަރުކަޒީނުގައި

މަސައްކަތްކުރުމުގެ ނިޒާމުއިރުގައި މި ފުރަތަމަ ހިންގެވިފައި ކުރަން. އިސްލާހުތަކެއް ހުށަހެޅިއްޖެ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، ކާމިޔާބު ސަރުކާރުގެ ކުރިއަރާ ދިރާސާތަކާއި މުޅި ބަޖެޓުގައި ބިނާކުރެވި ސަރުކާރުގެ ދަރަނި ބައިތަކާއި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކަށް ބަޖެޓުކުރުމުގެ ހަމަޖެހުމެއް ކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ފަދަ އިޤްތިޞާދީ މިސާލަކަށް އަދި

ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާއިރު ފަދަ. އެއީ ބައެއް ކަންބޮޑުވުމެއް އަޅުގަނޑު ދަރަނިތަކުގެ ބާރު. ކޮމިޓީގައި ބަޖެޓު އިތުރަށް ބަލައިލާއިރު ގޮތަށް އެއް ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ފުރުޞަތުގައި ޓެކްސް ކުރުމެއްގެ ކޮމިޓީގައި އެއް ރިކަރަންޓް އެކްސްޕެންޑިޗަރ އެބަދަލު ހުށަހެޅުން ބޭނުންވާ ކަމަށް. އެހެންކަމުން ބޮ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް އިތުރު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޫނެއް ފެނޭ. ހަމަ އެހެން އެކޮޅުގައި އިތުރު ތަން

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. ކޮމިޓީގައި ނުނިމޭ އެހެން ދަރަނިތަކުގައި ވިޔަސް ފަސް ރިކަރަންޓް އެކްސްޕެންޑިޗަރ ކަމަށް ވެވަރަކަށް އެ ފަހަރު އެފަހަރުގެ އިތުރުން ބަޖެޓުގެ މަދުވެރިވެގެންދާނެ. އަދި ކޮމިޓީ ގޮތްގައި ކެޕިޓަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރއަކީ އާމްދަނީ އިތުރުވުމާއި، ސަރު ދަރަނިތަކުގެ ދަރަނިވެރިވުމާއި، ދަރަނި ތަނަވަސްކުރުމާ

ގުޅުމާއި ހުރި ހަރަދަކީ ކެޕިޓަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރ. އިއްޔެ ބޮޑެތި ރަދީފް. އަނެއްކާ އޭގެ ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ އިދާރީ ކަމާއެހެން އެބައޮތް 20 ފޫޓުހާއި އުފެއްދެވި ކަމަށް. އެގޮތަށް އެބަރީ ޖެނުރަލް ފަސް ހިޔާލް ގޮތް އަޅުގަނޑު މިދުނިޔެ. 20 ފޫޓުހާއި އުފެއްދު ކަމަށް ވާނަމަ، އެގެ މާނައަކީ މިހާރު ރަތްސް ހޯދުމުގެ ސަރުކާރުން

އެކަމަށް ހަރަދުވާ 14 ފޫޓު އެބަރީ ޖެނުރަލް އޮފީސް ހިޔާލް ގޮތް، އިތުރު 6 ފޫޓުހާއި އިތުރުވެގެން މި ދަނީ. އެތަނެއްގެ ހިސާބުތަކާ އެތަނެއްގެ ސަބަބު ހުރިމަތީބަކާ މީހަކު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވަރަކަށްފުރުސަތު ވެގެން ޖާނާސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި އަދި އަޅުގަނޑުމެން ނިގުޅުއިރު، ގޮތްގަނޑެކަށް 70 ވަރަކަށް މިލިޔަން ރުފިޔާ

ހިނގައިވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން ދަރަނިތަކުގެ އެކްސްޕެންޑިޗަރ އިތުރަން ބަޖެޓުގެއް ސަލާމަތްވާ އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން މި ދަނީ. މި ފަދަ ތަރުޖަމާގައި ކޮމިޓީގައި އުފާވާ އެކަމާ މަޝްވަރާކުރަން ވަގުތު ސަޕްލިމެންޓް އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު

ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން ހަމަ ބައެއް ސްޓެޓިސްޓިކްސް. ރައީސް މައުމޫނުގެ ދައުރުގެ އެންމެ ފަހުކޮޅަށް އައިއިރުގައި ކެބިނެޓުގައި ތިއްބެވި ޖުމްލަ 19 ބޭފުޅުން އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ހިމެނިވަޑައިގެންނަވާ ގޮތުން. އޭގެއިތުރުން ދިވެހި ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރުން ގޮތުގައި 4 ބޭފުޅަކު ތިއްބެވި. ސީނިއަރ މިނިސްޓަރުންގެ ގޮތުގައި 6 ބޭފުޅަކު ތިއްބެވި. އެހެންވީމާ، ޖުމްލަ މިނިސްޓީރިއަލް ފެންވަރުގައި ހުންނަވާ ކެބިނެޓުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންގެ އަދަދު 29 އަށް އަރާ. މިނިސްޓްރީތަކުގެ އަދަދު 19 އަށް އެރިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް. ރައީސް ނަޝީދުގެ ދައުރުގައި އެ މަނިކުފާނު ވަރަށް ބޮޑަށް ކެބިނެޓް ކުޑަކޮށްލެއްވި. 14 މިނިސްޓްރީ އެ މަނިކުފާނުގެ ދައުރުގައި އެކުލަވައިލެވިފައި ވަނީ. ރައީސް ވަހީދުގެ ދައުރުގައި ދޭއް އިތުރުވެ، 16 އަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔަ. ރައީސް ޔާމީންގެ ދައުރުގައި 14 ގައި މިނިސްޓްރީތަކުގެ އަދަދުތައް މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙުގެ ދައުރުގައި 20 އުފެދިގެންދާނެކަމުގެ އިޝާރާތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދާދި ފެށުން ފެނިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ކެބިނެޓުން އޮތް ކަލެއް. ރިޕަބްލިކް އޮފް ސިންގަޕޫރުގެ ވުޒާރާތައް، ކެބިނެޓް ފެންވަރުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިލެކްޓެޑް މެންބަރުން ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި ތަންގައި ވަނީ ފާޅުގޮތުން ކެބިނެޓަށް ހިމެނޭ ވުޒާރާތައް. އެހެންވީމާ، ރިޕަބްލިކް އޮފް ސިންގަޕޫރުގެ ކެބިނެޓުގައި ކުރެވޭނެ ހެދި މަސައްކަތްކޮށް އާ ސަރުކާރުން ފަށްޓަވާފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން.

އެގާއެއްކަރ އުޒުރު އަސްރެއް ކަންބޮޑުވުމަކީ އިސްކަންދަރު ރައީސް، އާސަންދައިގެ ކަންބޮޑުވުން. އަޅުގަނޑު ހިތުން އާސަންދައިގެ ދިރާސާ ކަންނެތް ރައްޔިތުންނަކަން ފެސްސީ މިއަދު ހިމާ ގުޅުވާ އޮތީ ޖެނެރަލްކަމަށް ވެގެންދާން. މި ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދިޔައިރުގައި ހުރި ބައެއް ކުރިއަރާކޮށްގެ ސަރަޙައްދު ދިމާވި މަޢުލޫމާތަށް ދަރިވަރުން ޖެހޭ ޤާނޫނު މިނިސްޓަރު މަޖިލީހުން ވަޒީރުން ދައުލަތާއި ވުޒާރާތުގައި އިޝާރާތްކުރެއްވި ކަމަށް އަދުލުވެރިކަން ފާހަގަކޮށްލަދެއްވި ދެކެވޭގޮތުގައި. އާސަންދަ ނިޒާމަކީ މިހާރު މި އޮތް ގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް ވާނަމަ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ އެއްފަހަރާ ގޮތުގައި އެމެރިކާގެ ރިޔާސީ ނިޒާމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިޒާމާއި ތަފާތު މި ތަނުގައި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިޔާސީ ނިޒާމާ ހިސާބަށް ތަފާތުވަނީ. ބަލާއިރުގައި އިސްތިސްނާއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ނިޒާމު [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިޒާމު އެއީ ގޮތުން އެހެންވީމާ، [illegible] އަޅުގަނޑުމެން؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] 40%އާއި 95% އާ [illegible]

ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތުގައި އެހެއްޓޭ. ހަމައެކަނި ބާރުގެ ކޮންޓްރޯލް އެއްބައެއްގެ ގޮތުގައި ނޫން އޮންނަނީ. ކޮންމެވެސް މީހަކަށް ދައުލަތުގެ އެއްބައެއްގެ ގޮތުގައި، ނޫނިއްޔާ އެއްކަލަ ބަޔަކު ފައިދާއިން ދައުލަތުގެ އެއްބައެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އާސަންދަ ނިޒާމު ރިސޯޓްތަކަށްފުރުސަތުދޭގޮތަށް އިންތިޒާމު ހަމަޖެހިގެންދާން ކަމަށް އަޣްލަބިއްޔަތު ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރަން. އެއީ އާސަންދަ ނިޒާމު ފުރަތަމަ މަދަނީއިން ރައްޔިތުން މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިޖުތިމާޢީ ... ހަމަ ބޭނުންވާ ރިޢާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ގޮތުގެ ގޮތްތަކަށެވެ

ރައްޔިތުން ނިޒާމުގެ ސަރުކާރުގެ ތަރުހީބު. އެކަމަށްޓަކައި އަޣްލަބިއްޔަތު ވަރަށް އުފާކުރަން. އެއަށްފަހުގައި އެ ސަރުކާރުގައި ތިރީސް ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު މި ސަރުކާރު ގެރިޔާއިގައި އަޣްލަބިއްޔަތުން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން އެ ބަޔަކު ވަރަށް ގިނަ މީހުން ތިބި ޕާލިމެންޓުގެ އިސްތިޢުފާއިގެ ސަރުކާރުގެ އިންތިޚާބުކުރެވޭ ޒަމާނެއް ރިސޯޓްތަކަށްފުރުސަތުދޭގޮތަށް ފަސް

ފަސޭހަތަކެއް ފެނިގެން ކަމަށް އަޣްލަބިއްޔަތު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ހާއްސަ ސަރުކާރުތަކެއް ދިނުމަށް އެއީ ދިރުމުގެ ކަމެއް ކޮށްލައި ވެސް ބެއްބެގެ މަސައްކަތުގެ ތަކެތިން؛ ބެއްބެ އެކުވެރިކަމުގެ ތަކެތިން އެ ފަހަރަ ދައުލަތަކަށް ވަނީ. ހަމައެއާއެކު އަޣްލަބިއްޔަތުގެ ފަހަރަވެސް މި ދަށް، ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރަން ޖަހައި އެއީ ކޮންމެހެން

ފަސް ކުރިން ކުރިން ކަމެއް. ތަޢުލީމު ޖީލުގެ އުފެދިގެން ދިޔަ އެއީ ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީއަށް އަޣްލަބިއްޔަތުން ބެލެއިދާ ކަމަށް ފާރަމާ، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި އަޣްލަބިއްޔަތުގެ އެންމެ އަނެއްބަޔަކު އެއް ޒަމާނު ސިޔާސީކުރެވިފައި ފަސް އެންމެ ފުރަތަމަ ޕާކިސްތާނު ކުރެއްވި މަސައްކަތަށް އެ ތަނުގައި ތަޢުލީމު ޖީލުގެ ހިސާބުކުރަން ކުރެއްވި މަސައްކަތަށް ބޮޑެތި. އެހެންނަމަވެސް،

ތަފާތު އަޣްލަބިއްޔަތު މި ޒަމާނުގައި މި ކުރީ މަސައްކަތުގެ ތަކެތިން މަތީ ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމު ދުނިޔޭ ހިންގާރާލިފުދުގެ ފާރަލާތަކަށް އަޣްލަބިއްޔަތުން އަޅައިދިނުން މި ދިރުމާ އިސްތިޢާބުގެ ފަރާތުގަ. އެހެން ބެއްބެ ކުރިއަރަފައި އޮތް ތަން އަޣްލަބިއްޔަތުން އެބަ ފުރިހަމަކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ބެއްބެގައި ހިފާނީ ފައިސާގެ ތަކެތިން އަޣްލަބިއްޔަތު ހިތްހަމަޖެހުން

ކިބައި ދަރިވަރުންނަށް ހިލޭ ކިޔަވައިދިނުމުގެ ފުރުސަތު. އަޣްލަބިއްޔަތު ރަނގަޅަށް ގޮތުން ފެންސާރަކަށް މިދިއަން ދުވާ ހިލޭ ފަމުގައި މި ކުރީ. އެހެންނަމަވެސް، ކިބައި ދަރިވަރުންނަށް އެއިން ކިޔަވައިދިނުމުގެ ފާރަތަކުން އެ ހަމަ އަޣްލަބިއްޔަތުގެ ހިތްގައި

އުފެދޭ ސުވާލެއް. ހާއްސަކޮށް ޒަމާނީ ދަރިވަރުސްޓީއާ އަދި ތަޢުލީމުދޭން އިސްތިޢާބު ދަރިވަރުސްޓީއާ ދެ ދަރިވަރުސްޓީގައި ހިލޭ ދަރިވަރުން އެކަނިތަ؟ ނޫނީއްޔާ ޖާމިޢާއެއް ސަނަދެއްގައި ހުރި ކޯޗެއްގައި ހިލޭ ދަރިވަރުން ފަސް މީހުން ސަރުކާރުގެ ނިޒާމުތަކުގެ ދަށުންތޯ؟ މީހާ ހަމަ އުފެދޭ ސުވާލުތަކެއް. އެހެންވީމާ، އަދި ހަމައެއާއެކު ޖީބީ ފުރުސަތު އެކަނިތޯ؟ މާސްޓަރސް ފުރުސަތު ދޭނަންތޯ؟ ޕީ.އެޗް.ޑީ ހިސާބަށްދާންތޯ މި

ސަރުކާރު ހިލޭކުރުމުގައި. މީހާ ހަމަ އުފެދިގެންދާ އަދި ޖާމިޢާ ދިރާސާގެ ސުވާލުތަކެއް ކަމަށް އަޣްލަބިއްޔަތު ގަބޫލުކުރަން. މީހުން ކޮންމެ ކަމަކު އިއްޔެދުވަސް ދަރިވަރު، އަޣްލަބިއްޔަތުން ބެލުމަށްފަހު ހަމަ ދިރާސާކޮށް އެކަށީގެން ދިއުމާއި މާރިޔާ. ކުރީގެ ސަރުކާރުގައި ހިލޭ ދަރިވަރުން ޗާޓަރުން ބާރު ވަރަށް ގިނަ ދިގު އިންޖީލީ ދަރިވަރު. ދަރިވަރުން ކޮންމެ ދެ މީހުން ފާސްވިއްޔާ، ދަރިވަރު އަކަށް، ދަރިވަރުން

ދަސްކޮށްދެނީ މަސް ބާނަން. އަދި އޮންނަހަން ދޫނި ދޯންޖެހެ. އޮނަ މުޑި ތަޅުފުޅެއްމުގައި އޮނަ ގޮސް މަސްބާނައިގެން އަމިއްލައަށް ދިރިއުޅެން ދަސްކޮށްދެނޫ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ ބައެއް ފަހަރަކު މިކަހަލަ ސްކޫލް ވެއްޖެއްޔާ ނިޒާމެއް އުފެއްދެވިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަން މި އުޅެނީ ކީއްކަމާ. ރައްދުވުން ކަންކަން ކުރުވަންބާވަތް މި އުޅެނީ. ރައްޔިތުން މަސައްކަތްކޮށްނުލައި، ގޭގައި ތިބެގެން ދައުލަތުގެ ހަރަދުގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައް ކޮށްދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިގެން، މިފަދަ ނިޒާމުތައް އޮތީ ކޮންކަހަލަ ޤައުމުތަކެއްގައިބާ؟ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ ފާހަގައެއް އިޖުތިމާޢީ ރައީސް މިއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހިތަށްއަރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންދުނިޔެ ކަމަކީ ޖެހިލުން ބާރުވެރިކުރުވަނީ. ޖެހިލުންތެރިކަން ފިޔަވަޅުތަކަން ނުކުތުމުގެ ހުރިހާތަކެއް ދާންވީ. ޖެހިލުން ބާރުވެރި އިންސާނުންނަށް ބާރުވެރިކަން ދޭއިރު ފަރާތެއް ޖަވާބުދާރީކުރުވެން ގޮތެއް ހަމައެކަނި. އެއީ ފަރުދީ ތަޢުލީމީ އެންމެ ރައްޔިތުން ކަމަކަށް ވެވޭނެ. އަދި އެމީހުންގެ ފިކުރުތަކުގެ ހުރިހާ ބަޔަކު އިޖްތިމާޢީ ސިޔާސީ އިޤްތިޞާދީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާތަކުގައި ބައިވެރިވުން ކަމަށް ކަމަށްވާނެ. ކަމަށް ބާރުވެރި ބަޔަކަށް، ދިރާސާތަކުގެ އަދި ޙައްޤު ހުރިގޮތުން ފުރުޞަތު ދޭންޖެހޭނެ. ކިޔާގޮތް ދިނުމަށް ޙައްޤުތަކާ ރައްޔިތުންނަށް ކަމުގެ އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޔަކު ބާރުވެރި ކަމެއް ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވިގެން ފަރާތްތަކެއް ކުރުވާނެ. ޖެހިލުންތެރިކަން ފިޔަވަޅުތަކަކީ ތަރައްޤީގެ ފަހުރަށް ބާރުވެރި އިންސާނުންގެ އެންމެ ފަހުގެ ކަމަކީ ކިޔަވާނެ. ބާރުވެރިކަން ދިނުމަށް އެމަނިކުފާނު ދެއްވާ މަސައްކަތަކުން ބޭނުންވަނީ، ޤައުމީ ދަރަޖައިގައި ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ ފުރުޞަތު ޙައްޤެއް ކަމުގެ ޒިންމާ ޤާއިމުކުރަން ފާހަގަކުރެވުނު.

އެހެންވީމާ، މި ރަނގަޅު އަމިއްލަ، ދިރާސާކުރަނީ ގޮތުގެ ޤާނޫނީ ބާރުތަކާ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ އެކި ދާއިރާތަކުގައި ބައިވެރިވުމާއި ދެކޮޅު ވަނީ؟ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ ކަމެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، މިގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ފިކުރުދޭނީ ރައްޔިތުންނަށް މަސައްކަތްކުރުވެން ޖެހިލުން ބާރުވެރި ބައިވެރިވުމުގެ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދަރަޖައިގެ ފުރުޞަތު، ރައްޔިތުންނަށް އަދިއެކި ފެށިމަގުގައި ދެމިތިބެ، ސިޔާސީ ޤާނޫނީ ދެމިތިބެ، މިނިވަން ބައެއްގެ ކަމުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޖެހިލުން ބާރުވެރި ގޮތުގައި ދެއްވިއްޖެ ބަލަހައްޓާ ކަނޑައަޅައިދޭ ބަދަލުގައި. ބޭނުން ފުރިހަމަކަމާ، މިފަދަ ނިޒާމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުން ފުރިހަމަކަން މި ދަނީ ކުރިއަރާމުންދާ ތަރައްޤީގެ. އެ.އެސް.އެސ.އާރު ޚުދުމުޚްތާރު ދައުރުގައި... (ވަގުތީގޮތުން ޢައްޔަނު) އެ.އެސް.އެސ.އާރު ފަދަ ޤައުމީ ތަރައްޤީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިދިނުމާ އެ ޤައުމުތައް ހިނގަމުންދާ ޚުދުމުޚްތާރު ދައުރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކޮށްލެވެނީ...

ދިރާސާކުރުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

އިޖުތިމާޢީ މެންބަރު، ބަންދުއަން ކުޑަ ވަގުތީގޮތުން މަޤާމުތަކުގެ ދަރަޖައަށް ދަންނަވާލަން. (ވަގުތީގޮތުން ޢައްޔަނު)
އިޖުތިމާޢީ މެންބަރު ފާހަގަކުރު ކުރައްވަމުންގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން. ފާހަގަކުރު ނިންމަވައިލައްވާފައި ނަގާދަން
ވަޒީފާތަކުން ވެސް ދަންނަވަން.

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޒަހީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. މަނިކުފާނަކީ އެހާ ދިރުންތެރި ބޭފުޅަކަށް ވާތީއާ ވެސް އެއްކޮށް އަޅުގަނޑަށް މި ދެއްވި ހެޔޮ ނަސޭހަތަށްޓަކައި. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލި ހިސާބުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން. ޔޫ.އެސް.އެސް.އާރު އުފެދިގެން އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ އެ ޒައުމު ވެސް ބައްޓަންވެގެންދިޔަ ސޯޝަލިސްޓް ޒައުމުގެ ގޮތުގައި. ސޯޝަލިސްޓް ނިޒާމް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔަ މި ތަންތަނުގައި ވެސް ހަމަ އުފެދިގެންދާ މަންޒަރު. ރައްޔިތުން ސަރުކާރަށް، ދައުލަތަށް ބަރޯސާވާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ދާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ. އާދަޔާ ޚިލާފަށް ސަރުކާރުން ދޫކުރާ ސަބްސިޑީތައް އިތުރުވުމާއި، އާދަޔާ ޚިލާފަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދޫ އެހީތައް ބޮޑުކޮށް ދޫކުރުމާއި، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ކަންކަމަށް ބުރަވުމުގެ ނިޒާމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ހުއްޓިގެންނުދާނެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ މާ ޒިންމާދާރުކޮށް ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި މި ޒަމާނުގައި އެބަހުރި. ތަޢުލީމީ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި މި ޒަމާނުގައި އޮތީ. އެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ދީގެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެ ކުރިއަށްދިޔުމަށް. ވީމާ ވާހަކައެއްގެ ބޮޑުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އާދެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖެ އުފެދިފައި އޮންނަ ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި 187 ރަށަކަށް އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން މީހުން ދިރިއުޅެމުން އެބަ ގެންދޭ. ރާއްޖެ އެއްވަސްލުކުރެވިގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަން ރާއްޖޭގެ ކުރިއެރުމުން، ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މި ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކުރިއަރައިގަނެވޭނެ ކަމަކަށް. ބާރު ސިސްޓަމުގައި ގެންދިޔުމުން ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ކުރިއަށްގެންދާން ކަމަކު، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިކަހަލަ ޗެލެންޖުތަކެއް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހޯލް، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރުޞަތު އިރުން ފަސްމިނެޓުދޭތެރޭގައި އެދިއްޖެނަމަ އަޅުގަނޑު ބަލައިގަނެވޭނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މި ވަގުތު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވިކަމަށް ނުފެނޭ. ވަކިކަމެއް އިނގޭތޯ! ބޮޑުން ވީ ގޮތަކީ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާއަށް.

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން އެ ކަމަކަށްބަލައި އެންމެ ބޮޑު އިންތިޒާރުގައި ކުރަމުންދާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، އެ ބަޖެޓުގައި އެ ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ރާއްޖޭ ފަދަ ދަޖެހިފައި ރަނގަޅު ކުރަމުންދާ ޤައުމުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުތަކުގައި ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ދިރިއުޅުއްވާ ރައްޔިތުން، އެ ރައްޔިތުންގައި ނުހުރެވި ހުރި ކަންތައްތަކާއި، ކުރަން އެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް އެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު ވާހަކަފުޅުތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ސާފުކުރަން އިންތިޒާރުކުރަމުންދާ އެއްޗެއް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ފާހަގަ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްބެހޭ ދަންނަވާލަމުން ކުރިން 2014، 2015، 2016، 2017، 2018؛ އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން ނިމިގެން މި ދާ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން މި ބާއްޖަވެރި ހުރިހާ ރަށަކަށް އެ މަސައްކަތްކުރި ކާމިޔާބުގައި ކަނޑައެޅި އަގުތަކުން ފަދަ ބޮޑެތި ހިދުމަތްތަކާއި އެ މަސައްކަތްތަކުގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުރާގެ ބޮޑެތި ރައްޔިތުންގެ ނަފްސުގައި ޝުކުރާއި މުބާރަކްބާދު އަރިސްކުރަން. އަދި މި ނިމިގެންދާ 5 އަހަރަކީ އަޅުގަނޑު ގެތުރުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު އެ ދައުރާއަކީ ނިސްބަތުން އިސްގަރިދު ދައުރާއި، އަދި އެ އަތޮޅުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތުން ނ. އަތޮޅަށް މި ވަގުތުވަރަ 100 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް ނުކުރެވޭ ފަދަ ދިނުމަށް ހިދުމަތްތައް ލިބިގެންދިޔަ 5 އަހަރުކަން ފާހަގަކުރަން. އަދި ރައީސް ޔާމީންގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުތަކާ އަޅުގަނޑު ގެތުރުކުރާ ގޮތުގައި ދުވަހަ ތެރެއިން މިހާރު ސާފުވަނީ ރައްޔިތުންގައި އެ ބަޖެޓުތަކުގެ ޚާއްސަކޮށް އެންމެ ފުރިހަމަ، އެ ބަޖެޓުތަކަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އިމުގުރުކޮށްފި، އެ ބަޖެޓުތަކުން ރައްޔިތުންގެ ހާއްޔަ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު ހިދުމަތްތައް ލިބިގެންދިޔަ ބަޖެޓުތައް. އެ ކަމަށްބަލައި ފަސް އެ މަސްއޫލުވެރިން ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނަމޫނާ ޝުކުރާއި މުބާރަކްބާދު އަރިސްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ހަމަ ކުރިން އަޅުގަނޑު ބޭނުން؛ 2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި ބަޖެޓުގައި ފުއްދުންހުރިގޮތަށް ދިޔައީ. އެއީ 30 އަހަރުދުވަހުގެ ދުވަހު ފަރުބަދަ ހިތި، ރައްޔިތުން ވަރަށް ގިނަ އުއްމީދުތަކާއި ވަރަށް ބޮޑު ހުވަފެންތަކާއި ދެކެމުން އައި ސަރުކާރެއް. ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ހަނދާން ބަލި ނޫން ކަމަށް ވަނީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ފުރަތަމަ 2009ވަނަ އަހަރު ފުއްޓާ 14 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅި. އެ މަސްއޫލުވެރިންގެ ސަރުކާރުގެ 3 އަހަރު ނިމިގެންދިއުމުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 3 އަހަރު ފާސްކުރެވުނު. އަނިޔާވެރިވުމަށް، ހުވަފެނާއި ދަންނަވާފައިނުން ބޭނުންވެފައި، އާދެ އަޅުގަނޑަށް ސިޔާސީ ދައުރާގައި މަސައްކަތްކުރި މީހެއް ނޫން. އައިސަލާމުގެ ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ހަފުތާ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު ނަމަވެސް، އެ 3 އަހަރު ވަގުތުތަކަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން އައިއްސަ ކަމެއް ނޫނެކޭ ދިހަ 3 އަހަރުން. ހަމައެކަނި ވިއްސަން އަދި 2 އަހަރުދުވަހުގެ

ސަރުކާރެވެ. އެއީ ރައީސް ވަޙީދުގެ ސަރުކާރު. އެ ސަރުކާރު ވެސް ވެގެންދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރ. އަތޮޅަށް، ޚާއްޞަ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރާ ސަރުކާރަކަށް. އަޅުގަނޑު ދެން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ބިލް ގޮތުން، ޚާއްޞަ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ހުރި ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓް ބިލް ގޮތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެ ގިނަ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުއްވާ ރަށަކީ އިނގުރައިދޫ. އިނގުރައިދޫއަކީ ސިނާއީ ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ، ވަރަށް ވިސްނުންތޫނު، ވަރަށް ހުނަރުވެރި ރައްޔިތުންތަކެއް ދިރިއުޅުއްވާ ރަށެއް. އިނގުރައިދޫއަކީ ރާއްޖޭގެ ބޯޓު ބިލްޑިންގެ ދާއިރާއި، ވަޑާމުގެ މަސައްކަތަކަށް ވަރަށް ވަޑުގަނޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާ ރަށެއް. އިނގުރައިދޫގެ ރައްޔިތުންނަކީ ވަރަށް ބޭނުން މަސައްކަތްތެރިން، ވަރަށް މުދާރި، ރިވާރި ރައްޔިތުންތަކެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިނގުރައިދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމަށް ބަޖެޓުގައި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުއަޅަމުންދިޔައިން މިއަހަރު ބަޖެޓު ތަރުތީބުކުރަމުންދިޔައިރު، އިނގުރައިދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާއަށް ވުރެ މުހިންމު ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމެއް މުޅި ރ. އަތޮޅުގައި ވެސް ނުހުންނާނެ. މައްސަލައެއް ނެތް. މި ބަޖެޓުގައި އިނގުރައިދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިމެނިފައި އެބައޮތް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް މަސައްކަތުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތް ލިބުނު. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތަކީ [illegible] މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ކުރެވޭނެ. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ސަރަހައްދު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. އަދިވެސް މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. އެ ކަމަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ބަޖެޓު ކަށަވަރުކޮށްދީފައި ކަނޑައަޅާ ކުރި ގޮތުން، ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓުގައި އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ އަދަދު ޖަހައިގެން އެ ބަޖެޓު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓު ފާސްކުރަމުންދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި އެގޮތަށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ރަށެއްގައި ޖަހާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މަސައްކަތް އެ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިންމާލެވޭނެ އަދަދެއް ބަޖެޓުގައި ފެނިގެން ހިމެނިފައިވާނެ.

29.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް 2019 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާއިރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެންމެ ފަހުން ހުށަހެޅުއްވުމުން، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް މިދާއިރާގެ މިހާރު އެންމެ މުހިންމު ކަމެއް މިހާރުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ހިންގުމުގެ ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ބަޖެޓުން ބޭނުމެވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދެން ހަމަ މި ފާހަގަ އިނގުރައިދޫގެ ސަރަހައްދު އަހަރު ދަށުން ފެނުނު. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގައި ހިންގުމުގެ މުޅިން އަދަދުތަކެއް ނެ ބޭނުންކޮށްގެން ވަރަށް ރައްޔިތުން ފުރުޞަތު ދޭން ވަގުތު ބޭނުންވޭ، ވަރަށް ބޮޑު މިކަމަށް ފާހަގަކުރަން ބޭނުން ފިނިފެނުމަގުގައި މިސާލެއް ކަމަށް ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މިހާރު ފާހަގަ އަތޮޅުގައި ރާއްޖޭގެ ވާހަކަ ދައްކާފައިވާ ބަޖެޓު ޚަރަދުކުރާ މަސައްކަތް ނުކުރާ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ވާ ވަރަށް ބޮޑު ބައިވަރު. އިނގުރައިދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ

ނިޒާމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއީ 2000 އިން މަތީ އާބާދީއެއް. 2000 މީހުން ދިރިއުޅޭ އާބާދީއެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް، ކުރިއެރުވުމަށް މަދުވެގެން 50 މީހުން ހުރިހާއަށް. އަޅުގަނޑު ހިމާޔަތްކުރަން، އިސްތިޢުމާލުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތަށް 4 މީހުން ހުރިހާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާނީ. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މަޝްވަރާތަކެވެ. އަޅުގަނޑު އުޅުނީ މިއަދަކު ޖަވާބު ނޫން އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް. ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ކޮމިޓީ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި ހުރި އިޖްތިމާޢީ ގޮތްތަކުގެ އަރިއަރުން ވަރަށް އިހުތިރާމުގައި އަލްއަރާބިކް ހިންގުމަށް، އިސްތިޢުމާލުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު މިއަދަކު ޖެހޭގައި ނިސްބަތްވާގެ އަދަދާއި މި ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައިވަނީ. އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް. ދުވަސް ކޮޅު އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ ހަސްފަތާޅުގެ ވަގުތު. ހަސްފަތާޅުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް އެ ދެން ރަނގަޅު ޖަވާބުގައި ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ހުރިކަން. ދާއިރާގައި މިއަދު ހިމަނައިދެ، އެ މަސައްކަތަށް، ބާކީ ނުހިމި ހުރި މަސައްކަތް ނިސްބަތްވާގެ އަދަދުގެ މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ހިފެހެއްޓިފައިވާކަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އާދަޔާ ހިލާފު ކުރި މަސައްކަތްތަކުން އަޅުގަނޑު ސްކޫލުތަކުގެ ހަސްފަތާޅުގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުމުގެ އެކަށީގެ ފެންވަރު ކުޑަ ތަރައްޤީ ހުރި ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލުގައި. އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް، ސްކޫލުތަކުގެ ސްކޫލުތަކުގެ ފެނަކަނީ ހުރި ރަށަށް މި އުޅެނީ ސަރުކާރުން ސްކޫލު މިދިޔަ ދުވަސް. ހަސްފަތާޅު ގިނަ މަސައްކަތް 13 މީހުން ބޭނުންވާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދީފައި އެބަހުރި.

ރަނގަޅު! ހަސްފަތާޅުގައި މިހާރުވެސް ގިނަ ކަން، އެހެންނަމަވެސް އެ ގެނު ކަންތައް އެކަމު ގޮތުން އެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް އުފެދިފައިވާ ކަމެއް ގިނަ. ގެނު ހަރަދުގައި އެކަމު ކޯޗަށް ކުރިއަށް އަޅައިގަތުން. ރާގެއް ބޭރު ކާރު ފަރާތުގެ ހަރަދު ގާތުގައި ގޮސް މި ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ގޮތަކަށް ވަރަށް. މިއީ މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުގައި މަސައްކަތްތަކާ ހުރި ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި އުޅޭ ސަރުކާރުގައި މިދިޔަ ދުވަސް، ޖަހާގައި މި އެކި ގައުމުގެ ބޮޑު ރަސްމީ ގޮތުގައި ހިފާފައި. ހަސްފަތާޅުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ، އެކަމުގައި ރަށްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ސަރުކާރުން އަދަދު ޖަހާނީ ގޮތް ގޮތް ރައްޔިތުންގެ ކުރެވޭ ތަރައްޤީގައި އެކަމުގެ ގަވާއިދުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑު ރަހުނު ޖަހާ، އެކަމު ޖަހާ ގެނު ހަސްފަތާޅުގައި ހަރަދުކުރާ އަޅުގަނޑު އަދި ހަސްފަތާޅުގެ ރައްޔިތުން ބޮޑުވާ ގޮތް. އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް. މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ޖެހިގެން އެބަދޭ. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ކުރި މި ރަށްތަކުގައި މިހާރަށް ފާސްކުރެވިގެން ދާނެ ބޮޑު ބަޖެޓުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން މި އިޖްތިމާޢީ މަޖިލީހުގެ އަދި މިރަށްތަކުގެ ހުރިހާ ފަރުވާ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ. އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އިންތިޚާބުގައި ވެސް މަސައްކަތްތަކުގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅޭ. އިންތިޚާބުގައި ހިސާބުތަކާ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތުގެ އިތުރުން ފެނުގެ ނިޒާމަށް މި ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ހިމެނިފައި އެ އޮތީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެޕްރޫވް ކުރުމަށް ގެންގުޅޭ އަދަދުތަކެއް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ބަޖެޓު ތަރައްޤީކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުން މި ނުވި ކުރިމަތިލާ

އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ތަސައްވަރު ފުދިފައި ތިބި ބެޗު ކަރިކިއުލަމްގެ މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް ހިމެނޭ ކޮމިޓީއެއް. އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވަގުތު ދިރާސާކުރުމުގައި ވިޔަސް މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރައްވަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މިދިޔަ ބެޗު މަސައްކަތްތަކަށް ޖާގައިދިނުމަށް ބަޖެޓު ފޮތުގައި އެ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރުވާ ވަރުގެ އަދަދު ޖެހިފައި ނެތް ކަމަށް ވަނީ މި ބަޖެޓު 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައި މިހިރަ ބައެއް މަސައްކަތްތަކެއް 2023 އާ ހަމައަށް ދިގުދެމިގެންދާނެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މިއީ ރައީސް ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރާއި، މި ރާއްޖޭގައި އުފެދޭ އެހެން ސަރުކާރާއި، އުފެދިގެންދާ ސަރުކާރުތަކާ ހުރި ތަފާތެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައީސް ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބަލާލައިފިމާ! އެ ބަޖެޓްތަކުގައި ޖެހިފައި ނުކުތުމު ހުރި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުހުންނާނެ. ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތެއް ޖެހުމަކުން އެކަން ފުރިހަމަ ހަރުފަތެއް އެ މަސައްކަތް ކުރުމަށްފަހުގެ ފުރުޞަތު ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭނެ. ބަލާލައިފިމާ! ކުރިއަށް ވަޑައިގެން ގޮތުގައި ކުރެވޭ ސުވާލު ކުރައްވާ ހުށަހަޅުއްވުން ކަށަވަރުކުރައްވާނެ ސަރުކާރުގެ ގޮތުގައި 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖެހިފާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެއަހަރު ނުލިބުނު. 50 މިލިއަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީގައި ސުކޫލު ކުދިން ގޮތުގައި 50000 އާ ކައިރިކުރާ ވަރަށް އުޅޭމީހުން. 87000 ވަރު ކުދިން ކަމަށް ދިރާސާތަކުން ދައްކައިދޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމުދޭ ފުރުޞަތު އެ ނިކަމެތި، އެ ދަރިންގެ ބަހުމަގެ ގޮތުގައި ނުބަޔަކަށްވާނެ. ހަމައެކަނި އާއިލާގެ ދިރިއުޅުން މައިންބަފައިންނަށް ފަސޭހަ އެ މައިންބަފައިންގެ އެ ޢާއިލާތަކުގެ ކުދިން ސުކޫލުތަކަށް ފޮނުވުމުގެ ބަޖެޓް ކަރުދާހުގައި ނެތް. 2 ކުދިންނަށް ދެ، ކުދިންނަށް ދެ ހިސާބު ފުރިހަމަ ދަރިވަރުން ވަކިކޮށް؛ މިހާރު ދަރިވަރުންނަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަދިވެސް ދަރިވަރުން ދަރިވަރުން ގޮތް. ދަރިވަރުން އެ ޖަހައި ދަރިވަރުން އިސްކޯލްސް. އެ ޖާގައިރު އެހެން އަގެއް ބަޖެޓުކަމެއް، ކޮންމެހެން ކާމިޔާބު ކަމެއް އަސްގެނެވި ނޫން. އެހެންވީމާ، ދަރިވަރުން ނޫން ދަރިވަރު. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީން އަޅުގަނޑު ދަރިންނަށް ބޭނުންވޭ، ރައީސްކަން ކުރައްވާ ބޭފުޅުން ވިސްނުންތެރި އަޅުގަނޑު ދަރިންނަށް ބޭނުންވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދޭ ކުޑަކުދިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފުރުޞަތު ބޭނުންވޭ. ކުރިއަށް ވަޑައިގެން ހާލަތު ކުރެއްވުމުގެ ކަމެއް ވެސް ވަރަށް ދިރާސާކުރެވޭ. ކަމަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް ދިރާސާ، މި ވަނީ ގޮތުގައި ކޮންމެ ރަނގަޅު، ކަމަށް ބޭނުންވާ ޤަވާޢިދު ސަރުކާރު ވަކިވަކި ރަށްރަށުގައި އެކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ކަމަށް ބޭނުންވޭ، ޤައުމުގެ ސަރުކާރުތަކުން ކުރިއަށް މި ދަރިވަރުން މި ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުމަށް ސަރުކާރުތަކުން ބޭނުންވޭ ކަމަށް ރައީސް ޤާނޫނު ހުށަހަޅާ ކަމުގެ ހުރިހާ ދިރާސާތަކުން މި ސަރުކާރުތަކުން ހިމެނޭ. އެ މަސައްކަތް ސީދާ ކުރުމަށް ބަޖެޓު 25 އަހަރު، 30 އަހަރު، ވޭތުވެ. އެ ހިސާބުގެ ދަރިންގެ ދިރިއުޅުމާއި ސަރުކާރުތަކުގެ އިންތިޒާމުތަކުގެ ކުރިއަށް ދިއުން. އެބަޔަކު ޖަމާކުރީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖީޑީޕީ ހިސާބު 15.42 އަހަރު. އެހެން ވިޔަސް ކުޑަކަމަކީ ހަމަ އެ ވަރަށް ވިޔަސް

އުނދަގޫ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އެމަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރު ބަދަލުވަމުންދާއިރުގައި މިހާރުން ވެސް ހަބަރުދަން އެބަޖިބާ ކުރިއަށް އޮތް މަގެއް، ދެ މަގެއް ތެރޭގައި ޢުމުރުގެ އަދު 18 އަހަރު، ވިއްސަކަށް އަހަރެއްގެންދާ ކަމަށް. މިއީ ހިމާޔަތްތެރި ހަބަރުތަކެއް. މިއީ ހިމާޔަތްތެރި ހަބަރުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ އަށް ޢަބްދުﷲ ޚަލީލުގެ ވާހަކަފުޅުގައި އާސަންދަ ނިޒާމު ބޭނުން ގޮތުން ވަރަށް ދިގުކޮށް ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އާސަންދަ ނިޒާމަށް ރަނގަޅުކުރަން ކަމެއް ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްފަރުވާއަށް ކުރާ އެންމެ ހަރަދެއް ވެސް ކުޑަކުރެވިގެންނުވާނެ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޖަމާޢަތްތަކުގެ ދާއިރާއިން އެކުއެކު ދާއިމީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހަރަދުކުރާތީ އުފެދިގެ ސަރުކާރު، އުމުރުގެ ވަގުތު ތަންތާނގެ ރައްޔިތުން އުޅޭވަރަށް ފައިސާ ލިބޭ. އެހެންވީމާ، ރަނގަބީލު މި ޖާއްސާވި. އަދި ވާހަކައިގައި ވަރަށް ދިގު ވާހަކަ އުފުލުމި ދައްކަން. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންނަށް؛ އަޅުގަނޑަށް މިއަދު ވެސް 50 ޑޮލަރު އަގުއްސާ. 2000 ރުފިޔާއަކުން ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި މައިންބަފައިން އެބަހުރި. 2000 ރުފިޔާއިން ނުފުދޭނެ، ހަމަދުވަސް ކުދިން ބަލައިގެން އުޅޭ ބޭފުޅުން އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންނަށް ދޭ 2000 ރުފިޔާގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާނަން، 10000 ރުފިޔާ މަހަކު ދޭންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންގެ ޖިސްމުގައި ބޮޑެތި ބާރަށް ކުދިން ހިފެހެއްޓޭނެ. އެ ކުދިންގެ ޖިސްމުގައި ޓާގާ ކުދިން ހިފެހެއްޓޭނެ. އެއީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންނަށް ނަހަމަ ދޫކޮށްލެއް ނުދެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ހާލުބޮޑު އެކިއެކި ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ދޭ ފައިސާގެ އަދަދު ވަރަށް މަދު އަދަދެއް. އަޅުގަނޑުމެން އުފެދި ހަރުގައި ޖާގަ ދޫކޮށްލަން އެ އަދަދު މަދު އަދަދެއް...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަން.

6. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އަޅުގަނޑު ދެން މިހާރު މި ދަނީ އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6 އަށް. 6 ގައި ހުރި މަސައްކަތް ނިންމުމަށްފަހު އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއަށް އެނބުރި އަންނާނަން. ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއަށް.

6.1- ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ، މާފުކުރައްވާތި! އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6- ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން. 6.1- ޤާނޫނު ނަންބަރު 15/2016 (އަބުރު ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނު) އުވައިލުމުގެ ބިލު

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު 13 ނޮވެންބަރު 2018 ގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފޮނުވިން. މި ބިލަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ލިބިފައެއް ނުވޭ. ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ އައްޑޫ މީދޫ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.

އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވިދާޅުވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 15/2016 (އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނު) އުވައިލުމުގެ ބިލު މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން، އެ ކޮމިޓީން އިއްޔެގައި ވަނީ ދިރާސާކޮށްފައި. އަދި ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅުނު ޚިޔާލުތަކާއި ދެކެވުނު ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާ ބަލައި މި ބިލު ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތަށް، އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނު) އުވައިލުމަށް ކޮމިޓީން ފާސް ކުރެއްވީމުއެވެ. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި މިކަމަށް ގޮތެއް ނިންމަވައިދެއްވުން އެދެން. ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ އެއްބާރުލުން ވެސް މިއަދު މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ފާސްކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަމުންނެވެ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވިދާޅުވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން މަސައްކަތް ނިންމުމުން ކުރިއަށްގެންދަވަމުން ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ވަގުތު ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ދަންނަވައިލާނަން. ޕީ.ޕީ.އެމްއިން 26 މިނެޓު 7 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.ޕީއިން 14 މިނެޓާއި 49 ސިކުންތު. ޖޭ.ޕީއިން 4 މިނެޓު 56 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއިން 3 މިނެޓާއި 32 ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއިން 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކާ ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 3 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު އަރުވާލާނަން. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ފުރުޞަތު ބޭނުންފުޅުވާނަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ. އެއްވެސް މެންބަރަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިނުގަންނަވާތީ އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު މި ހިސާބުން ފުރުޞަތު ބަންދުކޮށްލާނަން. ގަވާއިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 15/2016 (އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލުގެ 3ވަނަ ކިޔުން އިއްވަން. މި ބިލަށް ވޯޓަށް އެހުން މިއަދުގެ ވޯޓުގެ ގަޑީގައި އޮންނާނެ ކަމަށް ދަންނަވަމުން.

5. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުނު:

އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް އެނބުރި މި ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ބަހުސްކުރަމުންގެންދިޔަ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއަށް. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ އާދަމް.

އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުނު:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރު ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ، 17 ނޮވެންބަރު 2018 ވަނަ ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރެޒިޑެންޓް [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް ހުވާކުރައްވާކަމުގައި ވިނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަކީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ، މިއީ އުމަނިކުފާނުގެ ޖިހަތުން ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ބަޖެޓެއް ނޫންކަން. މީގައި ބައެއް [illegible] [illegible] [illegible] އުމަނިކުފާނަށް [illegible] ނަމަވެސް މައިގަނޑު [illegible] މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައި މި ވަނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގެ [illegible] [illegible]، ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުން [illegible] [illegible]، މި ކަންކަމަށް ބައްޓަންކުރެވިގެން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] މަޖިލީހުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިމިގެންދިޔައިރު ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޕީ.ޕީ.އެމްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އަހަރުތަކަށް ވުރެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއް މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް އޮތް ނަމަވެސް ވީއައިޕީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮޕަރޭޝަނަށް މި އަހަރު ވެސް މި އޮތީ 5.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަދުގަނޑު ހުރަހަރަގަން ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ވީއައިޕީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮޕަރޭޝަނާ މި އަހަރު ބަދަލުކޮށްފައިވަނީއެވެ. މިދިޔަ 5 އަހަރު ވެސް މި ދިޔައީ ބަޖެޓް ކުޑަކުރެވިގެންދިޔައިރުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް އެ ބާރުތަކަށް މަޝްވަރާކުރުމަކާނުލައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެ ބޭފުޅުންނާ މަޝްވަރާކުރުމަކާ ކަމަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ބަޖެޓް ތައްޔާރުކުރާނީ ދިފާޢީ އޮފީސްތަކުގައި އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިކަން ޖިސްމާނީގޮތުގައި އޮފީސްތަކުގައި މި ދިޔަ 5 އަހަރުގައި މިކަން ހިނގާފައި އޮތުމަށް ހިމަނާފައި ނުވެއެވެ. މި އަހަރު އަދި ފުރުޞަތުކަން އެކުލެވިގެން ގަރާއިސަތަކަށް އެކުލެވޭ އެއްވެސް ވީއައިޕީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮޕަރޭޝަންގެ ބޭފުޅުން މި ތަނަށް ގެންނަވައިގެން، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރެއްވި އަނިޔާއިން ސަލާމަތްވުމަށް ބަޖެޓް ތައްޔާރުކުރެއްވުމުގައި ހިމެނުނު ކަމެއް ނެތެވެ. މިގޮތުން ކޮމިޓީގެ އަހަރުތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދިމާވެފައިވާ ތަފާސްހިސާބު ސަރުކާރު މިއަދު. އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ޚިދުމަތް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅިފައިވާ ޚިދުމަތްތަކުގައި ރައްޔިތުންނާ ހިސާބުގެ އެންމެހާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ހިސާބުކުރެވިފައިވާ 5.5 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ކޮންމެ އަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހާވަރެއް ބޭނުންވާނެ؟ ދެއަހަރު ދުވަހުގައި ދިން އިތުރަށް ކުރެވުނު ކަމެއް؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތީ ޕްރޮޓެކްޝަން ތައްޔާރުކުރަން ނޫން ކަމަށް ވާކަމަށް ވަނީ، ރިޕޯޓުގައި ތައްޔާރުކުރަން ތައްޔާރުކުރަން ދީން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެޓް މި ކަމަށް މިއަދުވެސް ބޭނުންވާ ސަރުކާރުގެ ދިވެހި ތައްޔާރުކުރަން ފައިނޭންސް ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ ޚަރަދު. އަދި އަނިޔާވެރި ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުކުރަން ދިނުމަށް ބަޖެޓް ސަރުކާރާއި ތައްޔާރުކުރަން ދިނުމަށް ދަނޑިވަޅުގައި ތަނަވަސްކަމެއް ނެތް ބަޖެޓް ޚަރަދުތަކުގެ ދިރާސާކުރެވިފައިވާ ގޮތުން. މި އަހަރުގެ އަމީރު ސިޓީގެ ބަޖެޓް ބަޔާންކުރެވިފައި އަމީރު ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ބަޖެޓް މިދިޔަ 2 އަހަރު 17 މިލިއަން، 18 މިލިއަނުގައި އެއް ބަޖެޓް މި އަހަރު 32 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އިތުރުވެފައިވާކަން މިހެން ފެންނަ ކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުގައި ގާބިލު އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިސިޕަލް އިމްޕްލިމެންޓްކުރުމުގައި، ފާއިތުވި އިސްލާމް ފާއިތުވި ޓާރގެޓްތަކުން ތައްޔާރުކުރަން އިތުރު ބަޖެޓަށް ދިޔަ، ކައުންސިލްގެ ތަކުގެ އިތުރު ބަޖެޓަށް ދިޔަ މަސައްކަތް ތައްޔާރުކުރަން ފާހަގަކުރުމަށް މި ބަޖެޓް މިއަދުވެސް ވެސް އިތުރުވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ތަރުތީބުގައި ދެން ތަނަވަސްކަން. ހަމައެއާއިއެކު ހުރިހާ އެކަމަކީ ބާރުތަކާ މިނިސްޓަރު ދީ އިންތިޒާމް މިގޮތުން ކޮށް ވަރަށް ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުން މި ދެނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތުގައި އެބައޮތް ހަމައެކަނި އެހެން ބާރުތައް މިނިސްޓަރު އެ ބަޖެޓް އެ ބާރުތަކުން ބާރުފުޅުތަކުގެ ހާލަތުގައި އެ ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތުގައި ޕްރޮގްރާމް ވަރަށް. އަދި ހަމައެއާއިއެކު އެ ބަޖެޓް ދިން އިންތިޒާމް އިމްޕްލިމެންޓް ވަރަށް. މި ސަރުކާރުން، ރައީސް ހާލަތުގެ ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތްތައް ބަޖެޓުގައި މި

ކަންކަން [illegible] ނުވިއަސް ވެސް އަދުގަނޑަށް [illegible] ގޮތުގައި މި ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙްގެ ސަރުކާރުން މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިއަށް މި އޮތް ދުވަސްވަރުގައި ކުރައްވައި ގެންނަވަންޖެހޭ އިސްލާހުތަކެއް ގެންނަވާނެ ކަމަށް އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންކަމުން މިހާރު މި އޮތް ބަޖެޓުގައި އެ ފައިސާ ވެސް ހިމެނިފައިވަނީ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއްގައި ނޫން ކަމަށް އަދުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް [illegible] [illegible] ރައީސް، މިދިޔަ 5 އަހަރަކީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާ، މަރަދޫފޭދޫއާއި މީދޫއާ ދެ ރަށް ވަރަށް [illegible] އޮތް 5 އަހަރު. މިދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ދެ ރަށަށް [illegible] އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވިދިޔަކަން އަދުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންތައްތައް [illegible] [illegible] ރައީސް ޔާމީން ވަޑައިގެން މަޝްރޫޢު ފައްޓަވައިދެއްވިއިރު، މަޝްރޫޢު ނިންމަވައިދެއްވިއިރު، އަދި ވެސް ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ވެސް ނުނިމޭކަން އަދުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުރި [illegible] [illegible] ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންތައްތައް [illegible] [illegible] މިހާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ކަންކަން ހުރީ. [illegible] އަދުގަނޑުމެންނަށް [illegible] [illegible] މަސައްކަތް [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ވެސް އަދުގަނޑުމެންނަށް މުސްތަޤްބަލުގައި [illegible] [illegible] [illegible] އަދުގަނޑު ހަމަ [illegible] ކަމެއް. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުން [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙްގެ ސަރުކާރުން [illegible] [illegible] [illegible] މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި އަދުގަނޑު ހަމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި ދެ ރަށުގެ ބަނދަރު މިހާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] ރައީސް [illegible] [illegible] [illegible] މި 5 އަހަރު ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަނީ މިކަން [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި އަދުގަނޑުމެން މި [illegible] މި މަސައްކަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސައްކަތްތައް [illegible]. އެހެންވީމާ، މި ކަމަށްޓަކައި އަދުގަނޑު [illegible] [illegible] ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. [illegible] މަރަދޫފޭދޫ ސްކޫލުގެ 6 ކްލާސްރޫމު އިމާރާތްކުރުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް މި ވަނީ ހިމަނާފަ. ކުރީގެ ސަރުކާރުން [illegible] ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ؛ [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް އަދުގަނޑަކަށް [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 67000 ރުފިޔާއެއް މިގައި [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، މިދިޔަ އަހަރު [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދުގަނޑުމެން [illegible] [illegible]. [illegible] ބަހައިދާއިރުގައި ވެސް [illegible] އަދުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] އަދުގަނޑު [illegible] ވެސް މީދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް، މީދޫގެ ގޮސްދުރު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން. މުޅި ރަށް ގިރައިގެންގޮސް ވަރަށް އަވަސް، ޓާސްކް ފޯސްއެއްގައި އެކަން އެ ހިނގުމުންދަނީ. އަތުގަސްދުވެރިން ހަމަ އިހަކަށްދުވަހަކު ވެސް ކުރި ވިއްސާރައިގެ ތެރޭގައި ފެނިގެންދިޔަ އެތާނގައި ކަރަންޓު ދަނޑުދަނޑުން ބޮޑުވެގެންދިޔަ މަސައްކަތު. އެތަނުގައި ހުރި ގޮތަށް ވެސް ވެއްޖެނީ. މި ހުރިހާ ކަމެއް މިހެން ވެގެންދިޔައިރުގައި އަތޮޅުވެރިން ތަކުރާރުކުރެވުނު މި ވާހަކަ ދެއްކިޔަސް އަދުއްލަތު ބޭނުމެއް ނުވޭ. މިދިޔަ 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް މި ކަމަށް ބަޖެޓުން ހުށަހެޅިކަމެއް އެއްވެސް ކަހަލަ މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް ނުވޭ. އެއްނުވަތަވެސް، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ކަމަށް ބަޖެޓަކާ ސަރުކާރުގެ ހުށަހަޅާ ހިމެނިފައި މި ވަނީ. މިއީ އެއް އަހަރުދުވަހުގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓެއް. އެންމެ މަދުވެގެން ވެސް އެއް އަހަރުދުވަހުގެ ސަރުކާރުގެ ކޮންމެ ކުރެވޭނީ އެކަމު މަސައްކަތްތަކެއް ނުކުރެވި. އެންމެ ކުރިން މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރުން ފަށާފައި އެއް ނަމަވެސް އަދުއްލަތުގެ ބަޖެޓުން މި މަސައްކަތަށް ފައިސާ ހޯދުމަށް ފުރުސަތު. އެއްނުވަތަވެސް، އަދުއްލަތުން ހަމަ ސަރުކާރުން ފައިސާ ހަމަ މި މަސައްކަތަށް ކުރިން މި ޖެހުނީ. އިސްކަން މިކަން ކުރެވޭނެގޮތަށް ދެކެވިފައި ނުވެސް މި ހިލޭ ބަޖެޓު އެހެން ބަނދަރު މިކަން ކުރުމަށްހެދުމުގެ މަސައްކަތަށް ފަތުރުވެރިން އަދުއްލަތު ހަމަ ވަރަށް އެދުނުކަމަށް ވާހަކަ ދައްކަމުން ހަމަ ޖަވާބުދާރީ ކުރާނެ ގޮތެއް ވެސް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 1.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި އެއީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އޮތް މިންވަރުކުރުމުގައި ވިޔަސް އަދި މިއަންނަ އަހަރުގައި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ދެބައި އެއްކޮށްލައިގެން 3 މިލިއަން 7 ލައްކަ ރުފިޔާގެ މަޝްރޫޢެއް މިމަޝްރޫޢަށްޓަކައި. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވެވުނީ މިދުވަހު ހުރި ޖަވާބުތަކުގެ މަޝްރޫޢު އެހީތެރިކަމުގެ ދަށުން އެކަން ހިނގާނެ ގޮތަކަށް ވެސް ޖަވާބުދާރީވާން ކަމަށް ވެސް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މަސައްކަތް އަދި މުސްތަޤުބަލުގައި އަދި ޤާނޫނީ އެކި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް ވެސް ކުރަން ކަމަށް ވަނީ ކަނޑައަޅާފައި ކޮމިޓީގެ އެއްބަސްވުމަށް. ކަމަށް ވެސް ޖަވާބުދާރީ ކުރާނެ ގޮތެއް ބައްލަވާ ކަނޑައަޅުއްވާފައި. އެއީ ސިޔާސީގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ވާހަކަ ދައްކަމުން އައި ވާހަކައެއް. މިދިޔަ 5 އަހަރު އަދުއްލަތުގެ ނަޝީދު ހުކުމް ކަނޑައެޅި އަދުއްލަތުން ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ތަކުރާރު މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާ ހާޒިރުކުރުވި. އެއްނުވަތަވެސް، މިއަދު ހަމައެކަނި އަހަރެން ވެސް އަދި ވެސް އެ މަސައްކަތް ހަމަޖެހުނުކަމަށް ކޮމިޓީން އަދުއްލަތުގެ ހިތާމަޔާ އެކުގައި ފާހަގަކުރަން. އެކަމަށް ވާހަކަދެއްކި އަދުއްލަތުގެ އަދިއްޔަތުން މި ވާހަކަ ދައްކައިގެން ވެސް މި ގަޑިތަކުގައި މި ކޮންމެ ދުވަހަކީ ވެސް ވާނީ މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މަޝްވަރާކުރެވުނު. އާ އިންޓަރނެޓް ގެންދިޔަކަން 1 މަސްދުވަސް ނުވަނީ އެ އިންޓަރނެޓް އަނބުރާ މާލޭ ގެނައިކަން ވެސް އަދުއްލަތު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އެއާއިއެކުގައި މިހާރު ފެނިގެ ނަރުދަމާ ބޭނުންކުރަން ޖަނަރޭޓަރުތަކެއް ޖެހިއްޖާ އަދުއްލަތުގެ ޢިނާޔަތުގެން މިދުވަހު ކަނޑާލާގެ މަސްއޫލް ވެސް އެނޭ ފަހަރު ނުކުމެގެން ނުނިކުމެގެން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަމުން. މިހާރު މިދުވަހު ހުރި ޖަނަރޭޓަރުތަކަކީ ބޮޑެތި ދަރާފައިވާ އެކައްޓަކަ 90 ވަނަ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ހުރި އެއްޗެއް. އަސްލުވެސް ސޯލާ ސިސްޓަމް ގެނައި އެއްޗެއް. މި

2 ޖަނަރޭޓަރު ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުކުތް ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ޗުޓީ އަންނަ ބަދަލުތައް ނުވާނެކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރުން މިދުރުގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ކުރިއަށްގެންދެވޭކަން ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ފުރަތަމައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވާން ކަމަށް. އެންމެ ފަހުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެންނެވި ދުވަހު ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ، އަދިވެސް އައްޑޫ ސިޓީއަށް ބޭނުންވާ ކަރަންޓު އަދަދާ ގާތަށް ވެސް ޖެހިގެންދާކަން. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލެއްވުމަށް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުސްވަގުތުކޮޅު ޖަހާ އޭރާގައި މިހިސާބުން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ވަކިވެލާނަން. 1:00ގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބާކީ ވަގުތަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންދަނީ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ވެސް 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ކަމަށް ވާތީވެ ތަންކޮޅެއް ފުރުސަތުތައް ދިގުކޮށްލެވޭތީވެ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބާކީ ވަގުތު އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، 1:00 ގައި އަޅުގަނޑު އެ ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. މި ހިސާބުން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ވަކިވެލާނަން.

[ހުސްވަގުތުކޮޅު 12:31 އިން 13:00 އަށް]

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ މުޙައްމަދު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި ވަނީ 2019ވަނަ އަހަރަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް. މި ބަހުސްގައި އެންމެ ފަހުން ހުސްވަގުތުކޮޅާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދެވީ، އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް. އެހެންކަމުން، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ނިންމަވާލުމަށްޓަކައި ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމަވާލުމަށް.

އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އާދޭ ދައްކަމުންގެންދިޔައީ އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓުގެ ވާހަކަ. އެއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް ހެދުމަށް މަޝްރޫޢު ވެސް ވަރަށް ބޮޑެތި ފަރަމަން ޖަހައި މިދިޔަ 5 އަހަރު މި އޮތީ. ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން އައްޑޫ ސިޓީގެ މަގުތައް ހެދުމަށް ބޭނުންވާ ހިލާ ތަކެއްޗާއި އައްޑޫ

ސިޓީއަށް ފޯރުކޮށްދެވިފައި ވީނަމަވެސް، މިދިޔަ ފަސް އަހަރު ދިޔައިރުގައި އެއްވެސް ކަމެއް ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ހާއްސަ ގޮތެއްގައި އަތޮޅުތަކުގެ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި މިހާރުގައި ވެސް ހަމަ ފަސް އަހަރު މި ދިޔައީ ހަމަ އެންމެ މަގެއް ވެސް ނުފެނި. މަރުކަޒުތަކުގައި ހިނގާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ބަޔަކު ދުވަހު ގޮތަށް ވަގު ވެސް ހަމަކުރުމުގެ ނިޒާމަށްވާތީ މި ފަސް އަހަރު ނިމިގެން މި ދިޔައީ. ނަމަވެސް އެއްވެސް ބައެއްގެ ބާރުތައް ލިބިފައި ނުވާކަން، އެ ބަޔާ ގުޅިގެން ފަސް އަހަރު ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތުގައި ބާރުވެރިކަމާއި ހަވާލުވެފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބޭނުމެއް ނުވާކަމީ ދަށުން ބަލާއިރު ކައުންސިލްތަކުގެ ދައުރު ފުރިހަމައަށް ނުވާކަމީ، މި ފަސް އަހަރު ލިބުނު ތަޖުރިބާއިން ވެސް ފެނުނު ގޮތެވެ. މީހުން ހޮވޭ ހުރިހާ ކައުންސިލެއް ވެސް ބާރުލިބިގެން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ބެލެވޭ. ދައުލަތުގެ ރަށުތަކުގެ ނިޒާމް ބާރުވެރިކަމާއި ހުރެ ވަކިވަކި ރަށުގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަޔަކު ގޮތަކަށް ނިންމަން ހުރި ކަމެއް ހުރިކަމާ ގުޅިގެން ރަށުގެ ނިޒާމް ބަދަލުކުރެވިފައިވާ ކަމެއް ނެތް، މަރުކަޒުތަކުގެ ދަށުގައިވާ ސަރުކާރު ހަރަކާތްތެރިކަމާއި ވަކި ވަކި ގޮތް ގޮތަށް ވަނީ ބަޔަކަށް. ކައުންސިލްގެ އިދާރީ ބާރުތައް ލިބިފައި ނުވާކަން، ރަށުގެ ދަށުން ހިނގާ ކަންކަން، ބަޔަކު ދުވަހު ގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާ ކައުންސިލް އެކަމުގައި ހަމަ ބަދަލުކުރުމަށް އިތުރު ބާރުތަކެއް ބޭނުންވެއެވެ. މި ގޮތުން، ދަށުން ބާރުތައް ލިބިގެން ދިއުމަށް ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ނުކުރެވޭ ކަމެއް ހުރި ކަމަށް ބަލާއިރު މި ބޭނުން ދިނުމަށް މަރުކަޒުތަކުގެ ބާރުތައް ވަކިކުރުމުގެ ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރެވިފައިވާކަމުން، ދައުލަތުގެ ނިޒާމް ބަދަލުވެ ކައުންސިލްތައް ހަމަ މި ގޮތަށް ހިނގަމުން ދަނީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވި ހިނގާ ގޮތަށް ވަކި ވަކި ރަށުގެ ކައުންސިލްތަކަށް ބާރުތައް ލިބިގެން ކައުންސިލްގެ ދަށުން ބަޔަކު ގޮތަށް ނިންމޭ އުސޫލުން ކަންކަން ހިނގައި ދާ ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މި ގޮތުން ކައުންސިލްތަކުގެ ކަންކަން ވަކިކުރުމަށް ޤާނޫނާ ގުޅޭ މާއްދާތަކެއް ބަދަލުކުރެވުނުކަން، ކައުންސިލްތަކުގެ ރައީސް ހިއްސާކުރެވޭ ބާރުތައް ކައުންސިލްގެ ދަށުން ދަނީ ރަށުގެ ފައިސާ ބޭނުންކުރުމުގެ ނިޒާމް ބަދަލުކުރެވުނުކަމާ ކައުންސިލްތަކަށް ލިބިގެން ބަޔަކު ހަމަ ކައުންސިލްތަކާ ގުޅިގެން ކުރެވޭ ކަންކަމަށް ހިއްސާކުރެވޭ ބޭނުން އޮންނަ ގޮތަށް ދަށުން ބަދަލުކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކައުންސިލްގެ ބާރުތައް ބޮޑުކުރުމަށް ކަންކަން ހިނގަމުން ދާއިރު، ބާރުތަކުގެ ބަޔަކު ގޮތަށް ނިންމަން ހުރިކަމަށް ފަސް ބަދަލު ކައުންސިލް ހިނގާއިރު ގޮތުން ކަމެއް ވަނީ ބަދަލުކުރެވިފައެވެ. ވަކިން ބާރުތަކުގެ ހިއްސާކުރެވޭ ބަޔަކު ފަސް އަހަރު މިދިޔަ ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުތަކުގެ ބާރުވެރިކަން ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުތަކުގެ ދަށުން ހިނގަމުން މި ބަދަލުތަކުގައި. ނަމަވެސް، ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުވެރިކަން ވަކި ވަކި ރަށުތަކުގެ މި ބަދަލުކުރުމަށް ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުތައް ވަކިކޮށްދިނުމަށް ގޮތުގައި މި ހުރި ސަރުކާރުތަކަށް. މި ހުރި ސަރުކާރުތަކަށް

އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް ގެނެސްދޭނެ ސަރުކާރެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި އެކަމަށް ދުޢާކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ފޫދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމްދީދީއަށް ފުރުސަތުއަރުވަން.

ފޫދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރާ ބަޖެޓް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި، މިހާރު މި ދަނީ ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި ބަޖެޓް ދިރާސާކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކެއް ކުރިއަށް. ހަމަ މި މަރުޙަލާގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓް ބަހުސް ވެސް މި ދަނީ މިއަދުން ފެށިގެން މި ތަޅުމުގައި ކުރިއަށް. ދާއިރު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް [illegible] ބޭނުންވާ، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ މިންވަރަށް ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ސިޓީގެ ރައްޔިތުން، އެ ބޭފުޅުންނަށް [illegible] މިންވަރަށް 29.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓް [illegible] މިގައި [illegible]. މި ސުވާލު އަޅުގަނޑު [illegible] ބޭނުން. ހަމަ އިންޓަނޭޝަނަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ވާހަކަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible]، މި ބަޖެޓުގައި [illegible] [illegible]. [illegible] ފޫދޫ ސްކޫލުގެ ވާހަކަ. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ވާހަކަ. [illegible] [illegible] 2017 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] [illegible] 2018ގައި މަސައްކަތް [illegible]، [illegible] މަސައްކަތް [illegible] [illegible] މިހާރު މި ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، 1.8 މިލިއަން ރުފިޔާ މިގައި 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހަމައެކަނި، 1.8 މިލިއަން ރުފިޔާ މިހިރީ، 18 ލައްކަ ރުފިޔާ ފޫދޫ ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ނުކުރަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަރާބަރު މިންވަރު ލިބޭނީ ކަމަކަށް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ވަކާލާތުކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އެކަމަކު، އަދިވެސް މި [illegible] ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް [illegible] [illegible] ކުރެއްވުން މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅެއް ކަމަށް. އެ ބޭފުޅާގެ ސަރުކާރަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް މި

ފުރުޞަތުތައް ކޮމިޓީ މަރުކަޒުގައި ނޫނިއްޔާ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ މަރުކަޒުގައި އިތުރުކުރައްވައި، ފޫދައޭ މިހާ ބޮޑު އާބާދީއަކަށް ވެފައި ޒަމާނުއްސުރެން ތަކުލީފުތަކާ އުފެދުން އައި ދަރިވަރުގެ ދިރާސާކުރާ ދަރަޖަ. މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިބޭނީ ޖުމްލަ ދެ ދަރުގެ ދަރިވަރުންނާ ބައްޕަރުސް މަސައްކަތް ނަތީ މިކަމަށް ކޮމިޓީފަށް އުފެދުނުގެން. އެއީ އެމީހުން ދިރާސާކުރުން އައި އެ މީހުންގެ އުފެން ދަރުން ޒަމާނުއްސުރެ ބިން ބޮޑު އަދި އެ މީހުންނަށް ކާބަތަކިޔެ ގޮތުން ވެސް ތަދުމަލުކަމުގެ އަޅަސް ފުސްއަރިން ދިރާސާކުރާން ވަރުގަދަ ދަރުއްގެ ދިރާސާކުރުމަށް ދަރުއްޔާތެއް. އެރެ އެމް، ކަނޑައެޅި ސަރުކާރުކުރުން ބޯހުންފަހުން އެ ދަރިވަރުން ދަރުން ބާރައި، އެކި ދަރުދަރުގައި ނަފާކުރުގައި ރާދައި މިބި ބައެއް އެއީ. އަދިޔާ އެދޭފުން، މާލެހުދުން، ވިލިނގިލިން، ފުރުޞަތު. މި ދަރިވަރުން ކަރުބަ ނަޖަރުދުން ބަރުންޖެހޭ ކަމަށް އަތޮޅުތަކުގެ ގަބޫލުކުރީ. އެއްސުރަތުވެސް، އަތޮޅުތަކުގެ ނަރުގައި ބައެއް ބައެއް މަނިކުފާނު ބިރުހެސް މަސައްކަތުގެ ތަރުގީއަށް ކުދިކުދި ފުރުޞަތުތައް އެދޭ ފިޔަވަޅުތަކެއް، ފޮތްފޮތުގައި ފުސް އަލަކަ އެއްފަސް ކަމުގެ ނުކުރުވާ އެއަރި އަލުގައި ގަބޫލުކުރި ކަމުގެ ނުން. އަތޮޅުތަކުގެ ބައްޔަކަށް ހަމަ ވިދުފަކަށްގަނޑު ހިފި ބޮޑުފުން ވެސް ހަމަ އަހަރުއެއް ނިސްބަތުން، ފޮތްފޮތުގައި ފުސް އަލަކަ މަށްބަރުގެ ދި ޗެކްޕޮއިންޓުގެ ބޮޑުއެއްސް ފިޔަވަޅު އާދޭއިން ޤާނޫނުގެ އަނުހަރާ ސަރުއޯރު ފަސް. އަތޮޅުތަކުގެ އުއްމީދުކުރީ އެއަރުވެރި ދިކަނުރާއްޖެ އަރި ކަނބަލުން ކުރިއެއް ކިޔާބަރުން އަޅަ ފަސް ރާއްޖޭގައި ކުރިއްޖޭން ކަރަން. އެއީ ދަރުއްޔާ ބޮޑުބޮޑު ސަރަޙައްދު. އަތޮޅުތަކުގެ އުއްމީދުކުރީ ނުކުރުން ކުރިއަރަ އެއް ސަރުކާރުގައި އަރުފަހު ކަރު. އަތޮޅުތަކުގެ ނުކުރުވާ ކަރުކަރު. އެކުރު އެއްމީދުކުރޭގެން އަޅައިރު ބޮޑުކަ ބިޔަސްފުޅު ފުރަތުއެކުގައި ނާ ބަރަކަރު މި ފޮތްފޮތުގައި ފުސް އަރަރު ކަނބަލުންގެ މަރުން ކުރިއަރަ ކުރިއަރު ފޯރުކޮށްދީ. އެއްސުރަތުވެސް، ކަނކުރުގެ އުއްމީދުރަ، ކަރު ކުރުކަޕަރާއި ކުރިއަރާ ތަރުގީއެއް ކަނބަލުންގެ ނަގާ ސަރުކާރަށް ހިފައި ބިން ކަނބަލުން އެއްގަމަށް ކިޔާ ކުރިއަރައިކުރުން ނިންމާ މިހާރު. އެއްސުރަތުވެސް، އަތޮޅުތަކުގެ ދަރުއްޔާތަށް ޒަމާނީ ގޮތުގައި އަތޮޅުތަކުގެ މަ ދަރަޖަތެރޭގެ ބާރު އަތޮޅުތަކުގެ ދަރަނި ޖުމްލަ ދަރުގައި ވެސް އަރި އިތުރު ދަރުކަރު ހަފަރަސް ފަސްފަސް މަސައްކަތުގެ ކުރިއަރާދޭން، ދަރަނިތުގެ ބަޔަސް ދަރުއްޔާ ދަރުވަރުން ކަނބަލުންގެ ނުކުރުވާ. އެއްސުރަތުވެސް، އާ ސަރުކާރުން އަތޮޅުތަކުގެ އުއްމީދުރަ ކަނބަލާ އެއްގަމަށްގެން. މިހާރު މި ވަގުތު މި ބަޔަޖެގައި އެއްކަލަ ހިފަސްފައި އަދި ނުރަސް، ކާމިޖު މަސައްކަތުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ކުރިއެރުވުމަށް ހިފިފަހު ނިޔަމަ ރަކަ ހުކުރު ދަރަސްގަތު ބަރުކަރުގައި ދަނޑުވެރިކަމާއި ފައިދާ. އެއްސުރަތުވެސް، އެވަރަކަ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރުއްޔާތަށް އަތޮޅުތަކުގެ ހަމަކަރުތަކަށް. އަދި މި ވަގުތު މި ފަޖުރުނަ މި ބައްޔަކަށް އަހަރުދަރު ހަމަ ނުކުރުން އެއްސުރަތް ކަރު. އާ ކަރަރު ނުކުރު މިއަދު. އަތޮޅުތަކުގެ ބޮޑުނާ ފުދޭގެ މަސައްކަތް ދަރުގަދު ފުރަތުވަރުކަރު ހަފަށް. ދާއިރާގައި އެހެރި ޖަމާލު ފުރަތުވަރު ހިރާ މަސައްކަތް ހަދާފަ ހިރުނުރު ދަރުމައްކަރު ސަރުކާރުން. އެއްސުރަތުވެސް، ކުރެ އާބާދީއަށް ހިސާބު އާބާދީތަކުގެ ދަރުމަކަތެރިޔާ މިހާ ދަރުގަދަވެސް، މިހާ ފުރަތަވަރު ދަރުގަދަކަރު މަސައްކަތް ހަރަ ނިސްބަތުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ހިކިމަތްފިޔަވަޅު އަދި އެއްމީދު ސަރުކާރު ދަރުއްޔާތަށް ވަރަށް ދަރަޖަތަކާ ކަރުގައި އެކުރު. އެއްސުރަކުރަހި އެއްތަކަ އަނެއް ކަރުގައި އެދޭ އެއް ދަރު، އެއްމީދު ފުރުޞަތު.

އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން ފޭދޫގައި ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ކުރީގެ ސަރުކާރުން ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫ، މަރަދޫގައި ބޮޑުމަގުގައި ތާރުއަޅައި ނިންމާލެއްވިއިރު އެ މަގުތަކުގައި ހޮޅި ނާގައި، ނަރުދަމާއެއް، ފެނެއް އެޅިފައެއް ނެތް. އަދި ޑްރެއިން ސިސްޓަމެއް ވެސް ނެތި، އެ ތާރު އެގޮތަށް އެޅުމުގެ ސަބަބުން މިއަދު އެ މަގުތަކުގައި ދަތުރުނުކުރެވޭ [illegible] ނުވާ ފެންގަނޑު މަގުން 365 ދުވަހު ފެން ނުހިދޭ، [illegible] ގޮތެއް ނެތިފައި އޮތް، ވަކި ސަރަހައްދުތަކުން މީހުން ދަތުރުނުކުރެވި ތަންތަން އެބަހުރި އެ މަގުތަކުގައި. އަހަރު ތެރޭގައި 365 ދުވަހު އެއްގޮތަކަށްވެސް ފެން ނުހިނގާ ސަރަހައްދުތައް އެބަހުރި. އަދި ހަމަމިއާއެކު، މި [illegible] [illegible] ރައީސް ޔާމީނގެ ވެރިކަމުގައި މި 2018 ވަނަ އަހަރު ފޭދޫއާއި، މަރަދޫއާއި، މަރަދޫފޭދޫއާ، [illegible] [illegible] ސިޓީގައި ނަރުދަމާ އެޅުއްވި. މި 3 ރަށުގައި [illegible] މަގު ކުރިއިރު، ފެން ހިނގާ ނިޒާމެއް ގާއިމުނުކުރެވި އޮތީމަ މި މަގުތަކުގައި ނަރުދަމާއާއި ފެންހޮޅި އެޅުމުގެ މަސައްކަތްކުރަން [illegible] ވަނީ ކޮށްފައި މިހާރު. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް، އަދި ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް، އެކްސިޑެންޓްތަކެއް ވެ މީހުންގެ ފުރާނަ އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] ދަންނަވަން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެމްބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް، އަޅުގަނޑުގެ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ސިޓީގެ [illegible] މިހިރަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުރިހާ [illegible] [illegible] [illegible] އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑަށް [illegible]. އަޅުގަނޑުގެ [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސައްކަތުގައި [illegible]. އައްޑޫސިޓީގައި [illegible] މި [illegible] 6 [illegible] [illegible] [illegible] މިއަދުގެ ރައްޔިތުން ބޮޑު [illegible] [illegible] ސަރުކާރުން [illegible] [illegible]، މި ބަޖެޓުގައި [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ހަމަ [illegible] [illegible]. އަދި އެ މަސައްކަތް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅު [illegible] [illegible] އުންމީދު [illegible] އަޅުގަނޑަށް އެބަހުރި [illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ، އައްޑޫ ސިޓީގައި [illegible] [illegible] [illegible] 5 އަހަރު [illegible]. އައްޑޫސިޓީގެ [illegible] ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ މި އަހަރު ތެރޭގައި މި ނިމުނީ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް [illegible] [illegible]. [illegible] ވާހަކައެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، މަރަދޫފޭދޫގެ ބަނދަރަކީ ވަރަށް ބޮޑު [illegible] އޮތް ބަނދަރެއް. ހަމަ [illegible] ކަމެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ބަނދަރު [illegible] [illegible] ޝުކުރުވެރިވަން، ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ބިން ވެސް ނުހިއްކި ފޭދޫގެ ބިން ހިއްކި [illegible] ވާހަކަ އެ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މިފަހަރު [illegible] މަރަދޫފޭދޫގެ ބިން [illegible]؟ ހަމަ [illegible] [illegible]. [illegible]، މަރަދޫގެ ބިން [illegible] ވާހަކަ މީގައި [illegible] އަޅުގަނޑަށް [illegible] [illegible] 24 މިލިއަން ރުފިޔާއިން. އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން 24 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ބިން [illegible] ކަމަކަށް. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ބޮޑު [illegible] [illegible] ކަމެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ވާހަކަ ވެސް [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible]. އަޅުގަނޑު

ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން، ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަތައް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އެއްޗީ ސިޓީގެ ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރަން. ހަމަ ވަރަށް ގިނަގިނައިން ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތު ކެނޑިގެންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ގަވަރމަންޓުން ބަޖެޓުތަކުގައި، މިދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި އެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަލައި 2 މެގަވޮޓުގެ 2 ޖަނަރޭޓަރާއި، 3 މެގަވޮޓުގެ 2 ޖަނަރޭޓަރު އަޅުއްވާ ސިޓީއަށް ގެނެވުނު. އަދި އެ ވިލިގިލިގާ ޖާނު އަންބަރާ ގެންގޮސްގެ ގެނައި ޖަނަރޭޓަރާ އެ ވިލިގިލާ ޖަނަރޭޓަރުގެ ބަދަލުގައި ހަމަ އެންމެގާ އޭގެބަދަލުގައި ޖަނަރޭޓަރެއް ފުރުޅާ އިންޖީނު ފުޅެއް. އޭރުވީމާ، އެ ޓެކްނިކް ރަނގަޅުކޮށްލެވޭ ކަރަންޓު ބެހުމަށް އެއޮތީ. އޭރު ރައްޔިތުންގެ މީހާ މުޅިން ކަމެއްގައި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ހަރަދުކޮށްގެން ބަޖެޓުކުރެވޭން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމަށް، ދެވެން ޚިދުމަތް ނުލިބޭ ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ ވެސް އެންނަށް ލިބުނު ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ އާދާހާއި ދަންނަވަން. މިއަދު ވެސް ހަމަ އަހަރެ ސިޔާސީ ކަރަންޓު ހިނގައިދާން. ކަރަންޓަށް ބޭނުންވާ އެނދު ފުރިހަމަ ވަސީލަތްތައް އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭތީ މި ވަނީ. ދިނުމަށް ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީކުރި ދުވަސް އެއީ އަބަދުވެސް ކަރަންޓު ކަނޑާނުލާ ގާތުގައި ހުއްޓުމާ ނާރާނާ. އެހެންވީމާ، ކަރަންޓު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ، އިތުރަށް ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތް ބަލައި ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކެއް. ސިޔާސީ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ރައީސާ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރުމުން ވަސީލަތް އެބަ ހުރިހާ ފެންނަން؟ ނުވެ މިއަދުން ވެސް އެއަރ ބައްލެވި އެންނާކަށް. އަދިއެއް ނުވި ފެންނަކަށް. އެހެންވީ ހުރި. މި ވާހަކަ ހުރެ ދުވަސްތަކުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވޭ ސަރުކާރުން މިކަން ނުކުރިއޭ މިހެން ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ކުރެވޭ ސަރުކާރު ދެކޮޅަށް، ނޫނީ މި ސަރުކާރު އެއްކޮޅު 5 މެންބަރުން މިހާރު މި ތިއްބެވީ. އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހަމަނޭނގޭން ވެސް އެ މެންބަރުންނާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރާނަން. އެ ވީ 6. ކުރިމަ ޑޮލަ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ 2 މެންބަރުން މިދިޔަ މަސައްކަތްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެއްބާރުލުމެއް އެ ބާރުވެރިންނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވަރަށް ސާފުކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުން ކުރާ ކުރިމާ ކަމެއްގައި އަޅުގަނޑުގެ ކުރިމާ އެއްބާރުލުމެއް އަޅުގަނޑުގެ އަހުސަންތަ އަޅުގަނޑު ދޭނަން. އިންތިޒާމް ސަރުކާރަށް ދޭނަން. އެހެންވީމާ، ކަރަންޓްވެރިޔާ ޚާއްޞަ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން އެއްޗެކަމަށްވެސް ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއަށް ހަރަކާތްތެރިވާނަން. އެހެންވީމާ، މިދިޔަ 5 އަހަރުގައި އެކި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުސޫލުތަކެއް ބުނެފައި ހުރޭ. އާބާދީއަށް އަޅުގަނޑުގެ ފޮރުއަން ސަރުކާރުން ނިންމާފައި އެކި 100 ޔުނިޓުގެ ދޭނީ. ކުރިގެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެ 100 ޔުނިޓުގެ ދޭނީ އަޅުގަނޑުމެން ލިބިގެން އެ ދިއްގެ ކާރިއީ އެކީގައި ބޭނުމަކީ ޚާއްޞަ ދަރުމަ އަށި ފުރިހަމަކުރުމެއް. އެ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ލިބިފައި ވެސް އެއްކަލަ އެ 100 ޔުނިޓުގެ ދޭނީ. އެއީ ފަދަގައި އިހުތިރާމްކުރައްވާ 50 ޔުނިޓުގެ ދޭނީއި، ހިލޭގެން އަޅުގަނޑުމެން ލިބޭނެ 50 ޔުނިޓުގެ ދޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހި

ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޫދޫގައި 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓް އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވޭ. ހިތާމަޔަކީ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަޤީނުން، މިއީ މިސްޓޭކަކުން ވެފައި ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ މި ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ބަޖެޓު ދަރުބާރުގައި ވާހަކަދެއްކިއިރު މިނިސްޓަރު ސުވާލުކުރިން މިހެން ބަޖެޓުކޮމިޓީގައި ހުރި މަސްއޫލުވެރިއަކަށް 2019ގެ ބަޖެޓުގައި ނެތީ. މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ އެއީ މިދިމާގެ އިހުމާލެއް ނޫނީ މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގައި ހާ ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް. އިހުސާސްކުރަމުން، އަޅުގަނޑު ގޮތުން ނުކުރަން ހާ ސަރުކާރުން ފެށި ހުރުމުގައި އަލުން ނިންމާފައި އޮތީ 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓް ކަނޑައިލާފަ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ މިސްޓޭކެއް ކަމަށް. އެކަން ރަނގަޅުކޮށްދެއްވުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޭނުން އެދެން. އަދި މިކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް އެ އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އެހީތެރިކަމާއި، އިޤްތިޞާދީ ރައީސްގެ އެހީތެރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ. އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ތެރެއިން ނިޒާމަށް ހާއްސަ ބަދަލުތަކެއް ގެންދަވާފައިވާ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި. އެއީ ފޫދޫގައި ތަޣައްޔަރުމަތިން ބޭނުންފުޅުވާ ދުރުގެ ވަސީލަތްތަކެއް ޗެލެއިގެ ދަތިކަން ބައެއްފަހަރު ބޭނުންވާ އިމާރާތަށް. އެކަން މިހާރު ނިމިފައި އެ ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެއްމިލިއަން ފޫދޫގެ ސަރަހައްދުގެ ދާއިރާއެއްގެ ކަނޑައަޅާ ދުރުގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގައި، މި އަހަރު މި ފޫދޫ އާ ދައުރުގައި، އާ ރިޔާސީ ދައުރުގެ ތެރޭގައި ހާއްސަ ސަރުކާރުން ދަމަހައްޓަނީ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ހިމެނިގެން އެ ހިތްވަރުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް އިދާރީ މަސައްކަތް ބިނާކުރައްވާނެ. މިގޮތުގައި ޗެކްކުރުން އިންޓަރނޭޝަނަލް، ބަޖެޓް ބޭނުންތަކާ ފޫދޫ އާދޭސް، އެއަށް ބޭނުންތަކާ އިދާރާ ދަމަހައްޓަން. ބޭނުންތަކާއި ވަސީލަތްތަކާއި އިންތިޒާމުތަކާއި، އިމާރާތްތަކުގެ ބަދަލުތައް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާއި، ހެދުމަށް ބަޖެޓް ތަކެއްޗާ ބޭނުންވާ އެއީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް. ފޫދޫ ސިޓީ މަރުކަޒުގެ ކަންތައްތަކާއި، ބަޖެޓް ވަސީލަތްތައް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް އިޝްތިހާރުކޮށްފައި، އިމާރާތްތަކުގެ ޖާގައިގެ ދަތިކަން ބަޖެޓުގެ ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދިފައި މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަދި މިއަހަރު ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ގިނަ ކަންތައްތަކެއް މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައި، އަދި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައިވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް މިދިޔަ އަހަރު ހިމެނިފައިނުވޭ ބަޖެޓުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަހަރު އަޅުގަނޑު އެކަމަށް އަދި ރިކުއެސްޓްކޮށްފައި އެ ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެދެން ބަޖެޓް ޖަދުވަލުގައި ހަމަ މިކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންތިޒާމުކޮށްދެއްވުން. ހަމައެއާއެކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުންވޭ އަދި ސިޓީގެ ޑިވެލޮޕްމެންޓް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް، ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކާއި ބޭރުގެ ސަރުކާރުތަކުން އިންވެސްޓްކުރުމާއި އިޤްތިޞާދު ވަޒީފާތަކާއި، އިޤްތިޞާދު އާމްދަނީ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓޫރިޒަމް ބޭރުގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގެ ހިއްސާ. ޓޫރިސްޓުންނަށް ސާފުކަމާ ދުވަހު ގެސްޓް ހައުސް، އެސް.އެމް.އީ ލޯން ޓޫރިޒަމް ފަންޑުން ދޫކުރުމާއި އަޅުގަނޑު ހަމަ ޓޫރިސްޓުން އަމާޒުކޮށް ސަރުކާރުން ޤާއިމުކުރާ ހަމަ އެދޭ ކަމެއް. މިހާރުވެސް އެސް.އެމް.އީ ލޯނުގެ ތެރެއިން ދެކި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ސަރަހައްދުތަކަށް ވަނަ އަމާޒުގެ

ޗީނުން ކުރިމަތިލައިގެން ވަނީ ޗީން [illegible] [illegible] އެންމެ ބޮޑު [illegible] ތެރޭގައި. އެހެންނަމަވެސް، އާ ސަރުކާރުން މި ވަގުތު ހުރިހާ ކަމެއް [illegible]، އެކަން ކުރިއަށްނުދެވުނަސް ވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް މި ސަރުކާރުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތަށް ކުރިއަށް މި އަންނަ ސަރުކާރުން ވެސް، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރުން ވެސް ހަމަ އެގޮތަށް، [illegible] [illegible] ފުރިހަމައަށް އެކަން ކުރިއަށް ގެންގޮސްދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަދި ކަމަކަށް [illegible] އާ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުންވާ ބަޖެޓުގައި ހުރި [illegible] ދަންނަވާލަން. ރިކަރަންޓް ޚަރަދާއި ކެޕިޓަލް ޚަރަދު މިދިޔަ އަހަރުތަކަށްވުރެ، މި ހިނގާ އަހަރަށް ވުރެ 2019 ވަނަ އަހަރު 240...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! [illegible] އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމަށް.

އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم. الحمد لله الصّلاة والسّلام على رسول **الله** وعلى آله وصحبه أجمعين. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ވާހަކަދެއްކުމަށް އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަންބޭނުމީ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހަދާފައި މި އޮތީ ކޮންބައެއްހެއްޔާ. މިހާރުގެ ސަރުކާރުންތޯ، އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުންތޯ، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބިއުރޮކްރެޓުންތޯ، ނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] އައިސްތޯ. މިހެން މިދަންނަވަންޖެހުނު ސަބަބަކީ، މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދާއިރާއަށް އެބަހުރި ކޮށް ނިމިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ވެސް ޖަހާފަ. ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުހިމަނާ އެބަހުރި. އެހެން މިދަންނަވަނީ، މިސާލަކަށް، ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް، ޕްރޮޖެކްޓުތައް ފެށޭ ހިސާބަށް، އިންސާނުންގެ އަސާސީ ވަސީލަތްތައް، އަސާސީ ހިދުމަތްތައް ލިބިފައި ދެން އިތުރުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް މި ރާއްޖޭ [illegible]. ދާދި [illegible] ގެއްލި ނުދީ، ދެން އިމާރާތުގައި މި ޒަމާނުގެ އެންމެ ބޮޑު ޖާގަ ބަހައްޓާފައިވާ އަދި މަސައްކަތެއް ނެތް. ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] އެންމެ މުހިއްމު ކަންތައް ގެނެސްގެން ދެއްވުން އެއް މަސައްކަތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިދަންނަވަނީ، ތަރައްޤީ ފެށޭ ހިސާބަށް އިންސާނުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ހިދުމަތްތަކާއި، އަސާސީ ވަސީލަތްތައް، ތާއީދުކުރުވި، އެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްގެން ފަދަ ތަރައްޤީއާ ހަމަހަމަ އިންސާނުން ވާސިލުވުން މަސައްކަތްކުރަން ފައްޓާނީ. އެގޮތުން މި ދައުރު [illegible]، މި ބަޖެޓު ކުރިއަރުގައި އެއްވެސް ކޮޅެއްގައި [illegible]

އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ ޓީޗަރުން އަސާސީ ހިދުމަތްތަކެއް ފުއްދައިދޭ ނެތް ތަންތަނަށް އިސްކޫލުތަކުގައި، ދުރުގައި ތަންތަނަށް ގޮތުން ނުވަތަ އެހެން ކުރަންޖެހޭ ދެން އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ކޮބައިތޯ ބަޖެޓުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަހަލަ ދަތިކަން ބަޖެޓު ޕްރޮގްރާމުތަކުގައި، ބެލިގައި އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. ދެން ސިޔާސީ ގިނަ ޕާޓީތަކުގެ ވިސްނުމުގެ މެދުގައި އަބަދު ބޮޑު ތަންތަނަށް ހިދުމަތްކުރުން. މިހާރު ނުޖެހުން އާބާދީ ބޮޑެތި ރަށްރަށުން ވިސްނާލާއިރު. މިހާރު އެންމެންނަށް ހާލަތަށް އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް 5000 ތަރައްޤީގެ ވެސް ގާއިމުކުރަން ކޮންމެ މީހުން އުސޫލުތަކުގެ ހަމަހަމަ ވަންޏާ ކަމަށް ދިރިއުޅުއްވާ ރަށްރަށުން ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް އަދި ހިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތް. މިހާރުކަމަކު ނުލިބޭ ތަންތަނަށް ކުދި ޖަމާޢަތްތަކާއި ވިސްނުމުން، ސިޔާސީ ބޭފުޅުން ވިސްނާލުން ވަކިވަކި ބޮޑެތި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށަށް އިސްކޫލުތަކުގެން ކުރާނެއެވެ. އޭގެ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ ދިރާސާ ތަޢުލީމީ އިންޓަވިއުގައި، ކޮންމެ ހާއްސަ އިންޓަވިއުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން އެއީ، އާބާދީ ބޮޑެތި ތަންތަނަށް އެތަން ހިދުމަތްފޯރުކޮށްދީފައިވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ހަރުވައިގެން ހިދުމަތްފޯރުކޮށްދީފައިވަނީ ބަޖެޓުއަސާސީވައިގެން ހިއްސާ ބަޖެޓު ހަރުވައިގެން ބަޖެޓުގައި އެ އާބާދީ ހިމެނޭ ވަކިވަކި ތަރުތީބުން، ބާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ގޮސް އާބާދީގެ ރަނގަޅު ހިދުމަތްތައް ލިބިގެންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އިންސާނުން ޝައުޤުވެރިކަމާ ނުލިބޭ ވަކިން ވަރަށް ހިދުމަތްފޯރުކުރަން. އެ މީހުން ޝައުޤުވެރިވާ އެ މީހުންގެ ތަރައްޤީގައި ޝައުޤުވެރިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން އެ މީހުން ނުކުމެ ހިދުމަތްތަކުގެން. އެހެންނަމަވެސް، ބޮޑުކަމަށް ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ކުރިއަށް ރަނގަޅުގައި، ކުރިއަށް އާބާދީ ތަރައްޤީގެ މިސްކިތްތަކާއި އަދި ވިސްނުމަށް މާ މުހިއްމު ކަމެއް މާ ގޮތް ބޮޑު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ކުރީގައި އޮތް ތަންގައި މިހާރު މިހާރު ފުރިހަމަ ފުރުސަތު ހިމަނައިގެން ހިދުމަތްތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ފުރުޞަތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ޝައުޤު އަދާކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައީސް، އަބްދުﷲ ނާޒިމް އަބްދުލްޣަފޫރު. އެއީ އެމަނިކުފާނުގެ ފުރިހަމަ ކަހަލަ ފުރިހަމައެއް އަބްދުލްވަހީދު، ދެން ނަތީޖާ އެމަންޓަރީ ފުރިހަމަކުރުމަށް ބޭނުންވާ އަބްދުލްވަހީދު ކޮންމެ ޑިރެކްޓަރު ވަޒީފާގައި ވަޒީފާއަދާކުރައްވާ ތަޢުލީމީ ކޮންސަލްޓަންޓް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަވެރިކަމާއި ދަރުސްދީފައި، ތަޢުލީމީ ކޮންސަލްޓަންޓް ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް ހިންގަވާ ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ފުރަތަ ތަޢުލީމީއެއް މި ފަހުމަށް ވަޒަންކޮށް ދަޢުވާ މި ދަޢުވާއަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަޢުވާގައި މިހާ ތަޢުލީމީވަޒަންކުރެވިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށް ދީ ރަށުގެ މިކަމުން އިނގިރޭސިބަހުގައި އޮޅިދަ. އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތާމަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހިތާމަ ފިޔަވައިގެންނެވެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ވިސްނުނީ. މިހާރު ހަމައެކަނި މިއަދު ސަރުކާރު، އިސްލާހީ ދުނިޔޭގެ ބެލުމަށް ސަރުކާރުން އެ ތަޢުލީމީ ކޮންސަލްޓަންޓްގެ ކަމަށް ވަޒީފާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތާމަ ފިޔަވައިގެންނެވެ. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ދީ ރައީސުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޝައުޤުވެރިވާނެއެވެ. ރައީސް ނާޒިމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޝައުޤު އަދާކުރަމެވެ. އަދި ރައީސް އިސްލާހީ ދުނިޔޭގެ ބޮޑުނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޝައުޤު އަދާކުރަމެވެ. އަދި އެ މަނިކުފާނު ސަރުކާރު

ހިންގެވުމަށް ޓަކައި، ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި، ހުވާއި ދާބައަށް މަސައްކަތްކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ދެކެވިގެންފައި އޮތް އިއްތިފާޤާ އެއްކޮށް އެ މަނިކުފާނު މަސައްކަތްކުރައްވާ ދުވަހަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތުގެ ބައިވެރިވާނަން. އަޅުގަނޑު، ދާއިރާގެ މެންބަރުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ބައިވެރިވާނަން. އަޅުގަނޑު މިއީ ރައްޔިތުން ހޮވާފައި ހުރި މީހެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ޖެހޭން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރަން. އަޅުގަނޑަށް ފައިދާވާ ގޮތަކަށް ނޫން އަޅުގަނޑު ކަންތައްތައް ކުރަންޖެހޭނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ޖާހަކަށް ސިއްރިއްޔަތުން އަދި އިއްތިފާޤަކާ ދެވުނަސް އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކަން އެބަދެން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނާޖާއިޒު ފައިދާއެއް ނަގައިގެން އަޅުގަނޑު ނުދާނަން. އެއްވެސް ރިޝްވަތެއް، ހަދިޔާއެއް، ފަދަ އަޅުގަނޑު ނުއުފައްދާނަން. މިއީ اللهއަށް ޓަކައި ދަންނަވާ ވަޢުދެއް. އަޅުގަނޑު ނުކުރާނަން އެކަމެއް. އަޅުގަނޑު ކުރާނީ ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި. ވޯޓާއި މަންފާހުރި ބައެއް ކައިރިއަކަށް ޖާސޫސްކަމާ، ނުވަތަ ބަޔަކާ ދިމާކަމާ، ހުކުރު ނިކުތަމާ، މިގޮތަކަށް ވިސްނާފައި އަޅުގަނޑު ކަން ކުރާނީ. އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް ވާނީ އަޅުގަނޑު ކައިރިބޮޑެއްގެން އުޅޭނީ ފަހަކު ނަމަކަށް ނޫން. އެކަމަކު ނޫން އަޅުގަނޑު އުޅޭނީ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ފަރާތުން ބަޔަކަށް އެކަން ދޭހަވަނީ އެބަކަނެއިނޭނގޭ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ފެށި އަޅުގަނޑު ރިއާއްޔަތްކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައޭ، ކަލައިދޫ މިސްރުޒި އޭގެ ބަޖެޓުކުރުވިފައި އޮތް އޮއްކޮޅު. ޓޫރިސަމް ވިސްނާ ކުރުވުމުގައި އޮތް އޮއްކޮޅު. އެކަމުގެ ބަޖެޓު ނެތޭ. މައިބައްދަލު ނަކުދާއަޅި ފަރާތް ދެނޫނު އޮއްކޮޅު. ޕަރޭ ޤާނޫނީ ބަޔާނުގެ ނާމާތިއަށް ހުރޭ ބަދަލުގަނެ ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މައިބާދީ ނަރުދާމާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ނުބަޔާނު އަޅުގަނޑު ގެސްޓްހައުސް ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އާ ސަރުކާރު މި އޮތީ، މި ބަޖެޓު ބަޖެޓް މަރުކަޒުގެދޮށި އަދި ކޮމިޓީ މަރުކަޒުގައި ބަޖެޓުކުރުމުން ވާހަކަދައްކަމުންގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކޮށްދެއްވައިގެން ކޮންކަމެއް އެންމެ މުހިންމުކަމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ކޮމް އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގައިގެން އެކަންކަން ހިމަނާފައިވުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އެދޭ ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން އެއް ކަމެއް ފާހަގަ. އަޅުގަނޑު 2 ސަރުކާރަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ވެސް ކޮޅުމަ ހަދައިދޭން ފަރާތް މަސައްކަތްކުރުމެވެ. އެކަމަކު ނުވި. ނަމަ ކަންތައްތައް ވެސް ހުންނާނެ ދައްޗެ. ބޭނުން ކަންތައްތައް އެއްފަހަރާ ހުރިހާ ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާއިރުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ސަރުކާރަށް ތަންކޮޅެއް ފުރުޞަތު. އެއީ ދަނޑުވެރި ބިނާކުރުން، މާބޮޑު ބިނާކުރުން ހަދައިދެއްކުމަށް ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، އެއީ ބަދަލުގައި ކޮޅުމަ ހަމަޖެހިފައިހުރި ޕްލޭނަކީ އެ މި ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތަކާއި ކުރިއަށް ކުރާ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ ނަންބަރުގައި އިސްލާމީ ދުނިޔަލުގެ ސާފުކަން މަޝްވަރާއި ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު އެދޭ ދުވަސްތަކުގައި އަމާޒުވާ ވަރަށް ދަތުރުތަކަކީ. އަނބުރާ ޕޮތްތަކުގެ ކަންތައްތަކުގައި ބައެއް ހައްދާން ގެންދިޔައީ ކަމަކަށް ފަރުވާއަށް ގެންގޮސް ފަރާތަކުން ބޮޑުމީހާސް އަހައްލަ ހުންނަވާން. އެ މިހާރު ހަމަސާ އެއްކޮޅު ދޭހަވި ރައްޔިތުންނަށް. އަޅުގަނޑު ފޯނުކޮށް އެހެން ފަރާތްތަކުން ގުޅިގެންދިޔަ

އަޅުގަނޑު ދަނީކީ ރައީސް ޔާމީނާއި އަޅުގަނޑާ ޚިޔާލު ތަފާތުވެގެންނެއް ނޫން. އެކަމަކު ވެސް ޕާޓީއެއްގެ، ޖަމާޢަތެއްގެ ތެރޭގައި އުޅޭއިރު އެ މީހާ ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކަންތައްތައް ވެސް ދިމާވާނެ. އެކަމަކު ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކަންތައްތައް ހައްދުފަހަނައަޅައިގަތުމާ [illegible] ވެސް [illegible] އެހެންނަމަވެސް، [illegible] [illegible] ފަހިދާރުން އެހެން [illegible] [illegible] [illegible] ވާހަކަ [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު މި ފަހަރު ވަކިވެލާނަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުﷲ ވަބަރަކާތުހޫ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރިސާބުން އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވަން މި އޮތީ ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުސަތުއަރުވަމުން ދަންނަވާލަން، އަޅުގަނޑުމެން އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން މި އޮތީ، 1:30 ގައި މި އޮތީ ވޯޓު ނެގުން. އެހެންކަމުން، މި ވަގުތުކޮޅާއި، ވޯޓުނެގުމާ ދޭތެރޭގައި އޮތް ވަގުތުކޮޅު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަރުވާނަން. ވޯޓަށް ފަހުގައި އަނެއްކާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިތުރަށް ބޭނުންފުޅުވާ ވަގުތު އަރުވާނަން. ދެން މިހާރު މި އޮތީ އަޅުގަނޑު މިހެން ދަންނަވާލިޔަސް މިނެޓްހާއިރު. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބޭނުންފުޅު ނަމަ؛ އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ވޯޓަށްފަހު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުސަތުއަރުވާނަން. އެހެންކަމުން، ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ކާޑު ޖައްސަވައި، ވޯޓަށް ތައްޔާރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވުމަށް ދަންނަވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

7. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވޯޓުނެގުމުގެ ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަދިވެސް އެއްފަހަރު ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލައްވާލުމަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްދެއްވަން. އާދެ! މިއަދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނަގަން މި ވަގުތު ހަމަޖެހިފައި އޮތީ ދެ ވޯޓެއް. އެއީ، އެއް ވޯޓަކީ މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން، މިއަދުގެ މަސައްކަތުގޮތުން ނިމުން މަސައްކަތުތަކާ ގުޅިގެން ނަގަންޖެހޭ ވޯޓެއް. އަނެއް ވޯޓަކީ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ބަހުސްކުރަމުންދާ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރުމުގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުން. އެހެންކަމުން، މި ދެ ވޯޓަށް ދަންނަވާލާނަން މިއަދު އޮތީ. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން މިއަދުގެ މަސައްކަތުގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައިސްފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ވޯޓު. އެހެންކަމުން...

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދޭ! އެޖެންޑާ އައިޓަމް 7.1ގެ ދަށުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މިއަދުގެ ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2016 (އަބުރު ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމާއި ހިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ ގުޅޭ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	54
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	38
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	13
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	51
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	26
ޖުމްލަ:	51
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޕޯޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 54. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 38. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 13. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 51. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 26. ޖުމްލަ؛ 51. އެހެންކަމުން، ކޮމިޓީ ރިޕޯޓް ފާސްވެއްޖެކަމުގައި ދަންނަވަން. ކޮމިޓީ ރިޕޯޓް ފާސްވުމާ ގުޅިގެން ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2016 (އަބުރު

ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމާއި ޒިންމާދާރުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދެއްވިކަމުގައި ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ކުރިން ދަންނަވާލި ފަދައިން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަދި މިއަދުގެ ދުވަސް ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. އެއީ ގަވާއިދުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށްޓަކައި ހުސްވަގުތަށް ވެސް ބަންދުވުން، މި ޖަލްސާ ވަގުތު އިތުރުކޮށް 6 އާ ހަމައަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	55
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	54
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	54
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	28
ޖުމްލަ:	54
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 54. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުން ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުން ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި

މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 54. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 28. ޖުމުލަ؛ 54. އެއްބަސްވުމުން، މި ވޯޓު ފާސްވީ. މި ވޯޓު ފާސްވުމާ ގުޅިގެން މި ޤަރާރާ، މިޤަރާރު ހިނގަމުންދާ ޤަރާރާ އިޚްތިލާފުވާ 6އާ ހަމައެކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ފާސްވެއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

5. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

އާދެ! މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު މި އެނބުރިލަނީ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓު ހަމައަށް އައިއިރުގައި ކުރަމުންގެންދިޔަ މަސައްކަތުގައިގެން. އެ މަސައްކަތުގައިގެން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލީގައި މި އަހަރު، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރެވުން. މި ބަހުސްކުރެވުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވައިލާނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލްއަށް.

ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބަޖެޓުގެ ތެރޭ ވަރަށް ރީތި. ވަރަށް އޮތް. ވަރަށް ރަނގަޅު ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ނަންތައް ކަރުދާހުގައި މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދިނީ ހަމަ އަހަރެން ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފު، ވަރަށް ރަނގަޅު، ވަރަށް ޕްރޮފެޝަނަލް، ވަރަށް ޖެނެރަލް މަސައްކަތްތަކާއި ތަރައްޤީގެ ރޭވުންތަކެއް ފެނިގެންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ތަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޝްރޫޢެއް ނުފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އާ ސަރުކާރުން އެ ކަންކަން ރަނގަޅުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އިޙްސާސްތައް ހުރި ގޮތް ހަމަ ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން މި ވަގުތު ބޭނުން ބަޖެޓް ހުށަހެޅުމުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްރަށަށް ބޭނުންވާ ބޮޑެތި ކަންތައްތައް އަނބުރާ އޮތް ރަށްރަށުގައި މަގުހެދުން ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭތީވެ، އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަމުން އަދި، ކުރިމަތީގައި މަގުހެދުން ބަޖެޓުގައި ޖާގަދެއްވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ދަންނަވަން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމުގައި ބަޖެޓު ހުށަހެޅޭއިރު ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންތައް ހިމެނުމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްރަށުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ހުރި. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އުއްމީދުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުއްމީދުކުރަމުން ކަމަށް. އަދި ބަޖެޓުގައި ކުރިއަށް ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްރަށަށް ޖާގަ ދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން.

އަދި އެއަރޕޯޓް ހެދިގެންދިޔުން ޓޫރިޒަމް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އިޖްތިމާޢީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ މަޢީޝަތުގެ ފެންވަރު އަޅުގަނޑު ހަމަ އާދަރާއެކު ދަންނަވަން، އެއަރޕޯޓް ހެދުމަށް ބޭނުންވާ ވަރުގެ ބަޖެޓް ބިން ހިއްކާލުމަށް ބަޖެޓުގައި އިތުރުވެގެންދާ ބަޖެޓް ކުރިޔަށް ތަރައްޤީ ނަމަވެސް ހިމެނިފައިދާނެ އަޅުގަނޑު އެއްބާރުލުންދޭނަން. އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން. އެހެންނަމަވެސް، ރިޒޯޓުތަކަށް ފައިސާގެ ގޮތުގައި މަދުމަދު އެއްޗެހިތަކެއް އެބަހުރި ޖެހިފަ. އާ އެއްވެސް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހުރަސްއަޅާކަށް ހިމެނިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފާވެރިކަމާ ގަބޫލުކުރަން، އަޅުގަނޑު މި 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރަމުން މި އައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ މި ބަޖެޓުގައި، އަޅުގަނޑު މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކޮށް ބޭނުން، ބަޖެޓުން އިސްތިސްނާކޮށްފިއްޔާ 2019 ގައި ބަޖެޓް ފާސްވީ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ހިމެނުނު ބަޖެޓު. އެގޮތުން، އުތުރުގެ ނަރުދަމާ މި ބަޖެޓުގައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑު އުފާވެރިކަމާ ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އުތުރުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ އަސާސީ އެހެން ޚިދުމަތްތަކެއް ވެސް ހިމެނިގެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް އާދަރާއެކު ދަންނަވަން، އެންމެން އެކު ސަރުކާރުގައި ދެންހުރި ކަންކަން ވެސް، އެކަންކަމުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް، އެކަން ގޮތް ގޮތުން ނަމަވެސް، އެކަންތައް އުތުރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުއްދައިދިނުމަށް. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. ސްކޫލްތައް އިމާރާތުގެ ހިދުމަތުގެ ތެރެއިން، އުތުރުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ފުޅާކުރުމުގެ ދަށުގައި އެއްވެސް މަސައްކަތްތައް މިހާތަނަށް ވަކިވަކިކަން މަސައްކަތްކުރެވިފައި ރައްޔިތުންނަށް އަދި ޖާގަޖެހުން އޭގެ ހިދުމަތް ސްކޫލް ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެފައިވާ ފަސޭހަ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ސްކޫލްގެ އިމާރާތުގެ އުތުރުގައި ތަރައްޤީކުރުން، އަދި ހޮސްޕިޓަލުގައި ފުޅާކުރާ ދަރިވަރުން ނިންމަފައި، މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި ޖާގަޖެހުންނަން މި ފުޅާކުރު ދަރިވަރުންގެ އެންމެ ފާހަގަކުރާކަން ވީމާ، ޖާގަޖެހުންނަން ކަސްރަތުކުރާ ކުޅިވަރު، މަޖިލީހަށް ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށް. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ބޮޑެތި ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރަމުގައި ވެސް އާ ކަމެއް ޖެހިފައިވާ ނެތް. އުތުރުގައި ވެސް އާ އެއްވެސް ކަމެއް ޖެހިފައި އެބަ. އުތުރުގެ ރައްޔިތުން ވެސް އެ ރަށުގެ ބޭނުންތަކަށް ވެސް އެބަ މަޖާލިސްކުރާނެ ގޮތް ވެއްޖެ. ވަރަށް ހަރުގައި އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ފާހަގަކުރުމުގެ ދެފަރާތުގެ ދިރުވާލުމަށް މިހާރު ކުރަމުންދަނީ. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. ބަޖެޓުގެ ބައިދަރު ވެސް ހަދައި ނިމިފައި އެބަ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި ހިސާބަށް ކުރަންޖެހޭ ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެއް ހުރުމުން އެމް.ޑީ.ސީ.ގެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ތެރޭގައި އަދިވެސް އެ އޮތީ. އެ މިހާރު އިތުރަށް އެ މަސައްކަތް ކުރަންގޮވާލަން، އެ ބަޖެޓުން ކުރެވޭނެ ހުރި، ކުރަން ހުރި، ބަދަލު ކުރަންގޮވާލަމުން ޖަލްސާ ކުރަން ކަންތައްތައް މި އަހަރު ތެރޭގައި ކޮންމެއަކަށް ނިންމައިދޭން ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުފާވެރިކަމާ ގަބޫލުކުރަން. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. މައިގަނޑު ބޮޑެތި ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު އުނިކުރުވަނީ އަރަނަ އެ ސަރުކާރުގައި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އަދި އެހެން ބޮޑެތި ފައިނޭންސް ހޯދައިގެން ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ހިދުމަތްތައް އެންމެ ފުރިހަމަކޮށް ކޮންމެހެން ދިނުމަށް

މަސައްކަތްތަކާއި ކުރާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ބަޣާވާތުގެ، ބަޣާވާތް ބޮޑުވުމާއި ހިސާބުތަކުގައި އިތުރުވި ޚަބަރުތައް ޖެހުނު ފަހު ބަޣާވާތް ވަރަށް ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއް ފަހުން އައްޑޫ ގަން އިނގިރޭސިންނަށް ހަވާލުކޮށްފައި މި ތަނަށް. އައްޑޫ ގަން އިނގިރޭސިންނަށް ހަވާލުކުރެވުނު މި ދަނޑި ބިމުގެ ސިޔާސީ ތަރައްޤީ ފަހުން. މި ގޮތަށް ބަޔަކު ގާތްގަނޑަކަށް 3 ބައިކުޅަ 2 ބައި، 2.9 ބިދޭސީން ހުވަދުއާ އައްޑޫ ގަން އިނގިރޭސިންނަށް އެބަދު. މިއީ ހިތްވަރުގަދަ ބަޣާވާތް، ހިތާމަވެރި ކަމެއް. ޚާއްޞަގޮތުގެ ބަޣާވާތުގައި ލީޑަރުން ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކަން ކުރަމުން. އިނގިރޭސިން މާލޭގައި ކަމުގެ ގައުމު ކަން ކުރަމުން މިއަދު. މާލެއަށް ދިޔަ ހިތްވަރުގަދަ އެއްގޮތް ދުރުމަތީގެ ގައުމަށް ބަޣާވާތް ކުރަމުންނެވެ ރައްޔިތުން ދިވެހި ހުވަދުވަރު އެ ހިތްވަރުގަދަ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރުން ކުރަން އެބަދު. ކުރަމުން ވަރަ މާލެއަށް، ބަޣާވާތް ކުރަމުގެ ކުރިމަތިވި ބަޣާވާތް ސަރުކާރުގެ ދެފުށް ގައުމުގެ އިނގިރޭސިންނާ ތިން އަތޮޅު ސަރުކާރު، ވަކިން ހިތްވަރުގަދަ ރައްޔިތުންނާ ސަރުކާރުގެ ބަދަލު. އިނގިރޭސިން ގަވާއިދާ ގުޅޭ ކަމަށް، ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރަމުން ސަރުކާރު މި ގޮތަށް ސަރުކާރު، ރައްޔިތުން ކަމަކީ ސުވާދީބު ސަރުކާރު، ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފުގެ ސަރުކާރުގެ 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބަޣާވާތުގައި ރައްޔިތުން ވަކިން އުފެދިގެން، ވަކިން އުފެދުނު ރައްޔިތުން ހިތްވަރުގަދަ ވަކިން ބޮޑު ސިޔާސީގައި އުޅުއްވި ހިތްވަރުގަދަ ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތް އިނގިރޭސިންނަށް ފަހުން ގަވާއިދުގެ. އެއީ ވަކި ފެށުނު ޖުމްހޫރިއްޔާ، ވަގުތު ކަމަށްވާ ބޮޑު މަސައްކަތްތަކާއި ކުރާ އަސާސީ ކަންތައްތައް ނިމުން. 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްތަކަށް ކުރަމުން. ބަޣާވާތް ފެށި ވަކިން ފުރަތަމަ ހަމަ ބަޣާވާތުގައި ހުރަހަކަށް ފަހު. އިނގިރޭސިން އިސްތިޢުފާ ދިނުމަށް ސަރުކާރުގައި، ޢަބްދުﷲ ޢަފީފުގެ ސަރުކާރުގައި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކަށް އެ ދެންނެވި ބޮޑު ސިޔާސީގައި، އުޅުއްވި ބޮޑު 7 ވަނަ ދިވެހި، 8 ވަނަ ދިވެހިން ޖަމާޢަތްތަކުން މަސައްކަތް މި ސަރުކާރުން، ވަކިން ހަމަ ސަރުކާރުގައި، ހިތްވަރު ދިޔައީމަ ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރުގައި އުފެދިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ކަމަށް. އިނގިރޭސިން ސަރުކާރާއި ބަދަލުކުރުމަށް، ރައްޔިތުން ބަދަލުކުރުމަށް ރައްޔިތުން ބޮޑުވެގެން ހިތްވަރުގަދަ އެކި ގޮތްގޮތުގެ ސަރުކާރުން ކަންކަން މަސައްކަތްކުރުން ހަމައެކަނި ބޮޑު ސިޔާސީގައި އުޅުއްވި ހަރަކާތް ކަންކަމުގެ އެންމެގައި ރައްޔިތުން އެކަންކަން ކުރަމުން. އިނގިރޭސިން، ރައްޔިތުން މި އަހަރު މި ސަރުކާރު ބަޣާވާތުގެ.

23 ވަނަ ދުވަހު ފެބުރުވަރީގައި ވަޒީފާ ދެއްވި ފަހުން އެކަމުގައި ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުން ފޮނުއްވައި، އެ ސަރުކާރު ކުރިމަތިލާ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރަނީ މި އެއީ. އިނގިރޭސިން މިއަދު ޢަބްދުﷲ ޢަފީފުގެ ސަރުކާރު ކަމުގައި ކަމަށް، ދެންނެވި ކުރިއަށް މަސައްކަތްތަކާއި މިއަށްފަހު ބޮޑު ހުރަސް ކުރިމަތިލާ ފަހުން އަދި އެހެން ސަރުކާރު ގެންގުޅުން އެއަށްފަހު ބޮޑު ކަމަށް ރައްޔިތުން ބަޣާވާތުގެ ހަރަކާތްތައް އިނގިރޭސިން ގަބޫލުކުރަން އެހެން ސަރުކާރު މި އެއީ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް ކުރަމުން ކަމަށްވާތީ ފެބުރުވަރީ އިސްލާމީ އިނގިރޭސިގެ އެބަދު. ހިތްވަރުކޮށްދިނުމާ އެ ސަރުކާރު ބޮޑުވަމުން ވަކި ކަމެއް ނުކުރި، ފާޅުގައި ބަޣާވާތް އެއީ މުހިއްމު ފަރާތަކުން ކުރެއްވި، އެ ވަކިވެގެން

މިނިސްޓަރުން ލިބިގެން ހަލުއި ސްޕީޑުގައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް އުނދަގޫއެއް ނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ، އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމާ ހަވާލުވާ އިބްރާހިމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙާއި ނައިބު ރައީސްކަމާ ހަވާލުވާ ފައިސަލް ނަސީމާ ދެ ބޭފުޅުންގެ ހިތްވަރާއި މިންނަތް މަސައްކަތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ކޮންޑިޝަންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާއި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކާއި އެއްގޮތަކަށްވެސް ބަރާބަރަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެން އެކަންކަން ނުވެގެންދާނެ ކަހަލަ ފުދިގެންދާއި. އެ ބޭފުޅުން ގެންގުޅުއްވާ ކަމަށް އެއަށްވުރެ މާ ސިޔާސީ ރަނގަޅުވާނެ. ރައްޔިތުން ދެކޭ މާ ފުރިހަމަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އުންމީދުކުރަން އެ ބޭފުޅުންގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ގެނައި ބަދަލުތަކަށް ވެސް ބަދަލުގެނައުމަށް މަސައްކަތް ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. އިޞްލާޙީ ރައީސް. ބަޖެޓާ ބާރު ގޮތުން މާ ބަހުސްކުރާއިރު ހުށަހަޅާ ނުލިބުން. އެއީ ބަޖެޓަކީ އަދި ކޮމިޓީ މަޝްރޫޢުތަކުގައި ވެސް ބައިވަރު ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިން، އާދޭސްކުރުމަށް ކުދި ބަޖެޓުގެ ސްޕީޑު ބަދަލުތަކެއް ގޮތަށް ކުދިކުދި ބޭނުންތަކެއް އައިސްފައިން، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަދައްކާ ބަޖެޓާ ކުދިކުދި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގައި ޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ބަޖެޓް ނިމިގެން، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާ ނިމިގެން ދިން އަނބުރާ ފްލޯރަށް އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާއިރު ވިސްނާލާނީ، އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތުގައި ފުރިހަމަކަމާއި ފަރަކުން އިތުރުވެގެން ސުލޫކު އަތުކުރެވިދާނެ، އަޅުގަނޑު މި ވަޒީރުގެ ވާހަކަތަކަށް ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ގަލޮޅުދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަތީފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.

ގަލޮޅުދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަތީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އިއްޔެގައި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަމުން މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ މާލީ ވަޒީރު ވިދާޅުވެފައިވަނީ، މިއީ ނިމިދާ ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓެއް ނޫން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ރިޕޯޓުގައި ފެނުން އިންޑިޔާގެ ރައީސް އިބްރާހިމް މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ސަރުކާރުގެ ފާހަގަކުރުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަގުތު މި ބަޖެޓް ތައްޔާރުކުރެއްވުމުގެ، ދިރާސާކުރެއްވުން، އަދި މިގޮތަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން ކަންތައްތައް ކުރަން ބަދަލުކުރަނީ ބޭނުންތަކާ ރަހުމިގައި ފުރުޞަތެއް ދިނުމަށް ނުވާކަން. އިޞްލާޙީ ރައީސް. ކަމަކީ ގެއްލިގެން ދިއުމުގެ ބިރު ހުރިކަމުގެ ފައިދާ އެބަހުރި. އިހުތިރާމާއި ބޭނުންވީ ކަމަށް ބޭނުންވާ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓަކީ ބައިވަރު ކަރުދާހުގައި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. ސަލާމަތުން، ދެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ދައުލަތަކީ ހިފެހެއްޓެން ކާރީ އަޅުގަނޑުމެންގެ

ކޯލިޝަންވާފަދަ ސަރުކާރަކަށް ވާތީވެ، ދެން ހަވާލުވާން ތަޢާރަފުވާ ސަރުކާރު ވެސް މަޤްބޫލު އަދި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ އިޚްތިޔާރުގެ ނިޒާމެއްގައި ކަމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ބޭނުންތެރިކަން. އެހެންކަމުން، މިފަދަ ވާހަކަތައް މިއާ މުދުވެރިކަން ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ޚިލާފުކުރާއިރުގައި ބަޔާންކޮށް ހާމަކުރަމުން އެބަޖެހޭ. އެއީ އަޅުގަނޑު މިހެން މިދަންނަވާ ސަޤާފަތާ ކޮންމެ ގޮތެއް ވީ ނަމަވެސް 2019 އަހަރުގެ ބޮޑު ތަންތަނުގައި ހިނގާ އާދަކާއި ބޭރުގެ ދިވެހިންނާއި މި ހާލަތާ ސަރުކާރަށް. އެހެންނަމަ، އެ ސަރުކާރުގެ ފުރަހަމަ އިސްތިޢުމާލު ބޭރު މި ބޮޑު ގައި ބަސްބަސްތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ. އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީފާދާރު ތަންގައި މަސައްކަތްކުރާ ގުޅުން މިހެންނެވެ ބިރުއެން ކަމަން ވާހަކަ. އިސްލާމްދީނަށް ރައީސް، ގޮތަށް ސީދާގޮތުން ގޮތް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ނުކުރަން އެ ސަރުކާރުކަން ބާރުތަކާ މަގުސަދު ނުހިނގި ބާރުތަކާ މަންޒިލު ވާސިލުވުމަށް ބަލައި ކަންކަން ކުރުގޮތް ކަމަށް. އެހެންކަމުން، އެ ބާރުގެ އެ ވިޔަފާރި ގޮތުގެ ސަރުކާރުގެ ރާއްޖޭ ކަންކަން މަޖިލީހުގެ ބަލައި ބޮޑު ކޮމީޓީ ތަރައްޤީ ވަގުތު ހޮވައިގެން އެކަންކަން ކުރުމުގެ އާދައިގެ އަޅުގަނޑު އެކަމާ ގަބޫލުކުރަން ބާރުތަކާ ކަނޑައެޅުން. އެގޮތުގެ މަތިން، މި އިސްލާމްދީން މަޖިލީހުގެ ތަފާތުގައި ވެސް އިސްލާމްދީން ގޮތުގެ ވައްދާފާއިރުގެ ދިމާލުގެ ރާއްޖޭގެ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދުން މިކަމަށް ހަމަ އެކަނިވެރިކަމާ ވަގުތު ދެއްވައިގެން އެ ބާރުތަކާ ގުޅިގެން މަޖިލީހުގެ ބައެއް ފުރުސަތު ދެއްވީ. އެހެންނޫން މި ނިމުނު ސަރުކާރުގެ ބޮޑުބައި ހިފައިގެން އެ ބާރުތަކުން، އެ ބާރުތަކުގެ ބާރުތަކާ ކަންކަން ހާސިލުކުރަން ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާފާ ހިތްވަރުވާ ހާސިލުވެ. ރައްޔިތުން ބާރުތަކާ ބެލުމަށް މަންޒިލު އަރައިގެން ޢިލްމީ. އެހެންނަމަ، މިކަންކަމުގެ ޖާގަ ނަގާ ފުރުޞަތު، ވާހަކަދެއްކުން އުނދަގޫ. ހުރިހާ ބާރުތަކުގެ ގޮތުގައި. އިއްތި އެ ދައުރު، ދަ ފުރާވިން އެ ދައުރު ވާހަކަތަކުގެ މަޖިލީހުގެ ބިރުވެ. އެހެންނަމަ، އެ ފުރުސަތު ނުދައްވަމުންދަނީ މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަރަނިވާމީ. އިސްލާމްދީނީ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މަސައްކަތު މި ކުރާ ދައުލަތުގައި މި ފަހަރު ބޮޑުބައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހިމަނަން ބާރުތަކާ ކަންކަން ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މާޖީގައި ކަންހިނގާފައި އެޑީ އެހެންކުރުން ނޫން. 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބޮޑު މި މަޤާމު ހުރަހެއްނެތިއަރައިގެނ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތުގެ ހައިސިއްޔަތުން ބަސްބޮޑުކަން އެ ފުރުސަތަށް ނިޔާބަތް. ބޮޑު ދިރާސާކުރަމުން ގޮތުދައިރު އަޅުގަނޑުމެން އެހާއެހި ސަޤާފީގައި ހުރަހެއްޖެހެ ވެސް އެރުވެ ސަރުކާރުން ބާރުތަކަ ކޮމިޓީ ބޮޑު ބައްޔަނުކަރު މަސް އެއީ ހެޔޮވާން ކަމެއް. އިސްލާމްދީނީ ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މިކަންކަން ބާރުތަކާ، ރަނގަޅު ރުކުކުއިގައި ރައްޔިތުންނާ ގޮތުގެން މަސައްކަތްކުރާ ގުޅުންތަކުގެ ފުރުސަތު ދިއްބާނި ކަމަށް އަޅުގަނޑު އެއްމިދުކުރަން. އަދި ކުރިއަށް އޮތް މަސްގައި މި ދައުރުގައި އަދި އަޅުގަނޑު ނޫނަސް އެހެން ބާރުތަކު އިންސާފު ނަމަވެސް އެ ފުރުސަތު ދިއްބާނި ކަމަށް އަޅުގަނޑު އެއްމިދުކުރަން. އިސްލާމްދީނީ ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދައުރުގެ ރަމަޟާންމަހު ރަނގު ދިރިއުޅުމާ ނިސްބަތް މަދު ނަމަވެސް، ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާ ރަނގަޅު. އެ ރައްޔިތުން އެހެން ދިމާފުކަން އެހެން ވަސީލަތްތައް ދިނުން އެއް މަސްއޫލު ފާޅުކޮށްދީ ޔައުމުގެބަސް ވެސް ވިސްނާފައިދޭށެވެ. އެއީ ސަރުކާރުގެ ބަރުދަން

ފާޅުވެދިޔަ ތަނުގައި އެ ބަޔަކަށް އަޅާލުވިފައިނުވުމުން. ވަސީލަތްތަކާއި ޤާއިމުކުރުވުން ނަމަ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން

އެ ބާރުވެރިން އެހެން ދިމަދިމާލަށް ހިފެހެއްޓުމާވެސް ކަމަކަށް. ނިމިދާ ސަރުކާރުގައި އެ ރަށުގައި ޤާނޫނީ ނިޒާމް

ފުރުޞަތުދިނުމަކީ ސަރުކާރާ ދެމެދުން އަޅުގަނޑު ވާހަ ވަރަށް ބޭނުމީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރީ. އެހެންނަމަވެސް،

ﷲ އިރާދަފުޅާއި މިނިވަންކަމުގެ ސަރުކާރު ނިމިދިޔުމުގެ ކުރިން އެކަން ހާސިލުވެފައިވާތީ ﷲ އަށް ޝުކުރުކުރަން. އަދި

މި ސަރުކާރަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ނަމަވެސް ޝަރީޢަތުގައި އެއީ ވަރަށް ކުޑަކަ އާދައިގެ ކަމެއްގެ ވާހަކަ

މިދަންނަވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް. ފުރަތަމަ 2 ގޮތެއްގެ ބޮޑު ދަތިރައް

ކަންފަށް ފުރޭބިޔަ ބޭސްބަރު ގެދަރަނިބަލައި ގޮތު. މިނީގަރީން ނުވަތަ ކައިރި އެހެން ރަށަކަށް ދާންޖެހޭ ހާލަތުގައި މާބަނޑު

މީހުންނާއި، ބަލިމީހުން ދަތުރުކުރުމުންދިޔައީ މިކަމަށް އާދައިގެ ނާސްމީހުން ލިބޭ ޖެހުނު ނުވަތަ އިތުރު ގޮތެއް. އެ ރަށް

ރަށުތެރޭން ދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ކަނޑުކަޑި ކަންކަން ނުވަތަ އެކުވެރި ނާ ފަސް ފެންނަކަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް

ނޫން. އިޖުތިމާޢީ ރަށްސަ. މި ރަށަށް ދާދިފަހުގެ އޮޅު އެހެން ބޮޑު އެއް މަނިކުފާނު ރަހަތަކީ ރަހަތަށް އުދަހެއްދޭން

މައްސަލަ. ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ ސިފަކުރުން ދައުރުގައި ދިރިއުޅެން ބޮޑުވެގެ އެ ދަރި ޖަރީމާގައި ހިނގާއިއްޔާ ބޮޑު

ހިނގައިއްޔާ. އެހެންމީ، މިއީ ކަންބޮޑުވުންތައް ކަމެއް. އެކަން ރަށުގުޅިގެން އެޓޯލް ގާތުގައި ސަޕޯޓް ސަރުކާރުން

ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް ދިއުން ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދު ކުރަން. ހަމަ އެ ބޮޑަށް ދެ. ފިލާވަޅެއް ހާލަތު ފެސް

ހަމަ މި ފުދޭ. ޤައުމީ ކައިރިން ގިނަމުނު ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރަށް، ޤާނޫނީ ބޮޑު ޤާނޫނު ކުރިމަތި ކުރާ ސަރުކާރުތައް. މި

ޤާނޫނުގައި މި ވިޔަފާރި މި ނިޒާމު ސަރުކާރުގެ ވެށި ހާލަތުގައި ރަށް ޝިފާދުމުގެ ޚިދުމަތަކާ ހިއްސާކުރެވޭ، ރަށް އުޅޭ

ހިއްސާކުރު އަޅުގަނޑު ވާނީ ހިއްސާކުރީ. އަދި ޢާއިލާގެ ކުރިން ސިފަކުރުމުގެ ބަލިފިލުވާ އާޒާދީ. އެހެންކަމުން،

އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބަޔަކުގައި ދިރިސަލާމަތް ނިމިގެންދިޔައީ މިފަދަ ކަންކަމަށް ރިޢާއްޔަތްކޮށް، މިހިރަ ބޮޑުކަމީ

ކަންކަން އިސްލާމީ ގެވެށިތަކަށް ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ބޮޑުކުރުމަށް އޮތީ ހިރާއް ކަމެއް އޮތްކަމަށް ހުރިހާ ފަރާތަކުން

ފުރުޞަތުދީގެން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް އަޅުގަނޑު ހިއްސާކުރަމުން މި ގެންދަނީ. ފާޅުވެދިޔަ

ހަމަޖެހުމަށް އަހަރެއްގައި ގެދޮރު ނުކުތުމާ ބޮޑުބޮޑުގައި ހިމެނިގެންދިޔަ. އަދި އަޅުގަނޑު ހަނދާނެއް އެންނަނީ،

ސަރުކާރުގެ ކުރިއަށް ޖެހޭއިން ފެސް ކުރިއެރުވުމާ ކަމަށް މި ސަރުކާރުން އެބަބުނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނާ

ހަމައެކަން އެކަން ތިރީކުރުމުގައި، މަހްޖަރުގެ ފުރުޞަތުދިނުމުގައި ފަހަތު ފަހަރެއް ބޮޑުވެފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް

ޚާއްޞަކޮށް ދަންނަވާލަން. އެއީ އެތައް ފަހަރު އާދަޔާއި، ކަމުން ސިޔާ އެއް، ކަމުން ބޮޑުވުންތާ އެކަމުގައި

އެ ފަދަ ޤާނޫނީ ކަންކަން ބޭސް އަޅުއަޅުވައިގަތުން. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަށްގައި އެއް ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުގެ

ދިނުމުގެ ޝަރީޢަތް ކުރުންތަކުގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ބަލައި އަޅުގަނޑު ވާނީ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން މަސައްކަތްކުރަމުން ކުރީ. އެއީ

ބަލައިގަންނަން ހިދުމަތްތަކަށް ރައްޔިތުން ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ދެވެހެމުގެ ސިޔާސަތުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ކުރީ.

އެހެންނަމަވެސް އިޖުތިމާޢީ ރަށުސް، މިދިޔަނުވަ ކަންކަމުން ޝަރީޢަތުގައި ވެސް ވަކި އިހުމާލުވެ. ދެވި ގޮތް. އެކަ

ބަލައިލާއިރު އަޑުގަނޑެއް ބެލެވޭނީ، މި ފުރި ކޯސްޓުއަސާސީގެ 2 ވަނަ ބާބުގައި ހުރި އަސާސީ ބައްދަލުވުން މަސްދަރުތަކުގައިވާ ކަންކަމުގެ އާންމުގޮތުގައި ހުރިފަދަ ހިމަނާލެވުނެވެ. މިއީ އަޑައިން ލުއި ދުވަސްކޮޅުގައި އޭގެ ސަބަބަކީ އޭގެ ދާއިރާއެވެ. ޑރ. ޝަރީފު، ޑރ. ގައްދޫ؛ އަޑުގަނޑު ނުދަންނަވަން އެއްވެސް ތަނަކަށް ކުރެއްވުމުގެ މިޒާޖު އެކަމުގެ އެއްވެސް ހަސަދަވެރިކަމެއް އެއްވެސް ވަރަކަށް ދަންނަވާކަން ދަންނަވަމުން ހުށަހެޅިގެން. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއީ ވެސް އާބާރީގެ ގޮތުން ކަމެއް ކަނޑައެޅި ބަލައިލެވިފައިވާ ކަންކަމުގެ ތަކެތި. މި ބަހުރޫފުގައި ވެސް އިތުރު ފެތިލާ އެއްޗެއް

ބޭނުންކުރެވުނު، އެހެން ޖާގާދީފައިވާ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންކަމާ މިބައި. އެހެންނަމަވެސް، މި ބޭނުންތައް ބޭނުންތެރިކަމާއި ހުނުގެ މި ކަންބޮޑުވުމާއި އެކަމަށް ފުރުސަތުތަކާއި، މިކަންބޮޑުވުމުގެ ގޮތުން ރިވެތިކަމުގެ ބޭނުންހިފައި، އެ ޖާގަތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ކަންކަމުގައި ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި ވެސް އެބައި ފުރުސަތުގެ މީހުން ސިފަކުރުމުގައި ބޭނުންތަކުގެ ޝަރުޢީކަމާއި ވެސް ކަނޑައެޅެއް. އަޑުގަނޑު މިދަންނަވާ

އަޑުގަނޑުތަކަށް ގެނެސްދޭން ވިދާޅުވި ކުރެވުން ފުރަތަމަ އާންމުގައި އެއްވެސް. ހަމައެކަނި ފުރުސަތުގެ ގަވާއިދު ދިރާސާކުރުމުން، އެއްކިބާވެގެން މަސައްކަތް ކުރުމުގެ އިންޓަރނެޓް ފަދަ ކުރިއަރުވައިގެން އަދާކުރާ ފުރިހަމަވުމުގެ ވަނީ، ބޭނު ހިއްސާކުރާ މަސައްކަތް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަނިވެރިވާ ސިޔާސަތުގައި ކުރިއަށްގެންދާނެ ހަމަ ފުރުސަތު ބޭނުން. އަނެއްބަޔަކު ހިމެނޭ މި ބަޔާން 2 ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް. މި ހިމެނޭ ފުރިހަމަ އަދި ގޮތް މިއީ ތަނަށްގެނެ ކުރީން ފުރުސަތުގެ އެއްބަޔާއިގެ ހުރި ނަމަވެސް އަދިވެސް ނިމިފި 3 އަހަރު ވޭތުވެދިޔުން، މިކަމުގައި ޖެހުނީމަ ފުރުސަތުގައި ސިފައިންގެ ބަލައިލުމުގެ ބަލައިލަން އިޖުތިމާއީ ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމާ ފުރު ވަގުތު ކަނޑައެޅޭ ކުރިއަރުވާނެ މިކަން ވެސް ކުރީ. މިބައި ނަތީޖާތަކުގެ އަޑުގަނޑުތަކަށް ޚާއްޞަ ފުރުސަތުތަކުގެ މި ދަނޑި ދުވާލު

ހަރަކާތް. އެހެންވީމާ، އަޑުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ކުރު ގޮތެއްގައި، މިއަދު ނޫނީ އަޑުގަނޑުތަކަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ގޮތެއް. ހަމައެއްގޮތަކަށް ހިމެނޭތަކުގެ ކުރު ނަމަ، އިސްލާހުތަކަށް މަސައްކަތްކުރުން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއްގޮތަކަށް އެ ކުރީ ތަފާތުކަމާ އެއްކަރުދާހަކަށް އެބަޖެހޭ. އެހެންނޫނީ ނަމޫނާ އަޑުގަނޑުތަކަށް މި ފުރުސަތު އަބަދުވެސް ހިތާމަ. ހަމައެކަނި ކަނޑައެޅޭ. އަޑުގަނޑު ގެނެސްދިނުމަކީ މިހާރުވެސް މި

ބޭނުގައި އެބައްޔާ ފުރިހަމަގައި ނަތީޖާތައް ސަރުކާރުގެ ފާހަގަ. ހަމަ އެގޮތަކީ ކުރިއެރުމުގެ ޝަރުޢީ، ފުރިހަމަ، ފުރުސަތުގެ އަސާސީ ބައްޓަން ކަނޑައެޅުނު ބޭނުގައި ހިނގަމުންދާ ކަމަށް އަޑުގަނޑު އުފެދިގެންދަނީ.

އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ ގޮތުގައި މި ބަޔަށް އަޑުގަނޑު ވަރަށް މަތީފެންވަރަކަށް ބޭނުންކުރެވި. އެއީ މި ބޭބޭ މި ދިރާސާގެ ގޮތުން ބޭނުންވުމަކީ ފުރުސަތު ނުވަތަ ބޭބޭއެވެ. އިސްލާހީ ބޭބޭ ދިރާސާކުރާ ގޮތަކުން ވެސް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މިގެ ބޭނުންވެގެން ފުރުސަތު މިގައި ފުރުސަތުތަކާއި ދިރާސާކުރުމުގެ މި ބޭބޭން ބޭބޭއި ބަދަލުތަކާއި އަސާސީކަމުގައި އަޑުގަނޑު ގެނެސްދޭން. ހަމަ މިގޮތުން ބޭނުން އަޑުގަނޑު މި ދެއްކި ވާހަކަތަކުގައި ވެސް ސާފުވެގެން ނިކުމެތަކުން ބޭބޭ އުފެދުނު އަސާސީ ކަމަށް އަޑުގަނޑު ދެއްކިދޭކަށް. އެހެންވީމާ، އަޑުގަނޑު ދެއްކިދޭކަށް ކުރިން އޭގެ

ސަރުކާރުން؛ މި ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ވެސް ބޮޑެތި ހިދުމަތްތަކެއް ރައީސް ޔާމީން ވަނީ ކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންކަމުން، އެއާއެއްކޮށް ދިވެހިންގެ ހިތްތަކުގައި ހުރި އުއްމީދުތައް ވަނީ ވަރަށް މަތީގައި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅުން ވެސް އެ ވިދާޅުވާ ނަޒާހަތްތެރިކަމާ އެކީގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކުރެއްވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް އުއްމީދުކުރާ ހާލުގައި ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން މުޖީދު އަބްދުލްޤާދިރަށް.

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން މުޖީދު އަބްދުލްޤާދިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ 2019 ގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓާ ބެހޭގޮތުން. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ވެސް ދިވެހިރާއްޖެ މިއަދު ދެކެމުން މި ދާ ޒަމާނީ ތަރައްޤީގެ ހަލުވި ދުވެލިގައި ދިވެހިރާއްޖެ ފަސްޓްޓްރެކް ކުރިއަށްދިއުން. އަދި އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ވެސް، އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުން ވެސް ދިވެހިންގެ އުއްމީދުތަކާއި، ދިވެހިންގެ ޝުޢޫރުތަކާއި، ދިވެހިން އެދޭއެދުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާނެ ކަމަށް. އެކުލަވައިލެވިފައިވާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑަށް ބޭނުން މި ސިފަވެގެންދަނީ ކަމެއް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި؛ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ގެނެސްދެއްވި ތަރައްޤީއަށް ދިވެހިން އަހުލުވެރިވެވަޑައިނުގަތީ އަލުން ކަމެއް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ކަމެއްގެ ނަންތަކަށް ޚުލާޞާކުރި ތަރުތީބުކުރެވިފައިވާ މަންޒަރު. އެހެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، ކަމެއް ކުރުމަށް ޓަކައި ބަޖެޓް ކަނޑައަޅާއިރުގައި އެ ކަމެއް ކުރުމަށް ޚަރަދުކުރާ ބަޖެޓް ނޫނީ އަދަދު ކަނޑައެޅިގެންދިއުމަކީ އެކަމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ކަމެއް ކުރެވި، ނިމިދާނެކަމުގެ އެއް އަސާސް. ހަމަ އެ އުސޫލުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ ހަރުދަނާ ފެންގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް އެކުލަވައިލެވިފައިވާ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު 2.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އަދި އެންމެ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މިކަންކަން ކުރެވިގެންދާނެ އަދަދެއް ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާފައި ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރައްވައިގެން އެ ކަންކަން އެކުލަވައިގެން، ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކުގައި ނ. ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ވެސް ހިމެނިފައި މި ވަނީ ހަމައެކަނި އެކަން ސާރވޭކުރުމަށްވާވަރުގެ ކުޑަކުޑަ އަދަދަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑުގެ އާދޭހަކީ އަދި އިތުރުމަސައްކަތް ކުރައްވައިގެން ވެސް ކުރެވިގެންދާނެ މިންވަރަށް އެ ކަމުގެ ބަޖެޓު އިތުރުކުރެވިގެންދިއުން. އަދި އަޅުގަނޑު މިހެން މި

ދަންނަވާ ސަބަބަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްލަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓު އުނިކުރެވުން، އެ ބަޖެޓު ޚަރަދުކުރާ ޚަރަދުކުރުމުގެ ތެރޭގައި މި ކަމުގެ އާއްމު އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުގައި ހިމެނިގެންދަނީ، އެ އަދަދުތައް ނިމި، އެ ކަމަކަށް ނޫނީ އެ ޕްރޮޖެކްޓެއް އޮޑިޓްކުރުމުގެ ބޭނުންތަކަށް ޚާއްޞަކޮށް އެ ކަމެއް ގޮތަކަށް ކަރުދާސް އުސޫލުތަކަށް. އަދި ކަން ހިނގާފައި ވަނީ ވީހާ ހަމަ މިފަދަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން. ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ ނ. ޕީވީކްގެ ފެންގެ ނިޔަމަދު ހަނދަމަކުރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަދި އެ ތަރުގެ ޚައްޤުއިންސާފު ވަރަށް މުހިއްމު ކަމުގެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ނ. ޕީވީކްގެ ފެންގެ ނިޔަމަދު މިގެ އެކަށް އަހަރުމެގެ ކުރިން 30 ނޫނީ 15 ނޫނީ 20 އަހަރުގެ ކުރިން ވެސް ތިޔައްތަރުވެ، އިންސާފުންނަން ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތަކަށް ޒަރޫރީވާ، ފެންގެ ނަޒަރު މި ވަނީ އެޒަމުން ތިޔައްތަރުވެވި. އެހެންވީ، އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސަކީ، އަންނަން އާދެ ސަރުކާރުން ވެސް މި ބަޖެޓުގައި ނޫނީ ސަރުކާރުން އަލުން ސަރުފުކުރެވޭ ބަޖެޓު ހަރަކާތްތަކާ ކަމަށް ވަނީ ނ. ޕީވީކްގައި ފެންގެ ޒަރޫރީ ނިޒާމު ދިއުމަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ބޭނުން ބަޖެޓުގެ އަހަރުން އެކަނިވާ ހަމަނުފެންނަނީ. ހަމަހަމަ ހާލަތުގައި ތަރައްޤީ ކުރެވޭނެ ފަދަ ބޭނުމެއް ނުވަތަ ބޮޑު ކަމަކީ ފެނުގެ ޚިދުމަތް ދޭ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވައިދޭ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގައި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން، ރައީސް ނާޝީދުގެ ޖަމާޢަތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގުޅުން މި އައީ ޖަމާޢަތް ޒިންމާ ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް ދަރަޖައަކުން ފިޔަވަޅުތަކަކާ އާއްމުތަރައްޤީގެ ހިއްސާގައި ފެސް ފޮނުވަޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގައި ތަންފީޒުކުރެވޭ ރައްޔިތުންގެ ގޮތުގައި ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ބަލަހައްޓާ ބައެއް ގޮތުން ވެރިކަން ކުރެވޭނެ މަސައްކަތެއް ކުރާނެ، ދިވެހިން މިއަދު ނުހަނު ކަންތައް މި އެއީ ކުރިއަށް އޮތް. އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސަކީ، ބަޖެޓު ކޮމިޝަނުގެ އިތުރުން ފުރުޞަތު އަހަރަށް ހަމަ ސަރުކާރުގެ އެއް ސިޔާސަތު އަލުން އަޅުގަނޑު ހަމަހަމަކަމާ ހުރި ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ކަމުގެ ދަރުމަތުގެ ބައިގެ ގޮތުން ބެލުމުގެ ސަރުކާރުން ހަމަ ވެއްޖެ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. ނ. މިޓަރަށް ކަމުދާ ހިތްހަމަޖެހުމަކީ ހަމަ އެހެން ނުވަތަ އެ ހަމަ ހަމަ ވެސް ކުރެވޭނެ، ހަމަ ތިޔައްތަރު ތަރައްޤީގެ ދިރިއުޅުމުގެ އޮތްނަމަވެސް އަޅުގަނޑުގެ ހިތުން އެކަމުގެ ގިނަ ބާރު ބަދަލުގައި ރައްޔިތުން، ނ. މިޓަރަށް ކަމުގެ ޚާއްޞަ ކަމަކީ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން، ރައީސް ދަރަޖައިގެ ސަރުކާރުން ހިތްހަމަޖެހުމަކާ މިއަދު ސަރުކާރުގެ އެއްބައިވަންތަކަމާ މި ވަނީ މިއަދު ތަރައްޤީ ކުރިއަށް ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން ހަމަ ހަމަ ހަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ ހަމަ ވެސް ބޭނުންވާ ކުރުމުގެ އެހީ ހާސިލުކުރެވޭ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނުވެސް ދާނެ. ރައީސް ހިތްވަރުގެ ސަރުކާރުގެ އިޖުތިމާޢީ ސަރުކާރު ހިމެނޭގޮތަށް ހުރި ހަރަކާތްތައް އިޖުރާއަތުތަކެއް ދެވިފައިވާ މިކަމާ ގުޅުން ސިޔާސީ އެއްބަސްވުމުގެ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑު ދަރުމަވަންތަ މާލިއްޔަތު ހޭލުންތެރިކަމާއި އަންނަން ވެސް ގުޅުމުގެ ދުވަސްވަރު ނިކަމެތި ހިޔާލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާލަތު ވެސް އެކަން އޮތީ އިންސާފުގެ ދިރިއުޅުން ގެއްލުން އިޖުތިމާޢީ ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީއެއް މި ވަނީ ކުރުމަށް. ބަޖެޓުގެ ހާލަތު، ސިޔާސީ ދަރަޖައަކީ އަދި އަންނަން ކުރިއަށް ހަމަ ދަރަޖަތަކުގެ ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ގޮތުގައި ދަރުމަވެރިކަމުން ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހަމަ ހަމަ ކަމުން. އަދި ހަމަހަމަކަމާއި މި ބަޖެޓު ބަޔަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަޖަތަކުން ހަމަހަމަކަން ދެވިގެން، ކަމަށް ހަމަހަމަ ފަރާތްތަކުގެ ބަޔަކަށް ނަމަވެސް ބަޖެޓު ދިވެހިރާއްޖެ ފަރާތުން ދިރިއުޅުމުގެ. ދިވެހިން ވެސް އެކަން އުސޫލުން ހަމަހަމަކަން ތިބި ޖަމާޢަތް އުސޫލުން އަދަދުތަކުގައި

ޖަހާފައިވާ މަންޖަރު. ބުނެއްޖެ، ހަމަ ދިވެހިން ބުނެއްޖެ އުސޫލުން އަޑުގަނޑަށް މިކަން ފާހަގަކޮށްދެނީ. އެއީ އެހެން އަޑުގަނޑު މިދަންނަވާ ސަބަބަކީ، ކަމެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް ބަޖެޓުކުރަންވާނީ އެކަމާއި ފަރާތުގަނޑު، އެންމެ ކުޑަމިނުން ފަހައިގަނޑު މިންވަރަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިއަދު ތަކެތީގެ އަދުތަކާއި، ހަފުތާއި، ވިބަރ ކުސްބާ ހުރި ގޮތަށް ބަޔާންކުރުމުގައި ކޫރުމު އަދަދު ޖަހައިގެން، އެކަމަކަށް ޖަހާނީސް އެކަށީގެންވާ، އެކަމަކަށް ކުރަށްވާރުމުގެ އަދަދު ކަމަށް އަޑުގަނޑު ދީފާނީ؛ ހަމައެކަނި އަޑުގަނޑު 2019ގެ މި ބަޖެޓް ފޫމަށް ބަވައިވާއިހުގައި މައިގަނޑު ހުށަހަޅައިން ބަޔަކަށްގަރިކުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން މިހާރު ފެށުނު އަދި އާރު ގޮތްއެއްގައި ހަދާނެ ހާލަތުގެ ޖަހާމަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅާ އާސަންދާއީގެ ގޮތުގައި ލިބުމުން އަނގަނ ހުދުމަޅި އަޑުގަނޑު މި ބަޖެޓު ފޮތް ބަޔަކަށް ފަރަނޑު އާސަނަދު، އަރުހުފޯގެ ހުދުމަޅި ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ލިބުމުނަށް ގޮތަށް ލިބިދިނުމަށް ކަމަކު މި ބަޖެޓުން ފަރަނނަސް ނަމަކަށް އަޑުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމުގައި ކަމުގައި ދަންނަވަން. އެއްނިމާ، އެކަށްކަން މިހާރުވިސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދިޔަން ނުލިބި ލިބުމުން އުސޫލުގެ މަޖިން ހުއިފާސަރުކާރާ އެވެގައި ލިބުން ގޮތަކަށް މިކަންކަން ބައްޖަނަކުރުމަށް ދިނުމަށް އަޑުގަނޑުގެ ފަރާތުން ބަޖެ އާދަރަށް. އަދި ކޮމިޓީ މަޖުބޫރުގައި އަދި ކުރިއަރ އޮތް ޓަނަގައި ފަށް މިކަންކަމަށް ސަރުކާރު ހަމަޖެހިފައިވާ ރައްޔިތުން ބަލަދީކުރާތަކަށް އިސްކަންދީފައިވާ އަޑުގަނޑުގެ އެންމެ ބަޖެ އެއް އިލްޔާސް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޖަޓޮޓީ ހައިސް. އަޑުގަނޑު ޓޫކުރުކަން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ނ. ފުވައްމުލަކު ފުރޮގެ ނިޖާމު ޤާއިމުކުރެވުނު ބަޖެޓުކުރުވައި ސަރުކާރުގެ އަޑުގަނޑު ހަމަ ކޫރުމަށް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ނަމަވެސް އެ ހަރުގެ ބަނދަރު މަހާމަޓުކަން، އަޅުން ޓޫކުރުކަން ބަކައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަމީ އަޑުގަނޑު އެފާކުރާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު ދަށްކަން އަޑުގަނޑު ހަމަ އިލްޔާސްކަތުގަނަ ބޭނުންވޭ، ނ. ނަރުދަނަގައި ފުރޮގެ ނިޖާމާއި ނަރުދަނާ ނިޖާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ބަކައި ބަޖެޓުކުރުވިފައިވާ އަދަދަށް އެކަން ކުރުމަށްވާ ބަދަލު ގެންސްދައްވުމަށް އަޑުގަނޑުގެ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު އިޚްލާސްތެރިކަމާ. އިއްޖަމޮމިރ ހައިސް. މި ބަޖެޓުގައި ހަތްޖ ދުކުންދި ޖަމާނީ ޓޫރަށްކަރަން އެއްލުވިސް ވަރަކަށް ހަމަހަމަ ފަސް އަޓޫކޮށްރަން ބަޖެޓުވައިމަތީގައިވާނަކާ އަޑުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ނަމަ، ރައްޔިސް ހާމެންގެ ސަރުކާރުން އަޓޫބޮޑު ރަށްޓެކުގައި ފުސް ގުދުނަސްކޮމު ނަށޭ ކުރިއަށްގެންދެވު ޖަމާނީ ފްނޮވަރަން ހަދުންނަހަ މަގުޓަށް މި ވަނީ ގުޅިފަސްނަން މި ބަޖެޓުން ގޭޓްހުވަ. އަޑުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އަދި ގުޅި ބަޖެޓުން ފާހަގަކުރެވިގެންދާ އެއް ކަމަކީ، ޖަމާނީ ޓޫރަށްޓީއާ ދިވެހިން ދުރަށްޖެއްސުމަށް ޖަމާނީ ފަޅޯފުރުކާރާ ސިއާސަތެއް ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް ބޭނުންފުޅުވާ ވަރަށް. އެހެންވީމާ، އަޑުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ދިވެހިން މިރޮޅު މިހާދު ޖަމާނީ ފުރޮ ހެ ހުދުމަޅިފަށް. އެހެންވީމާ، ދިވެހިން ވޭރު ދަރިން މި ދުރާ ޖަމާނީ ޓޫރަށްޓީއާ ޓަރިޖަޓުގެ ޓޫފިއިރަން މިހާރިސާބަރު ނިކުމުދި ޓުބެހެއި، އެހެން ހަރަމާރު ޖަހާން އެއީ ހިޓޮދޮޓީކަމަކަން ފަހަރުދަށް ކަޑު ސަޔްކަޓް ޓުޓުމް ކަހަލަ ނިސްބަތް. އެހެންވީމާ، އަޑުގަނޑު ޖުމުލަކަމު އިޖުމާލީ ގޮތްއެއްގައި އަޑުގަނޑު ދަށްނަވާފައި ބޭނުންވޭ މި ކަމަކަމަށް ރިޔާސަތުގެ ބަޖެޓު ކުރިމިން ދިރާސާކުރައްވާފައި،

މިކަންކަން ނިންމަވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސް އަޑުއައްސަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި އަޅުގަނޑުގެ އާދަޔާ ކޮންމެ އަތޮޅަކަށް، ކޮންމެ ރަށަކަށް، ކޮންމެ ޖަގަހަކަށް ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ ނަމަވެސް، އެކަމަކަށް ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިގެންދާނީ އެކަމުގެ ކުރިއެރުމުގެ މިންވަރަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަބަދުވެސް ފުރިހަމަވެގެން ނުދާ އެކަމެއް ނުކުރެވި، ބޮޑު ފުރުސަތުގައި ވިޔަސް ބަޖެޓުން ނިމިގެން ހާލަތު ތަނަށް މިންވަރަކުން އެކަމުގެ ވަޒަންކުރެވެން މަޝްވަރާ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުގައި އާއްމު އުސޫލުން ބަޖެޓުގައި އަހަރުމެން ބޭފުޅުން، ރަށްރަށުގެ އަތޮޅުތަކުން މިކަންކަމާ ދާއިރާގައި ވިސްނައި ފޮނުވަނީ ބަޖެޓުގައި ސުރުޚީ އެއްޗެހިން އެކަމަކީ ތިމަންނަމެންނަށް ހާސިލުވި ކަމުގެ ގޮތުގައި. ނޫން. އެއީ މުހިން ރޭގެ ވާހަކައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހީނުކުރަން. ދިވެހިރާއްޖޭ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓުގެ އުސޫލަކީ، އެ އަހަރަކަށް، އެ އަހަރަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މިންވަރު. ނޫނީ އެ ދުވަސްދުވަހުގެ ކަމަށް ވިޔަސް ފެށި އެކަމަކަށް އެކަށީގެންވާ އެކަމުގެ ކުރިއަށްދާގޮތުގެ މިންވަރު ކަށަވަރުކުރުމުގެ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމެއް ނޫނީ ކުރިއަށްގެންދިޔުން ނުނިމިގެން ސާފުކޮށް އެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސަކީ، އިއްޒަތްތެރި ހައިސިއްޔަތުން ވިސްނައި އެކި ވަޒާރާތަކުން ފުޅާވެފައި، އަހަރު ނިމުމުން އެ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ސުރުހީގައި އެ ހަރަދުތަކުގައި ހިސާބު ޕްރޮޖެކްޓްތައް އެއް ނަގަވާފައިވާ އަހަރު ނިމުމުން އެކަމުގެ ނުނިމޭ. އެހެންވީމާ، ކަންކަން ކުރުމުގައި ރައްޔިތުންނަށް އެކުވެރިކަމާ، ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ބޭނުންވާ ފޯރުކޮށްދޭ ގޮތަކަށް، ޚިދުމަތް ކުރެވޭ ބޭނުންވާ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް، ޚިދުމަތްދިނުން ބޭނުންވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ފައިސާގެ އަދަދު އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ހުށަހަޅާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަންކަން ކުރަމުންދާ ދިރާސާކުރުމަކާ އެނގޭ. ޔާދަ! ބައެއް އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅުން މިމަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެއްކެވުމުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މިއަދު ހިނގަމުންދާ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު އެކުލަވާލި ކަމަށް ވާހަކަދެއްކެވުމުގައި ހަމަ ޖެހިގެން އަންނަ ސަރުކާރެއްގައި ނޫން ޖުމްލަކޮށް މި ވިދާޅުވީ، އަންނަން އެއީ ސަރުކާރަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވާ ވާހަކަ. ދެއްކެވި ވާހަކައިގައި އަންނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކަނޑަ ހަމަޖެހޭ އުސޫލު. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު އިތުރުވުމަކީ ހިނގަމުންދާ ސަރުކާރު ކަމަށް ވިދާޅުވި، އަންނަން އެއީ ސަރުކާރަކަށް ހިމަނައިދޭ ޝުކުރު ދަންނަވަން ދުރުނަޒަރު ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިކަން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ އަންނަން އެއީ ސަރުކާރު ބޭފުޅުންނާ ގުޅިގެން، އެ ބޭފުޅުންގެ ފުރިހަމަ ބައްލަވާލުމުގެ ދަރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުމީ، އަޅުގަނޑުގެ އާދަޔާ ހިލާފު ފަދަ ފަސް ދިވެހިރާއްޖެއިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫނީ އަމަލުތަކުގެ ކަންކަން ހިނގާދާއިރު ގުޅުންހުރި ކަންކަމާ، އަޅުގަނޑު ގުޅުންހުރި ފުރަތަމަ ފަދަ ޖިއްބައިދީ ގޮތަށް ކަންކަން ވިސްނާނެ ފިކުރުތަކެއް އަޅުގަނޑު ބޭނުމީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ރައީސަށް ފަސް ދަންނަވަން. އަދި މިއަދަކީ އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސް އެދިވަޑައި، އާދަޔާ ބެހޭ ދިރާސާކުރުވުމާ

ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށާއި އަދި އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގައި، ދާދި އަވަހަށް ސަރުކާރާ ހަވާލުވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަނީ ހަމަ މި މޭރުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގެ މަޝްވަރާގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނަމުން ވާހަކަދައްކާ ދުވަސްވަރު ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭ. ބަޖެޓުގައި ސުކޫކު އަޅައިލާފައި ނޫނީ އެ ކޮންޓްރެކްޓްތަކުގެ ސުކޫކު އަޅައިލާފައި އުޅޭ ބަނދަރުތަކުގެ ސަރުކާރުގެ އެ އަނބު ބޮޑަށް ގޮތްގައި އުޅޭ ނުކުރެވުނު އަވަހަށް އަދި ކަމަކަށް ވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ދިހަ ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ކަރުދާސް ކަމަށް ވީއިރު، އަޅުގަނޑުމެން މިހިސާބަށް ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ވީތޯ، ކަމަކަށް ވެއްޖެ ނަމަ އެވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭފުޅުންނާ ބެހޭ ގޮތުން ދެވުނު ޖަވާބު، ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ އެދިގެން މިކަން ކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް ފައިސާ ނުހިމަނާ ކަމަށް އޮތްނަމަވެސް ފައިސާ ނުދޭ ކަމަށް ވޭ. މިއީ އާއްމު ފައިސާ. މިކަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އާދައިގެ ގޮތުން ހުށަހަޅާ. މިއީ ހަމައެކަނި ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ މިއަދު ދިވެހިން ދަންނަ ހަމައެކަނި ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ވެސް ކުރިން މިދަންނަވާ، ބަޖެޓުގައި ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެކިއެކި ބޭފުޅުން ތަރައްޤީކުރަން ނިސްބަތްވާ ހިންގަންޖެހޭ ހިންގުމުގެ ސަރުކާރުގެ ނަމުގައި ނޫން. އެކަމަކު އެކަމުގެ ނިސްބަތްވާ ހިސާބު އެކުލަވާލާ ދޭތެރޭގައި، ނޫނީ އެއްބާރުލުން ދިނުމުގެ އެކަމަކަށް ކަމެއް ނުކުރެވޭ ކަމެއް ކަމަކަށް ޖާގަދެވުނު ކަމެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މިކަމަށް ހިތްދަތިވާ ސަބަބެއް މި ކަމުގައި ހިތާމައިން އަޅުގަނޑުމެން ކަމާ ގުޅުންހުރި މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން ހާސިލުކުރެވޭނެ މިނިސްޓަރު ކޮށްދެއްވުމަށް އެދުނު ބޭފުޅުން އެއް ފަދައިން ގެނެސްދީ ވެސް ހަމަ ގޮތެއް ނޫން. ޢަމަލުކުރައްވާ ބަޖެޓްގައި ކުރިއަށް ދާނެ ކަމަށް ކުރީ އަހަރުގެ ބޭނުމަށް ހިނގާފައިވާ ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކެން ބަދަލެއް ނޫން، މިއީ ތަރައްޤީކޮށްފައިވާ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ޢަމަލު ކުރެވިފައި ވެސް މިހިސާބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސަތު ތަރައްޤީކުރުމަށް ނުކުމެ ހުރި ކަންކަން ހިތާމައާއެކު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން. ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަދަދަކީ ކިހާ ބޮޑު ކަމެއް ކަމަށް ވިޔަސް، ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ދިވެހިންނަށް ޚާއްޞަ ސަރުކާރު ކުރިއަށް ގެންދާނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ 2019ގައި މި ހިސާބަށް ބަޖެޓުގައި ވެސް ހުށަހެޅި ސަރުކާރުގެ ބޮޑު ރާއްޖޭގެ ހިތްހަމަޖެހުން ބަލައިގަނެ ގަބޫލުކޮށް ހުރި ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އެއީ ވާހަކައެއް، ދިވެހިރާއްޖެ ނޫން ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުމެއް ކުރުމަށް ނިސްބަތްވާ ކަމަށް ވާތީ، ރައްޔިތުންގެ އިސްތިޤްރާރު، ރައްޔިތުންގެ ބޯހިޔާވަހިކަން، ރައްޔިތުންގެ ޞިއްޙަތު ތަޢުލީމު ބަލާއިރު ކަމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ އާދަޔާ، އަޅުގަނޑު ހުރީ ބަޔާންކޮށް ނޫން ދަންނަވައިލުމަށް ކަމަށް ވެސް ނުކުމެ ހިސާބުން ހާސިލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު ވެސް ދެއްވާށޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަކިވެލާނީ އަޅުގަނޑަށް ދިން ފުރުޞަތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން. އަދި އަޅުގަނޑު މި

ދެއްކި ވާހަކައަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީންނާއި ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީންނާއި އަދި އަންނަން އޮތް ސަރުކާރު ހަވާލުވެވަޑައިގަންނަވާ އެންމެހާ އިސްލާހުތަކާއި އަދި ރައީސުންނާއި ނާއިބު ރައީސުންނާ، އަދި އެހެނިހެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މިކަމަށް އިލްތިމާސްކުރައްވާ ގޮވާލަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަނީ އިތުރު ސަބަބުތަކާ އެހީގައި ހުރަސްއެޅުމާ ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމުގެ ނިމުމެއް ގެނެސްދިނުމަށް ސަރުކާރުން އެ ރަށްތަކަށް ހިމެނިގެން ހުރި ކަންތައްތައް ބަލައިގަންނަވާނެ ކަމަށް އައްސަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ އަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ތައްޔާރުކޮށްފައި ދައުލަތުން ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް އުނދަގޫ އެއްޗެއް ދަންނަވަން. އެހެން ދަންނަވާލަން މި ޖެހުނީ އަޅުގަނޑު ވެސް މިއީ ހަމަ ރާއްޖޭގެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ އަދި އެ ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރަކަށް ވާއިރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ދެ ރަށުން ކުރު އެއް ރަށުގެ ނަންވެސް ބަޖެޓު ފޮތުގަ ނެތް. މާމެންދޫގެ ނަން ވެސް ބަޖެޓު ފޮތުގަ އައިސްފައިނުވާތީ އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަވެރި ކަމެއް. މާމެންދޫއަކީ މިހާރުވެސް ބޮއްޖެހިފައި އޮތީ ރަށެއް. މާމެންދޫގެ ބިމުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ވަނީ ބޮޑުވެފަ. މާމެންދޫގެ ބިމުގެ ދަތިކަން ބައްލަވައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހިތުން މިއަދު ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން އޮފީސް މިނިސްޓްރީގައި ހުރެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެއްވެސް ކަމެއް ބަޖެޓު ފޮތުގައި މާމެންދޫއަކަށް ނެތް. މާމެންދޫގެ ނަން ވެސް ނެތް. ފެން އޮތީ އަޅުގަނޑުގެ ރަށް. އެއީ ދާއިރާގެ މައިރަށް. އެހެރަށުން ވެސް ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް، އިމާރާތެއް އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. މިހާރު ހިނގަމުންދާ ބަހުރު ކަންބޮޑުވާކަން ޖުމްލަ ސްކޫލު މިހާރަން މިއަދަށް ހުވަދު މުޅި ހިނގަމުން. އެއީ ރައީސް ހިމެނޭ ސަރުކާރުން ފައިބާފުޅުގައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ މަސައްކަތް މަޝްރޫޢުތައް ނިންމާފައި ޖެހިފައި އޮތް އަދަދު. އެހެންކަމުގައި ވެސް، ހިނގަމުންދާ މަގުތަކުގެ މަޝްރޫޢުތަކުން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ހިމަނާފައި ނުވާތީ ހިތާމަވެރިކަމާއެކު ފުރަގަސްދީފަ. ހަމަގައިމު މި ފުރުޞަތުގައި ހިމެނިގެން މި ދެ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރުން ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި މުޅި ބާޖެޓުން، ޖުމުލަކޮށް މުޅި ބާޖެޓުން، ހުއްޓެއް ނެތި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ކޮންމެހެން މަސައްކަތްތަކުގެ އަދި ފާސްކުރެއްވި މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ؛ އާދެ، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ރައީސް ޔާމީނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން

އުއްމީދުނުކުރާވަރުގެ ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީ މިލިބިގެންދިޔަ ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް ނަޝީދު ވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ގެނެސްދެއްވާފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަބަދާއަބަދު ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ތަޢުލީމުން ފެށި އެކަން ފުރަގަސްކޮށް ރައީސް ނަޝީދުން ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑަށް ބަޖެޓު ޤައުމު ބަލައިލިޔަ އެންމެ މި ބަޔަކަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާލިއަސް ނިމި ރައީސްގެ ހަރަދު އެއް ބިލިއަން ބައްލަވާލެއްވުމުން ރިޕޯޓާއި އަދަދުތަކާއި ޖަލްސާއިން ހަމަހަމަކުރެވޭނެ. ދެން ...

ވިސްނާލާ ...

މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ ... އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ކުރީގައި، އިންތިޚާބުގެ ދުވަސްވަރު ފެނުނު މި ފަދަ ... ޝުކުރިއްޔާ ވަސްސަލާމް.

... ސަރުކާރު ... އެމް.ޑީ.ޕީގެ ... ރައީސް ނަޝީދުގެ ... ވައްސަލާމް.

ކުރައްވަމުންގެންދެވީ. ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކަންތައްތަކުގައި އާއްމުކޮށް ކުރެވޭ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުންގެންދެވީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާދަމާ ނޫނީ މާދަންނޫން އަށްހެއް ދުވަހު، މި މަހުދު 17ގައި ފިރިހެނާ ހަމަދުވަސްވީއިރު ހާސިލުކުރެވޭނެ ބޭރުފުށުން ކޮމްބުނުގެ ދުވަސްވަރުގައި ފަހަރު ގަދައަށް އަދި މިހަރުފަސް ފަހަރު ގަދައަށް ކޮރަޕްޝަނުގެ ވެރިކަމައި، ފައްކަމުގެ ވެރިކަމާ ގަނޑުއަޅާ ދައްކަމުން. އެ ވެރިކަމާ ދައްކަމުންގެންދެވުނު އެ ބޭދުނުހެރުން އަސްފައިގައްސަދުގަނޑު މި ރާއްޖޭގެ ކަންތައްތަކުގައި ރައްސަވި އަމުން ކުރައްވަ ހިރު މަސައްކަތްކަމަށް. އެ މަސައްކަތްމަށް ވެސްފައިގަނޑު ރަނގަނޑު އެ މަސައްކަމުވާ ދަރަސްކުރައްވުން ނުމަ އެ ވެރިކަމަ ދައްކައްކަން އެ ބޭދުނުހެރުން ގަގައި ނިނން. ޖާ ހިސާބުގައި ވީސް ދައްކަނުވާ ވެރިކަމައި، ނުދައްކަނުވާ ވެރިކަމައި، ރައްދުމުނުހުން އަދުވާވަނުޖެ ކަނުކަމާއި އަދުވައިނުވަނުޖެ ކަނުމައްމަމެ ހުނުނުން. އިއްޖެއިވަހި ރައްސަ. އަޅުގަނޑު ދަނުނުވާވަން ބޭނުން މިއަދު ހަމަ ބަލައިލުން ބޯހިސާކަރައްކަ އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރު؛ އާދެ! ރައްސަ އަދުމެނގެ ފިޔަވަޅުގެ އެނވު ހޯރު ދުރުނު

ދުވަސް ގެނުމުނުގެނުދިޔައިރު، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަނުނުވާވަން ބޭނުން، ދިފާއުރާއްޖޭގެ ޖެރިން ދުވަހަކު ނުދުނު ފަރު ފިޔަފާ. ފިޔަވަޅުތަކާ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރި. ފިޔަވަޅާ ރައްސަ އަދުމެހި. އެކަނ އެނގެނީ 5 އަހަރުދުވަސް ޖަރީމަ މި ކޮމް ކޮޅު ރާއްޖޭއަށް، މި ކޮމް ކޮޅު ރާއްޖޭއަނ ގެނެސްދިނީ ކުރިއަރުމާ ޖަރާއިމް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފިޔަވަޅުގައި 3

އަހަރު ފުގެނދަހައިރު މި ރާއްޖޭއަނ ޖަރާއިމްގެ ގޮތުނ ކުރުމުނ އެއްފަސް ކަމަ ނިމި. މި ކޮމް ކޮޅު މާޅައަނ ބޯޓުވައިޕްއާފަސް، ރާއްޖޭގެ އަތުޓުކަނ ބޯޓުވައިޕްއާފަސް، ފަހަފަ ހަނހަނ ބޯޓުވައިޕްއާފަސް ހުނުވައިގަނނޫނީ ރައްސަ އަދުމެނގެ ހިދުމަތް. އެ މަނިކުފުނ ގެނދަހަރުވާފައި އޮތް ޖަރާއިމް. އެކަމަ ރައްދުމުނގެ

ހިޖުކަނ ފުއްޓާގެނ ނުދުނ. ހަމައެއްޗެއްގައި، ކޮރަޕްޝަނގެ ވެރިކަމާ ދައްކާއިރު، އެ ވެރިކަމަ ފަސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާފަނ އެބަޖެހޭ. ކޮރަޕްޝަނގެ ވެރިކަމާ އޮޓަނ ސަޕޯޓުކުރަނުޖެހޭ ކަނުޖަރާއިމްކަމަ އެ ހުނުނުނ. އަޅުގަނޑުމެން

ޖަކުރަޕްކަނ ޓަނުމުނ މި ގަނދުނ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފިޔަވަޅުގައި ހިނގާފައި ގޮތަށްގައި ހިނގާފައި ހުރި ކަނޖައަޅާއަކަ އެހެ ފުނނުނ އެމް.ޑީ.ޕީނ ޕައިދާކުރި އޮޓަރ ޖަނޖޭކަނ ރުނުވައިގަނ ނުލުވަގުނ އޮޓަ ޖިޖިކަނ ފުނނާނ. އެ

ޖިޖިކަގައި އެހެރ ކަނޖައަޅާ ދޮރޮކަގައި ވިސްނުމުގައިގަނނަވާ. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަނ މިއަދު ފަސް އާ ސަރުކާރަނ، ހަމަ ސަރުކާރ ހިނގައިދާއިރު ޖަދުނުހުނ، މަޑުދުނ ޖަދުނ އެއްޗެހިކަނޑާލަ ނިޖެހޭ

ޖަދުނ އެއްޗެހިކަނޑާފަ. ކުރީގައި މިދުނުވެ އޮޓޭ ބިޖިލުކަނ ފަރާކަނޑާލި ހިނގާ ކަނޖައަޅާ ހިނގާފައި ހިރު ޖަދުނ ދުނ ދުނ ފަޖިރަކަނ ނުގެނނުވަ. އެހެނ އެ ދައްކަ ޖަދުނ ވެރިކަމާ އަދަދަ ދިމާލަށް

ނުވި. އިއްޖެއިވަހި ރައްސަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ޖޮޖް ކޮމިޓީގެ ޖަދުނުހުން ދަނުނުވާވަން ބޭނުން. މި ޖޮޖް ދިރާސާކުރައްވާއިރު އަޅުގަނޑު ފަރަން ބޭރުކަން އެއްދު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މާލޭނދުގެ ބޭނުހިއްކަން އާގައި ހިމެނޭ އިމާރާތްތައް. ހަމައެއްޗެއްގައި، ފޮނުދުގައި ހަދުމެނގެނދު މަމެހި ނުރުއްޖެ ކުރިއަށްގެނދުދިޔުން ބޭރު ޖޮޖް ޖީރިއް ފަރުކަނދުއްލުގައި. ފޮނުދުގައި ހަދުމެނގެނދު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެނދުދިޔުން ބޭރު

ހަމަޖެއްސުވައިދެއްވުމަށް. އެހެންވީމާ، ދަންނަވާލަން މި ޖެހޭނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން؛ އާދެ، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރުން ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި ކުރައްވާފައި މިދިޔަ މަސައްކަތްތަކާއި ހުއްޓިއްޖާ ކުރިއަށްގެންދަން އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ ވެރިކަމެއް އޮތަސް ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުމަކީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ. އެއީ ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް ވެރިކަމަކަށް މި އަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ވަޢުދުތަކެއް ވެގެން. ރައްޔިތުން ކައިރީގައި ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަ ދައްކައިގެން. ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ހުވަފެންތަކެއް ދައްކައިގެން. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން ރަނގަޅަށް ބަލާއިރު ހައްދަވައިދެއްވާނަމޭ. ވެރިކަން ލިބުމުން ހުރިހާ ވައުދުތައް މިހާރު ވާހަކަ ހަނދާންނައްތާލައިގެން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް ނުވިސްނޭތީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެކެނީ ބަޖެޓުން މިއަދު ވާހަކަދައްކާ ނުދަށްކަމަން. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން އަދި އަޅުގަނޑު ބަޖެޓް ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންވަނީ. އެއީ އިތުރުން ދެން އަޅުގަނޑަށް އެނގޭތީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ހަމަ ކަންތައްތަކެއް، އަޅުގަނޑު މި ދެކޭ ވާހަކައާ ގުޅުވައިގެން ބަޖެޓަށް ބަދަލުތައް އާދޭހެއް ނުކުރަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، މި ބިލުތަކުގެ ކޮންސެޕްޓް ހުށަހަޅުއްވާ މި ބިލުތަކުން ބަދަލު ހައްދަވަމުންދާ މި އާދޭ. މި ބިލުތަކުން ހުށަހަޅާ ބަދަލުގައި ރައީސް އަރިހުން ހިނގަމުން ހަމަ ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސައްކަތްތައް ހިންގުމުގެ ވަސީލަތްތައް ނުހުންނާތީ. މި ބިލުތަކުގެ ކޮލިޓީ ހިނގަމުންދާ ނުހުންނާތީ އިންސާފު. އަދި ހަމައަށްއަރާ ރައީސް، ބަޖެޓަށް އަޅުވާފައިވާ ހުރިހާ ބޮޑު ސަރުކާރުން ނޫނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ދައުރުގައި އިމާރާތް މިހާރު ބޭނުން ކުރެވިފައިވާ ބަޖެޓުގެ ގިނަ މަސައްކަތްތަކާއި ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ ވެރިކަމުގައި ހަމަހަމަކަން ގާއިމު ކުރެވިފައި. މިހާރު ދިވެހި ރައްޔިތުން ވާހަކަ ކުރިމަތިލާ މަސައްކަތް ކުރަމުން ދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ވެސް، މިހާރު ހުރިހާ ކަމެއް ހަދާފައި. ރައީސް ކުރެއްވި މަސައްކަތް ކަމަށް ބަލާއިރު ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު އިންސާފު މިއަދު ލިބިފައި ވަނީ. ހަމަ ރައީސް ޔާމީނު ވެރިކަމުގައި ބަޖެޓު ޤާއިމުކޮށްގެން މިއަދު ގެންދެވުނު ބޮޑު މަސައްކަތް. ކޮންމެ ފިޔަވަޅެއް ނަގާއިރު ވެސް ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން އެކަމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެބަ ހުރި ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ދަންނަވާލަން. ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ދައުލަތުގެ މައިގަނޑު ޒިންމާއެއް، ވަޒީފާ ހޯދައިދިނުމާއި ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ގާއިމުކުރުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ޤާނޫނު ހަދަމުން ދަނީ. އަދި ރައްޔިތުންގެ ހައްޤު ދިފާޢުކޮށް ހަމަ ދުވަސްތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން ފިޔަވަޅުތައް ނަގާ އަދި ބޭނުމަކީ ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ކުރާ ގޮތް ދެނެގަތުން. ހަމަ ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށް ޕާޓީ ހަމަ ކަނޑަ ތިބެގެން ރައީސް ޔާމީނު މިކަމަށް ބޭނުމީ ހަރުދަނާ ކުރުން.

ރައީސް ޔާމީން ކުރެއްވި ކޮންމެ ކަމެއް ކުރައްވާފައި އޮންނާނީ، ޤައުމާއި ރައްޔިތުން އިސްކޮށް ކުރައްވައިގެން. ރައީސް ޔާމީން ހިންގެވި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަވާފައި އޮންނާނީ އެއިން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާއާއި މަންފާ ލިބޭ ގޮތަށް ބައްލަވައިގެން. އެއީ ވެރިކަން ކުރައްވަންޖެހޭ ގޮތޭ. މިއަދު އަބުރުގެ ގާނޫނު ވެސް އުވިގެން އެ ދިޔައީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން އަބުރުގެ ގާނޫނު އުވާލުމަށް މިމަޖިލީހުގައި ވޯޓުދެއްވީ. ބަޔަކު ބޭރުގެން ވޯޓުދެއްވީ. އެ ވޯޓު ދެއްވާ ގޮތާ ދޮގުބަހުގައި އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ދަންނަވާނީ ނޫން. އެކަމަކު ގަބޫލުކުރައްވަންޖެހޭ ބަޔަކަށް އެއްވެސް ސަބަބަކާ ނުލައި އެއްވެސް ސާބިތުކުރުމެއް ނެތި މިހާރުގެ ބޭފުޅުން ބަދަލުގެނައުމަށް އަޅުވަމުން، އިލްޒާމުތައް އަޅުއްވަމުންގެންދިއުން އެއީ މި ޤަބޫލުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތް ނޫން. ރައްޔިތުން ބޭނުން ވަނީ ކޮންމެ މީހަކު ޤަދަރާއި އިޙްތިރާމާ ލިބިގެންވާ މިނިވަންވުން. ކޮންމެ މިހާރުގެ ވެސް އަބުރު ހުންނާނެ. ކޮންމެ މީހަކު ވެސް އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސު ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާނެ. ދޮގު ތުހުމަތުތަކުން ބަރީއަވާން ބޭނުންވާނެ. މިކަންކަން ކުރުވަން މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އަބުރުގެ ގާނޫނެއް ވުޖޫދަށް ގެނައީ. އެކަށައަޅުއްވާފަ، މިއަދު އެ ބޭފުޅުންނަށް އިދިކޮޅު؛ އާދެ، މާދަމާ ނޫނީ އާ ސަރުކާރާ ހަވާލުވާން ދިއްޔަތު ބޭފުޅުންނަށް ބާރު ލިބޭނާ ޢާއިލާގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި ގާނޫނުތައް އަލުން އަނބުރާ އަނބުރާލަމުން ޖަހަމުންގެންދާ ތަން. ބަލާލާ އިއްޔެކޮޅަ ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިތާނގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އެއަށްވުރެ މާ ބޮޑަށް އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ގާނޫނުތައް އެބަހުރި. އަދި ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ ގާނޫނުތައް މި ޤައުމުގައި އެބަހުރި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮށް މިހާރު ވެސް އެނގޭ، ވިސްނާލުމަށް އަނގަބަސް ކަނޑައަޅަމާ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ގޮވާލަން؛ އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބުދާރީކުރަން ރައްޔިތުންގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން އެބަޖެހޭ ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލަތައް ނިމިގެންދާ ދާއިރާތަކުން ނިމުނީމަ އެ މައްސަލައެއް އެއީ ނިމުނު މައްސަލައެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގެން ހުންނަނީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނިމުނު މައްސަލައެއް ކަމުގައި ކޮންޓްރޯލުކުރަން ކަމުގެ އިނގޭތޯ. ކަން ކުރަމުން ނިމުނީމަ ކަމުގެ މައްސަލައެއް ނިމުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަނެވޭ ނޫނީ. ހަމަހަމަކަމާއި ދައުލަތުގެ އިންސާން މުއައްސަސާތަކުން ވެސް އެބަޖެހޭ ޖަވާބުދާރީކުރަން މަސައްކަތްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަބޫލުކުރައްވާ! 23 ސެޕްޓެމްބަރުގައި ނިކުތް ވޯޓަށް، އަޅުވައިދީފައި އެމްޑީ ޕާޓީ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމުން މިއަންނަނީ ތަޢާރުފުކުރި ދައްކަމުން. މަޖިލީހަށް ރިޔާސީ އަޅުގަނޑުމެން ސުޕްރީމް ކޯޓު ދިޔައިމު. ދިޔައިމަ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަންދުކުރެވުނު ދިޔައީ އެއްވެސް ގާނޫނެއްގައި އެ މީހުނާ ހަމައެކަނި ބެލެނިވެރިވާ ނޫޅޭ. އެކަމަކު ތަރުތީބު އިދާރާތަކުން ތަރުތީބުކުރެވުނު މައްސަލަތަކާއި ހުށަހަޅާ ތަރުތީބުކުރެވުނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޖޫރިމަނާ މައްސަލަ ހުށަހެޅުން. މައްސަލަ ޖޫރިމަނާގައި އަހަރު ބޭނުންވާ އެންމެ ވަރުގަދަ ހުރި ނިޒާމު. އެކަމަ ދުވަހުގެ ކަމާ ބޭރު ފަރާތްތަކުން އަޅުވައިގެން ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުގެ ބަދަލު ހަމަޖެހިފައި ބޭނުންވާ ޖަވާބުދާރީވާ އަދި އޮންނަން

އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ވާހަކަ ދަންނަވާފައި އަޅުގަނޑު މިއަދު ހަމަ ވާހަކަ ނިންމައިލާނީ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަކަށް މިއިން ލާބައާއި މަންފާކުރާނެ ގޮތަކަށް ހަދާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ނޫން. މިއީ ހަމަ އަތުރާލާފައި ޖަހާލައިގެން މިތަނަށް ގެނެސްފައި އޮތް ބަޖެޓެކެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ގެނައުމަ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބޭބޭފުޅުން މިއަދު މި ބަޖެޓު ބައްލަވާފައި ހިއްވަރުދެއްވާނެ ފުދިގެންނުވަނީ. ހަމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އިދިކޮޅުގައި ތިބި ބޭބޭފުޅުން ތާއީދު އާދަޔާ ޚިލާފަށް؛ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުރުގެ ވާހަކަ ބޮޑު މި ދައުލަތުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުރުގައި ބަޖެޓްތަކަށް މާލެއާއި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށާ އެއީ. އެ ރަށްރަށުގެ ނަން ވެސް މި ބަޖެޓުން ނަހައިމަ އެއީ ފަހަރު ބޮޑު ކަނޑައެޅުން ކަމެއް. ރަށްރަށުގެ ބޮޑު ބަރޯސާވުން ދައްކުވާނީ ކޮންތާކު؟ އަޅުގަނޑު ސުވާލުއުފައްދާން ބޭނުން. ކޮންމެހެން ގަބޫލުކުރައްވާ ބޮޑު ސުވާލަކީ، ބޮޑު ސުވާލަކީ ފަހު ބައި އަބަދުވެސް ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިހާރަތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް ނަޝީދުގެ ފިހާރަތަކާއި މާލެއިން ދުރު ހުންނަ މަސައްކަތް ކޮށްދިނީ. ނަރުދުގެ ތާރުކޮށްދިނުމާއި އޮންނަން. ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ނިންމައިދިނުމާއި އޮންނަން. މިސްކިތް އިމާރާތްކޮށްދީފައި ހުންނަން. ވަށައިގެން ޖަނަރޭޓަރު ގެންގޮސްދީފައި ހުންނަން. ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް ޤާއިމުކޮށްދީފައި ހުންނަން. ބޭސްފިހާރައެއް ޤާއިމުކޮށްދީފައި ހުންނަން، ވޯޓުލިބުނީމާ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މާލެއަށް އިނގޭ. އެހެންވީމާ، ޕާލިމެންޓު އާ ސުވާލުކުރަން މާލޭ ހަނދާންނެތިއްޖެތަ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށްލައްވާ ކުދިބޭނުން މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާ. މާލެއަށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ހަމަ ވަކި ރަށަކަށް ރިޔާސަތުން ވެސް ކޮންމެ ފަހަރަކު ހަވާލުކޮށް މި ބަޖެޓުން ހިފަހައްޓަވައިދެއްވާ. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު މިކަހަލަކަން ބަޖެޓުގައި މިހާރު ހަމަ ހުރިކަން ވަރަށް ފުދޭކަމުގެ ހަމަ ގޮތް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފަރާތްތަކަށް ލިބިދޭނެ. އަދި އެހެނިހެން ވެސް ފަރާތްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާކަން ހަމަ ހަރަދުކުރުމަށް ތަކުރާރުކޮށްގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަޕޯޓުކުރަމުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެ ބަޖެޓުގެ ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމައެއް ނުވާ ދުވަހުގެ ވޯޓުދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުން ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ވެރިކަމުގައި، އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ދީފައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރަން ބޭނުން. ފާހަގަކޮށްލަން، ކޮންމެހެން، ފުރަތަމަ ދެ ތެދުވެރި ރައްޔިތުންގެ ނަފްސުގައި ވަރަށް އިޤްތިސާދީ ތަރައްޤީ ދީ ރައީސް ޔާމީނަށް އަޅުގަނޑު އަހްސަންތާއި ސާބަސް ދަންނަވަމުން، ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު އެދެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަޢީމް ރައީސް، ރައީސް ޔާމީން އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް މާތް ﷲ މިންވަރުކުރެއްވުން. އެ މަނިކުފާނަށް ދުޅަހެޔޮ ސިއްޙަތާއި މާތް ﷲ މިންވަރުކުރެއްވުން. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްވަރު އެ މަނިކުފާނަށް އިތުރު ކުރިއެރުންތަކާއި ކާމިޔާބީ މާތް ﷲ

މިންވަރުކޮށްދެއްވުން. އަޅުގަނޑަށާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށާއި، މި ޤައުމަށް އަދަށްވުރެ ފަހި މާދަމާއެއް މާތް الله މިންވަރުކޮށްދެއްވުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. والسّلام عليكم

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އާދެ، މިހާރު އަޅުގަނޑު މިހިސާބުން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާއަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަޅުގަނޑު [illegible] އިބްރާހީމް ރިޟާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، އިބްރާހީމް ރިޟާއަށް ފުރުޞަތު [illegible] [illegible].

ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާ ފާހަގަކުރެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ވެސް ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލައިފިން. ބަލައިލީއިރުގައި އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްތަކަށް ކަންތައްވެސް ވަރަށްގެ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބޭ ފަދަ ކަންތައްތަކެއް. އެގޮތުން، ގުޅި، މާފުށި، ގުރައިދޫ، 3 ރަށުގެ ބިން ހިއްކުމަށްޓަކައި ކޮންމެ ރަށަކަށް 24 މިލިއަން 7 ލައްކަ ރުފިޔާ ޖަހާފައި އެބައޮތް ބަޖެޓުން ފެންނަން. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ އެކު އެއްވެސް ކަމެއް މި ބިން ރަށަކަށް ކުރިއަށް މި ބަޖެޓުގައި މި އަންނަ އަހަރު ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ނުވާކަން ވަރަށް ހިތާމައާއެކު ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން، ގުރައިދޫގައި މިހާރު މި ނިމުމަކަށް އަހަރުގައި ވެސް [illegible] [illegible] [illegible] ވަރަށް. [illegible] [illegible] ފަރާތް މިފަހަރު [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުން އެކަން [illegible] [illegible] ގެ ދެކޮޅު [illegible] ފަދަ ކަންކަމެއް ހިނގައިގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. [illegible] ދެރަ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށްޓަކައި މިހާރު ވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޖެޓުގައި [illegible] ދެރަ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް [illegible] [illegible] ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ފުރުމަށްޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް، މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ މަސައްކަތް ހިނގައިދާނެކަން ވަރަށް ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކުރަން. އެކަން އެގޮތަށް ހިނގައިދާ ނުވާކަމުގައި ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން މި އަންނަ އަހަރު އެފަދަ އެއްވެސް ކަމަކާ މަޝްވަރާކޮށް ނުހިނގާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގައި މި ކަންކަމަށް ބައްލަވައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. [illegible] [illegible] ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތާއި އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުން އެއީ އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑު އުފާވެރިކަމެއް. އާދެ! ނިމިގެން މިދާ ފަސްއަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް ރައީސް ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަމެއް [illegible] [illegible]. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން

ބޭނުންވޭ، ގުޅީގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުންގެ ބަނދަރުގައި ބޮޑުހިޖަހައްސަވައިދެއްވީ ރައީސް ހާމީންގެ ވެރިކަމުގައި. ހަމައެއާއެކުގައި އާސަންދަ ބޭސްފަރުވާއާއި ހުޅުވައިދެއްވާފަ. ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ އާބާދީގަ ފިޔަވައި، ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވާފައި އެބަހުރި. އޭގެއިތުރުން އެމްބިއުލާންސްތަކާއި އަދި ކޯޗު އިމާރާތްތައް ވެސް އަޅުއްވައިދެއްވާފައިވޭ. ހަމައެއާއެކުގައި ޒުވާނުންނަށް ޖަކާއި މަރުކަޒު ބޭނުންވާ ސާމާން ހޯދަވައިދެއްވާފައިވޭ. މިގޮތުން ގާފުރުގައި ވެސް ސިއްޙީ މަރުކަޒު 24 ގަޑިއިރު ހުޅުވާ ބަދަލުކޮށް، އާސަންދަ ބޭސްފަރުވާ ހުޅުވައިދެއްވާފައިވޭ. އަދި ހަމަ 16 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް؛ ގިނަ ސަރަހައްދުގެ މަސައްކަތް ނިންމާފައިވޭ. އަދި އޭރުންވެސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދެއްވާފައިވޭ. އޭގެއިތުރުން ގޯއްޗަށްދާގައި ފެނާއި ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް މިހާރު އެ ވަނީ ނިމިފަ. އަދި އޭރުންވެސް ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި ކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! މި ފުރުޞަތު ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބަޖެޓުގައި މިހާރު ހިމެނިފައިވާ ބިން ރަށުގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ތަންފީޛުކޮށްދެއްވާށޭ. އިންތިޚާބު ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެ މަނިކުފާނު ސަރުކާރު ހަވާލުކުރާ ގޮތަކަށް މި ފުރުޞަތު އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުގެ މިން ހަނި؛ ގޯތި، ގެދޮރުގައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު ފަށައިދެއްވާފައިވާތީ އަޅުގަނޑު ބޭނުން އެދެމުން. އެ ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކޮށްދެއްވުމަށް އެ މަނިކުފާނު ހަވާލުކުރެއްވި ވަޒީރުން. އެއީ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެސް މިނިސްޓަރުން މި ވަޒީރުންގެ ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތްތެރިކަމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވެއްޖެނަމަ، މިކަންކަމުގައި އެ ފަރާތުން ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރި ކަންތައްތައް ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ މަޖިލީހުގައި މި ކަންތައްތަކަށް ފާހަގަކޮށް، މި ކަންތައްތަކުން މި ބަޖެޓު ނިމިގެން އަންނައިރު މި ކަންކަން ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި އުއްމީދުން މި އަންނަ އަހަރު ތެރޭގައި މިދަންނަވާ މަސައްކަތްތަކުގެ އިތުރުން، މިދަންނަވާ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ހިއްވަރުދެއްވުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުﷲ ވަބަރަކާތުހޫ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން.

[ހުސްވަގުތުކޮޅު 14:30 އިން 14:58 އަށް]

ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އަޅުގަނޑުމެން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ކުރިމަތީގައިވާ މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށްދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި ވަނީ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ތަޔާރުކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ. އެގޮތުން، ބަހުސްކުރުމަށް ޖަލްސާއި މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ހާމިދަށް.

ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ހާމިދު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ތަޔާރުކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްކޮށް ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މުއްދަތީ ބަޖެޓެއް އިނގޭތޯ. ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އަދިވެސް ފަނާ ކަންތައްތަކެއް ފެނޭ އެބަހުރި. އޭގެތެރޭގައި ފާހަގަކުރަން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އަތުން ފަރާތުން ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބަޖެހޭ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ މިހާރު ނިމިފައި އޮތް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ހިދުމަތް ފުރިހަމަކުރުމަށް ދެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކުން ބަޖެޓުގައި ޖާގަދީފައި އޮތްކަން ހަމަ ފާހަގަކުރަންޖެހޭނެ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ފޮއްދޫގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ހިދުމަތް ފުރިހަމަކުރުމަށް އެކަން ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ހޮޅުދޫގައި ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންތައްތަކާއި އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ، މި ކަންކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން އަންނަ ރައްޔިތުންގެ ވެސް ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް، ކުރިއަށް ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިނުވާކަން އެއީ ހިމެނިފައި ނުވާ ކަމެއް. އެހެން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ، ވެލިދޫއަށް ބަޖެޓުގައި ވެލިދޫގައި ހޮސްޕިޓަލް އޮތުމަށް ރައްޔިތުންނަށް އެއީ މުހިންމު ކަމެއް. ހަމައެއާއެއްކޮށް މި ވަގުތު މުހިންމު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރުވެސް ވެލިދޫގައި ސިޓީސްކޭން މަސައްކަތްކުރަން ހަމަ ވަރަށް ފުރިހަމަ ހިދުމަތްތަކެއް ދިނުމުން އެބަދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަށީގެން ފުރިހަމަކުރަން އަބަދުވެސް ރައްޔިތުންގެ ހަމަޖެހުމެއް. ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަމެއް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ އުދަގޫކަން ވެގެންދިޔައީ އުސޫލުގައި ރަނގަޅު ފަދައިން، ވެލިދޫއަށް ބަލައިލާއިރު ބަނދަރު އަދި ރަށްރަށުގެ ނިސްބަތުން ބޮޑު ބަނދަރެއް، ބޮޑު ބަނދަރެއް، ދިގު ރަށެއް. އެހެންވީމާ، ވެލިދޫގައި ސަރުކާރުން ވެލިދޫގައި އެ ހެއްދެވި ނިސްބަތުން ބޮޑު ފަށް ބޮޑު އެކަށީގެން ވަނީ ގެޔޮވީ. އެހެންވީމާ، އެކަށީގެންވާ ވާހަކަ ދައްކާ ބަޔަކަށް ހާމިދުގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ހަމައެކަނި ރައީސް ހާމިދަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑު އެދުމަކަށް ވެގެންދިޔައީ ބަނދަރަކަށް ވުރެ އޮޑިއެހެދޭނެ ސަރަހައްދުގެ ވާހަކަ އިނގޭތޯ. މިހާރު ބަނދަރު ހަދައި ނިމިގެންދިޔައިރު ކުރިން އޮޑިއެހެވެން ބޭނުންތެރި، ދިވެހިން ބޭނުންކުރި ސަރަހައްދު މިހާރަކު ނިމި. އެ ސަރަހައްދު ބޭނުންކުރެވޭ ހުރިގޮތަށް ނޫން އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެއްޗެއް ބޮޑު ދަތުރުގައި ދިއެ އެހެންކަމުން ހަދާވައި ނިމުމަށް އޮތްވެ ދިވެހިތަން ބޭނުންވާގޮތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރުން ވެގެންދިޔަ ސަރަހައްދު ކުރިޔަށް، ދިވެހި ސަރަހައްދު ހަދާފައިވާން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ފެނިގެން މި ދަނޑި މިއަދު ބަޔަކު އަދިވެސް ބަޑުގަޑުގައި އެކަށީ ހިފެހެއްޓި ނުވާ. މިއީ ވަރަށް ކުޑަ ގަދަވެރިކަން ކުރުމުގެ ކަމެއް. އެކަމުގަކަން ބޭނުންވާ ދިރިއުޅުމުގެ ސަލާމަތާއި ހިފަހައްޓާ ކަމެއް ނިމިގެން ހުރީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ ބަޑުކުރެވިފައިވާ ހަރަކާތް މަރުން ކުރުގިހާން ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޑުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް އެކަން އަޅުގަނޑު ފަހަރެއްކުރިން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެނީ ކުރިޔަށް މަސައްކަތުގައި ހިމެނޭ ވެސް އެކަން ދުވަން އެއް ނަމަ، އެކަމަށް ހިއްސާކުރަން، ދިވެހި ސަރަހައްދު ވިލަރެސް ހިމަނައިދިނުން. ދިން ހަމައެކަށީގެން މިކަމާ ގުޅިގެން ހުރި ވަރަށް ބޮޑު ކަނބަލުން. އެއީ ހަމަ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ގުޅޭ ގުޅިގެން ހުރި ދިވެހިރާއްޖެ. އެއީ ވަކިވަކި ހިސާބުތަކުގެ ދެއްކުމަށް ވަޒީފާ ގެންދަވާ ދަތުރުތަކުގެ މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ހަރުގެ ނިސްބަތުން ވަރަށް ގިނަ ފަރުމާކޮށްފައި ކަނޑާ ދިމާ، އެއިން އާމްދަނީ ދިރިއުޅުން ފަޅުތަކާއި އުފެދިގެންދާ ސަރަހައްދުގެ ސިނާޢަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ގެންގުޅުމަށް ބަދަލު، މިކަންކަން ފެންނަކަން ދިގުމުއްދަތެއް. އެހެންވީމާ، އެކަން ފުރަގަހަށް އެބަޖެހޭ. ފުރުސަތުދީ؛ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ އަދި އަޅުގަނޑު ވާ ބޮޑަށް އެނދިފަދަ އިނގޭތޯ. ތަފާތު ދުވަހުގެ ދިރިއުޅުން ފުދިއްސާ ފެސް ޢަމަލު ކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ފުރަގަހަށް ޖެހި؛ ޖަމާ ޖެހިއްޖެ ހުރިގެންދިޔައިރު އަދިވެސް އެ މަސައްކަތަކީ އެއްކަމުގެ ބަލައިގެން ނުދޭ. ހަމައެކަނި ބައެއް ރަށްރަށުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އޮތީ ޖެހި ނިމިގެންދާ އަދި ބޭނުންކުރުމަށް ގެންގުޅުނު ނ ހަމަ އިތުރަށް ހަރުގަދަކަމުގެ ބާކީ އޭގެ ފަހަރެއް ފަސޭހަކަމާއި، ހަމަކުރިއްޔާ ނ ޖެހޭ ކުރިއަށް، ނ ޖެހޭގެ ބޭނުންތަކެއް؛ ހަމަ ގެއްލިގެން އަރުވާ، ޖޭގެ ވަސީލަތް ކުރަމުންގެންދާ ހަރުގަދަކަން ނ ގެ ޖަމާ ފަހަރު ހަރުދަނާ ވަކިވަކި ދިވެހިރާއްޖޭ ފަށް ބޭނުން ފޮނުވާ އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެހި ހަމަޖެހިފައި ދިރުވާ އިސްލާހުގެ ކުރިއްސާއި ފުށުއަރާ ފަހަރުތައް ޖެހިގެން ހުރިގޮތް ޖެހޭގެ ހުރި ބާޒާރު ފެށި ވަޅުގަނޑުފަށާ އެއް ކަމަކަށް ފޮނުއްވީ، ބުރަވެރި ވަސީލަތާ މި ބަޑުގައި ހިމަނައިގެން. އެހެންނަމަވެސް އެ ވަސީލަތާ ހިމަނައިދިވުމަށް ކަނޑު ތަރައްޤީ ކުރަމުން. އެއީ ކަމަށް އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ފާއިތުވީ ފެސް ޖާގަ ޖަމާޢަތު ފުށުއަރާ، ޙަރަކާތްތެރިވުން އަންނަ ހަރަކާތް ވާހަކަ، ފެނުމަށް ނަގާފައި ވަރަށް މިނިވަން ވުމުގެ ބ ދީ ވެސް ދިހަ ބަޑުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް އަޅުގަނޑު އެކަމާ އެއްބާރު ކަމެއް. އަދި ބަދަލުތަކެއް ފެސް އެކަމާ އެއްބާރުލުން ކަމެއް. އެކަން ބަޔަކު ފެސް ގެންނަން. ދިން ހަމައެކަނި ކަރުދާސް ގޮތުގެ ހިމާޔަތް ގަބޫލު ކަނޑު. އެހެންނަމަވެސް، ފަހަރަ އިންސާނީ ބައެއްބޭފުޅުން

ގޮސްފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު އެތަނަކީ ބޮޑު ޖާގައެއް ވެސް ހުރި ތަނެއް ނޫން. މުވައްޒަފުން ވަންނަން ފާހާނާއެއް ހުރި ތަނެއް ނޫން. އެކަމަކު ޚިދުމަތް ޚިދުމަތުގެ ގޮތުން ރަނގަޅު. އެހެންނަމަވެސް، އެތަނުގެ ޚިދުމަތް އިތުރަށް ފުޅާވެގެން ކުރިއަށްދާން އޭތި ތަނެއްގައި އަދި އެތަނުގެ މުވައްޒަފުން މިހާރުވެސް ޚިދުމަތްދެމުންދާއިރު، އެ މުވައްޒަފުންނަށް ވަންނަން ފާހާނާއެއް، ބޭނުންކުރާން ފާހާނާއެއް އަދި ތަނުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި އެހެން ގޮތްގޮތުން ރިޢާޔަތްކޮށްދީފައި، ތަނުގެ ވަށާފާރު ރާއްދޮށުމަތި ވެސް މުހިންމު ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ގޮތަކީ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެއީ ރަށެއް ހާމަކުރާ ސަރުކާރުން މިހާރު ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިގެން، އެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ މަރުހަލާގައި މިހާރު މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށްޓަކައި ރައީސް ހާޒިރުން ޝުކުރު އަދާކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު އަދިއިރުގައި ފުށާއި ސަރުކާރާ އެކުގައި ވަރަށް ކުޑަ ބަޖެޓަކަށް ލާފައި ޖާގަ އޮތީ. ސަރުކާރުގައި މި އިންނަނީ ފުށާއި ސަރުކާރާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހިފީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން. އެހެންވީމާ، އަހަރު ފުރާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ގޮތުގައި އެ މަޝްރޫޢު އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ބަޖެޓު ހަވާލުކުރެވިގެން ސަރުކާރާ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާ ކަމަށް ވަންޏާ، އެ ދު މަޝްރޫޢު އެއްކޮށްލައި ބަޖެޓުކޮށްލައި ހޯދަ އެކަށާ އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރަން. އަދި ހަމަހަމަކަމާއި މިހާރު ހިސާބުތައް މަޝްރޫޢުގެ؛ އެ މަޝްރޫޢުގެ ވެފައި ވަނީ ހިނގާއިރު އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރަން، އޭގެ އެކްސްޕްލޯރޭޝަނުގެ ބޭނުންވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން ހަމައެކަނި ގޮތުގެ ރައްޔިތުންގެ އެއްބަސްވުމާ ބޭއްވި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަސްދުވެސް އެ ބޭފުޅުން ފުރަތަމަކުރަމުންދާ ކަމަކީ، ބަނދަރު ކުޑަކަން. ކަންނޮޅި އޮޅުވާލުމުގެ ގޮތުން ވަރަށް ހިސާބުވެން ހަމަ ވަރަށް ގިނަ އޮޅި އޮޅޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ރަނގަޅު ތިން އޮޅި އަވަހަށް އަދިއިސްވެއްޖާ ވެސް ބަނދަރަކަށް ނުކަމޭ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަ، ގޮނޑި ރައްޔިތުން ވޯޓުލިބުނު 2 އަހަރުވެއްޖެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުން ރިޕޯޓްކުރުމުގެ އަދި، އެކުރުން އަދި އެއްކަލަ ވެގެން ބަނދަރު ފުޅާކޮށްދިނުން ބަނދަރު ފުރާވެގެން، ނޫނީއާ ބަނދަރު ފުޅާކޮށްދިނުން، ބަނދަރު މަރާމާތުކޮށްދިނުން. ދެން އެއީ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގެ ބަނދަރު މި ބަނދަރު ރައްޔިތުން އިންތިޒާރު ގެނެސްދޭ ކަނޑައެޅިފައި އަދި ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ ޖަދުވަލުގައި ކަނޑައެޅިފައި ހިމެނޭ. ދެން ހަމަހަމަ ކޮށްފައިވާ ހުރިހާ ބަނދަރުތައް ބަހާރުއިރު ބަނދަރު ވަރަށް ކުދި ވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ވަގުތުގެ ސަބަބުން އެކަން ދެކެވޭ ރަށްރަށުގެ ކަނޑުތަކުގައި ބަނދަރު މަސައްކަތް ފަށާފައި ނުވާ. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލަން، އަޅުގަނޑު އެދެން ސަރުކާރުން މި ކަމުގައި ބޮޑަށް ސަމާލުކަން ދެއްވާނެ ކަމަށް. އެހެން ކަންކަމުގައި ވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އެ ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން ހަމަ ހާމަކޮށް ދަންނަވާލަމުން ޝުކުރިއްޔާ ދަންނަވަން. ދެން އެހެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކަކީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތް ފަދަ ކަންކަން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އަޅުގަނޑު އެ ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ އެ ބޭފުޅުން އެންމެން ސަރުކާރާ އެކުގައި ސަމާލުކަން، މަސައްކަތުގައި ބަޖެޓު

ހެއްދުމީ މަނިކުފާނުމެންނަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭތޯ މި ބަޖެޓުގެ މައިގަނޑުތަކާ ގެންނަންޖެހޭ ސިޔާސަތުތަކާއި އަދި ޕްރޮފެޝަނަލް ބިއުރޮކްރަސީއަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުންނަށް އޮތީ ދަރަޖައެއް ދަރާނީ. ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އިނގޭ ބަޖެޓު އެބަ އޮތްކަން. ބަޖެޓުގައި މަސްލަހަތު ތިރީގައި އެބަ އޮތްކަން. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން މިހާ މި ބަޖެޓު ހޮތު ކުރާއިރު އިނގޭނީ، ބަޖެޓުކުރުވުމުގައި ހުރި އަދަދުތަކާކަން މިއިން އެއްވެސް މަސްދޫދުމެއް ނިސްބަތްކޮށް ހިސާބުން ނުދޭ. އެހެންވީމާ، ފުރިހަމައަށް އޮޅުމެއް. މިސާލަކަށް ރަނގަޅު ފަރާތު ކަންކަން ބާރުދާނީ އަދަދުކޮށްލުމުގައި އޮތް ނަމަ އެއް އެ މަސްދޫދުމުގެ އެއްކޮށް ނިމެންދެން. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު، 2019 ވަނަ އަހަރުން ފަށައިގެން މި އޮތް ބަޖެޓުގައި އަދަދުތަކުން ތިރިވެފައި ހުރި ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަމަޖެހުން އަޅުވާލާފައިވާތީ. ދެން އަހަރުގެ ބޭރު އޮތް ތަކެއްގައި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަޖެޓުގައި ބޭނުންވަން މިހާރު މި އަދަދުތަކުން ހުރި ގޮތުން އެކަން އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، އާދެ. ކުރިއަށް މި އޮތް ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މަސްދޫދު ބަޖެޓުގެ ފަހު އަހަރު ނިމުނީމަ، ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު އެއް ބަނދަރު ދިމާވާނެ. ފަހުރުގައި ދިމާވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅުގަނޑުގެ ކުރީކުރުން ބަޖެޓުތަކުން ފެނިދާ ކަމަށް އަދަން ދިޔަ މިދިޔަ ރައްޔިތުން ބުނިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ކާރިސާއެއް ދިޔަ މިދިޔަ ބުރުއަޅައި ކަމަށްވާ ވަކިވެ ނިސްމައިލީ. ނުން ސިއްހީ މަޖުލިސް ގޮތަކީ ނަސިއްޔާ ބޭނުމަކާއި ދެކޮށް ބައްނާ ވިޔަ އިތުރުކަމަށް ކަމަށްވެ ވަކިވެލާއިރު. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ ކަމެއް ކުރާއިރު ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ ރައްޔިތުން އެކަމުގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ލިބިގަންނަން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މި ބަޖެޓުގައި ކަން ކުރެވިފައި ހުރި ގޮތުން އެ ކަމެއް ނުވޭ ކަމަށް. ދެން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ގޮތުން އަންނަ ސަރުކާރުން ނިސްބަތްވާ ބައިގެން ގިނަ ބޮޑުވުން އެބަ ވިދާޅުވޭ، މިކަންކަމުން ބަޖެޓު ހުށަހެޅި. ރައްޔިތުންނަށް ފުޓްބޯޅަ ފަދަ މަސްދޫދުތަކަށް ވެފައިވާ ކުރިމަތިލާން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޔަކަށް މި ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓުކުރުވުމުގައި ހުރި ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ކުރިމަތިވާނެ ނުތެ ވެސް. ދެން ހަމައަށްވުރެ ދިގުކޮށް ދެއްކުމަށް ރައްޔިތުންނަށް ޚާއްޞަ ގޮތްގޮތުން މިއިން ބަޖެޓުގެ ކުރީ ރައްޔިތުންނަށް ހުރި ގޮތުން ބޭނުންކުރާއިރު އެ ގޮތަށް ދޮގު ބައެއް ބަޖެޓުތަކުން ރަށްރަށުގެ ދަތިތައް. ދެން ސަރުކާރު ނުވަތަ މިނިސްޓަރުން އަދި ސަރުކާރުގެ އެހެން ފަރާތްތަކުން ބަޖެޓުން. މި މަޖިލީހުގެ އިޖުތިމާޢީ ދެކޮށް ފަސް ރަށްރަށުގެ ޕްރޮޖެކްޓް ފަރާތްތަކުގެ ކުރިން އެ ޗާލެންޖު ބަޖެޓުގެ ސިޔާސަތު ހިނގައިގެން އެ ބަޖެޓުތަކުގެ ކޮޕީ އެއްކޮށް، އެ ބަޖެޓު ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ކުރިން ވަކިވަކި ކައުންސިލްތަކަކީ ރައްޔިތުން މިހާރު ކުރިމަތިލާ މިސާލެއް މިހާރު ފަރާތް ފަސް ހަމަ އެއްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، މިދޭ ބޭރުގެ ސިޔާސަތު ނުވޭ. ހަމަ މިހާރު މި އޮތީ ސިޔާސީ، އެއްވެސް އެއްބަސްވުމަކާ ފަރާތްތަކަށް، ނުން ރައްޔިތުން ހަމަ އިން އެކަން ހެޔޮގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގައި ފުރުސަތު ދީފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ހާލަތްތަކުގެ މި ހިނދު ސިޔާސަތުގެ ފުރަތަމަ ދުވަސްކޮޅު ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލާނަން ކަމެއް، ބައެއް ހާލަތްތަކުގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއިން ކަންތައް އަދަދު ބަޖެ

އަންނައިރު ޒުވާނުންނަށް ފުރުޞަތުތަކެއް، ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކެއް އަދި ޒުވާން ވިޔަފާރިވެރިޔާ އުފެއްދުމަށްޓަކައި އިތުރު މަގުތަކެއް، އިތުރު ދާއިރާތަކެއް ހުޅުވިގެން އެބައޮތެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަދަލުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ހިއްސާއާއި ބަދަލު ފުރުޞަތުތަކުގެ އައިރު އެ ކަންކަމަކަށް ބިޔަ ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާ ނެތް. ވިޔަފާރިވެރިޔާ އުފެއްދުން ގޮތެއް ވެސް ނުހުރެއެވެ. ހަމައެކަނި، އެންމެ މައިގަނޑު އެއް އަސާސަކީ، ރައްޔިތުންގެ މެދުން ރައްޔިތުން ނިކަމެތި. ދެން މިހާރު ނަމޫނާ އެއްޗެއް އަހަރެމެން. ބައްޔަކީ ކަނޑައެޅިފައި ނުވާތީ. ރައްޔިތުން ނިކަމެތި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިނގަމުންދާ ފުރަތަމަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ގޮތުން ބަޖެޓް ކަނޑައެޅިފައި. އެ ބޭފުޅުން ކަމެއް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއް ދިނުމަށް ބަދަލު ކުރަމުންދާ ސިޔާސަތުތަކާއި ގާނޫނުތައް ހިންގާ ދާއިރާގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު ލިބިދާނެ. ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ލަފާކުރެވޭ ކަމެއް ނެތް. ރައްޔިތުންގެ ހިތްހަމަޖެހުމާއި ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީއަށް މިހާރު ނިންމާފައިވާ ކަންކަން ހިންގަމުން ދަނީ، ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތައް ފެންނަން ނެތޭ. އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާނެ ބަޔަކީ މި ބަޖެޓް ވަނީ ސަރުކާރުން ހަމަޖެހިފައި ހުރި މިންވަރުން ބަލާނަމަ އަށް މިނިސްޓްރީތަކުން ކުރާ ވިޔަފާރިއާއި އެހެންނަމަވެސް، މި ދާ ބަޖެޓް ސަރުކާރުގެ ހަރަދުތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް ބޮޑު. މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަޖެޓް 19 މިލިއަން ވެސް އުފައްދަވާދެއްވާނެ ވާހަކަ. މި ސަރުކާރުގައި 14 ވަނަ މިލިއަން. ދެން އެ ރުފިޔާއިން ބަޖެޓުގައި ވެސް ބޮޑު. އެހެންވީމާ، މި މަހު ބޮޑު ސަރުކާރުތަކަށް މަގުފަހިކޮށްދޭ ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓަކީ ވެސް. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، މި ބަޖެޓް އަންނަނީ އެކަމާ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް އެބަ ގެނެސްދެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް މާރިސްކާރު ވެސް އެބަ ގެނެސްދެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އިޤްތިޞާދީ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް އިތުރުކަމެއް ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރާ މިންވަރަށް ނުވާނެ. އިޤްތިޞާދީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚިޔާލު ވަކި ގޮތެއް ނިންމަވާފައި ހިނދުކޮ މި ބަޖެޓު ފާސްކުރަން. ވީމަ ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ވާހަކަ ފަށަމުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ފާއިތުވެ މި ދާ 5 އަހަރުގެ ރައީސް އަބްދުﷲ ޔާމީން އަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވެރިކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުމްރާނީ ގޮތުންނާއި،

އިޖްތިމާޢީ ގޮތުންނާއި، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ކުރިއަރައިދިޔުން އެއީ ދިވެހި ހުރިހާ [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން ހެލިވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެކޭ. ކަން[illegible] ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ރައީސް ޔާމީނަށް ދެވަނަ ދައުރެއް އަދި [illegible] ނަމަވެސް ދިވެހި [illegible] ދުވަހަކު ވެސް ރައީސް ޔާމީން މި ޤައުމަށް ފަސް އަހަރުދުވަހު ކާމިޔާބު ޚިދުމަތެއް [illegible] އަދި ފަސްވެގެނެއް ވެސް ނުދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން ކުރިއަށް މި އޮތް އަހަރަށް...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ވަގުތު އަސްލު ނަމާދަށް ބަންދު ގޮވުމުގެ ވަގުތު ކަމަށް ވާތީ ހަމަ ކުޑަކޮޅަކަށް [illegible] މެދުކަނޑާލަން. ([illegible])

ކާފު ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] ފާހަގަކުރެއްވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ [illegible] [illegible] މި 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު 17 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު 16 ވަނަ ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް ދެމިގެންދާ ރައީސް އަބްދުﷲ ޔާމީން އަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވެރިކަމުގައި ރާއްޖޭގެ ދުވަހަކު ވެސް ނުދެކޭ ތަރައްޤީ ހުރިހާ [illegible] [illegible]. [illegible]

ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނެ [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible] އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން [illegible]

[illegible]. [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން [illegible]

[illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. [illegible]

[illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. [illegible]، [illegible]

އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. 29 ހާސް

[illegible]؛ [illegible] ހާސް [illegible]

[illegible]. [illegible] 27 ހާސް 900 މިލިއަން ރުފިޔާ. [illegible] މިލިއަން ރުފިޔާ

[illegible]. [illegible]، އަޅުގަނޑުމެން [illegible]

ވެސް [illegible] ވެސް

[illegible]. [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] 3 [illegible] 3 [illegible]

[illegible]. [illegible] ވެސް [illegible]

[illegible]. [illegible]، [illegible]، [illegible]. [illegible]

[illegible] 6 [illegible] 67 ހާސް ރުފިޔާ [illegible]. [illegible].

[illegible] 6 [illegible] 49 ހާސް ރުފިޔާ. [illegible] ވެސް

[illegible]. [illegible] 8

މިލިއަން ރުފިޔާ. [illegible] ވެސް [illegible]. [illegible]

[illegible] 13 މިލިއަން 2 [illegible] 50 ހާސް ރުފިޔާ. [illegible]. [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން

[illegible]، [illegible]، [illegible]. [illegible]

[illegible]. [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]

[illegible]. [illegible] ވެސް [illegible]، [illegible]

[illegible]. އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. [illegible]

[illegible]. އަޅުގަނޑުމެން [illegible]،

[illegible]، [illegible].

އަޅުގަނޑުމެން [illegible]، [illegible] ވެސް. [illegible]

[illegible] ވެސް. [illegible]

[illegible]. [illegible]. [illegible]، [illegible]

އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. [illegible]، އަޅުގަނޑުމެން [illegible]

13 މިލިއަން ރުފިޔާ އެއަރޕޯޓު ބޮޑުކޮށްދީ، ކުރެއްވީ ބޮޑު، މާ ބިޔަ ޚަރަދަކަށް ވާތީވެ، އެ ރަށްތަކުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ސަރަހައްދުގައި ކުޑަމިނުން އެ ރަށުގައި ހުރި އެންމެ ބޮޑެތި މަގުތަކުގައި ޖާގަ ފެންވަރަށް މަދުކުރުން އަދަދު ޖައްސަވައިގެން ގިނަސްޓޭޝަންތައް. ދުން ބަދަލު ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މިނިސްޓަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ބަދަލު ކޮމިޓީގައި ވެސް މި ވާހަކަ ދައްކާފައި. އިސްތިހާރުތަކުގައިވެސް ކުރިއަށް އަންނަން ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އަހަރު އައްސަލާމު، އެބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިސްތިހާރުކޮށްފާނެ ކަމަށް. ކާރު ގޮތުގައި އިސްތިހާރު ކަމަކު އުފެއްދި މި ކުރީ.

ހަމަ ކާމިޔާބު ފުރުސަތު ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވުނު ވެސް އޮތީ އިއްޔަތުބާރު ބަލައިގަތެވެ. އުސޫލު ވެސް މި ބަދަލުން ފެންނަންނެތުމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ދެރަވީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އާދަޔާ ޚިލާފަށް ދަންނަވަން، ކުރިއަށް އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުން މިކަމަށް ވެސް ރައްޔިތުންގެ ހަމަ ފުރުޞަތު ނުލިބޭ ކަމަށް ވެސް ދަންނަވައި، އެ ބާރުތަކުން މި ބަދަލުން ޖާގަދެއްވާން ކަމަށް އިލްތިމާސްކުރަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ބާރުތަކުން އަރިހު ވެސް ދަންނަވައި އެދޭތީއެވެ. ދުން މި އޮތީ ހަމަ. ވަރަށްފަހަރު. ހަމަ ވަރަށްފަހަރުގައި ވެސް މި އޮތީ އެންމެ 6 ވައްކަން ދުވަހު. 6 ވައްކަން 29 ހާސް ދުވަހު. އާބާދީއިން ވެސް ވަރަށްފަހަރު ނުބައިކުރުމުގެ ދިޔަންސަކަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި 1 ވައްކަން 71 ހާސް ދުވަހު ޖާގަފައި އޮތުމުގައި، ދަންނަ އަޅުގަނޑު ދައްކަ ވާހަކަތައް މި އަންނަނީ. އިސްތިއުމާރު ބަލައިގަ. ހަމަ. ވަރަށްފަހަރުގައި ފުރުޞަތު ނިޒާމު ގާއިމުކުރުން. އަދިއަދި ހައްލުވެގެންދާނެ އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ބަދަލުކުރަންވާނެތޯ؟ ޖެހޭ ބެލުމެއް.

ހިއްސާކުރަން މި ފުރުޞަތުގައި ދީނީ. ކަންކުރެވިފައި ފުރުޞަތު ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް ހަމަޖެހި އެކަމަށް ތަނަވަސްކުރުން ލިބުމަށް ދެކިދެވިފައި ނުވޭ. ހިސާބުތަކުން ބަޔާނެއް އިނގޭ ޖެހޭބޭފުޅުން ޖާގަޖެހި ނުވަތަ އޮތް ޖެހޭބޭފުޅުން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ ނުވަތަ އެކަން ވާހަކަ. އެކަމަކު ބަރުލަމާނުގެ ތަޖުރިބާގައި މިހާރު ފަރާތްތަކުން މި ފުރުޞަތު ބަލައިގަތުމަށް ތިބި ހާލުގައި ކަމަށް ދެކޭ ބަދަލު ވަޒީފާ ވަރަށްފަހަރުގެ ފުރުޞަތު ނިޒާމުތަކުން އެބައިތި ބަދަލުގައި ޖާގަ. ތިބީ އެހެން ފުރުޞަތު އެކަމަށް. އެކަމަކު ހިސާބު އަލަކަށް ފެނިގެން ނުވި އެއްވެސް އެއްވަނަ އެއްޗެއް ލިބިގެންފިނު. އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ފުރުޞަތު ނުވި. ދެހަރު ނުލިބުމަށް ނުދީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ހިސާބު ވެސް ފުރުޞަތުދީފައި.

އެއްޗެއްކަންވެސް ފުރުޞަތުގައި އެ ފަރާތަކަށް ނުލިބުނުކަން ވެސް. ހަމަ އެކަކީ ސަރުކާރުގެ ބޭނުން އެފަރާތަކަށް ފުރުޞަތުދީ ޖެހޭބޭފުޅުން އެކުވެރިން ފުރުޞަތު ނުވި ހިސާބު ވެސް ނުލިބުނު ވެސް. އެކަމަކުވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގައި އެއްޗެއް، އަދިއަދި މި ސަރުކާރު ދައުރު ނަގައިދީފިން. ނުކުތާ އެކަން ހިސާބުކުރަން ފުރުޞަތު ފާސްވެފައި. އަޅުގަނޑު ވެސް ގެއްލުނު ރައްޔިތުން ހަމަޖެހިގެން ގަނޑު ފުރުޞަތު، ދުވަހުން ބަޔާނެއް 187 ރަށްރަށުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށް ސަރަހައްދު ވެސް އެކަމަށް. 187 ރަށްރަށުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގައި ހުރި ރަށްރަށުގައި ކުރާއި އެއްވަރަކާ ހުރިހާކަމެއް އަޅުގަނޑު ވެސް އެކަމަށް. އެކަމަށް ހިސާބުކުރަމުން، އަޅުގަނޑު ދިރިއުޅުނު ހަމަ އެއް ބޮޑު ބަދަލުގެ ބައެއް ބޮޑެތި ބަދަލު ކޮމިޓީގައި ފުރުޞަތުދިނުމަށް ވިދާޅުވި، ކަންމަ ހަރަކާތް ވެސް، މީހުން ދިރިއުޅޭ ކަންމަ ހަރަކާތް ވެސް ކަންމަވެސް ކަމެއް ބަދަލުގައި ހިމެނިގެންވާން.

ކޮންމެވެސް އެއް ކަމެއް ހިމަނާފައިވާނެ. ތެދެއް. ސުވާލީ ޖަހާފައި އެބައޮތް. ހިސާބުއަދަދުތަކުން އެއްޗެއް ފެންނާކަށް ހުރީ. އާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން މިދުވަސްވަރުން ވަރަށް ބަރަކާތް ހުރީ. ކިޔަވައިން ވެސް ހިންގަންޖެހުނަސް މި އޮޅޭ ދުނިޔޭ ކުޅެކުޅޭ މިންވަރަކާ މީގައި ހިމަނާފައި މި އޮތީ. އެކަން ކުރިއަށްގެންދަވަން ކޮށްދެއްވާން. މިސާލަކަށް ބޭނުމީ މަޝްހޫރު ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ، ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުން ކަންކުރެއްވި ގޮތަށް، މަގު ހަދާ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް. ގޮވާލެވޭކަށް އަރަހަށް، ޑޮލަރު އަދަދަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ފަންސާސަކަށް ބަސްވަންޗް، އެ ސަރުކާރުގެ ފަންސާސަކަށް ބަސްވަންޗް ހިމަނައިގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދަރަސް ހިމަނައިދިނުން. މަނިކުފާނު އިނގިރޭސިގަނޑުގައިވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ބަޖެޓު ދުސްތޫރުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ދަންނަވައި އާސަންދަރަސް މަދުވެގެން ހިމަނާފައި އޮންނާނީ 40%. އެއީ 3 އަހަރުން ބާކީ ކަރަޕް، ނުވަތަ 2 އަހަރުން ބާކީ ކަރަޕް ޕްރޮޖެކްޓް ވެއްޖެއްޔާ، ނުވަތަ 50% ހިމަނައިގެން ނޫނިއްޔާ މި ގޮތް ދިޔަފައި ހުރީ. އަޅުގަނޑުމެން ހިއްވަރުކުރުން، ބައްދަލުކުރުން ހިއްވަރުކުރުން، ގިނަބަޔަކު ބައްދަލުކުރުން ގަމު މި ވާހަކަ ތިޔަފަދަ ބަޔަކުދެކެ އެބަޖެހޭ ކަނޑައެޅުން ހިމެނިގެން ނިންމާފައި ވާނަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ހަމަ ނުކުރާނެ. އެ ގޮތް މާ ހަލުވިކަމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެ ދުވަސްވަރު އިއްޖޭގޮތުގެ ދީސްޓާން ފަސް އިސްވެގެންވާ ހިޔާލު. އިއްޖޭގޮތުގެ ހޭޅުނު، ފަސް ހަމަ ދިވެހިން ރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ސަރުކާރަށް ދިއުމަށް ހިއްވަރުދިނުން ފަސޭހަކަމެއްނުވާ ފެންނަމުން ދިޔައީ ދިރިއުޅުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ފަސް ދެން. ހުރިހާ ބޮޑުކަން ފަސް ފެހެއްޓެނީ. އެކަމަކު އެ ބޮޑުކަން ދެކޮޅަށް ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ބަހާލެވިފައި. އަޅުގަނޑުމެން ގޮތް މި ބަދަލު ބޭނުމީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ތިމާރުމިނިސްޓަރު ހިތްޕުޅު މުދަލުގޮތުގައި 40% ނުވަތަ 50% ފެނިގެން އެކަން އެއްޗަކަށް ދަށްވެގެން. އެއީ ގޮތްތަކުގެ، ދި އަހަރު ދާ ކަމެއް ފުރިހަމަ ދިން ދަރަނި އަހަރުން ބާކީ 50 ނުވަތަ 60 އިންސައްތަ ކޮމިޝަނުން ބެލެވިދާނެ. ޖެހިލުން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ކޮންމެވެސް ކަމެއް ހިމަނައިގެން ވިޔަސް، 2 ބައި އަހަރުން، 2 އަހަރުން ދާ އެކަށީ ހިމަނައިގެން އުސޫލުން ނުދޭ ނޫނީއާއި ހިމަނާފައި ނުވެއްޖެއްޔާ ބަދަލު ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުމެން ހިތްޕުޅުކުރެއްވި ކޮންމެހެން މީގައި ބޭނުންކުރުން ޖަހާން މީގައި ނުލިބުނުވާ! އަޅުގަނޑު ހަމަ އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގެ އިސްލާމީ ދަރަނިވެރިން ބަލަހައްޓަން، މީގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެކަށީގެން އަދިވެސް ޖަމާކުރަން މިދަނޑިވަޅުގައި ސަރުކާރު އިންސައްތަ ހިމަނައިދިނުން އަޅުގަނޑުމެން ނަން މި މަސައްކަތުގައި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހަރުދަނާކޮށް! ދުވަސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރިން ބެލުން، މި ހިނގަމުންދާ ސަރުކާރަށް ބާކީ މި އަހަރު 3 ދުވަސް ކަންނޭނގެ. މި ދުވަސް، މިއަދު މިއީ 14. އަހަރުވީ، ޖުމްލަ މި އަހަރު މި ދުވަހުގެ 3 ދުވަހު ޑޮކްޓަރުގެ. ދުވަސް އަހަރު މިހާރު އަހަރު ގޮތަށް ވިއްސަވ. ކާބޯތަކުގައި ފަސް އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރިން ބެލުން، މި ބަޔަކަތުގައި އެބަހުރި، ކާރުގައި ފަސް ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓް؛ ބަނދަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓް. ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓް އަދި ކާރުގައި ފަސް މި ހުޅުމާލެ އެކަށީގެން ގޮތަށް ނިންމައިލުމަށްވެގެން. މި ސަރުކާރުގައި ފަސް އަޅުގަނޑުމެން އެދިފައިވާ. ހަމަ އެދިފައިވާ އެގޮތުން އަންނަން އޮތް ސަރުކާރުގައި ފަސް އަޅުގަނޑު އެދެން، ކާޑު ބައްދަލުކުރުން

ސަރުކާރާ އެއްބަސްވެވިފައި އޮތް ގޮތަށް އެކަން ނިންމާލެއްވުން ގޮތުގައި ފައިސާ ހިމަނުއްވައިދެއްވައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެކަމަށް. ރިޔާސަތުން ފައިސާ؛ މިސާލަކަށް ކާރުގެ ރިޔާސަތުން ފައިސާ 6 ލައްކަ 67 ހާސް ބަދަލުގައި އެ ބޯޓުގެން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް، އަދި އެއްބަސްވެފައި އޮތް ގޮތަށް، މިކަން ނިމުނު ގޮތަށް ފައިސާ ހިމަނުއްވައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެކަމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ އާދަޔާ ކާރުގެ ޙައްޤުތަކުގެ ފަރާތުން ދަންނަވަމާ. ހަމަ އެގޮތަށް ވަރަށްބޮޑަށް ވެސް މިހާރު ހުންނަން 90% ނިމިފައި ހުރި އިންޑިޔާގެ ދުވަސްކޮޅު. އެ އިންޑިޔާގެ ދުވަސްކޮޅު ބަދަލުވުމުގެ މަޝްރޫޢުގައި މިހާރު މި އޮތީ. ބަދަލުވާން ބޭނުންވާ ބައެއް ކަމަކީ ކުރިއަށް ކަރަންޓުތަކުގެ ކަރަންޓު ރައްޔިތުން ދަށުކޮށްލަން. ޢ ކޮންސެޕްޓަށް ވެސް ބޮޑުވެފައި ހުރި ޕާރލިމެންޓް އަޑުއަހަން ގޮތަށް ބޮލަށް އަޅުގަނޑު ވަކީލުން ބޮޑު ކަލްޗަރު. ހަމަ ވަރަށްބޮޑު ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއްގައި ދެއްވުމަކީ ވެއްޓިފައި އިލެކްޓްރިކް ގެ ދާއިރާގެ ކޮންމެ ޖަވާބުދާރީވުން ފެނިފައިވާ ގޮތަށް، މި ހިނގާ އަސަރުގެ ޖަވާބު ދޭން އިސްލާމީ މަޤާމުގެ އެއް ޚަރާބުވާނެ ކަމުގައި ޒާތުގެ ވެސް ނިޒާމުގެ ސިޔާސަތުގައި ސޯޝަލިސްޓް ދުވަހު، އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލުގައި ވެސް، ހެޔޮ ވަރަށްބޮޑު ވެސް ނިޒާމުގެ ސިޔާސަތު ސޯޝަލިސްޓް ބޭރުބަދަލާ. އެއީ ކޮންޓްރޯލް ފައިނޭންސް ހިފައިގެން އަދި ބަލާ. ދިމާއި ދައްކާވާގެ ފައިސާއަކުން ވަގުތުން ނިސްބަތް ދައްކާކަން ނޫން. ކޮންޓްރޯލް ފައިނޭންސް އެއްކޮށް އައި ބަޔަކަށް 20 ރުފިޔާގެ ނިޒާމުގެ ހަވާލުކުރުން އެ ދުވަހު. ޖަވާބުދާރީ ކޮންޓްރޯލްގައި އެ ދުވަހު ސޯޝަލިސްޓް. ސޯޝަލިސްޓް އަޅުގަނޑުމެން މި އެއްޗެހި ދެކެނީ މި ބަޖެޓް އެއީ ފައިނޭންސް ކަމަށް. ދެފުށް އާދީ ވިއްޔާ ފެނިއްޖެ، މި ބަޖެޓް އެއީ ފައިނޭންސްކަމެއް ނޫން. މުޅިން ގެއްލިގެންހިނގައްޖެ. އެކަމަކު އެއީ ދިވެހި ދައުލަތް ކޮންފަށް އެއީ ކޮންޓްރޯލްބެއް. އެ މިއަދު ރިފޯމް ޖަހައިފި ނުކުރޭ. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގެ ތިމަންބި ކުރެއްވި އަޅުގަނޑު އެ ސަރުކާރުގެ އިސްތިޢުފާ ވެސް އަޅުގަނޑު އެބަ މަސްވެރިކަމަށް. އެ 20 ރުފިޔާ މަސައްކަތުގެ ތަރުކާ ހިމެނޭ އަޅުގަނޑުގެ ރަށް ހިމަނުއްވައިގެން ކުރަން ގެންގޮސްދެއްވާ. ހަމަ އިތުރަށް އަޅުގަނޑު އެހެން ހުރިކަމާ ކާކުވެސް؛ މި 20 ރުފިޔާ ތަރުކާގައި އެބަ ހިމެނޭ އިންގޭތޯ އެ.ޓީ.އެމް ނިސްބަތްކޮށްފައިވާ ފުދޭންތޯ ރަނގަޅު ކަމެއް ވެސް. މި ހަމަ ރުފިޔާގެ ކަމެއް ފުދޭނެ ފަޅުރަށްތަކުގެ ވަރަށް މި ފުދޭނެ. ޤާނޫނީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ. ކޮއްސާނގެ އަޅުގަނޑުގެ ތަފާތު ވަރަށްގިނަ ރަށްރަށުގެ ފޮރުވުން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ. އެ މަސައްކަތް ނިޒާމު ކުރިއަށްދަނީ ނެތީސް ގޮތުން ހަނދާންކުރެއްވޭތޯ! މިސާލަކަށް އެ ސޯޝަލިސްޓް ފުރުން އެޖެންޑާ އަދާއި، އެ މީހުން ސަރުކާރުތަކާ ހަމަ، މިހާރު އެ މީހުންގެ ޖަވާބުދާރީ ގުރޫޕް އެއްބާރު ނިޒާމީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ބިލްޔަނު އޮތް. އެހެންވީމާ، ދެން އަޅު ހަމަ ޤާނޫނީ މަސައްކަތު ފުރުން. އެ ޤާނޫނީ މަސައްކަތު ފުރުން އެކަމަށް މީދާއި ފެށުނު ހިލަނާއިރު. އެހެންވީމާ، ކާކުން ކޮންމެ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. ހަމަ ހިތާމައެއް ފެނުނީ މިގޮތަށް ހިނގާ ގޮތް އަހަރެން ވެސް. ދެން އެއީ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ މި ޤާނޫނު ފަށައި ޤާނޫނީ އަޅުގަނޑު މި ބައިކަ، ފަށައިފިފު އިސްލާމީ. ފަށައިފިފު ވެސް އެހެނިހެން ހަމަ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާލަން ރ.އ. ފަށައިފިފުގެ ނިޒާމާ ޝަރީޢަތުން. އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން

ހުރިވަޑައިގަންނަވާތޯ؟ އަންނާނެވެސް ޑޭޝްބޯޑިއެއް. ކިހާއި ދުރަ ކަމެއް މިއީ. ކިއްވެގެންތޯ މިގައި ތިޔަނީ؟ ފުއްދަވާދޭ؛ މިސާލަކަށް ފުއްދާދު ހައްދަވާފައިވާ ބޮޑެތި މިފަހަރު ވެސް ވޯޓުގައި ޑީޕީ އިންސައްތައިން ކުރިއަށްދާ ދުއްވި ކަނޑު އެއީ. އެކަމަކު ބަނަރު އެކަނި ވެސް، ހަމަ މިދުރުސްތުކަން ކުރުވެން ވެސް، ފުއްދާދުން ވެސް، ފަހަރުތަކުގައި ވެސް މިޑީ ދިމާލަށް ކަރުދާސް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި ސަލާމަތް ބޭނުމަކަށް ބަނޑުގައި ހުރި މާލޭގެ ސަރަހައްދަކަށް ވެސް އެ ހަރަދެއް ހުރުމަށް ނިކުމެވޭ ގާއިމުކުރުމަށްދަކުން ބާރުލުމާއި ބޭނުމުގެ ދިރާސާތަކާއެކު ބަޔަކު ވަކިން ގެނެސް އެހީތެރިކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިފައި މި އޮތީ އެ ބިލު ކޮމިޓީ، ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ބޭނުންކުރަނީ، މި ގޮތުގައި މުސާރަ ލަފާކުރާ ބަޔަކު މިގޮތުން ނުލިބުނީ ތަނަވަސް ޓެކްސް ނަގަނީ. އެކަމަކު ކިހާ ބޮޑު އަދަދެއް މިކަމުގައި ބޭނުންވާނެ ދުވަހަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަކިން ވިސްނާލަން ބޭނުންވޭ. ދުރު މި ގޮތުން ފާލަމުގެ ބަޔާން ވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭ. އެއީ ކުރިން ބާއްވާފައިވާ ހިސާބުން އެކަމަށް ސަލާމަތް ވެސް ހުއްޓުވަން. ހަމަ ބޮޑު ބަޖެޓުގައި ވެސް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ، ސަބަބަކީ ކުރިން ވެސް ބާރުއަޅާ ޑިޕާޓްމަންޓު ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ތަންތަން ސަލާމަތް ކުރުމަށް ފިކުރުކޮށްލަން. ދުރު މި އޮތީ އިތުރު ދިރާސާތަކާއި ހަމަޖެހޭނެ ގޮތްގޮތް ނެތްކަމުން ބޭރަށް ދިޔުމުގެ ފުރުޞަތުގެ މައްސަލަ ކުރުމަށް ހަމަ ގާނޫނުގެ 74 ހާސް ރުފިޔާ؛ ޖުމްލަ ބަޖެޓުގައި އެ ރަށަށް މި އޮތީ 3 މިލިއަން 6 ލައްކަ ރުފިޔާ ޖެހިލާ. ދުރު އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިސާބުކުރަން އިނގޭތޯ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެލި ބޮޑެތި ބަޔަކު ސިން ބައިކު ވެރިއެއް ގަވާއިދު ވެރިއެއް ސަރުކާރު މި އޮތީ ކުރިއަށް. އެކަމަކު ކުރިން ދެލި ބޮޑެތި އިމާރާތްތަކުގެ އަދަދު އެއްފަހަރާ ނިމިދިޔަ ވެސް ނުން. އެކަމަކު ހިސާބުތަކަށް، އެއްވެސް ފަރާތަކުން ނިކުމެލައި މިކަމަށް ޑޭޝްބޯޑެއް ޖަހައިގެން މިގޮއި ލިބިދާނެ ކުރިމަތިން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަމެއް ނޫން. ދުރު އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ގެންގުޅުއްވަން، މި ބޭފުޅުންނަށް އަދިވެސް ސަރުކާރު ހަމަޖެހުމުގެ، އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާ ގެންދަން ގެނައި އިސްލާހުތަކާ ބެހޭ އެކުގެ ބަދަލު ގެނެވުނު ބަޔާނެއް ބަލާލުމަށް ފުރުޞަތު ނުލިބޭނެ އަޅުގަނޑު ވެސް ގެންގުޅުއްވަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒަށް.

މާފަންނު ދެލުސް ފާއިޒާގެ ދުންބަރު ޢަބްދުﷲ ރިޟާއު ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ ރާއްޖޭގެ ފައިނޭންސް މިނިސްޓަރ އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް އަމީރު ވަރަށް އިތުބާރުކުރެވޭގޮތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ، މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކަވަމުންދާއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަނީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަތަކެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެންދިޔައީ 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު 17ވަނަ ދުވަހު ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ރާއްޖޭގެ ރިޔާސަތާ ހަވާލުވި ހިސާބުން ފެށިގެން މި ހިނގަމުންދިޔަ 4 އަހަރާއި 5 އަހަރު ގާތްވެގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދާއިރާތަކުން ބަލައިލުމުގައި ވިޔަސް އިންތިހާއަށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ކުރިއަށްދިޔަ މަންޒަރު. ހަމައެއާއެކު އިޤްތިޞާދު ފުޅާކޮށްލުން އަބަދުވެސް ގެންދަމުންދިޔައީ ރާއްޖެ ދަރަނިވެރިކޮށްފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓް ފުރުޞަތުގައި އޮތް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތާ ބެހޭ ގޮތުން ހުރި މައުލޫމާތު ދިރާސާކޮށްލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަމުން މި ދަނީ މުޅިން ތަފާތު މަންޒަރެއް. ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ބޮޑުމިން ފެނިގެންދާ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭ ވެރިކަމުގައި މިހާރަށްވުރެ ބޮޑުވަރަކަށް ދަރަނިވެރިވެއްޖެއެވެ. މި ދަރަނި ޚަރަދުކޮށްފައިވަނީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޚިޔާލުތަކަށް އެއްވެސް ވެރިކަމަކަށް ނޫނެވެ. ހަމަ ތަފާތު ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ހިސާބަށް ރާއްޖެ ދަރަނިވެރިކުރެވުނު. ހަމަ އެހެން ފާހަގަކުރެވޭ އިތުރު ވާހަކައަކީ މާލެއާ އިރުގެ ރަށްރަށުގެ މަސަކަތް ފުރިހަމަކޮށް ގެނައީ ޕްރޮގްރާމްތަކެކެވެ. އަޅުގަނޑުމެން، މާލޭގެ ރަށްރަށުގެ ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހިނގާފައިވަނީ ކުޑަ ހިސާބެކެވެ.

ކުޑަކުޑަ ރަށްރަށުގެ ވަޒީފާ ހޯދަން ކުރިމަތިވެފައިވާ ތަފާތު ޚިދުމަތްތައް ކުރިއަށްދިޔަ ކުނޑިކޮށްފައެވެ. މާލޭގެ ރަށްރަށުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ތަރައްޤީވާ ބާރުތަކެއްގެ ރީތި ކުރިއަށްދާ ރައީސް މައުމޫން ފުރަތަމަ ފެށިގެން މަސައްކަތްކުރައްވާ ކުރިމަތީ ވާހަކަ. އެހެން ފަދައިން ޖަނަރަލް ވެރިކަމުގައި ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އެނގޭ ރާއްޖޭގައި. މާނައަކީ ކުރިމަތި ދުވަހަށް ވާހަކަ ކުރިއެރުމަށް ޚާއްސަ ކުރިމަތީގައި ދިރިއުޅުމާ ރަށްރަށުން މާލެއަށް މި ޖާގަވެގެންދަނީ. އެއަށްފަހު ދަތިތަކާއި ވަޒަން މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ ހުރި މުޅި ދުވަސް ކުދިކުދި މާލޭގައި. ކުދިކުދި ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ނިދަން އަންނަހެން ކުރިމަތިވާން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑުމެން، ޓެކްސީ ސަރުކާރުގެ ބޭނުން ހިފާ އެހިނދަކުން ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ފެށިގެން ބޮޑުގެ މަސްއޫލު ނިމިގެން މިއަދު ކޮންމެ ދިރިއުޅުމަކާ، ހުރިހާ ކުދިކުދި ދިރިއުޅުމާ ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުން އެ ދަނީ ވަރަށް ބޮޑުވި ދިރިއުޅުންތައް ހިތްހަމަޖެހުންތައް ފުރަތަމަކުރުން. ސިޔާސަތު ދެން ކުދިކުދިން ނަރުބަފާހީގެން ސަރުކާރުގައި މާލެ އަރާސް ސިޔާސީ ދައުލަތުގެ ފުލުހުންގެ ހިނދު، ކޮންމެ ބެލެނިވެރިއަކަށް، ދަރިވަރުން ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހުންތައް އެބަ ލިބިގެންދޭ. މީސްމީ ގެސްޓްހައުސް ވެހިކަލްތަކުގައި މާލެއަށް އަންނަންޖެހޭ އައުމުން ވެހިކަލް ތަރައްޤީ މިއަދު އެ ވަނީ އިޤްތިޞާދުގެ އެޅުވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަންކަމަށް ޖަޒުބާތުތައް ހުށަހަޅައިދީފައެވެ.

ހަމަ ތަކީދުން ވެސް މި ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ރައީސް ނަޝީދުގެ ވާހަކަ ތެރޭގެ އަބަދުވެސް ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކުގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަންކަން. އެހެންކަމުން، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް މި 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މުޅި ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމާއި މަންފާއަށް، ހުރިހާ ބަޔަކަށް، އަދި އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް ބަލާއިރު އެ މަސައްކަތްތަކާއި އެ މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާ އެ ކުރެއްވި އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކުން ގާތުން ދެކެން ދިރިއުޅުމުގެ އާސަންގައި ތަރައްޤީ ރައްޔިތުންނާއި އިޤްތިޞާދުގެ އަދިއަދަށް ނުދެކޭ ވަރަށް އިޤްތިޞާދީ ވަރުގަދަ ޝުކުރު ދަރަނިކުރެވުނު. އިޤްތިޞާދުގެ މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ހަމަ ދަރަނިވެރިކަމާއި ދިރާސާކުރެވުނު ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދެވި ދައުރު ދެކޭނެކަން. ދައުރުގައި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކާއި ފުރުޞަތު ކަމަށް ދަރަނިވެރިކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ދައުލަތުގެ ދަރަނިވެރިކަމަކީ ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރުގެ ވާދަވެރިކަން ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމަށް. މިދެ ދައުރުގެ ތެރޭގައި ދަރަނިވެރިކަން ރައީސް ޔާމީން ދަރަނި ސަރުކާރުގެ ބަދަލުވި ރައީސް

ޔާމީން ވެރިކަމާ ހަވާލުވިއިރުގައި ދައުލަތުގެ ރިޒާވްގައި ހުރި އަދަދު އެ ބޮޑުވާ ވެރިކަމުން 2 ދުވަހެއްގެ ތެރޭގައި ފައިސާ ގެނައިމަށްޓަކައި މި އަހަރު 200 މިލިއަން ޑޮލަރު ބޮޑު ދަރަނިތަކުން އިތުރުވެފަ. މިއަދުގެ ރިޒާވް ގޮތުގައި ވާދަވެރިކަން 677 މިލިއަން ޑޮލަރު ބޮޑު. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް ދަރަނިވެރިކަމަށް ހަލުއިކަން އިތުރުވެ ވަރަށް ބޮޑުތަކުން ވާދަވެރިކަން، ދަރަނިވެރިކަމުގެ ދައުރުގައި ޝަރަފުވެރިކަން ގުޅުވާލުމަށް އެ ބޭރުގެ މި ދަރަނި މިއަދު ދަރަނިވެރި އޮތީ މިއަދު ހަމައެކަނި ރައީސްގައި ހަމަ ތަކީދުން ވެސް ހުރިހާ ރައީސް ބޮޑު ބަޖެޓު. 29 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓު ބޮޑުވެގެން އިޤްތިޞާދު ކަންބޮޑުވުން. އެހެންނަމަވެސް އިޤްތިޞާދު ކަންބޮޑުވެސް، މިދިޔަ 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް ރައީސް ޔާމީނުގެ ބަޖެޓުތަކަކީ އޭގެ ޖީޑީޕީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ 3% އަށް ވުރެ ދަށުގައި ހިމާޔަތް ދެވުނު ދިއުމުގެ ހާލަތު ބަޖެޓުތަކެއް. މިއަދު އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރަމުން މި ބައިސްކުރު ބަޖެޓާ، ރައީސްގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ ބަލައިލާއިރު 5.5% އަށް ވުރެ ބޮޑު ޖީޑީޕީއެއް ދެވުނު 4.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޖީޑީޕީއެއް އެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންވާ ބަޖެޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި މި ޖީޑީޕީން އިޤްތިޞާދު ފިލާވަޅެއް ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރު ހިސާބު ޖަހާލައިފި އިޤްތިޞާދު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ގެންގުޅެން ފަށައިގަންނަ ބިލިއަން ރުފިޔާ ދަރަނިވެރިކަމާއި ހިލޭ ދަރަނިވެރިކަން ދެމެހެއްޓުން. އަދި އޭގެއިތުރުން އެކިއެކި މަޝްރޫއުތައް ހިންގުމަށް ދަރަނިތަކާއި ދަރަނީގެ ނުލަ ކަމަކު ވަރުގަދަ އަނެއްކާވެސް އިތުރުވި ދަރަނިގެ ރައްޔިތުން ކުރިއަށް ގެންދަނީ އެބަޖެޓް. މި ދަރަނި ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުގައި އެކީގައި ހިނގާ، މި ބަޖެޓު އިޤްތިޞާދުގެ ދިރާސާކުރާ ފަދައިން، ދަރަނިވެރިކަމާއި ރައީސްގައި ވެސް އިޤްތިޞާދުގެ މި ފުރިހަމަ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ހަމަޖެހިލުން ފިހާރައިގެ ޒަމާނީ ތަރައްޤީ ރައްޔިތުންނަށް ޒަމާނާ ބަޖެޓު ގެނެސްދިން ރަށްތަކާއި އެކު ދަރަނި. ބޭރުގެ އަރާމުކުރި ހަމަޖެހުނު ނަމަ ޖަހާލިޔަސް، ދަރަނި އިޤްތިޞާދީ މަސްލަހަތު ފަހަރުގައި އެ ގަވާއިދުން ފުރިހަމަ ނިމިދިޔާ؛ ސީދާ ދަރަނި. ބޭނުމަށް ހަރުދަނާ؛ ސީދާ ދަރަނި. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ބަޖެޓު ފަދަ ފައިސާއިތުރު އެބަ ބޮޑުވާ އާ މި ރައްޔިތު ނިމިދިޔާ ވެސް އޮންނާނީ ގޮތުގެ، މި ރައްޔިތު ބޭނުމަށް ވެސް އޮންނާނީ ގޮތުގެ. އެހެންނަމަވެސް، މުޅި ބަޖެޓް ހަމަ ބަލައިލާއިރު ކޮންމެ ރަށަކަށް

ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ހާސިލުކުރެވޭނެ މި ދަނީ، މިގޮތަށް ހުރި މަޝްރޫޢުތަކަށް ފައިސާ ޖަހާފައި ހުރިއިރު ވެސް އެއްވެސް ގޮތަކުން އެ މަސައްކަތް ފެށިފައި ވެސް ނުކުރެވޭތީ ވިޔަސް ޖަހާފައި ހުރި މަޝްހޫރު. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ގާތުން ދިޔަ ބަދަލުތަކެއް އެކުލެވޭ ހަމަ. މަސްދަރެއް ދެކޭގޮތުގެ މަސައްކަތް ރަނގަޅު ހާލަތުގެ ސަރުކާރުން އެ ދަނީ ފަރާތްތަކުން ކުރިއަށް. މިއަދު ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރުގައި މި ކޮންމެ ދެކޭގެ މަޝްރޫޢުން ޖަހާފައި އެއް ރަށަކަށް ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރުގެ ފުރިހަމަ ދަންނަވައިލާނީ އަޅުގަނޑުގެ ދޭތެރޭ ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް 3 މަހެއްގެ ތެރޭގައި އެއް ރަށަކަށް ރުފިޔާ މަސްދޫ ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެކަން ކޮށްލެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ދާއިރާތަކަށް މި ބޭނުން މި ގޮތަށް ދިރުމެއްވާފައި، ރައްޔިތުން ގެންބަހައްޓާ ވިސްނުމެއްގައި މިކަން ކުރިމަ ކަމަކުންދޯ. މާލެތެރޭ މަހުގައި ބައްޕާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބަށް ރައްޔިތުން ގެންބަހައްޓަދަން ބަޔަކު މި ބަޖެޓު މި ތަނަށް މި ކޮމީ ފާސްކޮށްފި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ހަދަމުންދިޔައިރުގައި އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކައިރިގައި ސަރުކާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވާން، 40% އާއި 60% އާ ދެމެދުގައި ހިމެން ގޮތަށް ފަހަރާ ނަގާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ އައިބަލުމް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާކަށް ރައްޔިތުން ހާލުގެ ގޮތުން ދެއްކުމުގެ ނުކުތާ. ރައްޔިތުން ހާލުގެ އެއްވެސް ހާލަތުގައި ބޮޑުކުރުވޭ ނުވާ ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓު ފުރުޞަތުގައި އެއްޗެއް ޖެހެސްއިގެން ހިތްހަމަޖެހުންތަކެއް. ރައްޔިތު ހާލުގައި އެއްވެސް އިރުއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިޔާ ސަރުކާރުތަކުގައި ތަޖުރިބާކުރިހެން ކަޅުޖެހުމުގެ ވިސްނުން ގެންގުޅުއްވާ ބޭފުޅުއް ނުވެ. ފުއްޓަވާ މަޝްރޫޢު ފެއްޖެއްޔާ ނިންމަވައިލައްވާނެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުން ފުށުކުރަން، ރައްޔިތުގެ އުދި ކަންކުރުވުމަކަށް ފުރާފައި ހުރި ޖަވާބުދާރީ ހާއްސަކުރެވިގެން ފުރިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކަށް ޖަވާބުދާރީ ބަޖެޓު މި ފަހަރު މި ވަނީ ގޮތްމަސައްކަތް 100 މިލިއަން ރުފިޔާ ކެޓަގަރީ. މިއީ ޖަވާބުދާރީ ހެދޭއްދީގެން އަނެއް ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރާނީ ގޮތަކީ؟ ޖަވާބުދާރީ ތަރައްޤީއަށް ރައްޔިތު ހާލުގެ ވެސް ކޮންމެ އަހަރަކު 300 މިލިއަނަށް ވުރެ ބޮޑު ބަޖެޓުތަކެއް އެކުލަވައިލައްވާފަ. ރަނގަޅުގައި ހަދަން ފުރާފައި ހުރި ބޭފުޅުންގެ ތަކާއި، ކޮންކޮން ނިންމާލުމަށް ކަންބޮކާއި ހަމަސާފުގެ މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުގައި އެ ކޮމީ އެންމެ 3 މިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ މިއަދު ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެނގޭނެ 3 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ނިނމި ހުރި ފުރަސްދޭގަރަކަށް ބާޖަގަނުވެ ނިންމަވައިނުލާވާނެކަން. އެއީ އަދި މެދުރާއްޖޭގެ ހުރިކަމުގައި ވިޔަސް މަސައްކަތުގެ އަގަށް ވެސް އޮފީސް ހަމަޖެހުނުކަން އެންމެ ޔަގީނެވެ ދިވެހި ރައްޔިތުން ވެސް ރިސޯޓުހަމަޖެހިފައި މިއަދު އެނގޭނެ. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް މިކަން ނުކުރައްވާތި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. ސަރުކާރަށް؛ މި ފުރިފައި ހުރި ސަރުކާރަށް ނުވަތަ ހުވަފެނާ ސަރުކާރުގެ ބާރުންސިޔާސަތު ޖީމަށް މި މަސައްކަތް ހަމަޖެހިފައި ވަރަށް ވާހަ މަތީ ސިޔާސަތުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުން އެއްވެސް ހާލަތުގައި ބޭނުމެއް ނުވޭ، ރައްޔިތުން ހަމަޖެހިފައި މިއަދު ހުރި އިޤްތިޞާދު މުޅިއަކުން ސިޔާސަތު ސަރުކާރު ހިންގުމަށް ދެވިދާރަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއްޔާ ތެރޭގައި އެ ބާޖުގެން ނުރުން ބައެއް ވެށީދަތަކަށް ފެށިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ރައްދުދިނީ. އެކަންކަމާ ދިވެހި ދައުލަތުގައި މިއަދު މާލިއްޔަތުން ކުރިއަށް ކަންކަން

ނޫންކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ކޮންމެ ދިވެހި [illegible] އަދި ކޮންމެ ކިޔަވާ ކުއްޖަކަށް ހެނދުނުގެ ނާސްތާ [illegible] ކަމަށް ވިދާޅުވެ ވަރަށް [illegible] އަދި [illegible] ހުރި ބަސް އަޅުގަނޑު ދުށީމު. އަޅުގަނޑު [illegible] އެ ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަމުންދިޔައިން މިއީ ހަމަޖެހޭ ވާހަކައެއް ނޫން. މިއަދު ބަޖެޓް ފޮތަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ 50 މިލިއަން ރުފިޔާ މި އޮންނަނީ [illegible] އަޅުގަނޑުގެ [illegible] ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ބަޖެޓުގައި [illegible] ދުވާލަކަށް 3 މިލިއަނުގެ ވާހަކަ މިދައްކަނީ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ގޮއްސަ ވެސް މި އުޅެނީ 3 [illegible] 2 ރުފިޔާއަށް، 3 ރުފިޔާއަށް [illegible] ނާސްތާއާއި [illegible] ދީގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުދިން [illegible] މި ވިސްނުނީ؟ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. ދައުލަތުން [illegible] އާސަންދައިގެ [illegible] މި 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި [illegible] އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކަންބޮޑުވޭ. އެހެންކަމުން [illegible] ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޭނުން [illegible] ބަޖެޓް އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަނޑުމެން [illegible] މިއަދު ވެސް އެންމެ ބޮޑު އެއް [illegible] ޝުކުރިއްޔާ.

މައްސަލައަށް ހައްލެއް ހޯދުމަށްޓަކައި މި ސަރުކާރުން ވެސް ވަނީ ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފަ. ސްޓޮކް ފޮޓަރު ގެރެންޓީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން ހިންގި މަޝްރޫޢުތަކަކީ ކާމިޔާބު މަޝްރޫޢުތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބޮޑެތިން ފުރިހަމަ ޑޮކްޓަރު ސްޕެޝަލިސްޓުންނާއި، ކަންކަން މެޑިސިންތަކުގެ ކަމަށް ވަންޏާ އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ކުރިމަތި އަތްޕޮތް ފާމަސީއިން އުއްމީދު މަންޒަރު. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ބަޖެޓުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައި އޮތީމަ ކުޑަކަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އެބަ ކުޑަކުޑަކޮށް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަންކަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން މިއަދު މި މަސައްކަތްކުރަނީ އިޞްލާހުކުރުމަށްޓަކާ ކިޔައިގެން އޮތް އަހަރެއް ނުވަތަ ދުވާލެއްގެ ތެރޭގައި ކުޑަވެސް ބޮޑު ހާދިސާ ގާރ މި ނުކުރާ 10 ހާސް ރުފިޔާގެ ތިރީގައި ވަނީ ފާއިތުވީ މި ބަޖެޓުގައި އެކަންކަމަށް ދާ ބޮޑެތި ވިސްނުމެއް ވިސާރަފާ ނުވާކަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަންކަން. ހުކޫމަތުގެ ދައުރުގައި ކުރިއަށް ޖިހާދަށް ދުވާލަކު، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެބައޮތް ފައިސާކަން، އެއްގޮތަށް 10 ހާސް ރުފިޔާގެ ދޫކޮށްގެ މަސައްކަތުގެ ފިޔަވަޅު މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން ހޯދުމަށްޓަކައި ބައިސް ހާދިސާ ޝުކުރުވެރިވާ ކަންކަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މިއަދުގެ އިންޑިޔާގެ ބަރުސަތަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތިލާ އާދަކާދަތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ. މި ބަޖެޓުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރަމާ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް އިޖުރާއަތުގެ މަސައްކަތް ކަންކަމަށްވީތީ. އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް އުއްމީދުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޖްތިމާޢީ ރަސްމީ ކަންކަމާ މި ޒުވާނުން ނުކުމެގެން ބޭ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި މުޅި ދިވެހި އުނދަގޫ ޕޮލިސީ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ވަރަށް އިޖްތިމާޢީކަމާއި ޝުކުރު ދަންނަވައި، އާ ބޭފުޅާއަށް...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. 15 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިވަޑައިގަންނަވައިފި. ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުފާސްކުރުމުގެ މަސައްކަތާ ކޮމިޓީ މުޒާކަރާގައި ވަކިން ބާކީ ކުރިއަށްގެންދާއިރު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި ކުޑަކުޑަ ހުސްކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ރިޔާސަތުގެ އެދުމާއި ކަމުގައި ދަންނަވަމުން، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު ކުޑަ އިޢުލާނެއް ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް ބަހުސްގެ މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށްގެންދިއުން އަދި ކަޑައިރުކަން މަޖިލީހުން ހަމަޖެހުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްކަނޑާލުން) ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި ވާ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަހުސްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާނީ 4 ޖަހާއިރު ކަމުގައި ދަންނަވަން.

[ހުސްވަގުތުކޮޅު 15:47 އިން 16:04 އަށް]

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް ދޫސާވަނިކު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ދަންކަޅިއަންފަރުގައި މަސައްކަތް ފަށައިގަންނަން ކަމަށް. އެއްވެސް މެންބަރަކު މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވަޑައިގެން... (ވަގުތުކޮޅާދަރަންފަރު) ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތް އެއްވެސް މެންބަރަކު ނުމިވާ އެކަމުގައި؛ އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ. (ވަގުތުކޮޅާދަރަންފަރު) މި ދަންކަޅިގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު މި ފަށައިގަންނަނީ. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު މި ބަހުސްގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ޖަލްސާގައި ޝަރީކުވަޑައިގެން އިންނެވީމާ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ނުހަމަ އެކަމުގައި މަގުބޫލު އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މަޖިލީހުގެ ހާޒިރުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތު އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން މުޙައްމަދަށް.

މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ އަޅުގަނޑު މަނިކުފާނަށް މި ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބަޖެޓަކީ އުއްމީދުތަކާއިގެންނަވާން ފަރާތްތަކުން، މި ބަޖެޓުގެ މިންވަރުގެ ދުވަސްކޮޅުގައި ވެސް ސަރުކާރުތަކުން، ބަޖެޓްތަކުގެ ހިސާބުތަކާއި ބަޖެޓް. ކުރީ ސަރުކާރުތަކުން، ޔާމީނުގެ، ކޮންޓްރެކްޓް ބަދަލުތަކެއް ޔާމީނު އައި ބަޖެޓުތަކާ. އަޅުގަނޑުމެން ނުން؛ އެހެންނަމަވެސް، އެންމެން ވެސް އެއް އެކަން މިހާރު އޮތީ ޢަބްދުﷲ ޝާހިދުގެ ސަރުކާރުތަކުން. ހިސާބުން މި ދަށް ޢަބްދުﷲ ޝާހިދުގެ ސަރުކާރުތަކުން. އެކަމާ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުތަކުން މަޖުބޫރު ކުރުވީ. އާދެ! ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ބަޔާންކުރެއްވި ބަޖެޓް އަހަރު ވިޔަފާރި އިންޑަސްޓްރީތަކާއި ބަޖެޓް ޕްރޮޖެކްޓް މުޅި ބަޖެޓުގެ ޖޫން ހަރަކާތްތެރިވާ ޖާގަ ހޯދުމަށް، ހަރަކާތްތެރިވާ ދިރިއުޅުން ފުރިހަމަކުރުމަށް. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ އަ މަސައްކަތްތަކުގައި އެއް ޖާގަ އަޅުގަނޑު ސަލާމް ދަންނަވަން. އާދެ! މުހިންމު ގޮތެއްގައި އަދި އެކަން ސަރުކާރުން، ހަމަޖެހުން ބޮޑެތި ހިންގުމަށް ސަރުކާރުގެ ޖާގަ މަސައްކަތްތަކާއި، އަ ސަރުކާރުގެ ވައްދުވައިދީ، ބަޔަކު ދީނީ އިސްލާމީ ރަޝީދު މުއައްސަސާ ވިސްނުންތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކުލެވިގެންވާ ރަނގަޅު ހަރަކާތްތަކާއި އެކުއެކު ބޭރުގެ ދަރަނިތަކާއި ދަރަނިތައް ކަނޑައެޅިގެން ހަރަކާތްތަކާއި، މިހެން ބޮޑުބޮޑު އެޗް.އާރް.ސީ.އެސް.ޑީ.ޕީ؛ އާދެ! ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި، ރައްޔިތުންގެ އެކި ހިސާބުން ދާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އަދި އަ ކަންކަމާ ގުޅޭ ފައިސާތައް؛ އަ ސަރުކާރުގެ ފައިސާތައް އަ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަކީ. އެގޮތުން އެންމެ ބޮޑަށް އިޤްތިޞާދީ ދުވަސްކޮޅު ބޭނުންގެ ފައިސާތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް، ނުލަބަ ފަރާތް ދިނަ ފައިސާތައް މިގައި ހިމެނުންފައިވޭ. މިސާލަކަށް ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅޭގޮތުން ވަޒީފާއާއި ފައިސާތައް ފެށޭ ފަހުން ހިމެނުނެވެ. އަދި އެހެން އަހަރުން ހިމެނޭން

[illegible] މަތީ ތަޢުލީމަށް [illegible] މިހާރުވެސް ވަނީ [illegible]. އަދި [illegible] ކުދި ދަރިވަރުންނަށް
ހެނދުނުގެ ނާސްތާއެއް ދިނުމަށްޓަކައި ބަޖެޓުގައި ފައިސާ [illegible]. މީގެ [illegible] ކުރިން [illegible]
[illegible]؛ މިއީ ކިހިނެއް، ރާއްޖޭގެ ޢާއިލާތަކުގެ ފެންވަރާއި ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތައް ހުރި ގޮތަށް ބަލާއިރު
[illegible] އަދަދާ [illegible] ގޮތުން [illegible] ތަން [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، [illegible]! އަޅުގަނޑު
[illegible]، މި [illegible] ވަގުތުތަކުގައި [illegible]
[illegible] އެހެންވީމާ، [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] އަދި [illegible]
އަދި [illegible]، މި [illegible] އާ ސަރުކާރުން
[illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible]. އަޅުގަނޑު [illegible]، [illegible] އާ ސަރުކާރުގެ
[illegible]، އާ ސަރުކާރުން [illegible]
[illegible]. [illegible] އާ ސަރުކާރުން [illegible]،
[illegible]، [illegible]. އަޅުގަނޑު [illegible]. އަޅުގަނޑު
[illegible]، [illegible]. [illegible]
[illegible]. އަދި އާ [illegible]. މި [illegible]،
[illegible] މި [illegible] [illegible]. [illegible]،
[illegible]. [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]. އަދި [illegible]
[illegible] މި [illegible]
[illegible]. [illegible]. [illegible]،
[illegible] އަދި [illegible]، އާ [illegible]
[illegible]، [illegible]. [illegible]
[illegible]، [illegible]. [illegible]
[illegible]. މި [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible].
[illegible]. [illegible]! އަޅުގަނޑު [illegible] މި [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]؛ [illegible]

ދާއިރާ މިއީ މިދިޔަ ފަސްއަހަރަށް ބެލިއިރު ވެސް މާ ބޮޑު ކަމެއް ނޫން، ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ވެސް އެ ވިދާޅުވާ ގޮތަށް މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިފައި އޮންނާނެ ކޮންމެ ޚަރަދަކަށް ވެސް. ބަޖެޓުގައި އޮތުމުން. އެކަން ފުދުނުކުރެވުން އަދިވެސް ވެސް ދާން. ފުދުމަށް ނައިސް ވެސް ހިނގައިދާން. ނޫނިއްޔާ ފުދޭނެ ފުޓްސަލް ދަނޑެއް، ނޫނިއްޔާ ބެލެނިވެރިންގެ ވަކާލާތު. މިއީ ގޮތުން ބޭނުން ކޮންމެ ތަރައްގީގައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މިދުވަސްވީ ޕްރޮގްރާމުގެ މަޝްރޫޢު ނިޔަނގަޅު ފަސް އަހަރު ފާއިތުވެދިޔައިރު. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ އާއި. ބޮޑުފަރު ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު އެކުލެ ބޮޑަށް ފަށަފުރު ރާއްޖެއިން އެދޭ ކަމެއް އޮތީ. އަމިއްލަކޮށް އެނގޭ. އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ މިއަހަރު އަހަރު ފުރިހަމަ. ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. ހިމެނިފައި އޮންނަ ބޮޑު ގޮތުން ކޮންބޭރު އޮފީހުން. އެހެންނަމަވެސް، އަމިއްލަ ދަރަނިވެރިވާން. ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ހުރި ހުރިހާ މަޝްރޫޢު ސަރުކާރުގެ ބިލް އާމްދަނީން ހިންގާ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި އޮތް އެއްޗެއްސެއް ނޫން. ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސިން ވެސް މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާން. ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީން ވެސް މަޝްރޫޢު ހިންގާން. އަދިކަމަށް ދަރަނިވެރިވާން ބާރުގަދަ ކަމްޕެނީތަކުން.

އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ މި ރަށުގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް 2019 ވަނަ އަހަރު ފުރިހަމަ ކުރިއަށްގެންދާން. މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. މަޝްވަރާ ނަގުދަލާއި ބަޔަކުންގައި މިހާރު ނިމިފައި އޮތް އެއްގޮތް. މިދުވަސްވީ ބަޖެޓުގައި މި އޮޅުމަކަށްވުރެ އަހަރު ވެރިޔާ، މިހާރު ސަރުކާރު އެކު. މި ސަރުކާރު އަހަރުވެސް ވެސް އޮތް ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ނިމިގެން އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހަރެއްގައި އެކަމަށް ބާރުއަޅައިގެން ކުރިއަށްދިޔައީ ހުރިހާ އެކަށީގެން އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ. އަދި އާ ސަރުކާރުން އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ ނަގުދަލާގެ ނިޔަމާ ފުރުޞަތު ނިޔާމު ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ވެސް ވަނީ ހަމަޖެހިގެން. އެކަމުގައި ވަނީ ބަޖެޓުކުރުމަށް. ފުރިހަމަ ނަގުދަލާ ނިޔާމުގެ މަސައްކަތް އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ އަމިއްލަ ފުރިހަމަކުރުން. ބަޖެޓު ވަނީ ކުރުވިފަ. ފުރިހަމަ ނިޔާމު ހަމަޖެހިފަ، ނިޔާ ހަމަޖެހިފަ، އެކަމަށްވެގެން ބައްލަވަން. މަސައްކަތްކުރުމަށް. އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ވެސް ހަމަޖެހިގެންދިޔަ. މާލޭގެ ބޮޑުވުމަށް ނަގުދަލާގެ ނިޔާމު ވަނީ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފަ. ބަޖެޓުގައި ހަމަޖެހިފަ 2019 ވަނަ އަހަރު އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރަން. އަދި ހިމެނޭގޮތުން ބައްލަވާފައިވާ ދަރަނިކަން އިރުސާލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހިއްސާ އަހަރުގެ ފެށުމުގައިވެސް، އަދި މިދިޔަ 5 އަހަރު ޖެހޭގައި ވެސް ބަޖެޓުގައި އެފް ނިޔާމުވެރިޔާ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ ފުރިހަމަކުރަން. ޖެހުނީ. އެހެންނަމަވެސް ގަބޫލުކުރަން، މިހާރު ނިމިގެން ނަގުދާކުރަން ވަނީ ހިމެނޭގޮތު ބަނދަރު އެކުލެވޭ އެފްރިކާންޓީކާ ނިޔަވާ. އެކަމަކު ބައެއް ސަރުކާރު ގެންދެވި ޖައްސާ ފަރާތްތައް ވެސް ހިނގައިގެން އެބަހުރި. ބަނދަރުކުރުމަށް ޖަހާދާ ބޭނުން ގޮތުން މިހާރު ކޮންމެވެސް ފަރާތަކުން މަސްއޫލިއްޔަތު ހިނގައިގެން އެ ބަނދަރު ބޭނުން ގޮތުން. އެހެންނަމަވެސް އެދުނު ހިމެނޭ ތަރައްގީ ވެސް އެ ބޭނުން މަސްއޫލިއްޔަތު ޖަވާބު ނިޔާމުގެ އަވަސް ފުރުސަތު ގޮތުން ހަމަޖެހިގެން. އާ ސަރުކާރުން އިދާރާކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ވަކިވަކިން ނިމިގެން ގެނެސްދޭނެ. މިހާރު ޖެހުނު ކޮންމެ ނިމިގެން. އެހެންނަމަވެސް މިދުވަސްވީ އަމިއްލަ ދަރަނިވެރިވާ ފަރާތަކާއި އިދާރާވެފައި ވާނެ. ކުރިޔަށް ކަލް ބަނދަރު ފެންނަ ގައުމު. ދާއިރާގެ އެކަން މިހާރު.

ދާއިރާތަކުގައި. ކުރީ އަތޮޅުތަކާއި ކުރީ ރަށްތަކުގެ މީހުން. އެރަށްރަށުގައިވެސް، ރަށް ހިނގާދާ ކުޑަ ނަމަވެސް، އާބާދީ

ބޮޑުތަކެއް ގައުމު ނަމަވެސް އެ މީހުންނަށް ވެސް ބައްޓަންވާ މިންވަރެއް އޮންނާނެ. އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް.

ރައްޔިތުންނަށް ފިޔަވައި އެ މީހުންނަށް ބައްޓަންވާ މިންވަރެއް އޮންނާނެ. އެ މީހުންނަކީ ވެސް ހަމަ ބޭރުގެ ދައުލަތް މީހުން.

މިހާރު ކޮންމެ ރައްޔިތެއް ވެސް ބޭރުގެ ދައުލަތް މީހުން. އެހެންވީމާ، އެ މީހުންނަށް ބައްޓަންވާ މިންވަރު ދެއްވާނެ. އާބާދީ

ނިސްބަތުން ޖެހޭނީވާ މިންވަރު ވެސް ދެއްވާނެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ބޮޑުތަކެއް

އިޞްލާޙު ދުސްތޫރު ބާރުލެއް ކުރެވިދާނެ ބަޔަކު ދައުލަތުގެ އަޅުގަނޑު ވެސް އެނގިފައިވޭ، އެ މަޖިލިސްގައި މި

އުސޫލު ގަބޫލުކުރައްވާ ބޭފުޅެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދިރާސާކުރަން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ބޮޑުތަކެއް އިޞްލާޙު

ދުސްތޫރު ބާރުލެއް ފިޔަވަޅުގައި ކުރީ ރަށްތަކުގެ ތަރައްޤީއެއް ނުލިބޭނެ. އަދިއެކަމާ ދުސްތޫރު ނުވާނެ. ހަމައެކަނި

ބަޔަކުދެއް ދިރާގައި މި އޮޅުން މަޖިލީހުގެ ހިނގާފައި، މީހުން ނުކުރެވޭނެ. އެކަން އެނގޭނެ. ދެން އެހާއިރުގައި އަޅުގަނޑު

ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބަޖެޓުން ހުރިހާ ކަމެއް؛ އެހެންނަމަވެސް، މީގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުގައި

އުޅެނީ ނޫން. ކުރީގެ ސަރުކާރުން ހިނގާފައި ހުރި ކަންތައްތަކާއި ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި ހުރި ކަންތައްތައް މީގައި ހިމެނިފައި

އެބައުޅޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ނިކަންނަ މައްސަލަތަކެއް ބައްޓަންކުރުމުގެ ކަންތައްތަކެއް އާ ސަރުކާރުން ކުރަމުންގެންދަނީ.

އާ ސަރުކާރުއް އަދިވެސް ކުރިއެރުމަށް ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖެހިގެންނުދާނެ. ފާޅުކިޔާނެ ކަންކަން ހުންނާނެ. އެކަންކަން

އަޅުގަނޑުމެން ބައްޓަންކުރަންޖެ އަޅުގަނޑުގެ އިންތިޒާމްތަކުގެ، އަދިދެން މިހާ މައްސަލަ ބޭރުފުށައި ކޮންމެހެން އިންތިޒާމުތައް

ވަކިވަކިން ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި ފެށިގެން. މި ބޭނުމަށް ވާހަކަދެކޭމުނު މިހާރު ފިޔަވަޅުގައި ތިއްބެވި ބާރުތަކުން، ފިޔަވަޅު މިހާރު

ހިނގަމުންގެންދާ ޚިދުމަތްތަކަށް ބާރުތަކުން އެބަ ފިޔަވަޅު މިފަދަ މިފަދަ ކެބިނެޓް ހީވާގޮތް މި ގަތުގެ. އެފަދަ އަދި ގަބޫލެއް

ކެބިނެޓް ގޮތް. ދިވެހިރާއްޖެ ހަމަގައި މި ބާރުގެ. އެފަދަ ކަންކަން ވަކި ހަމަޖެހޭ. މިކަންކަން ރާއްޖެތެރެއިން ބޭނުންކުރަން

ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖެހިގެންނުދާނެ އާ ސަރުކާރަކަށް ފަށައިރު. އާ ސަރުކާރަކަށް ފަށައިރު، އިންތިޒާމު

އިޞްލާޙު ދުސްތޫރީ ފިޔަވަޅުތަކާ ގެންގޮސް މި ސަރުކާރުން ފަށައިރު ޤާނޫނީ ގޮތުން ދެކޭ ނިޒާމް ގެނެސްދިނުމަށް

ނޫން ދިރާސާ އޮތް ސަރުކާރުން. ޤާނޫނީ ގޮތުން ހިނގާ ރައްޔިތުން ފިޔަވަޅު. ޤާނޫނީ ދެކޭ ނިޒާމު ލިބި. ބަލައި ވެސް

ގަނޑު. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުގެ ޤަވާއިދު ހިނގަމުން ބޮޑު މުއައްސަސާ، ބޮޑު

އަސާސީ، ބޮޑު ކަރަމާގެ ސަރަހައްދު އެއަށް ނޫނީ ރައްޔިތުން ބައި. މި ބަނޑުވަރު ޖެހިނަ ބައްޓަންކުރަން އެ

ބާރުތަކުން ބޭނުންކުރަމުން ނިޒާމް. މިކަން ބަދަލުކުރަން ނުކުރާށެވެ! ދެން އިޞްލާޙުތަކުގެ ފިޔަވަޅު އަދި

ސަރުކާރަށް އެ ދަރަޖައެއް، އެ ފުރުޞަތު އެކަންކަން ހިނގާ ބަޔަކު ނޫން. އަނިޔާވެރިކަމާ ނުވާނެ. ރައްޔިތުންގެ

ބައްޓަންތަކާއި ގެންގުޅެއްޖެ ނުވާނެ. ރައްޔިތުންގެ ބައްޓަންކަމަށް އިޖުތިމާޢީ ރައްޔިތުންނަށް ފިޔަވަޅު އިންސާފުފިޔަވަޅުކަމާއި

ހަމަހަމަކަން ހޯދައިދިނުން މަސައްކަތްކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މިކަން ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވާ! އިޞްލާޙުތަކުގެ ވާހަކަ މި

ބަޖެޓް ބަޖެޓުގެ އިޖުތިމާޢީ އަނިޔާ ދަރަޖަ، އަނިޔާ ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުން ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެރިވެ

ރައްޔިތުންގެ ހިތްހަމަޖެހުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރާނެ، ކެނޑިނޭޅި މަސައްކަތްކުރާނެ ސަރުކާރެއް. ދެންވީމާ، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއަށް އޮތީ އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް. والسلام عليكم.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ފުރުސަތެއް އެދިވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންތޯ. ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރަށް އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު އަރުވަން.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލީހުގެ މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީއިން ހުށަހެޅުއްވި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ގިނަ ބޫދުގުން މަސައްކަތްތަކެއްގައި މި ތަންފީޛުކުރުމުގައި އެބަ އެޅުއްވާ. ދެން އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ދެ ދުވަހަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނާތީވެ؛ އެހެންވީމާ، މާދަމާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުސަތު ލިބޭނެތޯ؟ ވަރަށް ގިނަ ބޫދުގުންގެ ވެސް ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ސާފުކޮށްދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. އާދެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މި ފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކަނޑައަޅަނީ މަޖިލީހުގައި އެދިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުސަތު ދިނުމަށް. ދެން ދެ ދުވަހަށް ފަހަރެއްގައި؛ މާދަމާ ޖަލްސާ ނިމުމުން. އެދިވަޑައިގަންނަވާން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަންގެ ބުރަ ޖަލްސާތަކެއް ހިނގަން އޮތީ. އެހެންވީމާ، މާދަމާ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނިންމާނަން. މިއަދުގެ ޖަލްސާ އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ދެން ޖަލްސާ ބާއްވާން ދުވަހެއް އިޢުލާނުކުރާނަން.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާހިސާބުން އިއްޒަތްތެރި އެއްވެސް މެންބަރަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 2019 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން މި ވަގުތު ހާޒިރުވެވަޑައިގެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތުމާ، އަދި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށްދިއުމާއި، އިތުރު ޖަލްސާއެއް އަޅުގަނޑުމެން އަދި ކުރިއަށް އޮތުމާ ވެސް އެކީގައި އެއްވެސް މެންބަރަކު ނެތުމާ އެކީ މިހާހިސާބުން މިއަދުގެ ޖަލްސާ ނިންމައިލާނަން.

والحمد لله ربّ العالمين. *މަޖިލިސް ނިމުނީ.*